

Č 18956 VOJENSKÝ HISTORICKÝ ÚSTAV
PRAHA 3 - ŽITOVSKÝ PAMÁTIK 2

Průběh čísl: 10

Příloha k ČJ. 002295/56

~~PŘÍSNĚ TAJNĚ~~

EV. ČÍS 367

Stupeň utajení zrušen
RMO č. 22/1999.

VOJENSKÁ MYSL

VOJENSKÝ HISTORICKÝ ÚSTAV

PRAHA 3 - ŽITOVSKÝ PAMÁTIK 2

~~Průběh čísl: 36~~

5

1956

VYDÁVÁ MINISTERSTVO NÁRODNÍ OBRANY

Военско-политická část

Major Josef Buček:

»Hospodářská a politická situace v západním Německu« 3

Operační umění a taktika

Plukovník Ludvík Varvařovský:

»Zasazení druhého sledu frontu do sražení v útočné operaci k rozdrčení velkých nepřátelských záloh přisunovaných z hloubky« 15

Plukovník Jozef Tóth:

»Několik úvah o tvoření sledů bojové sestavy v obraně« 32

Major Vladimír Řehák:

»Rozmístění dělostřelectva ve výchozím položení k útoku« 42

Plukovník Václav Fládr:

»Ženíjní zabezpečení mechanisované divise za boje v hloubce při násilném přechodu vodní překážky z chodu« 48

Operační a bojová příprava

Podplukovník Jiří Kavena:

»Některé otázky práce štábu« 64

Informace o cizích armádách

»Hlavní zásady „atomové“ strategie« (podle článku J. Pergenta: »Les principales conceptions stratégiques atomiques« 73

Diskuse

Diskusní příspěvky v článkách:

— »Některé zvláštnosti organizace týlu, mat., techn. a zdrav. zabezpečení tankové divise v sestavě rychlé skupiny« (VM 6/55) 80

— »Ještě k otázce možnosti protizteči« (VM 4/56) 82

— »Některé otázky útoku na nepřítele vedoucího mobilní obranu« (VM 3/56) 84

Na pomoc vojenskovědecké práci

Podplukovník Bohumír Oliva:

Úkoly vědeckovýzkumné práce v otázkách organizace a činnosti týlu 87

Podplukovník B. Tichý,

kapitán Ing. J. Čermák:

»Cílová analýza měst s hlediska použití AZ« 97

»Referáty ze zahraničních odborných vojenských časopisů« 120

»Informace a recenze« 126

Vojenská terminologie

»Strategický týl« 128

Военно-политическая часть

Майор Иосиф Бучек:

»Экономическая и политическая обстановка в Западной Германии« 3

Оперативное искусство и тактика

Полковник Людвиг Варваржовский:

»Ввод второго эшелона фронта в сражение в наступательной операции для разгрома крупных резервов противника, подтягиваемых из глубины« 15

Полковник Иосиф Тот:

»Некоторые соображения о создании эшелонов боевого порядка в обороне« 32

Майор Владимир Ржегак:

»Расположение артиллерии в исходном положении к наступлению« 42

Полковник Вацлав Фладр:

»Инженерное обеспечение механизированной дивизии во время боя в глубине при форсировании водного препятствия с хода« 48

Оперативная и боевая подготовка

Подполковник Иржи Кавена:

»Некоторые вопросы о работе штаба« 64

Информация об иностранных армиях

»Основные принципы „атомной“ стратегии« (согласно статье И. Пергента: »Le principe de la conception stratégique atomique«) 73

Дискуссия

Выступления к статьям:

— »Некоторые особенности организации тыла, мат., техн. и мед. обеспечение танковой дивизии в составе подвижной группы« (BM 6/55) 80

— »Еще к вопросу возможности контратаки« (BM 4/56) 82

— »Некоторые вопросы наступления на противника, ведущего мобильную оборону« (BM 3/56) 84

В помощь военно-научной работе

Подполковник Богумир Олива:

»Задачи научно-исследовательской работы в вопросах организации и работы тыла« 87

Подполковник В. Тихий,

Капитан инж. И. Чермак:

»Целевой анализ городов с точки зрения применения АО« 97

»Статьи из заграничных специальных военных журналов« 120

»Информация и реценция« 126

Военная терминология

»Стратегический тыл« 128

VOJENSKÝ HISTORICKÝ ÚSTAV

PRAHA 3 - ŽITKOV, U PAMÁTNÍKU 2

Prádne' číslo: 10

JEN PRO GENERÁLY A DŮSTOJNÍKY
ČS. LIDOVÉ ARMÁDY

VOJENSKÁ MYSL

Časopis ministerstva národní obrany

Ročník šestý

VOJENSKÝ HISTORICKÝ ÚSTAV
PRAHA XI, HUSITSKÁ 1500

5

MINISTERSTVO NÁRODNÍ OBRANY

PRAHA 1956

VOJENSKA MYSL

VOJENSKO - POLITICKÁ ČÁST

HOSPODÁŘSKÁ A POLITICKÁ SITUACE V ZÁPADNÍM NĚMECKU

Major Josef Buček

Zmírnění mezinárodního napětí, jehož bylo v současné době dosaženo, přináší tak významné výsledky, jaké před několika lety byly nemyslitelné. Jeden kapitalistický stát za druhým pod tlakem lidových mas je nucen se vypořádat s novou situací a přizpůsobovat se vůli k jednání, dorozumění a míru. V této souvislosti tím více vyniká dnešní vývoj v západním Německu, v jehož hranicích vyrůstá nejsilnější imperialistický stát v Evropě.

Poslední vývoj v západním Německu zřetelně ukazuje, že nejreakčnější průmyslnické kruhy, představované politicky především vedením Křesťansko-demokratické unie (CDU), hodlají bez ohledu na současnou mezinárodní situaci provést vše, co je obsaženo v pařížských dohodách, a přes ně ještě dále posílit vojensky západoněmecký imperialismus tak, aby mohly v budoucnu klást vlastní imperialistické a revanšistické požadavky. Tento směr vývoje západoněmeckého imperialismu je přímo prosazován Spojenými státy a má jejich plnou finanční a politickou podporu. List Neue Presse nedávno napsal, že vláda NSR »trvá na uskutečnění pařížských dohod až do konce. Bude na něm trvat i v tom případě, kdyby Spolková republika byla jedinou zemí na zemském povrchu, která se vyzbrojuje v době, kdy druzí odzbrojují a kontrolují svoje zbrojení«.

Velká aktivita bonnských politiků za poslední měsíce při prosazování a zavádění vojenského zákonodárství tuto tendenci potvrzuje. Do široka má být otevřena cesta neomezené militarisaci země. Pařížská smlouva, jež vymezuje hranice a početní stavy militarisace, jako smlouva svého času přijatelná širšímu okruhu kapitalistických států, není dnešní vládou Německé spolkové republiky (NSR) chápána jako litera, kterou by se měla výstavba armády omezovat. Není to také smlouva jediná, kterou NSR uzavřela ve věci militarisace. Přímý zájem Spojených států na výstavbě silné západoněmecké armády dokazuje existence speciální tajné dohody mezi USA a NSR, t. zv. Accord spécial, podle které se NSR přímo zavazuje Spojeným státům vybudovat silnou armádu. Existenci této dohody potvrdil i vládní mluvčí NSR z pověření ministrů von Brentana a Blanka. Spojené státy vidí ve vojensky silném západním Německu nejen nejvhodnější nástroj agrese na Východ, ale i vhodný prostředek nátlaku na vlády Francie a Velké Británie. Proto činí vše, aby zmařily jakoukoli dohodu mezi velmocemi o evropské bezpečnosti, o odzbrojení a sjednocení Německa na demokratickém základě. Z toho důvodu je i dnešní vláda NSR, které tato koncepce též vyhovuje, zásadně nepřátelská k rozšiřování spolupráce a k jakémukoli pokroku v dorozumění mezi národy. Ve vládnoucích kruzích NSR se také na sjednocení Německa

na mírovém a demokratickém základě vážně nepomýšlí. Naopak, i nadále se počítá s násilným připojením NDR, »Sudet« a území na východ od Odry a Nisy. Tisková služba CDU prohlásila 23. května 1956, že »Spolková vláda i vládní strana zastávají názor, že území východně od Odry a Nisy jsou součástí Německa«. Den předtím řekl Adenauer při projevu ve Svazu západoněmeckých průmyslníků, že je nutno být na stráži, protože SSSR je pro západní Německo »smrtelným nepřítelem«. Podle názorů těchto kruhů je nutno »zvýšit úctu« k Německu tím, že dokáže svoji vojenskou moc a schopnost diktovat ostatním.

Tyto skutečnosti dokazují, že v NSR vyrůstá silný imperialistický stát s vlastními expansivními zájmy. Jeho silící vliv do značné míry mění poměr kapitalistických sil v Evropě a představuje nové ohrožení bezpečnosti v Evropě. Proto se naskytá mnoho otázek v souvislosti s perspektivou dalšího vývoje tohoto státu, s jeho mezinárodním postavením a vnitropolitickou situací.

Jak je dnes silný západoněmecký imperialismus? Jaký je stav veřejného mínění v NSR, jaké politické strany existují v tomto státě? Jak silná a jaký vliv má dělnická třída a Komunistická strana Německa?

Západoněmecký imperialismus prošel od konce války prudkým rozvojem. Průmyslová výroba se proti roku 1936 zdvojnásobila. Petrolejářský průmysl zaznamenal šestkrát, automobilový třikrát, elektrotechnický pětkrát větší výrobu. V mnoha odvětvích průmyslové výroby zaujala NSR v posledních letech již druhé místo v kapitalistickém světě za Spojenými státy. Tak ve výrobě oceli předstihla NSR o více než jeden milion tun koncem roku 1955 Velkou Britanii. Zároveň předstihla NSR Velkou Britanii i ve výrobě automobilů, syntetických vláken a j. V zahraničním obchodu učinilo západní Německo tak silný nápor na trhy svých konkurentů, že značně vytlačilo na Středním Východě, v Jižní Americe i v Evropě francouzský a britský vliv a v celkovém objemu zahraničního obchodu v kapitalistickém světě je na třetím místě. V zemi probíhá rychlá obnova základních výrobních prostředků a zvláště strojírenského parku, v němž se stává z NSR i jeden z hlavních dodavatelů ostatních západoevropských států. Proto rychle roste strojírenský průmysl, který vzhledem k své modernisaci silně zatlačuje na zahraničních trzích britské a francouzské výrobky. Ve vývozu automobilů jsou dokonce západoněmecké automobilky na prvním místě i na trzích USA, protože po snížení koupěschopnosti amerických občanů dovedně reagovaly na zvýšenou poptávku po levnějších typech vozů.

Charakteristickým pro tuto hospodářskou konjunkturu je velký růst disproporcí ve vývoji jednotlivých průmyslových odvětví. Zatím co v ocelářském a strojírenském průmyslu je patrný velký růst, úroveň výroby ve spotřebním průmyslu stoupla proti roku 1936 jen o 10%. Jsou to tedy především ohromné trusty a monopoly — chemické, hutní, strojírenské a elektrické — které vydělávají na této konjunktuře.

Jaké jsou příčiny tohoto »boomu«, jenž je vydáván vládou NSR za jakýsi zázrak a za důkaz stability a zdraví současného imperialismu?

Je to především silné favorisování západoněmeckého průmyslu v poválečných letech americkým imperialismem. Obnova západoněmeckého imperialismu se stala pro USA jedním z hlavních politických cílů po druhé světové válce. Příliv dolarů do západoněmeckých společností ve formě

půjček, investic a p. postavil staré monopoly a trusty znovu na nohy a umožnil jim obnovit a zmodernisovat výrobu. Americký kapitál se roku 1955 podílel v západním Německu 30% na bursovních operacích, takže zadarmo neodchází od tohoto »boomu« ani americký velkopodnikatel. I války v Koreji dovedly západoněmecké společnosti dobře využít především k tomu, že učinily nápor na britské a francouzské trhy a okupovaly mnoho bývalých i tradičních posic těchto států. Bylo to umožněno tím, že britský a francouzský průmysl, který zvýšil objem válečných zakázek, byl nucen zároveň omezit vývoz a prodlužovat dodací lhůty pro zahraničí a západoněmecké firmy, které v té době nevytráběly žádné zbraně, této situace dovedně využily. Od té doby se jejich expanse již nezastavila.

Tato příznivá situace, obnova strojího parku, stoupající export, pomoc Spojených států a zvýšené vykořisťování pracujících přinesly západoněmeckým podnikatelům, zvláště v těžkém průmyslu, ohromné zisky, postupně upevňovaly posice NSR v kapitalistickém světě a v různých mezinárodních organizacích a umožňovaly nové velké investice do průmyslu, podporované státem. K rozvinutí výroby dopomohl i poválečný stav a potřeba obnovy zničených podniků, domů, zařízení a p. I tu západoněmeckí podnikatelé využili vhodné chvíle a vydělávali takřka na všem, co válka zničila.

V této situaci se dařila honba za ziskem pro monopoly tak, že dividendy vyplácené akciovými společnostmi, které roku 1952 činily 200 milionů DM, stouply roku 1954 na 500 milionů DM. Kursy akcií stouply v letech 1950 až 1955 o 280%. Souběžně s tím probíhá v západním Německu další koncentrace kapitálu. Německý imperialismus byl vždy typický právě vysokou centralisací, což mu dávalo jeho charakteristické zvláštnosti: agresivnost, bojovnost a neústupnost. Dnes se počet nejbohatších monopolů ještě více snížil a rozsah jejich finanční, hospodářské a politické moci se rozšířil. Dnes je proto NSR typickou zemí vyvinutého finančního kapitálu s vysokým stupněm koncentrace. V zemi de facto vládne jen 14 mamutích společností, které kontrolují 66% celkového akciového kapitálu.

Každá kapitalistická konjunktura má však i svoji druhou stránku a tou je pokles podílu pracujících mas a zvláště dělnické třídy na národním důchodu, zvýšení daní a ždímání peněz z pracujících všemi prostředky. Vytváří se faktická propast mezi podnikateli a dělnickou třídou, která si postupně uvědomuje, že je okrádána o plod své práce, že zvyšování výroby a produktivity práce nemá svůj odraz v reálné mzdě. Naopak, kapitalisté i v této situaci zvyšují ceny a v západním Německu ještě navíc ždímají z lidu peníze na vojenské účely a na placení okupačních výdajů. Dochází ke mzdovým stávkám, které takřka vždy následují za periodickým zvyšováním cen předmětů denní spotřeby. Kapitalisté, jsou-li donuceni, zvyšují nominální mzdy, ty však stále pokulhávají za zvyšováním produktivity práce, takže zisky stále stoupají. Západoněmecký profesor Agartz vypočítal, že se na příklad roku 1954 zvýšila produktivita práce o 6% a mzdy stouply jen o 0,6%. I v tom případě, že v některých případech jde o zvýšení mzdy reálné, není toto zvýšení nikdy úměrné těm hodnotám, které dělník vzhledem k zvýšenému vykořisťování odvede podnikateli. (Tak na př. v podniku Badisches Anilin stouply zisky v letech 1952 až 1954 o 113%. Za touž dobu byly zvýšeny

mzdy následkem stávek o 22%.) Pod povrchem této západoněmecké konjunktury je tedy skryt útok na životní úroveň pracujících.

Jiným průvodním zjevem konjunktury v západním Německu je ruinování těch drobných podnikatelů, kteří »nevydrželi tempo«. Počet živností stále klesá a vzhledem k omezenému úvěru jsou zavírány i staré tradiční podniky. Nejvíce je postiženo rolnictvo, neboť postupující koncentrace a modernisace velkostatkářských farem činí bezmocnými drobné a střední rolníky, kteří nemají dost peněz na nové stroje a podléhají tak konkurenci. Od roku 1949 do roku 1954 opustilo svá hospodářství více než 54 000 drobných a středních rolníků s méně než 20 ha půdy.

Na druhé straně se vládnoucí třída snaží rozšířit svoji politickou oporu v dělnické třídě vytvářením a protěžováním vrstvy dělnické aristokracie, lépe placených vrstev specialistů a dělnických předáků a mistrů, neboť je si vědoma nebezpečí, které jí hrozí z rostoucího uvědomění dělnické třídy a z politické a organizační práce komunistické strany. Snaží se stůj co stůj zabraňovat »divokým stávkám«, to je takovým, které nabývají politického charakteru a přerůstají tradeunionistický rámec. Snaží se »v mezích zákona« urovnávat všechny spory dělníků s podnikateli, vytvářet atmosféru třídního smíru a všemožně dusit politickou aktivitu dělnické třídy.

Příznačné pro západoněmeckou konjunkturu je to, že je těsně spojena s politickými a vojenskými cíli amerického imperialismu v Evropě. Bez pomoci amerického kapitálu by ani jeden západoněmecký monopol nebo trust nebyl tam, kde je dnes. Prozatím to také byly americké dolary, kterými byla financována výstavba armády, dodávky zbraní a vojenských zařízení. Uskutečňováním pařížských dohod přistupuje nový prvek konjunktury, militarisace hospodářství, kterého hodlají nejreaktější průmyslnické vrstvy plně využít. Tento prvek však zároveň povede k novému prudkému zostření všech protikladů západoněmecké ekonomiky, k novému růstu disproporcí a nerovnováhy, k dalšímu prohloubení třídní propasti mezi proletariátem a buržoasií. Západoněmecké hospodářství prozatím těžilo z toho, že se rozvíjelo na úkor »vojensky zatížených« hospodářství Anglie a Francie a vlivem dolarových půjček USA, pro něž je NSR nejspolehlivějším vojenským spojencem v Evropě, nepočítáme-li tiché spojenectví a solidaritu USA a Francova Španělska. Západoněmeckým imperialistům však jde nyní o posílení vojenské moci státu stůj co stůj, protože v něm vidí prostředek, jak dosáhnout všech zahraničně politických cílů a také potlačení a udušení aktivity pracujících. I v tom mají plnou podporu USA, které se růstem západoněmeckého imperialismu necítí ohroženy.

Následující léta budou znamenat pro NSR těžké sociální otřesy a boje a to tuší i Adenauerova vláda. Proto velmi spěchá se všemi vojenskými opatřeními. Rovněž mezinárodní situace a vyvíjející se postoj Francie a Velké Británie, které začínají mít strach ze silného západního Německa, nejsou příznivé této politice. Současný vývoj však ukazuje, že se západoněmecká vláda nehodlá přizpůsobovat dnešní situaci a zamýšlí s podporou USA jít za svými vlastními imperialistickými zájmy. Využívá k tomu ještě existující hospodářské konjunktury a snaží se co nejrychleji, než dojde k vážnějším otřesům, zřítit takový politický systém, který by

na minimum omezil možnost uplatnění vůle lidových mas, upevnil vládu finančního kapitálu v zemi, zlikvidoval politické odpůrce militarisace a fašisace, odboural zbytky demokratických institucí, prohloubil rozkol dělnického hnutí a udržel roztržičnost dělnické třídy. Takový režim je dnes cílem zvláště politické skupiny kolem Adenauera, která je si vědoma toho, že bez fašisace vnitřního zřízení není možno pomýšlet na zahraniční dobrodružství.

Na takovém ekonomickém základě a v takovém mezinárodním postavení Německé spolkové republiky se dnes rozvíjí třídní boj uvnitř země, v takové situaci se vytváří veřejné mínění a rozvíjí boj politických stran. Německo je však rozštěpeno. Existuje stát dělníků a rolníků, Německá demokratická republika. Její existence dává ráz celé politické situaci v západním Německu, má vliv na myšlení politiků, odborářů, buržoasie i dělníků. V této situaci se jedenáct let po válce znovu rozhoduje o osudu německého lidu a o cestě, kterou nastoupí.

Mohla by se naskytnout otázka, jak je možné, že lid v západním Německu nevidí ještě vážnost celé situace, proč rozhodně nečelí remilitarisaci; kde jsou příčiny toho, že se v NSR znovu podařilo starým imperialistickým silám upevnit jejich moc?

Buržoasie v západním Německu nejen obnovila a posílila svoje pozice, ale také jich dobře politicky využila k získání když ne přímé sympatie části pracujících, alespoň k neutralisaci jejich odporu. Německá buržoasie disponuje ohromnými zkušenostmi v podvádění lidových mas. Celý její vývoj ji nutil k dovednému manévrování před dělnickou třídou, takže si vypěstovala promyšlenou demagogii v politice i ideologii. Vnášení buržoasní ideologie do řad dělnictva v západním Německu vlastně nikdy neustalo. Po porážce nacismu, kdy političtí představitelé reichu ztratili sympatie lidu, byla pravá příčina německé katastrofy, to jest imperialisté, monopolisté a junkeři, soustavně zastírána tím, že se západní okupační zony a později západoněmecký stát začaly tvářit demokraticky. Na plné otáčky byla spuštěna propaganda amerikanismu, »demokracie nade vše«, jako všeléku proti všem neduhům a pod hesly svobody, křesťanské civilisace, nového uspořádání poměrů v Evropě začal znovu být propagován antikomunismus a politické tmářství. Stará imperialistická reakce vzala na sebe jiný háv, užila nových hesel. Tak se stalo, že západoněmecký člověk, jemuž po válce zbyla jen apatie k politice a který chtěl začít především dobře jíst, vydělávat, podnikat nebo alespoň slušně existovat, uvěřil slibům a potom i skutečnému zlepšení životních podmínek, kterého propaganda vždy využívala pro popularitu Adenauera, buržoasního státu a zřízení NSR jako důkazu o správnosti cesty, kterou tento stát jde. Tato propaganda byla však vždy spojena s hlásáním hesel o »obraně Západu proti rudému nebezpečí«, s rozvíjením protisovětských a protikomunistických nálad. Vytváření demokratických ilusí o NSR je jedním z důležitých rysů oficiálního tisku, rozhlasu, filmu a celé propagandy. Průměrný občan má mít dojem, že je účasten v rozhodování vlády tím, že volí, že, protože v zemi existuje parlament, je vše v pořádku s uplatňováním vůle lidu, a protože buržoasní politikové mluví (a také lžou), co chtějí, že v zemi je řád, kde má každý svoje možnosti.

Příznačná pro NSR je pestrost výběru v buržoasních politických stra-

nách, jakási fasáda demokracie, pod jejímž povrchem a jejímž jménem se v zemi uskutečňuje vláda finančního kapitálu.

Stranou reprezentující nejsilnější a nejreakčnější buržoasii je Křesťansko-demokratická unie (CDU, v Bavorsku CSU), strana kancléře Adenauera, hlavní síla vládní koalice nejdůsledněji prosazující americkou linii politiky. Rekrutuje své voliče i z části věřícího dělnictva, z rolnictva, maloburžoasie a buržoasní inteligence. Dostala při posledních volbách nejvíce hlasů a její posice jsou dodnes značné, přestože ustupují v poslední době vlivu sociální demokracie. Je to strana, v jejímž vedení mají nejsilnější posice vedoucí činitelé a zástupci nejdůležitějších koncernů a bank. Strana je placena a pracuje pro takové živly, jako je bankéř Pferdemenges, jako je zástupce ocelářského koncernu Schröder a jako je na místě ne posledním i velkoakcionář dr. Adenauer sám v zastoupení nejreakčnějšího západoněmeckého a amerického kapitálu. V Bundestagu sedí na příklad jako poslanci různých buržoasních stran 85 velkopodnikatelů a velkoobchodníků, 51 velkostatkářů a 85 vysokých úředníků a zamestnanců různých koncernů.

Vedení západoněmecké sociální demokracie (SPD) podporuje vládu v hlavních otázkách, jako je remilitarisace a protilidová opatření ve vnitřní politice, i když ve svých projevech a usneseních často vystupuje jako oponent vlády. Svým složením je to strana, kde hlavní část členstva tvoří dělníci a pracující vrstvy, maloburžoasie, část inteligence, úřednictva a státního aparátu. Vedení strany odmítá marxismus a masové akce lidu, spokojuje se akcemi v parlamentu a tím fakticky podporuje šíření ilusí o demokratickém charakteru NSR v řadách dělnické třídy. Pravicová část sociální demokracie vidí ve straně dobrý prostředek, jak kanalisovat odpor lidu proti vládě do řad této strany, kde slova a činy jsou si tak vzdáleny jako její revoluční minulost a dnešní oportunistická přítomnost. Zůstává však skutečností, že mnoho členů této strany a také nižších a středních funkcionářů nechápe svoji opozici jako demagogický trik, nýbrž jako výraz faktického nesouhlasu s vládní politikou. Tak se stává, že mnoho nižších orgánů strany, i nedávno proběhlé okresní konference se stavějí proti válečnému zákonodárství, proti pařížským dohodám, za jednání s NDR atd. To má přirozeně vliv i na postoj vedení strany, vede k nejednotnosti v postoji různých funkcionářů a složek sociální demokracie a je zároveň důkazem o reálnosti boje za navázání styků mezi sjednoceným dělnickým hnutím v NDR, za postupné sjednocování dělnického hnutí v celém Německu.

Názorová rozpolcenost strany v hlavních politických otázkách vynikla i na sjezdu SPD, který se konal 12. až 15. července 1956 v Mnichově. Zatím co celá řada okresních i krajských organizací (zvláště v Hesenu, Bayernu, Mittelrheinu a Dortmundu) žádala ve svých usneseních, aby sjezd zaujal nekompromisní stanovisko proti zavedení všeobecné branné povinnosti, aby jednoznačně odmítl »politiku síly«, aby se zahájilo jednání s NDR o sjednocení Německa a aby se sjezd a parlamentní frakce SPD chopily iniciativy v boji za tyto požadavky, v resoluci sjezdu, ovlivněné vedením, jsou tyto požadavky formulovány kompromisně a nejasně nebo jsou vypuštěny, jak je tomu s požadavkem boje za akční jednotu dělnické třídy.

Nebyla též dána odpověď na otázku, zda SPD zruší zákon o všeobecné branné povinnosti, vyhraje-li r. 1957 volby. Sjezd tak na jedné straně potvrdil růst levicových sil v SPD a na druhé straně oportunistickou taktiku vedení.

Třetí důležitou politickou stranou v zemi je Svobodná demokratická strana (FDP) vedená Thomasem Dehlerem. Tato strana reprezentuje především ty části buržoasie, které nejsou přímo zainteresovány na zbrojní výrobě a militarisaci hospodářství a mají spíše zájem na obchodu mezi Východem a Západem. V zahraniční politice více sází na hospodářskou expansi a nevidí ve válce prostředek, který by prospěl jejím zájmům. Roztržka strany s CDU a vládní politikou je výrazem odporu těchto vrstev k jednostranné americké orientaci Adenauerovy politiky. Oposice proti americké orientaci existuje téměř ve všech politických stranách a skupinách v zemi. Tak vývoj strany vysídlenců (BHE), představující několik milionů Němců, ukazuje na to, že revanšismus jako politický »tmel« po dlouhá léta hlásaný přestává již mít onu přitažlivost, že vysídlenci kladou požadavky na okamžité zlepšení svého sociálního postavení. Poměry těchto lidí jsou totiž daleko horší než existující průměr pracujících a z jejich řad se rekrutuje také největší procento nezaměstnaných. Proto vystoupil BHE z vládní koalice.

Kromě těchto stran existuje ještě celá řada jiných i zemských svazů a p., jako agrární Bavorská strana (BP), neofašistická Německá říšská strana (DRP). Celkem je v zemi na 30 různých politických stran.

V těchto složitých poměrech probíhá boj dělnické třídy a Komunistické strany proti militarisaci a válce, za akční jednotu dělnické třídy, za jednotné demokratické Německo. Buržoasie využívá nejen své existující politické moci v tomto boji, prostředku, které má ve státním aparátu, ale i hospodářské konjunktury, která přinesla i části dělnické třídy určité zlepšení životního postavení. Chce především udržet roztržičnost dělnické třídy a zamezit její politické akci jako jednotné politické síle. Snaha o fašisaci má k tomu dopomoci a má umožnit další cestu k zahraniční expansi. Proto bylo usilováno především o zákaz Komunistické strany Německa, je ostře vystupováno proti levým sociálním demokratům, funkcionářům odborů a p. Adenauerova skupina zavedla i v parlamentě skutečnou atmosféru strachu, donašečství a nátlaku. Bojí se toho, aby nové politické síly nenabýly vrchu a nezvrátily dnešní politický kurs. Souběžně s tím by CDU ráda prosadila takovou reformu volebního zákona, který by zaručil většinu pro CDU za všech okolností, i tehdy, když tuto faktickou většinu ztratí. Tato obava je zcela aktuální, protože roku 1957 mají být nové volby, situace se pro CDU příznivě nevyvíjí a roste vliv sociální demokracie. Chce proto co nejdříve zajistit právní a faktickou masovou základnu pro Bundeswehr na základě všeobecné branné povinnosti. Dnes má Adenauerova strana ještě tolik prostředků, aby to prosadila, a je třeba s tím počítat.

Příznačné pro západoněmecké poměry je, že politika militarisace a fašisace je velmi rafinovaně ideologicky zdůvodňována, skrývána pod »demokratickou« rouškou a zároveň využívá všech přežitků ve vědomí mas jako následku dlouholeté fašistické výchovy. Stará fašistická vý-

chova zapustila mezi lidmi dosti silné kořeny k tomu, aby na nich mohla začít znovu stavět nová protikomunistická propaganda po válce. Dnešní politické ovzduší a nálady vystihuje dobře výňatek z článku »Fašisté, antifašisté a obrana demokracie« ze západoněmeckého listu *Gesamtdeutsche Rundschau* z 10. února 1956: »Svaz boje proti nacismu, založený 30. ledna 1956 v Berlíně ze zástupců SPD, CDU a FDP, soustředil kolem sebe po dvou veřejných prohlášeních jen asi 200 lidí.« Tento svaz nemůže konkurovat nikterak se Svazem boje proti nelidskosti (neofašistická organizace v NSR — pozn. aut.) a s jeho finančními styky. Že takový protinacistický bojový svaz musí zůstat bez významu, není však známkou pro moc nacistických nebo skrytě nacistických bojových svazů a spolků. Není to symptom toho, že se vrací starý nacismus v staré formě. Otevřený, »čestně hlásaný« fašismus by proti sobě mobilisoval rozhodné síly, a co více, byl by i likvidován oficiálně z Bonnu, kdyby se hrozil stát příliš mocným. Vedoucí osobnosti v Bonnu takový nacismus nechťejí. Chtějí zakuklený fašismus, občansky »stydlivý« fašismus, polovičatý fašismus, který se ještě neodvažuje promyslit věci až do konce. Chtějí takový fašismus, který se sám nenazývá pravým jménem, který se otáčí kolem »křesťanských« rohů, fašismus, který se tváří demokraticky a který se hned potom vyhlašuje za antikomunismus, za vojenskou věrnost, jako »evropský« a »západní«. Bonnské politické klima je charakteristické láskou k sebeklamu. V něm znamená demokracie to, co pro buržoasii na sklonku 19. století znamenala »morálka«.

Takový fašismus je v západoněmeckých poměrech daleko nebezpečnější, protože reaguje na situaci takovou taktikou, která může mít za určitých okolností a podmínek úspěch. Přitom otevřený starý nacismus je ovšem otevřeně hlásan též a soustřeďuje kolem sebe ty živly, zvláště z bývalé hitlerovské armády, pro něž zůstal životním kredem.

To dokazuje, že militarisace je dnes prováděna v NSR daleko rafinovaněji než po první světové válce.

Pro ideologické ohlupování dělnické třídy za hospodářské konjunktury je příznačná t. zv. theorie »lidového kapitalismu«, hlásaná v různých formách v tisku, v rozhlase, ve vědecké práci, v ekonomii a v politice. Tato pavědecká theorie amerického původu, rozšiřovaná dnes ve všech kapitalistických zemích, využívá dočasných konjunkturálních zjevů k »vyvracení« marxismu a ve své podstatě není vlastně ničím jiným než ještě zvludarisovaným bernsteinismem přizpůsobeným novým podmínkám. Jednou z moderních a populárních knih v tomto směru je publikace prof. Schelského »Dělnická mládež včera a dnes« (Heidelberg), která se pokouší dát theorii lidového kapitalismu ekonomické oprávnění a otevřeně vyhlašuje zároveň její třídně ideologický cíl.

Kniha je propagována jako »geniální rozbor« na základě dlouholetého bádání »nového stavu v dělnické třídě«. Tvrdí, že pojem »dělník« ztrácí svůj třídní smysl a že vzniká nová mentalita mezi dělnickou mládeží, která odpovídá nové historické situaci. »V letech po první světové válce byla solidarita mezi dělnickou třídou dominantou, které se podřizoval mladý socialistický dělník v hrdém pocitu, že je jako proletář příslušníkem té třídy, která přivede lidstvo k poslednímu a nejvyššímu stupni, k beztřídní společnosti. Proto vystupoval proti buržoasní mládeži.« Dnes prý se situace změnila, a proto vše výše řečené, co charakterisovalo děl-

nickou mládež tenkrát, už neplatí nebo nemá platit. Třídní solidarita nemá již oprávnění, mizí, protože prý jí není již třeba. Zvýšila se životní úroveň, a proto se musí změnit i postoj k buržoasii. Rozdíly dříve existující se prý vyrovnávají, mladý dělník se chce »přiblížit« vyšším žebříčkům ve společnosti, vyrovnat se jim, a ne bojovat jako solidární součást své třídy. Industrialisace přináší prý takovou diferenciaci mezi dělníky, že mizí rozdíl mezi dělníky a úředníky a tím i psychologická přehrada k buržoasnímu světu. Mizí prý i sociální otázka a dochází k individualisaci dělníka, který se už nemusí cítit odpovědným vůči svým spolupracovníkům. Jde mu (nebo mu má jít) jen o něho samého, aby se »vyšvihl« výše, protože »dnešní konjunktura to dovoluje«. Tím se prý ztrácí oprávněnost revoluce a na místo toho nastupuje vůle k demokracickému, postupnému vylepšování dosavadního kapitalistického řádu. Podle této teorie není kapitalistický stát již nepřítelem dělníka, nýbrž jeho »přítelem« a »pomocníkem«. Tak prý vznikají nové typy dělnické mládeže, které se místo neužitečného politisování zajímají o sport, jazz. Ztrácí se prý definitivně nadšení pro vysoké ideály, pro socialismus a komunismus. Nakonec jako typ »dnešního mladého dělníka« (to jest takového dělníka, jakým by ho chtěli vidět výrobci a hlasatelé takových teorií) se vykresluje ideální tak zvaný swing-typ, který má rád nové filmy, americký jazz a sentimentální šlágry. Takový typ prý dnes převládá nebo by měl převládat mezi dělnickou mládeží.

Z této teorie vyniká jasně snaha odpolitizovat dělnické hnutí, zvláště mládež, otrávit ji páskovstvím a bezduchým amerikanismem, a tím ochromit odpor proti militarisaci a fašismu. Teorie se velmi blíží svým charakterem názorům některých pravicových sociálně demokratických vůdců, kteří odmítají marxismus, nahrazují jej t. zv. travaillismem (t. j. bernsteinismem nového typu), odmítají třídní boj a hlásají politické podřízení dělnické třídy buržoasii a věčný třídní smír. Takové teorie a jejich konkrétní formy v tiskové, rozhlasové a jiné propagandě se snaží ještě prohloubit značnou politickou netečnost mezi pracujícími, která je ohromným úsilím komunistické strany a pokrokových sil v západním Německu burcována, aby si pracující byli vědomi velkého nebezpečí, k jakému směřuje dnešní vývoj ve státě.

Částečným obrazem stavu nálad mezi západoněmeckou mládeží je provedený průzkum veřejného mínění mezi mladými nezaměstnanými. Z nich 52,6% mužů a 44,3% žen nedovedlo jmenovat žádný ideál, za který by stálo za to bojovat a o něj usilovat. Zbytek odpověděl takto:

	Mužů %	Žen %
Sport, jazz, umění	11,2	15,6
Nová Evropa, NATO	10,1	5,6
Svoboda a demokracie	7,6	2,2
Socialismus a marxismus	6,7	8,9
Povolání a práce	5,9	5,6
Křesťanství	5,9	17,8

Je to jistě obraz částečný a značně omezený, přesto však dokazuje, že buržoasní ideologie zapouští svoje kořeny, má vliv a nelze její působení podceňovat.

Jiný, typický americký způsob používaný vládnoucí třídou k otupení dělnického hnutí v západním Německu je velmi rozšířený systém prodeje na splátky. Je to umělé zvyšování kupní síly, kdy rozpor mezi klesající koupěschopností pracujících mas a mezi množstvím neprodaných a tím pro buržoasii plně nezhodnocených výrobků je umělým způsobem odsunován do budoucna. Tím se ovšem nezdravé hospodářské protiklady jen kumulují. Nebezpečí krise se sice oddaluje, ale zároveň připravuje v hlubší formě tím, že prodej funguje jedině za pomoci půjček, splátkami a úvěry. Motocykl, ledničku, televizor a p. je možno tak koupit, i když nejsou po ruce peníze. Platit je nutno draže, ale ne ihned, nýbrž postupně, měsíčně. Pro podnikatele je tento systém nejen zdrojem zisků, ale též vážným politickým prostředkem působení na dělnickou třídu. Dělník, který se upsal půjčkám a který nechce ztratit zboží (neproplatí-li splátku, ztrácí zboží i to, co předtím zaplatil), je otrokem dluhů, je vázán na svůj výdělek, na zaměstnání a na zaměstnavatele. Odtud často pramení zmenšení jeho bojovnosti, nechť k riziku a p. Někdy se i stává, že dělníci nechtějí nebo se bojí manifestovat svoje přesvědčení na veřejných schůzích. Z toho je vidět, jaké ohromné a těžké úkoly má před sebou západoněmecké dělnické hnutí a Komunistická strana Německa.

Jako prostředek proti šíření mzdových stávek zavádějí podnikatelé takový systém mezd, který dovedně přidává na mzdách na politicky nejvhodnějších místech a do nekonečna zvětšuje různost výše výdělků v jednom závodě. Tím je sledován cíl paralyzovat nespokojenost a tříštit solidaritu dělnické třídy. Tak na př. v továrně trustu Mannesmann v Huckingen, kde je 5000 dělníků, existuje na 1000 rozdílných druhů mezd.

To vše jsou promyšlené prostředky, které odrážejí strach vládnoucích vrstev před růstem dělnické jednoty a před jejími akcemi. Přes to přese všechno se však propast mezi dělnickou třídou a buržoasií dále prohlubuje. Sama konjunktura přiosťruje jejich vzájemný vztah a vytvářejí se objektivní podmínky pro upevňování dělnického hnutí. Prodlužování pracovní doby až na 51 až 56 hodin týdně v některých odvětvích (strojírenství), hrubé metody odírání dělnictva a militarisace a fašisace, jakož i mezinárodní ovzduší sníženého napětí předznamenávají v západním Německu nové politické otřesy a aktivisaci demokratického a dělnického hnutí. To dokazuje i strach, jaký má vláda před Komunistickou stranou Německa, která i při své poměrně malé početnosti je nejzásadnějším bojovníkem za jednotu dělnické třídy, za její politické uvědomění, za mír a jednotné demokratické Německo a která již před svým zákazem pracovala téměř v ilegalitě. Přes to přese všechno má Komunistická strana Německa zvláště na závodech autoritu a bude i nadále rozvíjet svoji politickou, ideologickou a organizační činnost.

Boj proti komunismu je veden v západním Německu celým státním aparátem, plánuvitě a na všech úsecích. Stát sám jménem nejreakčnější buržoasie je hlavním nositelem a organisátorem tohoto boje. Tu pro »demokratickou« NSR padají všechny fráze o svobodě, členové strany jsou terorizováni, zavíráni do žalářů a v nich i ubíjeni. V současné době je uvězněno v NSR tisíce komunistických funkcionářů a členů. Tento teror pak vyvrcholil organisovanými policejními akcemi po zákazu strany.

Vláda pro »potírání komunismu« zavedla dokonce zvláštní informační službu, kterou slouží každému podnikateli. Služba varuje před činností strany, obsahuje špiclovsky získané zprávy o jejich připravovaných akcích a snaží se »odhalovat« její taktiku. Tento Industrie-Warndienst s podtitulkem »Rudá služba pro boj proti hospodářsky škodlivé činnosti« vychází periodicky v Bonnu. 20. září 1955 psala služba o smyslu zákazu KSN: »Očekávaný zákaz KSN bude znamenat novou a pravděpodobně nebezpečnější fázi v ilegální provýchodní činnosti v západním Německu. Toto nebezpečí nelze podceňovat zvláště vzhledem k probíhající výstavbě německé armády a s tím souvisící zbrojní výrobě (!) ... Bylo by ilusí čekat od zákazu strany její rozbití. Skutečností je, že nyní mají komunisté v mnohých místních organizacích odborů a v podnicích důvěru a dobré postavení. Tak na př. na stranické konferenci ve Velbertu bylo shromážděno na 600 funkcionářů z odborů a závodů v celé oblasti Poruří.«

Warndienst obsahuje konkrétní pokyny k tomu, jak využívat jednotlivých zákonů proti činnosti členů strany, jak postupovat při zatýkání funkcionářů a agitátorů strany a pokyny pro spolupráci podnikatelů a policie. Shromáždí též »argumenty« proti Sovětskému svazu a lidovým demokraciím a vyzývá k hospodářské blokádě NDR. V čísle z ledna 1956 se hodnotí rok 1956 jako »rozhodující fáze v boji proti infiltrační práci v podnicích. Hlavní tíha tohoto boje připadne zaměstnavatelům a odborům (t. j. pravicovým funkcionářům odborů DGB — pozn. aut.), protože příslušná státní místa nebudou moci všude pomáhat«.

Citovaná místa z Warndienstu dokazují jasně plnou solidaritu Adenauerovy skupiny se zájmy zbrojního velkopřemyslu a militaristů a ukazují též, jakou překážku pro uskutečňování svých plánů vidí v činnosti Komunistické strany Německa.

Provedení zákaz Komunistické strany je vážnou ranou demokratickému a dělnickému hnutí v západním Německu. Ztížil značně komunistické straně její činnost tím, že uzákonil jakýkoliv teror proti členům a organizacím strany. Strana nemá ještě v zemi masovou základnu ani v dělnické třídě (při posledních volbách dostala 3,1% hlasu) a této skutečnosti využila vláda k zasazení tohoto úderu. Zákaz strany však nikterak neznamená přerušení nebo skončení její existence nebo činnosti. Strana bojuje dále a po její bok se postupně stavějí i ty složky různých politických stran a demokratických organizací, na které Adenauerova skupina útočí podobně jako na komunistickou stranu. Aktivisují se i funkcionáři odborů a pokroková inteligence. Nejnevědomější sociální demokraci začínají chápat nebezpečný smysl nových fašistických opatření státu a vládnoucí třídy. Oporu toto hnutí má a bude mít v prvním německém státu dělníků a rolníků, v Německé demokratické republice.

Síla strany vzrostla také tím, že po XX. sjezdu zrevidovala některé sektářské chyby minulosti a chyby ve své taktice. Vychází dnes z toho, že dělnické hnutí v zemi je velmi roztržité, že reakční síly mají ještě značné posice a že hlavním úkolem je dosáhnout postupného sjednocování sil dělnické třídy neúnavnou činností v jejich masách, živou ideologickou prací a bojem za aktivní spolupráci všech pokrokových organizací dělnické třídy.

Současný vývoj západního Německa dokazuje, že země stojí před

vážným rozcestím. Militarisace a fašisace, kterou se dala, dále zостří rozpory západoněmeckého imperialismu. Dochází k diferencování zájmů různých skupin buržoasie, jejíž jedna část projevuje zájem o mírové uspořádání vztahů s lidově demokratickými sousedy a o obchod s nimi. Tyto nové síly mají v západním Německu vzrůstající tendenci, což dokazuje, že osud a celková orientace západního Německa není ještě zdaleka rozhodnuta.

Cílem nejreakčnější buržoasie je co nejrychleji vybudovat novou armádu a na základě toho prosazovat dále svoje imperialistické požadavky. O tom, kterou cestou se západní Německo bude v budoucnu ubírat, nebudou rozhodovat jenom vnitřní síly v zemi, bude to i celková mezinárodní situace, postoj kapitalistických spojenců NSR a především síla a semknutost socialistických zemí a jejich politická, hospodářská a vojenská mohutnost.

Militarisaci západoněmeckého státu nelze podceňovat. Silný německý imperialismus se svými známými historickými vlastnostmi je a bude vždy nebezpečím pro bezpečnost sousedů a celé Evropy. Odhalovat toto nebezpečí je vážným politickým úkolem v naší armádě a prostředkem v boji proti pacifismu a nedoceňování významu naší lidové armády, její kvality a bojové pohotovosti.

OPERAČNÍ UMĚNÍ A TAKTIKA

ZASAZENÍ DRUHÉHO SLEDU FRONTU DO SRAŽENÍ V ÚTOČNÉ OPERACI K ROZDRČENÍ VELKÝCH NEPŘÁTELSKÝCH ZÁLOH PŘISUNOVANÝCH Z HLOUBKY

Plukovník Ludvík Varvařovský

Další rozvinutí článku generál-poručíka J. Tokana,
uverejněného ve Vojenské mysli čís. 2/1956.

1. Několik poznámek k hlavním rysům útočné operace frontu se zřetelem na použití armády druhého sledu frontu

Podle současných názorů západních vojenských theoretiků je prisuzována zvláštní důležitost manévru operačních a strategických záloh, jakož i masovým úderům zbraní hromadného ničení.

Útočník musí proto počítat s mohutnými protiúderem a musí proto předvídat, jakými silami a prostředky je bude likvidovat; tyto síly a prostředky bude účelně připravit předem; není-li to možné, musí útočník učinit taková opatření, aby v krátké době mohl je soustředit z nenapadených úseků nebo z hloubky.

Proto je snaha členit sestavu více do šířky a hloubky a vytvářet silné druhé sledy a zálohy. Proto bude snaha mít i druhý sled frontu — armádu třeba jen o dvou sborech nebo o několika samostatných divisích.

Na druhé straně však musí útočník počítat s tím, že mohutné údery nepřátelského letectva, soustředěné atomové údery, údery řízených střel a bezpilotních prostředků budou řízeny především na tyto druhé sledy a zálohy. Čím mohutnější budou, tím obtížnější bude je ukrýt, tím nebezpečnější budou pro nepřítele, a proto tím více a častěji budou vystaveny nebezpečí jeho úderů.

Naskýtá se proto otázka, zda vzhledem k tomuto nebezpečí, vzhledem k rychlým a často i nepředvídaným změnám v situaci, jakož i vzhledem k tomu, že manévr z hloubky je obvykle možno lépe provést než manévr podél fronty, nebude účelnější, aby nebyly tvořeny druhé sledy frontu již v přípravném období operace, nýbrž aby ten onen front byl z prostředků hlavního velitelství zesilován divisemi, sbory i celými armádami, z nichž si velitel frontu vytvoří svůj druhý sled pro řešení úkolů, které se nově objeví v průběhu operace. Přitom považují za účelné, aby hlavní velitelství tyto zálohy rozmisťovalo rozptýleně a v takové hloubce, aby jednak byly co nejvíce chráněny před hromadnými údery nepřítele, jednak aby, a to je důležité, byl utajen zámysl použití těchto záloh.

Podle mého názoru může být tedy častější takový případ, že front bude útočnou operací zahajovat s operační sestavou uskupenou do jednoho sledu a bude tvořit druhý sled teprve v průběhu operace z pro-

středků hlavního velitelství, jestliže to úkol frontu a zámysl frontové operace bude vyžadovat.

Takovéto řešení podle mého názoru v žádném případě nevylučuje plánování činnosti tohoto druhého sledu. Velitel frontu může předvídat použití tohoto sledu a štáb frontu bude plánovat možné čáry zasazení, přesuny na čáru zasazení a způsoby všestranného zabezpečení. Je třeba jen jedné věci — aby velitel a štáb frontu znali, že v určitou dobu a v určitém prostoru budou k dispozici určité síly. Na podkladě těchto údajů bude mít možnost plánování nejen štáb frontu, ale i štáb této armády druhého sledu, při čemž tato armáda druhého sledu v době tohoto plánování může teprve zahajovat své soustřeďování.

Je samozřejmé a podle mého názoru nelze vůbec pochybovat o tom, že tyto skutečnosti jednak budou přímo ovlivňovat okolnosti, za nichž bude druhý sled frontu zasazován do sražení, jednak budou ovlivňovat i činnost vojsk armády druhého sledu při plnění úkolu, jehož konečným cílem bude rozdrtit tyto silné nepřátelské zálohy.

2. Problémy organizace a přípravy útočné operace armády druhého sledu frontu

Všeobecně se v rámci frontové útočné operace armáda druhého sledu frontu zasazuje do sražení zpravidla na směru hlavního úderu frontu a provádí svou operaci buď na vnitřní nebo na vnější frontě obklíčení. Na vnitřní frontě se armády druhého sledu frontu používá obvykle k tomu, aby v součinnosti s druhými armádami svého nebo sousedního frontu obklíčila a zničila silné nepřátelské uskupení. V některých případech může být armády druhého sledu frontu použito k zabezpečení boku při činnosti hlavního uskupení vojsk frontu. Tyto případy jsou však méně častým zjevem ve frontových útočných operacích, a proto provedu hlavně rozbor činnosti armády druhého sledu frontu, zasazené na vnější frontě, jejímž úkolem zpravidla bývá rozvinout frontovou operaci do hloubky, rozdrtit hluboké operační a někdy i strategické zálohy, po případě odrazit silný nepřátelský protiúder s následujícím obklíčením a zničením protiúderného uskupení a rozvíjením operace až do dosažení cíle frontové operace.

Organisátorem zasazení armády druhého sledu do sražení bude štáb frontu.

Vzhledem k tomu, že toto zasazení je jedním z nejodpovědnějších momentů frontové útočné operace, musí být všechna opatření velitelem a štábem frontu závčas naplánována a provedena, aby vlastní zasazení, vzhledem na nebezpečí použití zbraní hromadného ničení nepřítelem bylo uskutečněno v době co nejkratší.

Rozumí se samo sebou, že i při dodržování zásady »nerozptylovat a nezasazovat prostředky armády druhého sledu před zasazením« bude možné, aby štáb i vojska armády na těchto opatřeních spolupracovaly.

K opatřením, které možno provést předem, do okamžiku zasazení patří:

a) rozhodnutí velitele frontu, a velitele armády pro zasazení armády druhého sledu,

b) příprava, vybudování a maskování prostorů soustředění nebo vyčkávacích,

c) úprava komunikací pro přesun z vyčkávacího prostoru na čáru zasazení,

d) operační a materiálně technické zabezpečení přesunu a organizace přijetí posilových prostředků do sestavy armády,

e) opatření operačního maskování, především provádění klamných přesunů,

f) zabezpečení čáry zasazení,

g) zabezpečení vlastního zasazení do sražení a součinnost při něm,

h) zabezpečení velení.

Jak vidíme, organizace a příprava útočné operace armády druhého sledu frontu bude se tedy skládat z řady opatření, z nichž některá bude provádět front a některá sama armáda. Ráz těchto opatření bude různý a bude kromě jiného záviset především na tom, zda front bude mít k dispozici tuto armádu již v přípravném období nebo zda ji dostane až v průběhu operace, při čemž i tu mohou být dvě varianty — že frontu bude známo, kdy, kde a pro jaký úkol tuto armádu dostane, nebo mu bude známo jen to, že armádu dostane, avšak čas i prostor budou známy až dodatečně. Nehledě na tuto různost bude však řada opatření společných, ať již půjde o kteroukoli z těchto variant.

a) V každém případě bude nutno získávat zprávy, které zabezpečí všestrannou přípravu a správné použití armády druhého sledu.

b) Armádu druhého sledu bude nutno v některém prostoru soustředit a tento prostor připravit.

c) Před zasazením do sražení bude nutno armádu přesunout z prostoru soustředění nebo z vyčkávacího prostoru na čáru zasazení.

d) Bude třeba provést opatření k utajení této armády a zabránit zbytečným ztrátám, t. j. postarat se o její operační i bojové zabezpečení jak v období soustřeďování, tak v prostorech soustředění, jak za přesunu na čáru zasazení, tak i při zasazení.

e) Armádu bude nutné doplnit lidmi i materiálem a podle úkolu i příslušnými posilovými prostředky.

f) Musí se provést politické, materiálně technické a zdravotnické zabezpečení operace této armády.

g) Ve všech případech bude nutné operaci této armády naplánovat, štáby a vojska na ni připravit, organisovat součinnost, zabezpečit velení.

Všimněme si nyní těchto jednotlivých opatření a rozeberme, co z toho může a musí plnit front a co armáda.

Získávat zprávy o situaci na frontě bude pro štáb armády druhého sledu štáb frontu, což ovšem štáb armády druhého sledu nezavazuje povinností, aby nezískával sám svými orgány doplňkové zprávy. Podle mého názoru bude výhodné, aby do štábu armády (armád), v jejímž (v jejichž) pásmu bude armáda druhého sledu zasazena do sražení, byl vyslán styčný důstojník, který velitele armády druhého sledu bude informovat o rázu boje, o situaci nepřítelů a vojsk armády prvního sledu, o vzdušné situaci a p. Kromě toho bude nutné, aby štáb armády věnoval zvláštní péči průzkumu cest, jichž bude používat k přesunu na čáru zasazení, po případě i průzkumu prostorů, v nichž budou svazky armády roz-

místěny do doby, než budou zasazeny. Štáb armády musí zajímat nejen kvalita cest a vlastnosti prostorů, ale i radiční a chemická situace na těchto cestách a prostorech, vzdušná situace v týlu vlastních vojsk a p. Tyto údaje může sice z větší části získat u štábu frontu nebo u armád prvního sledu, ale může je doplnit nutnými podrobnostmi činností vlastních orgánů.

Štáb armády bude beze sporu zajímat i ráz terénu na možných čarách zasazení a v pásmu příští činnosti. Tyto údaje možno získat studiem leteckých snímků. Je ovšem velmi pochybné, zda při dnešních lhůtách 30 až 35 hodin, které jsou nutné od doby fotografování do dodání vyhodnoceného snímku, budou tyto letecké fotografie hodnotnou pomůckou.

Prostor pro soustředění armády druhého sledu určuje velitel frontu, po případě i hlavní velitelství. Je-li armáda druhého sledu v složení frontu již před zahájením operace, bude si prostor soustředění obvykle připravovat sama. Dostane-li front armádu druhého sledu dodatečně, může být nutné prostor soustředění pro ni připravit — to lze provést maximálním využitím ženijní techniky a civilního obyvatelstva. V některých případech budou se tato opatření provádět péčí hlavního velitelství. Soustředění v tomto prostoru bude plánovat i řídit buď hlavní velitelství nebo přímo front, které se také postarají o případné doplnění této armády lidmi a materiálem.

Třetím důležitým činitelem, který má vliv na zasazení druhého sledu frontu, je příprava komunikací na čáru zasazení. Úpravu komunikací třeba uložit náčelníkovi ženijního vojska frontu, poněvadž ženijní prostředky armády druhého sledu třeba uchránit pro činnost v operační hloubce.

Ženijní náčelník armády dostane komunikační mapu se všemi úpravami a průchody na komunikacích. To ovšem nezabývá armádu povinností vyslat silné odřady k zabezpečení pohybu (OZP), vybavené prostředky mechanisace. Úkolem těchto odřadů bude odstraňovat škody způsobené na komunikacích zbraněmi hromadného ničení a letectvem v průběhu přesunu na čáru rozvinutí, kam musí OZP dorazit před příchodem PO, a potom vytyčovat pomocné cesty z čáry rozvinutí na čáru zasazení, kam musí OZP dorazit před příchodem hlavních sil. Dosavadní zkušenosti v organizaci a vybavení OZP však dokazují, že střetnutí s první překážkou má za následek buď zdržení proudu na dané komunikaci nebo předhonění OZP silami PO a často i hlavními silami. Bude proto nutné, aby naši technici a organizátoři organizačnímu složení a materiálnímu vybavení OZP věnovali zvýšenou pozornost a dali ženijním jednotkám takové vybavení, které jim umožní spolehlivé zabezpečení přesunů.

Přesun z prostoru soustředění do vyčkávacího prostoru a dále na čáru zasazení nebo přímo na čáru zasazení bude obvykle plánovat i řídit a částečně zabezpečovat velitel a štáb armády druhého sledu.

Pro utajení přítomnosti této armády v složení frontu bude nutno učinit řadu opatření, která ovšem nemohou být ponechána na vůli velitele armády, nýbrž musí vycházet z jednotného plánu frontu. Budou to především opatření k operačnímu maskování, klamně přesuny, budování klamných prostorů soustředění, provádění přesunů v noci a se zakrytými světly, centralisovaná PVO, letecká ochrana přesunů i prostorů sou-

středění, PAO, PCHO a PBO cest i prostorů a p. Je na bílé dni, že armáda na těchto opatřeních bude v duchu tohoto jednotného plánu spolupůsobit jednak svými prostředky PVO, PAO a PCHO, jednak přesným prováděním přesunů a dodržováním všech opatření k maskování a utajení a také přísnou maskovací kázní, dobře organisovanou a přísně prováděnou pořádkovou službou a plánovitými kontrolami. Zvláštního významu nabývají všechna tato opatření v období, kdy se armáda druhého sledu přesunuje na čáru zasazení a v době jejího zasazování. Těžiště pomoci frontu bude především ve včasném uvolnění a úpravě komunikací, v letecké ochraně přesunu, ve včasném vyčlenění posilových prostředků a v přímém zabezpečení všech druhů na čáře zasazení. Těžiště činnosti armády bude v organisovaném, v pořádku a včas provedeném přesunu, v přímém bojovém zabezpečení všech druhů, v převzetí a začlenění posilových prostředků a v organisovaném zasazení do sražení.

Materiálně technické a zdravotnické zabezpečení bude se plánovat a provádět péčí frontu za spoluúčasti armády. Front stanoví spotřebu, určí místa a způsob odběru do zahájení operace a v průběhu operace, sám svými prostředky bude dopravovat část zásob, po případě zesílí armádu dopravními jednotkami, silničními a mostními prapory, po případě i jinými speciálními týlovými útvary a zařízeními. Podle povahy nastávající operace a očekávané výše ztrát zesílí armádu i příslušným množstvím chirurgických polních pohyblivých nemocnic a jiných zdravotnických a hygienických zařízení. Armáda musí potom včas a účelně tyto prostředky rozdělit jednotlivým sborům a divisím a mít připravenou dostatečnou zálohu pro manévr materiálem i týlovými prostředky. Otázky materiálně technického a zdravotnického zabezpečení jsou tedy na první pohled jednoduché. Podrobíme-li však tuto problematiku přísnějšímu zkoumání, zjistíme, že je tu velmi mnoho problémů buď nedořešených nebo zatím vůbec neřešených. Uvedu jen některé: armáda druhého sledu se zasazuje do sražení k rozdrčení velkých záloh nepřítele. Na to je třeba střeliva a hodně střeliva — armáda však uveze jen pohyblivé zásoby a složit si předem nikde nic nemůže. Jak zvětšit zásoby a nezvětšovat, nýbrž naopak snížit délku proudů? Domnívám se, že tuto otázku lze úspěšně vyřešit zavedením dopravních aut s kapacitou 7 až 10 t. Armáda pro své zasazení potřebuje 10 až 12 komunikací. Po značný počet hodin nebude možné na tyto komunikace nikoho pustit. Jak tedy organisovat odsun, bude-li armáda napadena atomovými a leteckými údery, když žádná komunikace pro odsun není volná? A jak zabezpečit rychlé vysunutí zdravotnických praporů zvláštního určení na tyto napadené úseky, když všechny komunikace dané k dispozici armádě jsou plně zatíženy? Domnívám se, že tyto problémy je možné řešit vybavením zdravotnických jednotek pásovými zdravotnickými auty, schopnými jízdy terénem a dopravou zdravotnických praporů zvláštního určení na napadená místa pomocí vrtulníků.

Závěrem možno tedy zdůraznit, že příprava útočné operace armády druhého sledu frontu má velmi mnoho problémů, z nichž nejožehavější jsou tyto:

- utajit přítomnost armády v týlu operačního učení frontu a utajit její přesuny na čáru zasazení,

- materiálně, technicky a zdravotnický zabezpečit přesun na čáru zasazení a připravit zabezpečení vlastní operace,
- naplánovat operaci, zabezpečit zasazení armády do sražení a zabezpečit velení.

3. Několik poznámek k plánování útočné operace armády druhého sledu frontu

V organizaci a přípravě útočné operace armády druhého sledu frontu má mimořádný význam plánování, a proto mu věnujeme zvláštní pozornost.

- Sovětské vojenské umění učí, že hlavním cílem plánování je
- určit posloupnost plnění úkolů směřujících k dosažení cíle operace,
- rozdělit síly a prostředky na celou hloubku operace,
- určit způsoby bojové činnosti vojsk,
- určit způsoby součinnosti,
- všestranně zabezpečit operaci na celou hloubku.

Tyto zásady platí jak při plánování v armádách prvního sledu frontu, tak i v plánování útočné operace armádou druhého sledu, avšak tu každá zásada nebo její praktické provádění bude mít mnoho zvláštností, o nichž se chci zmínit.

Tak především: správně plánovat — znamená předvídat. Jistě nebude nikdo pochybovat o tom, že pro velitele armády druhého sledu frontu bude předvídaní složitějším problémem nežli u velitele armády prvního sledu frontu. Proč? Tak na příklad: předvídaní se dosahuje

- důkladným průzkumem všech druhů,
- zdůvodněnými reálnými propočty,
- správnou představou o průběhu operace vcelku.

Armáda prvního sledu je v přímém dotyku s nepřítelem, je podporována letectvem, a má tedy možnost získávat zprávy bojem, provádět vzdušný průzkum podporujícím ji letectvem, vysílat průzkumné hlídky do týlu nepřítele a p. Její činnost směřující k získávání zpráv všech druhů a různými prostředky je tedy konkrétní a mnohostranná. Podstatně jinak je tomu u armády druhého sledu, která až do doby zasazení nemá přímý dotyk s nepřítelem, není ani podporována letectvem, a co hlavního — její budoucí soupeř je obvykle ještě někde hluboko v nepřátelském týlu, zprávy o něm budou převážně kusé, často i málo hodnověrné. Štáb této armády je proto až do zasazení odkázán na to, že zprávy bude získávat od štábu frontu, od sousedů a armád prvního sledu, při čemž ovšem o svém pravděpodobném příštím soupeři bude mít zpráv nejméně. Vzhledem k těmto obtížím budou úkoly průzkumu značně složitější a jeho organizace bude vyžadovat vysokého umění. Hlavní důraz bude nutno položit podle mého názoru nikoli na to, co se děje na frontě a v bližší operační hloubce, nýbrž na to, kde jsou a co dělají zálohy nepřítele, zejména hluboké operační a strategické zálohy. Proto nejen v období do zasazení, ale i po zasazení armády do sražení bude nutná těsná spolupráce se vzdušným průzkumem. Podle mého názoru by bylo proto účelné, aby byla věnována zvláštní pozornost organizaci spolupráce mezi průzkumným letectvem frontu a armádou druhého sledu. Údaje tohoto průzkumného letectva bude pak nutné odposlou-

chávat nejen na VS armády, ale i na VPS a ZVS armády a VS a VPS střeleckých sborů, aby byla zaručena přímá a rychlá informace. Vzdušný průzkum je nutno vést nepřetržitě, ve dne i v noci s maximálním vypětím v době manévru nepřátelských záloh. Současně se vzdušným průzkumem bude nutno plánovat široké použití průzkumných odřadů, které podle mého názoru je třeba vysílat na větší vzdálenosti, než je tomu v normálních případech, a které musí těsně spolupracovat se vzdušným průzkumem.

Závěrem k této stati o průzkumu možno tedy říci, že do doby zasazení armády získávání zpráv bude záležet v požadavcích na front, sousedy, frontovou rychlou skupinu a armády prvního sledu, v činnosti styčných důstojníků a hlubokého průzkumu, kdežto od doby zasazení získávání zpráv bude soustředěno na vysílání silných, daleko vpřed vysunutých průzkumných odřadů a těsnou spolupráci s letectvem a frontovou rychlou skupinou, při čemž po celou dobu příprav i v průběhu operace hlavním objektem průzkumu budou nepřátelské zálohy.

Druhým činitelem zabezpečujícím správné předvídání jsou zdůvodněné reální propočty. I tu bude práce štábu obtížnější než u štábu armády prvního sledu. Tak na př. armáda prvního sledu může získat poměrně přesné údaje o síle a rozmístění nepřítele bránícího se v jejím pásmu a z těchto údajů vypočítat potřebné hustoty a pravděpodobné poměry sil a na jejich podkladě provést i nutné přeskupení a zesílení, aby bylo dosaženo požadované převahy. Ve štábu armády druhého sledu tyto konkrétní údaje obvykle k dispozici nebudou. Tam bude možno kalkulovat jen přibližně a možné poměry sil, při čemž nebude stačit jeden výpočet, nýbrž bude nutno vyčíslit několik pravděpodobných a možných variant, z nichž se nakonec ani jedna nemusí shodovat se skutečností.

Proto i rozdělení posilových prostředků bude ve většině případů problémem, protože činnost nepřítele může vyžadovat docela jiného rozdělení než toho, které bylo plánováno. Stejně obtíže mohou vzniknout i při volbě sestavy. Naskytá se proto otázka, zda nebude účelné, aby pevným článkem sestavy byly jen silné PO, zatím co ostatní prostředky, především dělostřelecké, bude účelné vést po zvláštních osách a přidělovat je teprve podle toho, jak se situace bude vyjasňovat.

Zatím co štáb armády prvního sledu má k dispozici letecké snímky nepřátelské obrany a ví tedy, kde a vcelku přesně i kdy se může s nepřítelem střetnout, má štáb armády druhého sledu k dispozici obvykle jen letecké a agenturní zprávy o nepřátelských zálohách, a může tedy jak prostorově, tak především časově kalkulovat jen velmi přibližně, na kterých čarách a kdy se může s nepřítelem střetnout.

Stejně tak i s hlediska materiálního. Zatím co štáb armády prvního sledu může alespoň pro začátek operace s přesností téměř stoprocentní vypočítat spotřeby hlavních druhů materiálu, především střeliva, a podle toho upravit plán přísunu a odsunu a prostorově i časově celkem spolehlivě a přesně organisovat materiální, technické a zdravotnické zabezpečení operace, musí se štáb armády druhého sledu ve většině případů spokojit opět jen přibližnými výpočty a musí vždy mít připraveny alespoň dvě až tři varianty.

Tak na př. armáda druhého sledu bude obvykle zasazena do sražení jen se svými pohyblivými zásobami a nebude mít možnost vypočítat si

přesně a složit předem střelivo na první střetnutí s nepřítelem. I sama spotřeba bude velmi proměnlivá, protože jiná bude při střetném sražení s nepřátelskými zálohami a jiná, jestliže nepřítel zavčas organisoval obranu na některém v hloubce vybudovaném obranném postavení nebo pásmu, které bude nutno prolamovat s leteckou, dělostřeleckou a atomovou přípravou.

Závěrem k této statí je tedy podle mého názoru nutné říci toto: Většina výpočtů nutných pro plánování útočné operace armády druhého sledu bude mít aspoň z počátku ráz přibližný a prozatímní, bude provedena na několik nejpravděpodobnějších variant (dvě až tři) a bude se postupně upřesňovat podle toho, jak se bude postupně upřesňovat a ujasňovat situace nepřátelská.

Dalším činitelem zabezpečujícím správné předvídaní a tím i účelné plánování je schopnost učinit si správnou představu o průběhu operace v celku. K tomu, aby si velitel armády učinil správnou představu o průběhu operace v celku, musí podle mého názoru být seznámen s plánem útočné operace frontu nebo alespoň se zámyslem frontové operace značně podrobněji, než je to na příklad nutné u velitelů armád prvního sledu, i když nikterak nepodceňuji důležitost toho, aby v dnešních podmínkách všichni velitelé byli značně podrobněji zasvěceni do zámyslu svých starších náčelníků, než tomu dosud bylo zvykem. Protože ve většině případů armáda druhého sledu bude přímo účastna v plnění dalšího úkolu frontu a bude velmi často rozhodujícím činitelem při plnění tohoto úkolu, domnívám se, že bude správné, aby velitel frontu oznamoval veliteli armády nejen zámysl do bližšího úkolu frontu, ale na celou hloubku frontové operace.

Bude proto účelné, aby velitel frontu včas znal, která armáda mu bude dána k vytvoření druhého sledu, aby velitele a štáb této armády mohl informovat, aniž by čekal na soustředění této armády. Je samozřejmé, že si správnou představu o průběhu operace v celku velitel armády a jeho štáb mohou učinit jedině tehdy, když budou důkladně znát nejen vlastní situaci, ale také situaci nepřítele, jeho taktiku a možnosti, což jim pomůže odhalit pravděpodobný zámysl nepřítele, a tím si získat přesnější obraz o pravděpodobném průběhu operace a o opatřeních, která během operace bude nutno učinit.

Pochopitelně, že tyto skutečnosti, správněji zvláštnosti, odrazí se přímo i na zpracování plánu operace armády 2. sledu.

Bude-li armáda v operačním učlenění frontu již v přípravném období frontové operace, bude mít k dispozici pro plánování více času než armády prvního sledu. Tento případ podle mého názoru uvedeného v začátku tohoto článku bude však velmi řídkým zjevem; jsem přesvědčen, že ve většině případů bude ve štábu armády druhého sledu na plánování méně času než v armádách prvního sledu. Kromě toho armády prvního sledu budou svou operaci zahajovat z výchozího položení, obvyčejně v dotyku s nepřítelem, kdežto armáda druhého sledu bude před svým zasazením, t. j. předtím, než vejde s pozemním nepřítelem v dotyk, provádět někdy značné, několik nocí trvající přesuny z hlubokého týlu na čáru zasazení. První zvláštností plánování operace u této armády bude tedy podle mého mínění ta skutečnost, že armáda druhého sledu bude mít obvyčejně na přípravu a plánování operace méně času než

armády prvního sledu, obvykle dva až tři dny, při čemž v tomto přípravném období nebude setrvávat na místě v prostoru soustředění nebo ve výchozím položení, nýbrž bude se přesunovat. To znamená, že štáb armády kromě plánování operace bude muset zároveň plánovat i řídit přesuny své armády z týlu na čáru zasazení. Bude to tedy vyžadovat i účelnou dělbu práce ve štábu, po případě rozdělení štábu na dvě skupiny, z nichž jedna bude plánovat nastávající operaci a druhá bude řídit přesuny. Štáb armády musí být s to současně plánovat operaci a současně spolehlivě řídit přesuny a za podpory štábu frontu dovést vojska armády na čáru zasazení.

Další zvláštností plánování bude ta okolnost, že operaci musí štáb armády plánovat z nařízené čáry zasazení.

Ve svém rozhodnutí předvídá velitel frontu pravděpodobnou dobu i čáry zasazení a úkol armády druhého sledu.

Je však třeba počítat s tím, že toto rozhodnutí během operace bude upřesněno, a proto bude nutno vnést náležité opravy i do plánu operace, a to jak do plánu frontového, tak i do plánu armády druhého sledu.

Rovněž se nelze spokojit jednou čarou zasazení, neboť v průběhu frontové operace může se situace rychle změnit a proto třeba na daném směru plánovat několik čar, třeba i stranou od hlavního směru, ovšem volit je tak, aby dovolovaly v krátké době vyjití armády na její hlavní směr. Znamená to tedy, že jak hloubka, tak i trvání operace mohou být pro každou čáru jiné, znamená to tedy plánování na varianty.

Dále: V grafickém plánu je třeba nakreslit uskupení nepřítele, avšak v době, kdy armáda začíná plánovat, je čára zasazení ještě v týlu nepřátelských vojsk, uskupení nepřítele je docela jiné nežli to, s nímž se vojska armády setkají na čáře zasazení. Hlavní objekt činnosti naší armády, hluboké zálohy, mohou při začátku plánování být pro štáb armády ještě objektem značně neznámým. Bude proto situace nepřítele na grafickém plánu v začátku plánování velmi kusá a bude se postupně doplňovat tak, jak zprávy o nepříteli budou docházet a nepřátelská situace se bude vyjasňovat. Stejně tak se ovšem bude upřeshňovat a doplňovat i zámysl.

Na mapu grafického plánu je třeba zakreslit sestavu armády ve výchozím položení. Armáda druhého sledu však výchozí položení zpravidla zaujímat nebude, protože do sražení bude zasazena většinou z chodu a bude svazky armád prvního sledu překračovat v proudech nebo v některých výjimečných případech bude tyto svazy střídat. V některých situacích při překračování svazků prvního sledu projde armáda pod ochranou vlastních PO celkem bez potíží nepřátelskou sestavou, v jiném případě bude nucena část svých sil na čáře zasazení rozvinout. Tyto okolnosti — zda překročit takovým nebo jiným způsobem — nebudou ovšem známy v době plánování a objeví se obvykle až v době před zasazením. Může se proto plánovat předvídaná sestava na čáře zasazení, ale ta nemusí být totožná se skutečností. Kromě toho armády prvního sledu své posilové prostředky dostávají ve výchozím položení, kdežto armáda druhého sledu bude posilové prostředky dostávat až před zasazením, obvykle na vrub armád prvního sledu a z frontových záloh.

Bude tedy v grafickém plánu nutné zakreslit prostory, dobu a sestavu, v nichž budou k dispozici.

Vidíme tedy, že i s grafického hlediska bude mít plánování, po případě plán své zvláštnosti, protože se jak nepřátelská, tak i vlastní sestava mohou v průběhu plánování měnit a budou v grafickém plánu zakresleny v konečném řešení až před samým zasazením.

Směry úderů, úsek zasazení do sražení, hranice útočného pásma, bližší i další úkol armády, sestava při plnění bližšího a dalšího úkolu, směr úderů sborů, po případě i divisi, předvídaná síla a prostory hlavních záloh v jednotlivých údobích, to vše bude možno poměrně dobře předvídat, plánovat a zakreslit, ačkoli i tu budou zvláštnosti. Především je nutné počítat s tou skutečností, že činnost armády bude přímo závislá na činnosti hlubokých nepřátelských záloh. Jejich síla, doba zasazení i úkol může být různý, a proto pro boj s nimi musí plán počítat s určitými variantami, jak jsem už zdůraznil na začátku této stati.

Bude proto nejen účelné, ale přímo nutné vypočítat, kdy a kde se mohou vojska armády s těmito zálohami střetnout, a podle toho plánovat i pravděpodobnou sestavu. Je-li pravděpodobné, že ke střetnutí s nepřátelskými zálohami dojde v období do splnění bližšího úkolu, je hlavní náplní bližšího úkolu rozdrčení nepřátelských záloh a sestava musí být usměrněna k dosažení tohoto cíle. Je-li pravděpodobnější, že ke střetnutí s nepřátelskými zálohami dojde až při plnění dalšího úkolu, musí sestava při plnění bližšího úkolu zabezpečovat rychlé pronásledování a proniknutí do hloubky nepřátelského území a rychlý přechod do útočné sestavy, kdežto sestava při plnění dalšího úkolu musí zabezpečovat spolehlivé rozdrčení nepřátelských záloh, a dosažení cíle operace. Budou tedy jednotky v prvním případě po zasazení v předbojové sestavě po případě částečně rozvinuty, kdežto v druhém případě budou po zasazení v sestavě pochodové, umožňující ovšem rychlé rozčlenění a rozvinování do bojové sestavy.

Druhá skutečnost, s kterou nutno počítat, je ta, že čáry zasazení mohou být na daném směru plánovány dvě i tři, a proto sám grafický plán bude mít i dvě až tři varianty. Vzhledem k tomu i úkoly sborů na první den boje, které nutno do plánu zakreslovat, mohou být různé, stejně tak jako objektů atomových a chemických úderů, čáry předvídaného zasazení armádních záloh (DPTZ, TZ, POZ) i druhého sledu armády.

Naskýtá se proto otázka, jak se vypořádat s těmito problémy, když doba na plánování bude velmi krátká, podkladů pro plánování bude málo a budou se postupně doplňovat teprve před samým zasazením do sražení a ještě bude nutno plánovat na varianty. Podle mého názoru může se štáb s tímto problémem vyrovnat jedině tím způsobem, že grafický plán zpracuje na variantu nejpravděpodobnější a odchylky druhých variant vyjádří graficky na vložkách, přidaných mapách a p. Vzhledem ke krátkosti doby vymezené na plánování bude v tomto případě více než kdykoli jindy nutné, aby plán byl zpracován pod přímým vedením náčelníka štábu. Tento požadavek je sice všeobecně platný, avšak v tomto případě je nutné jej zvlášť zdůraznit, protože jedině přímou spoluúčastí náčelníka štábu při zpracování plánu může být dána záruka, že zámysl velitele armády bude všemi hlavními pracovníky štábu v jednotlivých

variantách správně pochopen a zabezpečen. Tento požadavek zdůrazňuje ještě ta okolnost, že ani zpracováním plánu ve dvou až třech variantách není plánování útočné operace ukončeno, neboť zvláštnosti, o nichž jsem se zmínil v předcházejících statích, a především činnost nepřítele budou mít vliv na průběh operace i po zasazení armády do sražení, což si může vynutit i změny a doplňky v plánu operace. Tak jako v přípravném období musel štáb armády účelnou dělbu práce zabezpečit plánování a zároveň řídit přesun, tak i v průběhu operace musí štáb zabezpečit veliteli armády jak řízení operace, tak i současné provádění změn v plánu operace.

Závěrem k této statí možno tedy říci tolik:

Bude-li armáda v druhém sledu frontu již v přípravném období frontové operace, bude mít obvykle více času na přípravu a plánování své armádní útočné operace, nežli budou mít armády prvního sledu.

Ve většině případů však podle mého názoru u armády druhého sledu bude na přípravu a plánování armádní operace času méně než u armád prvního sledu.

V obou případech příprava i plánování budou mít velmi mnoho zvláštností, z nichž nejpodstatnějšími jsou tyto:

- přípravné období bude vyplněno soustředěním armády a přesuny často i na sta kilometrů, což bude vyžadovat dělbu práce štábů,
- plánování samo bude se provádět na varianty,
- propočty budou na začátku přibližné a budou se upřesňovat až před samým zasazením armády do sražení,
- sestavu nutno volit tak, aby umožňovala rychlé změny podle toho, jak se bude vyjasňovat situace nepřátelská.

Na konec ke statí o plánování ještě jednu poznámku:

Při plánování útočných operací bylo dosud pravidlem plánovat na údobí. Podle mého názoru bude účelné, aby v dnešních podmínkách u armádních operací trvajících 5 až 7 dní bylo od tohoto pravidla upuštěno, neboť nevidím důvod, aby bližší a další úkol, trvajících každý 2 až 3 dny, byly ještě drobeny na údobí. Armáda dostává bližší a další úkol, a proto plánujme splnění těchto úkolů a ne údobí. Domnívám se, že to bude účelnější a že to bude i v duchu soudobých požadavků, t. j. plánovat účelně, v krátkých lhůtách, vynechat vše, co není k dosažení cíle bezpodmínečně nutné.

4. Formy zasazení armády druhého sledu frontu a problémy s nimi spojené

V předchozí statí o plánování jsme došli k závěru, že příprava útočné operace armády druhého sledu frontu bude mít velmi mnoho charakteristických zvláštností, podstatně ji odlišující od přípravy armád prvního sledu. Spojovacím článkem mezi přípravou a provedením útočné operace bude zasazení armády druhého sledu do sražení, jehož náplní bude jednak přesun z posledního prostoru denního odpočinku nebo z vyčkávacího prostoru na čáru zasazení, jednak provedení samého zasazení do sražení. Je nasnadě, že i tu, jak při přesunu, tak i při samém zasazení bude

vznikat mnoho problémů, s nimiž je nutno se vypořádat a jimž třeba věnovat pozornost.

Obraťme pozornost především k samému přesunu. Bude-li armáda druhého sledu v operačním učlenění frontu již při zahájení operace, bude svými čely obvykle umístěna 80 až 100 km od předního okraje, tedy až za druhými sledy a zálohami armád prvního sledu, za frontovou rychlou skupinou i za frontovými zálohami. V převážné většině případů bude nutné, aby v noci z prvního na druhý den operace zůstala tato naše armáda ve svém prostoru, protože komunikace k frontě budou plně obsazeny přesunem frontové rychlé skupiny a přesuny druhých sledů a záloh armád prvního sledu. Může tedy svůj přesun zahájit až v noci z druhého na třetí den operace. Při tempu boje 35 až 40 km za den to znamená, že armády prvního sledu proniknou tedy do hloubky 70 až 80 km a čára dotyku (přední okraj) se vzdálí od armády druhého sledu na 150 až 180 km. Bude-li situace vyžadovat zasazení druhého sledu frontu třetí den operace, znamená to, že naše armáda bude nucena v noci na třetí den operace provést na čáru zasazení přesun 150 až 180 km a ihned s ukončením tohoto přesunu vstoupit do sražení. Bude-li zasazení této armády plánováno na čtvrtý den operace, bude nutné, aby se v noci z druhého na třetí den přesunula blíže k frontě, řekněme na oněch 80 až 100 km od linie fronty, neboli přibližně do těch míst, kde bylo výchozí položení armád prvního sledu. V tomto případě by její přesun činil jen 80 až 100 km, měla by možnost vhodného rozmístění ve vybudovaném prostoru, avšak sám přesun na čáru zasazení v další noci by činil opět 120 až 140 km. Bude-li zasazení armády do sražení provedeno až v době, kdy se zakončuje nebo již zakončilo splnění bližšího úkolu frontu, t. j. 5. až 7. den operace, neboli v hloubce 150 až 200 km, bude muset armáda provést takové posuny dvakrát až třikrát. Bude-li nás snaha chránit druhý sled před zbytečnými ztrátami nutit k tomu, aby nebyl blíže linii fronty než 80 až 100 km, musíme počítat s tím, že tato armáda bude vždy nucena provést před zasazením do sražení přesun v délce 120 až 140 km. Počítáme-li v naší zeměpisné šířce s průměrnou délkou noci 8 až 9 hodin a s rychlostí přesunu v noci 15 km za hodinu, stačí nám tato doba k provedení přesunu, avšak nikoli k provedení zasazení, protože i při zasazování z chodu jenom na rozvinování PO v síle zesíleného pluku bude třeba 45 až 60 minut. Bude-li třeba rozvinout i dělostřelectvo PO, prodlužuje se tato doba na dvě hodiny.

Kdyby situace vyžadovala rozvinutí pluků prvního sledu čelních divisi, prodlužuje se doba na tři hodiny a v těch případech, kdy bude nutné jednotky prvního sledu po případě střídat, bude ještě značně delší. Zvláště důrazně chci upozornit na to, že právě moment rozvinování na čáře zasazení je pro vojska armády velmi choulostivý a že v této době mohou být armádě hromadnými údery nepřítele způsobeny podstatně větší ztráty než v jakémkoli prostoru soustředění nebo ve vyčkávacím prostoru.

Jaké tedy z této situace najít východisko? Domnívám se, že východisko je možno najít, bude-li přesun armády k čáře zasazení uskutečňován postupnými skoky a bude-li se armáda zasazovat z chodu.

Aby průměrná délka noci 8 až 9 hodin stačila jak na provedení přesunu, tak na zasazení i v tom případě, že bude nutné část sil rozvinout

a že si toto rozvinování vyžádá 2 až 3 hodin, je nutné, aby se pochod uskutečnil za 5 až 6 hodin, což při rychlosti 15 km znamená přesun 75 až 90 km. Toho možno dosáhnout ovšem jenom tehdy, jestliže v noci předcházející před přesunem na čáru zasazení přemístíme armádu druhého sledu nikoli 80 až 100 km od linie fronty, nýbrž 30 až 40 km. Pak nám na poslední noc zůstane na přesun jen 70 až 80 km, počítáme-li že vojska armád prvního sledu během dne před zasazením postoupí o 40 až 50 km.

Rozmístit armádu druhého sledu čely 30 až 40 km od linie fronty postupující vpřed podle mého názoru je možné, protože v té době armády prvního sledu obyčejně budou mít zasazený své druhé sledy, a bude tedy v jejich týlu celkem volno. Námitky, že vzdálenost 30 až 40 km od předního kraje je riskantní a vystavuje armádu možným ztrátám, jsou sice opodstatněné, nutno však uvážít, že je to mnohem méně riskantní a pro armádu mnohem méně nebezpečné nežli zasazování a případné rozvinování armády na čáře zasazení za denního světla, zcela blízko nepřítele, pod pozorováním a palbami v terénu ženiijně nevybudovaném.

Budeme-li tedy plánovat a uskutečňovat postupný přesun na čáru zasazení tímto navrhovaným způsobem, můžeme dosáhnout dokonce i toho, že v určitých ročních obdobích nejen přesun uskutečníme v noci, ale i samo zasazení při použití osvětlovacích prostředků bude možno provést v noci, čímž se podle našeho názoru podstatně zvýší překvapení nepřítele a současně i zkrátí doba potřebná k zasazení, protože především noc, i při zlepšování techniky pro vidění v noci, stále ještě skýtá výhodné podmínky pro zasazení z chodu a protože i případné rozvinování v noci bude minimální. Je pochopitelné, že nebude vždy možné provést zasazení touto formou, ale téměř vždy bude podle mého názoru možno uskutečnit postupný přesun na čáru zasazení těmito skoky.

Nyní ještě několik poznámek k samému zasazení do sražení. Aby všechna opatření k úplnému zabezpečení zasazení byla prováděna plánovitě a centrálně, řídí je sám velitel frontu se svým štábem. Front svým zásahem provádí zejména dělostřelecké a letecké zabezpečení, dále podporu atomovými a chemickými zbraněmi. Nejožehavější podle mého názoru budou problémy spojené s volbou čáry zasazení a s vytvořením podmínek zabezpečujících zasazení z chodu a vylučujících hromadění sil na malém prostoru, jakož i problémy dělostřeleckého zabezpečení. Čáru zasazení třeba volit v takovém terénu, který dává převahu pozorování nad nepřítelem, zabezpečuje vojskům skryté přiblížení, skýtá možnosti pro případné rozvinování, nedává nepříteli možnosti obrany a nemá před sebou protitankové zátarasy. Nejdůležitější však je, aby čára zasazení nebyla volena před obrannými nepřátelskými postaveními a neutila již předem vojska armády k rozvinování a prolamování těchto postavení. Znamená to tedy snažit se o to, aby se těchto postavení (pásem) zmocnily armády prvního sledu, aby armáda druhého sledu mohla být zasazena k využití úspěchu, a to z čar položených za těmito postaveními (pásmi). Podaří-li se vytvořit takové podmínky, je dána i záruka toho, že armáda druhého sledu bude zasazena z chodu, i když se nepřítel před čarou zasazení bude bránit, neboť odpor v ženiijně nepřipraveném a pro nepřítele nevýhodném terénu bude ve většině případů

zlomen silnými předsunutými odřady za podpory letectva a vojsk v dotyku.

Složitějším problémem bude ovšem vytvořit takovou situaci, která vylučuje hromadění sil na malém prostoru. Podle posledních zkušeností a poznatků je možno se tohoto úkolu zhostit, jestliže se armádám prvního sledu frontu určí takové směry úderů a taková útočná pásma a dají takové úkoly, jejichž vyplněním se přímo plánovitě a záměrně vytváří v určité hloubce nepřátelské obrany v sestavě prvního sledu frontu mezera, do níž je zasazována armáda druhého sledu frontu. Dosažení tohoto cíle a vytvoření takové situace vyžaduje ovšem od velitele a štábu frontu mistrovské plánování a vedení armád prvního sledu.

Na konec několik slov k problémům dělostřeleckého zabezpečení zasazení.

Podle dosavadních zkušeností, zvyklostí a norem je nutné, aby dělostřelectvo k zabezpečení zasazení mělo minimálně 2 až 3 hodiny denního světla na přípravu. Dodržování tohoto požadavku by ovšem znamenalo, že by se žádné zasazení nemohlo provádět v noci, a jestliže by se muselo provádět v noci, bylo by to bez dělostřeleckého zabezpečení. Domnívám se, že s tímto názorem je třeba rázně skoncovat.

Razíme-li zásadu, že noční boj bude v soudobých podmínkách běžným zjevem, že nebude otázkou malých jednotek, ale že jej povedou divise i sbory, chceme-li dokonce dosáhnout toho, aby armády byly zasazovány do sražení v noci, je nutné, aby se dělostřelectvo těmto požadavkům přizpůsobilo a našlo způsoby, jak zabezpečit činnost pěchoty a tanků v noci bez přípravy ve dne. Domnívám se, že by cesta k vyřešení tohoto problému mohla být nalezena ve správném využití všech přístrojů k vidění v noci, v nových způsobech osvětlování bojiště, v používání většího množství několikahlavňového dělostřelectva, t. j. především raketometů, v hromadném používání řízených střel, v hromadném používání přímé střelby, především z tanků. Bude tedy nutné se zamyslet nad tím, zda klasické jednohlavňové dělostřelecké systémy vyhovují soudobým požadavkům vedení boje a operace, především v noční době, a zda by nebylo účelné zavést do výzbroje větší počty raketometů, orientovat dělostřelectvo na propracování otázek používání řízených střel a na výhodu osmnáctihlavňových dělostřeleckých oddílů proti dvanáctihlavňovým. Jsem přesvědčen, že by se tímto opatřením mohla zjednodušit a zkrátit příprava dělostřelectva, zlepšit podpora pěchoty a tanků v noci, snížit počty oddílů, zkrátit tím i délky proudů i doby potřebné na rozvinování dělostřelectva.

5. Několik poznámek ke způsobům rozdrčení velkých záloh nepřítele druhým sledem frontu v průběhu útočné operace

Okolnosti, za nichž může dojít ke srážce s nepřátelskými zálohami, mohou být různé a budou přímo závislé i na síle a úkolech nepřátelských záloh.

V prvním případě hlavní nepřátelské obranné uskupení bude již obklíčeno, a proto bude nepřítel zasazovat své hluboké operační nebo i strategické zálohy, aby mohutnými protiúderými prolomil obklíčovací kruh, osvobodil svá obklíčena vojska a zastavil náš útok.

V druhém případě budou se tyto zálohy přesunovat z hloubky směrem k frontě, aby obsadily nějaké výhodné a předem připravené obranné postavení, avšak dříve než dospěly k určenému cíli, srazily se s vojsky naší armády druhého sledu frontu zasazenými s cílem nedovolit nepřátelským zálohám obsadit tato postavení a rozdrtit je.

Ve třetím případě nepřítel částí sil povede boj na zdrženou, ale silné zálohy soustředí v hloubce, aby s nimi přešel do všeobecného útoku nebo protiútku.

V těchto případech bude velitel frontu nejčastěji řešit situaci tím způsobem, že zasadí do sražení armádu druhého sledu s úkolem buď samostatně nebo v součinnosti s druhými armádami frontu zničit přicházející nepřátelské zálohy.

Ve všech uvedených případech může se rozdrčení silných nepřátelských záloh provést dvěma způsoby, t. j. buď vstřícným úderem nebo dočasným přechodem do obrany s následujícím po něm úderem do boku a týlu nepřátelského úderného uskupení.

Pro úspěšný průběh a včasné splnění úkolu frontové operace bude však nejvýhodnější, aby rozdrčení těchto silných nepřátelských záloh bylo uskutečněno formou střetného sražení. K tomu jsou především v operační hloubce, kde dochází k zasazení armády druhého sledu frontu, obvykle výhodné podmínky, a proto považují za samozřejmé, že každé rozhodnutí velitele armády druhého sledu pro útočnou operaci a každé plánování této operace musí být prováděno s předvídaním střetného sražení. V útočných operacích armád druhého sledu frontu budou tedy střetná sražení nejčastějším zjevem, vojska se budou při nich rozvíjet obvykle z pochodových tvarů, protože se útočná operace armády druhého sledu ve většině případů bude zahajovat z chodu, povede se vysokými tempy, při nichž větší část bojové sestavy armády bude v pochodových proudech, na tancích, obrněných transportérech a autech.

Taková střetná sražení se budou vyznačovat pronikavou a rychlou změnou situace, protože každá strana bude mít možnost široce manévrovat silami a prostředky zasazovanými a rozvíjenými z hloubky, rychle měnit sestavu svazků a operační u členění armády.

V těch případech, kdy se pro nás vytvořil nevýhodný poměr sil, může se odražení úderu nepřátelských záloh provést dočasným přechodem do obrany. V tomto případě vyčerpávají vojska armády úpornou obranou dosažených čar nepřítele, způsobují mu ztráty, provádějí současně přeskupení, aby odvážným manévrem hlavních sil do boku a týlu rozdrtila nepřátelské zálohy nebo v součinnosti s druhými armádami frontu je obklíčila a zničila.

Konečně může nastat i takový případ, že zálohy nepřítele přejdou do obrany na nějakém postavení připraveném v hloubce. V tom případě bude armáda druhého sledu frontu takové postavení prolamovat podle zásad útoku na spěšně zaujatou obranu.

Z této stručné charakteristiky můžeme si tedy učinit ten závěr, že v útočných operacích armády druhého sledu frontu budou střetná sražení zákonitým zjevem a budou nejrychlejší a nejúčinnější formou rozdrčení silných nepřátelských záloh.

6. Zvláštnosti velení druhému sledu frontu

V období příprav operace se velení v armádě druhého sledu frontu uskutečňuje z VS armády, které se většinou bude rozvíjet v plném rozsahu. Kromě toho se buduje i obsazuje ZVS a TVS. Na VS armády plánuje velitel armády se svým štábem operaci a vydává rozkazy sborům, po případě divisím.

Dovolí-li to situace, zúčastní se velitel armády druhého sledu s náčelníkem štábu a s náčelníky druhů vojsk organizace součinnosti na stupni front — armáda. Podle mého názoru budou však velmi časté případy (především tehdy, kdy front bude dostávat armádu druhého sledu později), že se velitel a štáb armády druhého sledu budou muset spokojit pokyny a informacemi štábu frontu o provádění součinnosti s armádami prvního sledu, frontovými prostředky a letectvem. I v těchto případech bude však nejen účelné, ale přímo nutné, aby v období do zasazení armády do sražení velitel armády nebo náčelník štábu se skupinou důstojníků štábu zjednali osobní styk se štáby armád prvního sledu a štábem frontové rychlé skupiny a projednali s nimi především otázky týkající se komunikací a přeprav, uvolnění prostorů denních odpočinků a prostorů vyčkávacích, součinnost orgánů pořádkové služby, součinnost v otázkách operačního a bojového zabezpečení, začlenění průzkumných a představených odřadů do sestavy armád prvního sledu, zabezpečení na čáře zasazení, spolupráce při rozdrčených nepřátelských záloh a p.

Protože doba na přípravu operace bude obvykle velmi krátká, bude třeba využít každé chvíle k úkolům, které si vyžádají nejvíce času nebo jsou nejnaléhavější. U armády druhého sledu budou to především úkoly spojené s utajením její přítomnosti a s přesunem na čáru zasazení.

Tyto úkoly bude nutno řešit jako první v pořadí ihned po ujasnění úkolu armády a vydat vojskům na základě třeba předběžných propočtů předběžná nařízení, aniž by se prozrazoval budoucí úkol svazků. K zabezpečení rychlého, organizovaného přesunu armády i současného plánování bude nutné daleko více než v jiných případech plánovat práci štábu a nebát se organisovat dva sledy VS, z nichž jeden, řekněme »sled operační«, řídí přesun a druhý, »sled plánovací«, plánuje. Domnívám se, že bude účelné, aby se sled operační vysunoval dopředu, do prostoru příštího denního odpočinku nebo do vyčkávacího prostoru, tamodtud řídil přesun, předkládal štábu frontu hlášení o přesunu a zároveň připravoval další skok, t. j. přesun do dalšího prostoru, po případě již přímo na čáru zasazení. Jakmile se armáda přesune do tohoto prostoru, »operační sled« vydá krátká bojová nařízení pro přesun na příští den a okamžitě se přesunuje do dalšího prostoru a proces se opakuje. V tomto období považuji za účelné, aby velitel armády až do vydání svého rozhodnutí, provedení organizace součinnosti a vydání pokynů pro plánování operace byl u »plánovacího sledu« VS. Po vydání těchto pokynů považuji za účelnější, aby velitel armády přenesl své místo k »operačnímu sledu« a osobně řídil přesun už z toho důvodu, že se blíží zasazení armády do sražení.

»Plánovací sled« mezitím plánuje operaci a připravuje veliteli rozkazy pro činnost vojsk od čáry zasazení. K ujasnění situace na frontě, k upřesnění plánování a ke konkretisaci úkolů bude účelné, aby velitel

armády byl v období do zasazení denně u velitele frontu. V některých situacích může být dokonce výhodné i takové řešení, že se na určitou dobu na VS frontu přestěhuje celý »plánovací sled«, aby přímo v součinnosti a za pomoci štábu frontu v nejkratší možné době a co nejúčelněji naplánoval operaci.

Před zasazením armády do sražení doplní a upřesní velitel frontu úkol armády, čaru zasazení, způsob překročení armád prvního sledu, směr hlavního úderu, někdy i bližší a další úkol, rozhraní s armádami prvního sledu, podmínky zabezpečení zasazení, objektů úderů zbraněmi hromadného ničení, podmínky součinnosti s fróntovou rychlou skupinou a s armádami prvního sledu a s letectvem, vyřeší otázky velení. Tyto pokyny velitele frontu budou vyžadovat, aby rovněž velitel a štáb armády druhého sledu vydali v krátké době řadu doplňkových nařízení svým podřízeným vojskům. Proto bude účelné, mít orgány velení blízko u vojsk, t. j. VS armády rozvinout 20 až 25 km od čáry dotyku a kromě VS, ZVS a TVS rozvinout VPS 3 až 4 km od čáry dotyku a na ně přenést hlavní tíhu velení. Protože upřeshující pokyny velitele frontu budou obvyčejně dány až v předvečer před zasazením, t. j. v době, kdy se VS armády bude obvyčejně přesunovat, bude účelné, aby velitel armády vyjel dopředu na VPS a tam vydal své rozhodnutí.

Z tohoto stručného výčtu některých problémů velení možno učinit tyto závěry:

- V období do zasazení armády do sražení bude účelné rozdělit štáb na dva pracovní sledy — jeden pro řízení přesunu, druhý pro plánování a zabezpečení operace.
- Organizaci součinnosti bude třeba rovněž rozdělit na dvě části, po případě na dvě časová období — jedno pro činnost v prostoru soustředění a pro období přesunu, druhé pro vlastní operaci. Toto druhé období součinnosti bude konkrétní formy nabývat až před samým zasazením do sražení, a proto v začátku bude ji možno provádět výhradně na mapách a leteckých snímcích a bude se týkat výhradně otázek operačního významu. Organizace součinnosti od armády níže bude prováděna až ke konci přesunů.

7. Závěr

Útočník musí v současných podmínkách počítat s mohutnými protiúderů nepřítel, a musí proto včas připravit síly a prostředky k jejich likvidaci. Zasazením armády druhého sledu frontu do sražení a jeho úspěšným zakončením bude umožněno splnit úkol frontu v celku. K tomu je však třeba řešit řadu dílčích problémů. Generál-pokučik J. Tokan ukázal na některé otázky vševojskového rázu. Pokusil jsem se ve svém článku rozvinout jeho myšlenky a ukázat na některé další problémy a možné cesty k jejich řešení. Je nyní na čtenářích »Vojenské mysli«, aby těmto problémům věnovali svou pozornost a rozvíjeli je především s hlediska použití druhů vojsk a týlu.

NĚKOLIK ÚVAH O TVOŘENÍ SLEDŮ BOJOVÉ SESTAVY V OBRANĚ

Plukovník Jozef Tóth

Zkušenosti z Veliké vlastenecké války Sovětského svazu vytvořily pro zaujímání bojové sestavy v obraně všeobecnou poučku o vzájemném poměru sil mezi prvním a druhým sledem. V zásadě platilo toto: do prvního sledu se vyčleňují $\frac{2}{3}$ — $\frac{3}{4}$ sil a zbytek tvoří druhý sled. Naše nové řady Oper-I-1 ani Oper-I-2 nepřinášejí v tomto směru na první pohled žádnou změnu.

Tento dojem je zdánlivý proto, že o této otázce je v předpisech řečeno poměrně velmi málo. Právě z tohoto důvodu chci rozebrat ty zásady, které, i když jsou v řádech uvedeny skromně a poměrně nenápadně, jsou velmi důležité. Tyto zásady zdůrazňující význam druhých sledů a záloh v soudobých bojových podmínkách musí podstatnou měrou ovlivnit tvoření jednotlivých sledů a záloh bojové sestavy. Rozdíl proti dřívějšímu musí se projevit jak v síle a složení, tak i v bojovém předurčení jednotlivých sledů, a to především na stupni sboru a armády. Proto podle mého názoru zasluhuje tato otázka v současných podmínkách daleko větší pozornosti jak v teorii, tak i v praxi, než je jí věnováno, neboť hlubším rozбором těchto několika vět uvedených v řádech, dojdeme k novinkám, které jsme dosud v obraně neuplatňovali.

Rozeberu nejpodstatnější principy, které naše řady obsahují o tvoření druhých sledů a záloh v soudobých podmínkách. Oper-I-2 v příslušných částech o bojové sestavě zachovává v podstatě zásadu, která vyplynula ze zkušeností z Veliké vlastenecké války, a nadto ji doplňuje dalšími prvky bojové sestavy, a to především vševojskovou zálohou i při existenci druhého sledu, dělostřeleckou zálohou a zálohou pojitek. Kromě toho v článku 40 uvádí: »Přitom značně vzrůstá význam druhých sledů a zvláště záloh vševojskové, tankové, dělostřelecké, protitankové a ženijní.«

Abychom správně pochopili smysl »značného vzrůstu významu« těchto prvků bojové sestavy, musíme si uvědomit jejich předurčení v obraně. Víme, že těchto prvků v obraně používáme především k provádění protiztečí, k manévru na nejohroženější směry a prostory. Jinými slovy vyjadřujeme jimi především aktivní ráz obrany. Vzrůstá-li v současných podmínkách jejich význam, vzrůstá také důležitost a nutnost aktivního vedení obrany.

Do zavedení zbraní hromadného ničení do výzbroje armád hlavní tíha obranného boje, záležející v pevné a houževnaté obraně na místě, spočívala na prvních sledech. Druhé sledy využívaly úspěchu obrany prvních sledů a dovršovaly tento úspěch protiztečemi a protiúderem k obklíčení a zničení nepřátelských sil, které pronikly do naší obrany. Bylo tedy logické, že do prvního sledu bylo nutno dát takové síly a prostředky, které by byly schopny opotřebovat nepřítele fyzicky i morálně tak, že k dovršení jeho zničení postačily i menší síly.

V současných podmínkách, kdy atomové zbraně, zvláště při jejich

hromadném použití, jsou schopny plošně umlčet i nejsilnější obranu, nebylo by správné trvale obsazovat velkými silami ta pásma a prostory, na které útočník pravděpodobně povede své hromadné atomové údery.

Z dosavadních zkušeností víme, že to bude především hlavní pásmo obrany a potom druhé pásmo obrany. Z tohoto důvodu je nutné zrevizovat znění Polního řádu Oper-I-2, čl. 147, v kterém se hovoří, že »v prvním sledu střeleckého sboru budou zpravidla obě střelecké divise«. Od této všeobecné zásady nutno v soudobých podmínkách upustit.

Podle mého názoru u střeleckého sboru nebude správné k obraně hlavního pásma obrany vyčleňovat dvě střelecké divise hlavně v tom případě, když toto pásmo nebude po ženijní stránce dostatečně vybudováno a vojska určená pro obranu budou přicházet z hloubky. Provede-li útočník hromadný atomový úder na toto pásmo, vyřadí nám většinu sil a prostředků, aniž vyčerpá své síly, pronikne rychle do taktické hloubky a snadno zdolá poměrně slabé síly druhého sledu sboru. Tím nás zbaví možnosti provést manévr druhým sledem sboru, někdy i armády.

Další možnost, která bude vyžadovat vytvoření sestavy o jedné divisi v prvním sledu, vznikne tenkrát, bude-li sbor bránit důležitý směr, na kterém se předpokládá hlavní nepřátelský úder. Tu je nutno mít již v rámci sboru, hlavně však v rámci armády, silné druhé sledy učené do hloubky. Toto zesílení druhého sledu se provede na úkor druhého sledu.

Druhý sled a zálohy možno všeobecně považovat za méně citlivé na atomové údery než první sledy, hlavně tenkrát, když

- budou rozptýleně rozmístěny (divise asi 150 km²),
- budou dokonale využívat členitosti terénu a přirozených protiatomových krytů,
- budou důsledně a soustavně provádět změnu v prostoru svého rozmístění,
- budou dodržovat všechny zásady pro maskování.

V souvislosti s uvedenými požadavky nutno spojit předpoklad, že se nepříteli vždy nepodaří včas odhalit naši sestavu s takovou přesností, jakou vyžaduje potřeba k vedení atomového úderu. V takovém případě je větší bezpečnost druhých sledů zaručena.

Proto se zdá v uvedených případech výhodnější vyčlenit k obraně hlavního pásma obrany jen nejnutnější síly a dvě divise učené v taktické hloubce obrany s cílem provést protizteč nebo bránit druhé pásmo obrany.

Nevýhoda slabého prvního sledu je v tom, že poskytujeme nepříteli možnost, aby se, podaří-li se mu zjistit rozmístění našich sil, poměrně snadno a s nasazením jen malých sil zmocnil našeho hlavního pásma obrany. Proto vytváření silných druhých sledů na úkor prvních sledů nebude výhodné používat u všech střeleckých sborů na širokém úseku fronty. U některých sborů, hlavně tam, kde budou na předním okraji výhodné podmínky pro obranu především s hlediska protiatomového, a tam, kde sbor bude mimo hlavní úder nepřítel, je výhodné ponechat na hlavním pásmu obrany větší celky. Toto opatření nám umožní, že nepřítel nesnadněji odhalí rozmístění našich sil, a dále při jeho zteči

omezujeme vlom do stran, čímž současně zabezpečujeme od samého začátku

a) ohrožení boků nepřítele, k jejichž zabezpečení musí vyčlenit síly na úkor úderného uskupení,

b) výhodné podmínky k provedení protizteči našimi druhými sledy.

Silný druhý sled střeleckého sboru umožní veliteli sboru provést silnou protizteč oběma divisemi (viz schema 1 a 2) nebo přejít jednou divisí do obrany druhého pásma obrany a druhou provést protizteč, v krajním případě oběma divisemi úporně bránit druhé pásmo obrany, po případě mezilehlé nebo příčné postavení (viz schema 3 a 4).

Rozhodne-li se velitel sboru použít obou divisí pro obranu, má dostatek sil a prostředků k tomu, aby proniknuvšímu nepříteli souvislou obranou přehradil další cestu, po případě zastavil nebo zdržel jeho postup.

Použije-li nepřítel svých atomových zbraní k prolomení hlavního pásma obrany, nebude mít dostatek prostředků k průlomu tak silného druhého pásma, aspoň ne ve zkrácené době. Tohoto úspěchu pak bude moci využít velitel vševojskové armády, zvláště předvídá-li provedení armádního protiúderu (viz schema 4).

V tomto případě hlavní pásmo obrany nemá již ten význam jako předtím, nýbrž nabývá více významu zabezpečovacího pásma. Jeho úkolem bude hlavně klamat nepřítele o prostoru rozmístění hlavních sil sboru a donutit ho provést atomový úder do prostoru obsazeného slabými silami, chránit hlavní síly sboru před přímým úderem a zabránit nepřátelskému pozemnímu průzkumu odhalit náš zámysl. Aby však vzbudilo pravdivý dojem hlavního pásma obrany, musí být připravováno podle všech dosud platných zásad až na tu výjimku, že k jeho obsazení nebude určeno tolik sil a prostředků, jak jsme to dělali doposud.

První případ, kdy velitel sboru použije celého svého druhého sledu (dvou divisí) k provedení protizteče (viz schema 1), zdá se výhodný tenkrát, bude-li protizteč vycházet z příčného postavení mezi hlavním a druhým pásmem obrany nebo dokonce z druhého pásma obrany. Výhoda je především v tom, že protizteč je prováděna velkou silou do boku nepřítele. Z tohoto důvodu zabezpečení boků protizteče nevyžaduje větších sil. Postačí, když výchozí čáru protizteče zabezpečí slabší jednotky a směr hlavního úderu nepřítele bude přehrazen protitankovými zálohami, pohyblivým odřadem zatarasovacím a po případě vševojskovou zálohou velitele sboru. Použití vševojskové zálohy velitele sboru tímto způsobem odpovídá jejímu předurčení. Použít ji k náhradě ztrát na hlavním pásmu obrany by nebylo účelné a časově by bylo neuskutečnitelné. Protizteč dvěma divisemi možno provést též na vstřícných směrech, na každém směru jedna divise (viz schema 2).

Vstřícná protizteč i přes své nevýhody (tříštění sil, ztížená podpora sborovými prostředky, ztížené velení atd.) má v současných bojových podmínkách i mnoho výhod. Jsou to především

- větší rozptýlení sil, a tím zmenšení atomového úderu,
- snadnější a rychlejší manévr k protizteči,
- současné oboustranné napadení vklínivšího se nepřítele,
- v konečném údobí protizteče soustředění sil k ničení obklíčeného nepřítele.

Uvedené výhody této varianty protizteče nás opravňují k tomu, aby i tento způsob protizteče v současných podmínkách byl považován za výhodný.

Výhodné bude, bude-li směr protizteče směřovat do boku a týlu útočícího nepřítele. Zdá se však, že tento požadavek není nezbytný, neboť tak velkými silami bude možno provést protizteč proti nepříteli více čelně, rozdrtit část sil jeho hlavního úderného uskupení ve střetném boji nebo mu alespoň způsobit ztráty, donutit ho k přeskupení sil, a tak získat čas a výhodné podmínky pro protiúder druhým sledem armády (viz schema 5). Protizteč (protiúder) vedenou čelně je třeba zabezpečit atomovými údery namířenými především proti čelu hlavního úderného uskupení a proti přisunovaným druhým sledům nepřítele.

Protizteč vedenou čelně považujeme sice za výjimku, ale v některých případech bude jí nutno použít. Bude to hlavně tenkrát, když

- poměr sil nepřítele proniknuvšího do naší obrany bude pro nás výhodný,
- protizteč bude mít do hloubky jen omezený cíl,
- provedení protizteče do boku nepřítele z terénních, časových nebo jiných důvodů nebude možné nebo výhodné.

Bude-li velitel sboru jednou divisi bránit druhé pásmo obrany a protizteč provede jen mechanisovanou divisi (viz schema 3), je třeba, aby boky protizteče byly pevně zabezpečeny, a to jak na hlavním pásmu obrany, tak i na druhém pásmu obrany nebo na příčném postavení. Vytvoří-li se taková situace, může být čas vyrazení mechanisované divise k protizteči stanoven až na dobu, kdy se nepřítel pustí do boje o druhé pásmo obrany. Velkou nevýhodou tohoto způsobu je, že zasazujeme své síly do boje postupně po částech a že tříštíme své úsilí časově i prostorově.

Při vytváření silných druhých sledů nemusíme se obávat menších vlomů do vlastní obrany. Nepřítel vniknuvší do naší obranné sestavy je nucen zabezpečovat své boky a tím zeslabuje svoji údernou sílu. Proto musí pak zasazovat své druhé sledy, čímž se vytvářejí výhodnější podmínky pro úspěšné provedení protizteče (protiúderu). Rozhodný význam pro dosažení úspěchu při každé protizteči (protiúderu) bude mít použití atomových pum. Možný způsob použití atomových pum je znázorněn na schématu 5.

Ve vytvoření silných druhých sledů v obraně vidím hlavně tyto výhody:

- menší účinek atomových úderů nepřítele,
- větší a účinnější manévr sil a prostředků,
- vzrůst síly momentu překvapení,
- účinnější narůstání odporu v hloubce obrany,
- zlepšení poměru sil v taktické hloubce na směru průlomu nepřítele.

Menšího účinku atomových úderů nepřítele bude dosaženo tím, že útvary a svazky v hlavním pásmu obrany budou rozptýleny ještě více, než jak jsme toho používali doposud. O rozmístění našich sil na hlavním pásmu obrany může nepřítel získat poměrně přesné zprávy. Čím dále do hloubky naší obrany budou jeho zprávy méně přesné. K vedení atomového úderu je třeba co možná nejpřesnějších údajů. Takové přesné

zprávy z hloubky naší obrany bude nepřítel získávat jen stěží. Kromě toho bude muset nepřítel v každém případě použít atomových úderů i proti obraně na hlavním pásmu obrany, a to z toho důvodu, aby si uvolnil cestu pro průlom především při zahájení své zteče. Naše síly umístěné na druhém pásmu obrany budou cílem jeho atomových úderů až v druhém pořadí. Proto je možno považovat za správný i ten předpoklad, že nepřítel použije svých prostředků atomového napadení na hlavní pásmo obrany i tenkrát, když zjistí, že je obsazeno menšími silami. Za podmínek, kdy hlavní pásmo obrany nebude po stránce protiatomové ochrany dostatečně vybudováno, nebylo by správné dávat pod přímý úder nepříteli hlavní síly už i proto, že údaje o jejich rozmístění i síle bude moci nepřítel poměrně snadno získat.

Naproti tomu vojska rozmístěná v hloubce obrany, t. j. už i na druhém pásmu obrany, nejsou již tak vystavena účinnému a přímému pozemnímu průzkumu, mají možnost častěji změnit prostor rozmístění, mají daleko příznivější podmínky pro ženiijní budování obrany, hlavně po stránce PAO, pro maskování a klamání nepřítel. Konečně i kdyby se nepříteli podařilo odhalit rozmístění našich druhých sledů, je přirozené, že své úsilí soustředí především na průlom hlavního pásma obrany. Použije-li rovným dílem atomových úderů i proti našim druhým sledům, znamená to tříštění sil a prostředků. Z praxe víme, že jakékoli tříštění sil nedává plný úspěch. Tedy i v našem případě to znamená pro nás menší ztráty.

Jak vysvětlit větší a účinnější manévr sil? Z dosavadního způsobu obrany, kdy jsme obvykle dávali mechanisovanou divisi do druhého sledu, musel se velitel sboru rozhodnout pro provedení protizteče tak, aby nepřítel neprolomil hlavní pásmo obrany dříve, než mechanisovaná divise vyrazí k protizteči. K prolomení hlavního pásma obrany při tempu 3 až 4 km/hod. potřeboval nepřítel 3 až 4 hodiny. Mechanisovaná divise potřebovala k provedení přesunu na vzdálenost 15—20 km a rozvinutí na čáře zasazení 2,5 až 3 hodiny. To znamenalo, že velitel sboru musel dát rozkaz k zahájení přesunů mechanisované divise na některou variantu nejpozději jednu hodinu po vyražení nepřítel k průlomu a v některých případech ještě dříve. Protože hodinu po vyražení nepřítel k průlomu nepřítel nezasadí ještě ani všechny taktické zálohy, musel se velitel sboru rozhodovat v době, kdy situace nemohla být ještě tak zralá, aby bylo možné ji správně zhodnotit a zdůvodněně se rozhodnout. Zdržel-li se s rozhodnutím nebo trval-li přesun mechanisované divise delší dobu pro zásah nepřítel, přišla mechanisovaná divise pozdě a byla vystavena nebezpečí, že bude nepřitelem prolomivším hlavní pásmo obrany sama napadena a obklíčena, anebo velitel sboru musel přejít svým druhým sledem k obraně druhého pásma, po případě příčných postavení. To znamená, že velitel byl nucen zpravidla mechanisovanou divisi bránit druhé pásmo obrany, aby aspoň tak získal výhodné podmínky pro zásah druhého sledu armády.

K tomu je nutno ještě poznamenat, že v současných podmínkách přesun mechanisované divise ve dne, hodinu po vyražení nepřítel, nebude možno utajit, a tedy bude uskutečňován pod silnými údery nepřátelského letectva a dělostřelectva, a že na čáru zasazení, vysunutou daleko k přednímu okraji, může přijít pozdě a se ztrátami. To znamená, že by proti-

ztec mechanisované divise za uvedených podmínek na hlavním směru úderu nepřítele bylo možno těžko uskutečnit, i když jsme s ní obvykle počítali.

Daleko příznivější situace pro uskutečnění manévru k protizteči se jeví, budou-li v druhém sledu sboru dvě divise — jedna mechanisovaná a jedna střelecká. Velitel sboru nebude nucen tak brzy se rozhodovat, jakým způsobem použít svého druhého sledu, hlavně ze dvou příčin:

1. Vyráží-li nepřítel k průlomů a v boji o hlavní pásmo nebyl donucen zasadit své zálohy, může velitel sboru jedné divisi nařídít obranu na druhém pásmu, tím dosáhnout souvislosti taktické hloubky obrany, vázat tak nepřátelské síly do větší hloubky a mechanisovanou divisi provést protiztec za daleko výhodnějších podmínek. Výhodnější podmínky jsou v tom, že nepřítel bude už donucen zasadit do boje své taktické zálohy a výchozí čára pro protiztec nemusí být vysunuta tak daleko k přednímu okraji. V tomto případě se přesun mechanisované divise zkrátí a zrychlí. Kromě toho síly nepřítele budou více soustředěny k průlomů druhého pásma obrany a tím méně jich bude moci nepřítel použít proti mechanisované divisi, alespoň z počátku protizteče.

2. Bude-li mít velitel sboru silný druhý sled, nemusí tak brzy provádět protiztec a může nepřítele proniknuvšího do hlavního pásma obrany napadnout protiztečí celou silou druhého sledu před druhým pásmem obrany. Touto protiztečí udeřit do části útočnickových sil střetným bojem, rozdrtit je a postupem do týlu a boku hlavních sil v součinnosti se sousedem je obklíčit a zničit. Výhodou tohoto způsobu protizteče je, že může být provedena bez větších přesunů, s překvapením a s velkou silou a že ihned od začátku protizteče současně ničíme a obklíčujeme nepřítele.

Z toho vyplývá, že při tak silném druhém sledu bude velitel sboru mít vždy možnost provést protiztec aspoň jednou divisi, a to za podmínek, které jsou výhodnější, a tedy dávají větší naději na dosažení úspěchu.

Aby však nedošlo k mylnému názoru, že takto necháváme naše síly ničit izolovaně po částech — nejdříve na hlavním pásmu obrany a potom na druhém pásmu obrany — je nutno vidět mezitím ještě zásah záloh (vševojskové, protitankové, pohyblivého odřadu zatarasovacího, protitankového rajonu atd.) divise prvního sledu a velitele sboru. Tyto zálohy, které jsou pohyblivější než druhý sled sboru, mohou včas provést manévry na umlčené úseky v hloubce hlavního pásma obrany nebo za ním. Tím je nepřítel nucen bojovat nepřetržitě od samého začátku své zteče až do dotyku s druhým sledem sboru. Velitel sboru použije svého druhého sledu k dovršení obranného boje. K tomuto dovršení bude mít možnost i čas, aby zorganizoval a soustředil všechny své volné síly do obrany nebo do protizteče.

Při hodnocení síly momentu překvapení pro navrhovaný způsob bojové sestavy nutno poznamenat, že dokazují-li výhody a způsoby použití silných druhých sledů, neznamená to, že jsem pro jednoznačné používání $\frac{2}{3}$ sil v druhém sledu. Tímto rozbořím chci jenom dokázat, jak zásadně se změnil v současných podmínkách význam a funkce jednotlivých sledů bojové sestavy v obraně, což rozšiřuje možnost k překvapivé činnosti

vojsk. Myslím, že takové rozdílné způsoby použití sil přinášejí velké možnosti pro překvapení nepřítele. K této otázce je nutno připomenout, že překvapení můžeme dosáhnout jen tenkrát, když se oprostíme od jakékoli šablonovitosti. Tato skutečnost již napřed dokazuje, že při tvoření sestavy hlavními motivy musí být vždy úkol, zámysl velitele a konkrétní situace a ne předem vytvořené zásady.

Rozebral jsem po této stránce jen Polní řád Oper-I-1 a Oper-I-2 a poukázal, že je nutné je v otázce tvoření sledů rozvinout a doplnit. Polní řád Oper-I-3, který je novější, daleko zřetelněji podává nový požadavek na tvoření a sílu druhých sledů, neboť v čl. 163 stojí psáno: »Obranná operace prováděná za používání atomových zbraní se vyznačuje ... vytvořením silných druhých sledů a záloh všech druhů a rozptýleným jejich rozmístěním« a dále »Přitom se k ochraně taktické hloubky vyčleňuje nezbytné nutné množství sil a prostředků.« Ještě přesněji je to povědění v čl. 164, v němž kromě jiného stojí: »Střelecký sbor, který brání pásmo do 20 km, může mít v prvním sledu jednu střeleckou divisi a v druhém sledu ostatní síly.«

Citovaná znění Polního řádu jsou velmi závažná. V článku 163 se požaduje, aby v hlavním i druhém pásmu obrany bylo umisťováno jen nezbytné nutné množství sil a prostředků. To znamená, že mnou uvedené otázky síly druhého taktického sledu mohou být obdobně aplikovány i na druhý operační sled (druhý sled armády). Řešit tuto otázku tak, abychom do prvního operačního sledu vyčlenili jen jeden střelecký sbor a dva střelecké sbory dávali do druhého operačního sledu, je též možné. Tento způsob bude výhodné uskutečňovat jen za zvláštních podmínek, jako na př. v obraně systému opevněného prostoru nebo na zvlášť důležitém operačním směru, kdy armáda dostane jen velmi úzké obranné pásmo.

Častějším řešením bude případ, kdy velitel armády pro obranu taktické hloubky dá sice dva střelecké sbory, avšak oslabí je a to aspoň jeden sbor, někdy i oba sbory o jednu divisi. Z této divise (divisí) si pak vytvoří svoji vševojskovou zálohu a zesílí druhý sled. Tímto způsobem se nám vytváří poměr mezi prvním a druhým sledem v divisích 5 : 4 nebo až 4 : 5. První případ je běžné řešení již v současné době na našich školách i u vojsk.

Abychom si utvořili úplný obraz, nutno poznamenat, že i toto číselné vyjádření nedává ještě dosti věrný obraz poměru sil obou sledů. Podstatnou měrou bude hodnota druhého sledu armády větší i při nezměněném číselném poměru, budou-li v něm mechanisované divise, které dáme do zálohy nebo do druhého sledu armády. Toto řešení bude výhodné zvláště tehdy, když během vedení obranné operace z jakýchkoli příčin nebude možné nebo výhodné provádět manévry v taktickém rámci, ale výhodnější bude jej uskutečnit v rámci operačním.

Pro rozmístění silného druhého sledu zůstávají v platnosti zásady Polních řádů. Každá z obou divisí bude mít svůj určený prostor a záložní prostor, který může být na druhém pásmu obrany, před ním nebo za ním. Přitom je třeba dodržet zásadu, aby plně využily budovaných obranných objektů a přirozených terénních skrytů a krytů. Bude-li ně-

kteřá divise před druhým pásmem nebo za ním, využije budovaných příčných nebo předsunutých postavení přilehlých k tomuto pásmu. Zásadu rozptýleného rozmístění je možno dodržet, neboť šířka obranného pásma sboru na druhém pásmu obrany může být větší než na předním okraji. Toto rozšíření bude možno uskutečnit zvláště tenkrát, bude-li soused mít v druhém sledu menší síly a bude-li žádoucí, aby šířka jeho obranného pásma byla menší.

Tyto úvahy byly probírány izolovaně jen v rámci střeleckého sboru a vševojskové armády a za předpokladu, že jak sbory, tak i armády mají po třech divisích, po případě po třech sborech. Víme však, že velitel armády i velitel frontu může tuto organizaci svazků a svazů měnit podle daného úkolu a podle svého zámyslu. Tím se nám otvírají další možnosti při vytváření silných druhých sledů u armád (sborů) na hlavním operačním směru na úkor armád (sborů) bránících se na podružných úsecích. Je třeba zdůraznit, že to bude dosti častý zjev, hlavně v rámci frontu, kdy armády na hlavním směru budou kvantitativně i kvalitativně silnější než armády na podružných obranných směrech.

V souvislosti s otázkou tvoření silného druhého sledu není nikterak narušena otázka tvoření vševojskové zálohy. Je vhodné vytvářet ji i v tomto případě. Změna však může nastat v tom, že ji velitel sboru nevytvoří z divise prvního sledu, nýbrž z některé divise druhého sledu. Také její předurčení a úkol zůstane nezměněn. Při praktickém použití bude výhodné s ní počítat pro nahrazení ztrát u druhého sledu nebo pro přehrazení směru postupu nepřítele v hloubce vlastní obrany, t. j. za hlavním pásmem obrany nebo na druhém pásmu (příčném postavení) v součinnosti se zálohami druhů vojsk, hlavně dělostřelecké, protitankové a POZ. Nahrazovat jí ztráty a vyplňovat mezery na hlavním pásmu obrany nebude časově možné a účelné. Vhodnější bude použít ji k zabezpečení splnění úkolů hlavních sil (druhého sledu).

V tomto duchu možno vysvětlit též znění článku 164. Tam je totiž uvedeno, že u střeleckého sboru do prvního sledu dáváme jednu střeleckou divisi a ostatní síly do druhého sledu. To znamená, že v druhém sledu sboru mohou být dvě divise, ale i jedna divise. Druhý případ vznikne tenkrát, když druhou divisi vyčlení velitel armády do své zálohy, po případě do svého druhého sledu.

Ve svých úvahách jsem se zaměřil jenom na vševojskový rámec. Nebylo by však správné, kdybychom jenom s toho hlediska posuzovali sílu jednotlivých sledů. Víme, že odolnost obrany spočívá na těsné součinnosti všech druhů vojsk a celkovou hodnotu obrany měříme též podle dosažených taktických hustot. A to jsme zase u druhého důležitého problému. Dáme-li do obrany hlavního pásma obrany podle čl. 164 Oper-I-3 jen jednu střeleckou divisi, zvětší se nám obranné úseky útvarů na tomto pásmu, a proto nebude mít divise dostatek prostředků, aby vytvořila takové hustoty na hlavním pásmu obrany, jak všeobecně požadujeme. Je-li však žádoucí, aby tyto minimální hustoty na důležitém směru zůstaly, naskýtají se dvě možná řešení, a to:

1. Tuto divisi předem zesílit větším množstvím posilového dělostřelectva, tanků atd.
2. Zesilovat ji předem jen podle dosavadních zásad, i když nedosáhne

dosud užívaných hustot, avšak mít připraveny zálohy těchto sil i prostředků a teprve během vedení boje manévrem dosahovat potřebných hustot.

Pro první řešení hovoří především důvody, že sílu naší obrany musí nepřítel pocítit již před předním okrajem hlavního pásma obrany a především v boji o jeho přední okraj. Dále skutečnost, že jakýkoli manévra z hloubky pro tento moment přijde opožděně.

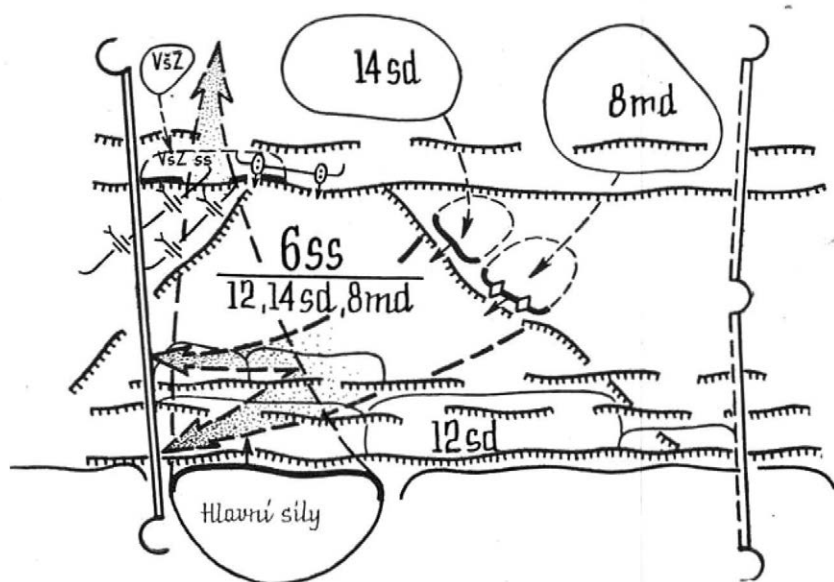
Pro druhé řešení mluví ty okolnosti, které platí i pro vševojskové svazky, t. j. uchránit hlavní síly a prostředky co nejvíce před soustředěnými údery zbraní hromadného ničení. Kromě toho naše řády zdůrazňují požadavek, aby byly vytvářeny silné zálohy všech druhů, to znamená potřebných hustot dosahovat pak manévrem.

Nejzávažnější nedostatek na hlavním pásmu se projeví v počtu dělostřeleckých hlavní a dělostřeleckých protitankových hlavní. Tyto nedostatky možno však v současných podmínkách odstranit. Je třeba si uvědomit, že atomové pumy, atomové dělostřelectvo, bezpilotní atomové střely i chemické zbraně nám umožňují ničit nepřítele již na dalekých přístupech k naší obraně. Organizace a provedení protipřípravy těmito zbraněmi je poměrně jednoduchá a velmi účinná. Jestliže jich vhodně použijeme před zahájením průlomu nepřítelem i během obranného boje, nebude nedostatek dělostřeleckých hlavní před předním okrajem i v boji o hlavní pásmo obrany tak citelný.

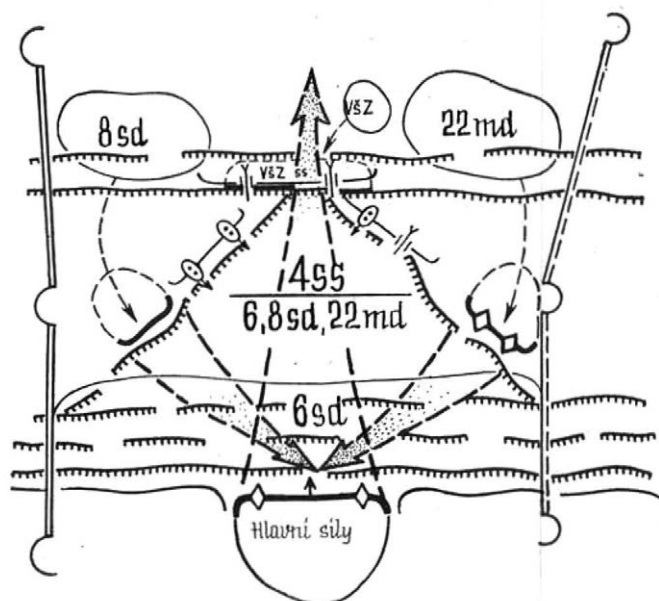
Malá hustota dělostřeleckých protitankových hlavní na hlavním pásmu obrany nás také nemusí znepokojovat. Zůstaneme-li při dosavadním systému protitankové obrany, může se nám stát, že použije-li nepřítel svých atomových zbraní k hromadnému úderu na hlavní pásmo obrany, vyřadí nám z boje tak velký počet protitankových zbraní, že v celé taktické hloubce ani zdaleka nedosáhneme požadovaných 25 protitankových hlavní na 1 km fronty. Tato skutečnost zase mluví pro to, abychom vytvářeli silné protitankové zálohy v hloubce obrany a potřebné hustoty dosahovali až během obranného boje manévrem. Aby se však protitankové zálohy nestaly těžkopádnými svou velikostí, můžeme mít u sboru i u armády po dvou i více protitankových zálohách. Kromě toho nedostatek protitankových hlavní na hlavním pásmu obrany můžeme nahradit větším počtem ženijních a chemických protitankových zátarasů, které jsou proti účinkům atomových úderů odolnější.

Podle toho, co bylo uvedeno, se zdá, že více důvodů je pro druhé případě. To znamená, že půjde o organizaci a zabezpečení velmi rozsáhlého manévru všemi zálohami již od samého začátku vedení obranného boje (operace). Je nutné, aby si štáby, hlavně střeleckých sborů a armády, tuto skutečnost uvědomily a při organizaci obrany položily hlavní důraz na zabezpečení manévru. Nezabezpečí-li se uskutečnění rychlých manévru zálohami, bude těžko možné očekávat úspěch obrany.

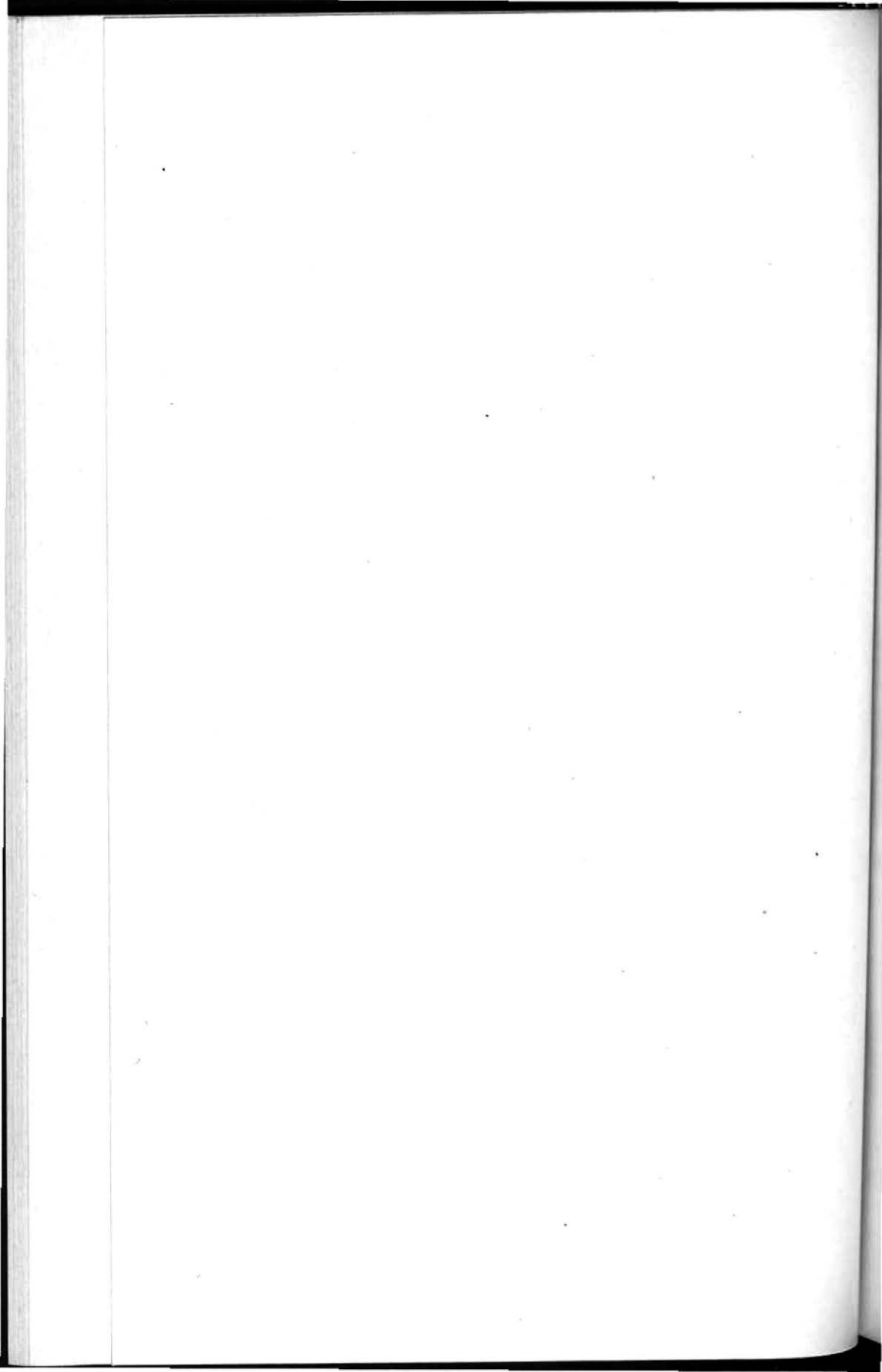
K tomuto zdůvodnění považují za nutné podotknout, že radikální použití způsobu silného druhého sledu nebo naopak silného prvního sledu pro každý případ může být velmi škodlivé, nebude-li pramenit ze správného zhodnocení konkrétní situace, při čemž kromě jiného rozhodující úlohu budou mít stav a pohotovost protiatomové a protichemické ochrany a možnost překvapení nepřítele.

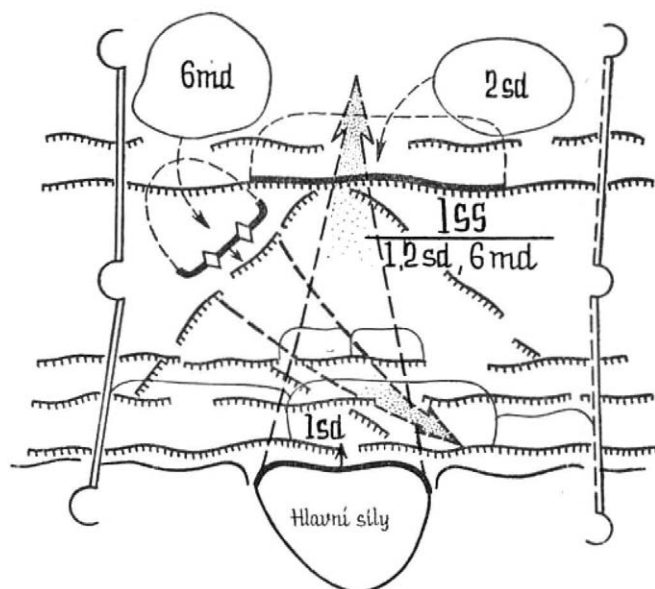

Schema 1. Protizteč oběma divisemi druhého sledu sboru do boku proniknuvšího nepřítele

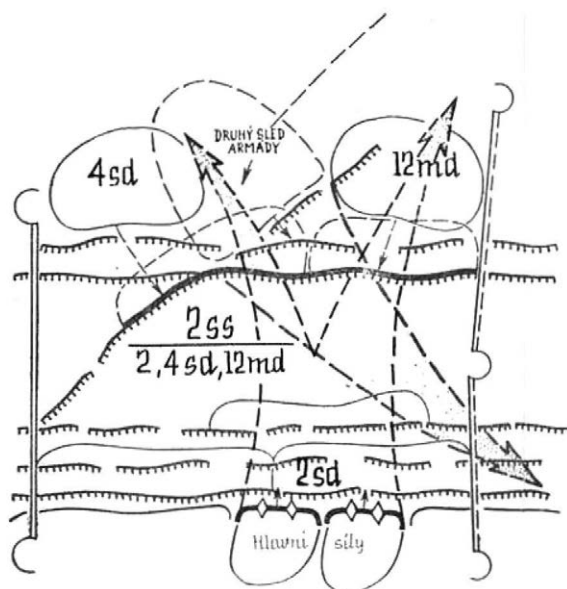

Schema 2. Protizteč oběma divisemi druhého sledu sboru vstřícnými údery do boků proniknuvšího nepřítele

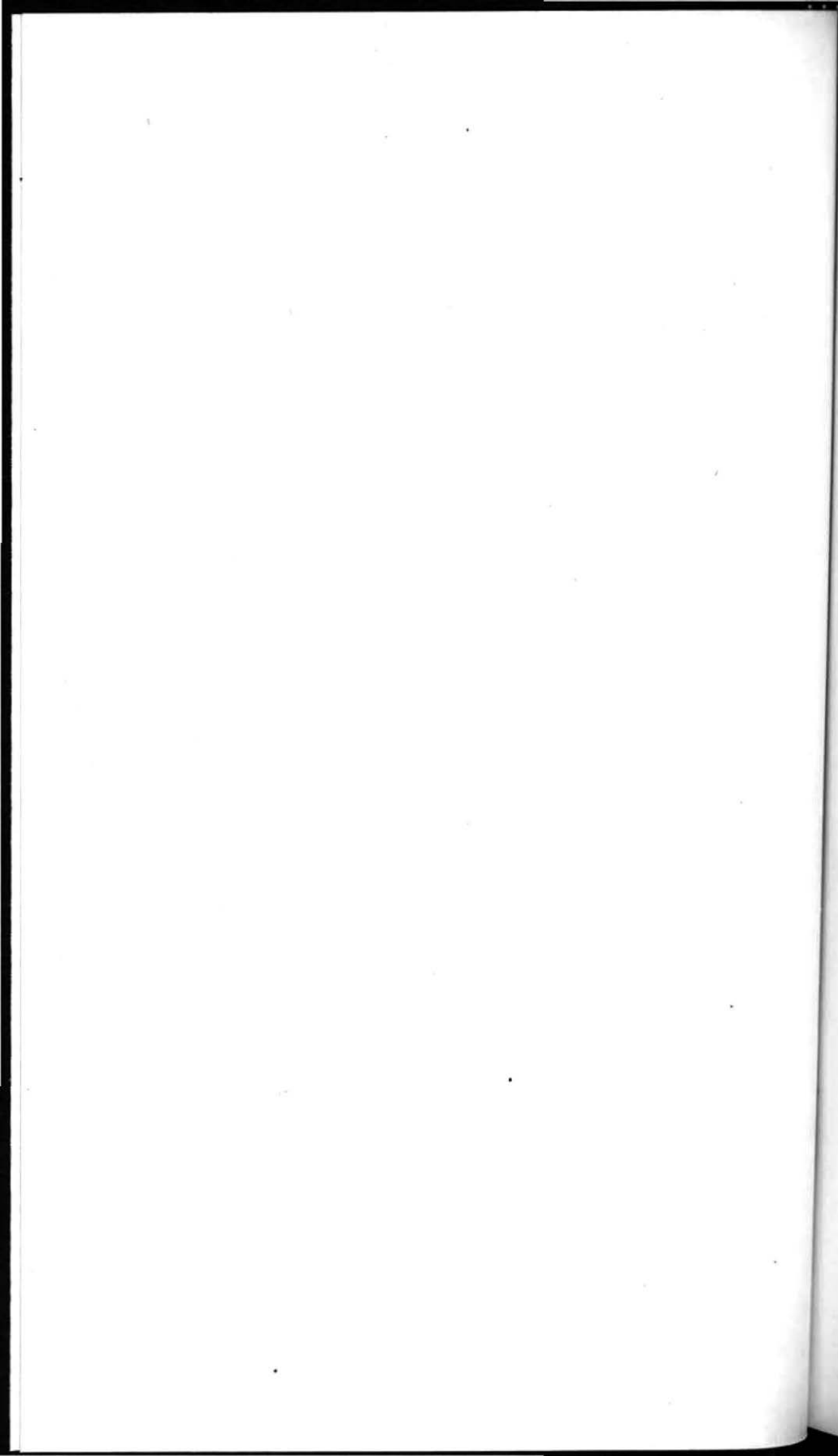

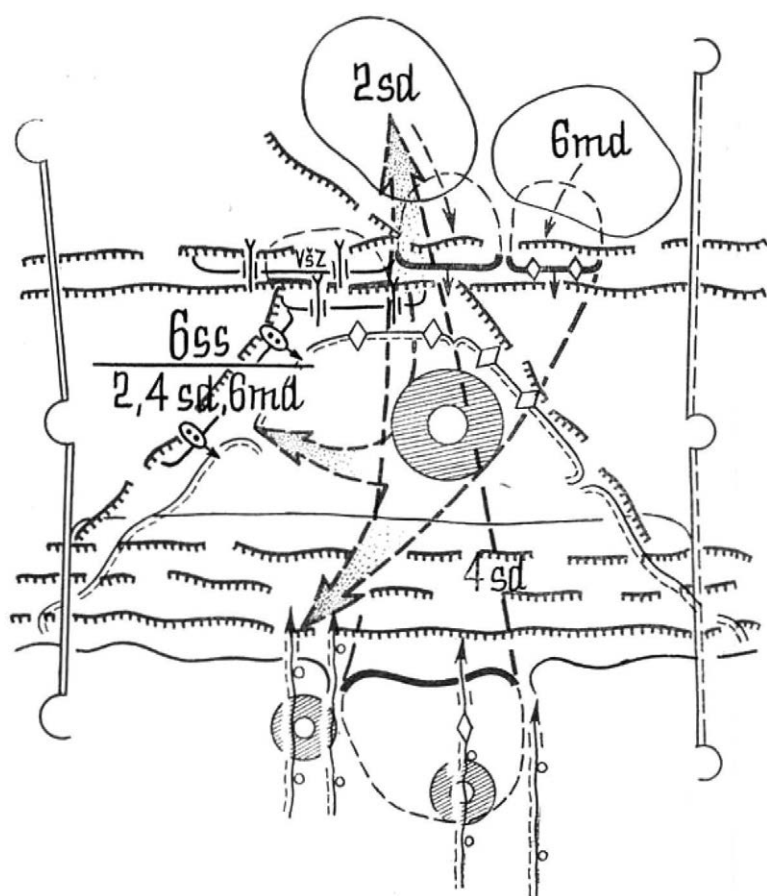

Schema 3. Protizteč md 2. sledu do boku nepřítele, proniknuvšího hlavním pásmem obrany; sd zůstává k obraně druhého pásma obrany

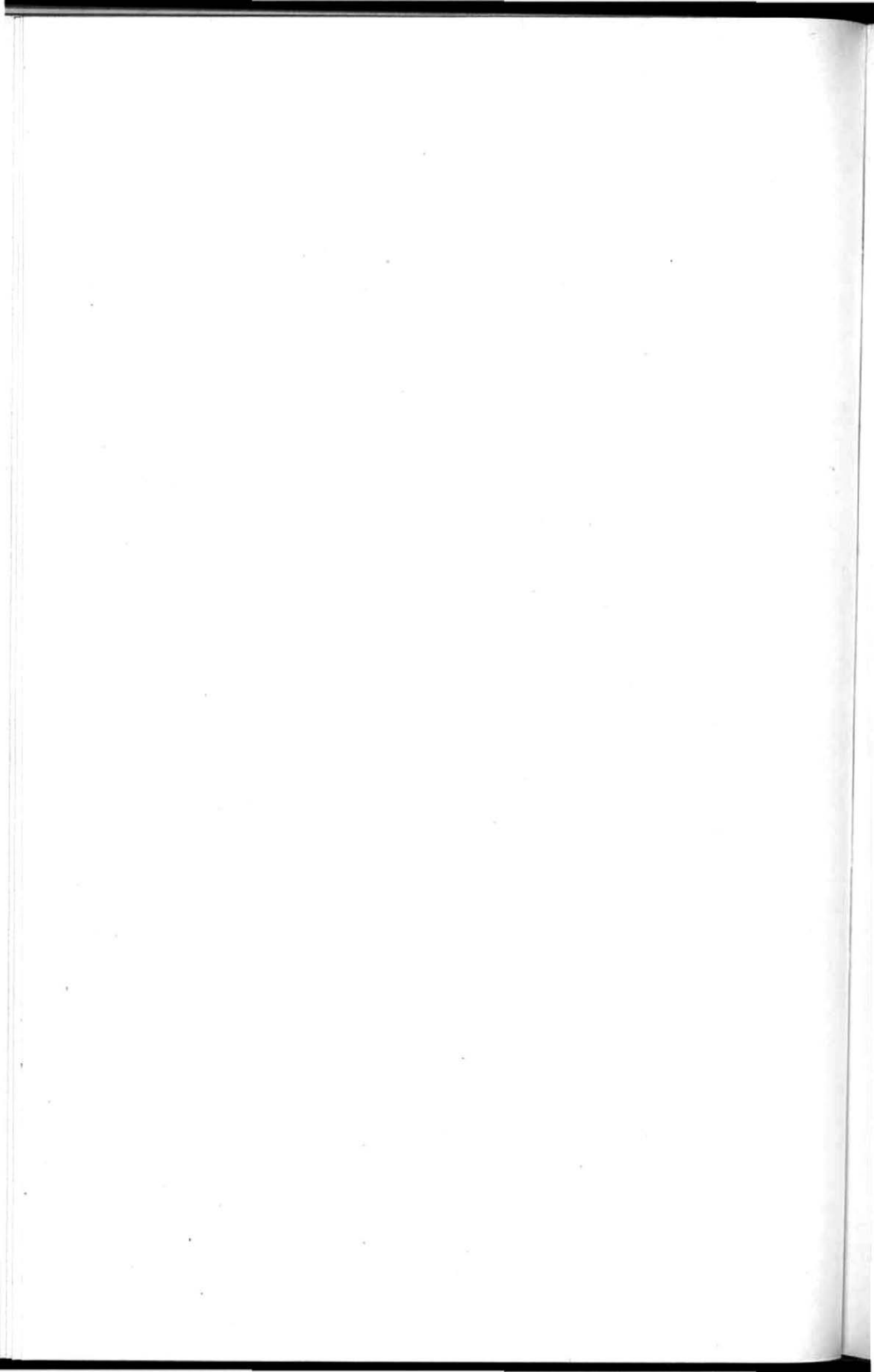

Schema 4. Obrana obou divíí druhého sledu sboru na druhém pásmu obrany a zabezpečení podmínek pro protiúder druhého sledu armády

Schema 5. Protizteč obou divísí druhého sledu formou střetného boje

Z á v ě r

Nepředpokládám, že jsem úplně vyčerpал otázku síly a významu jednotlivých sledů a záloh v obranném boji (operaci). Nelze ani očekávat, aby se v jednom článku takováto závažná otázka mohla vyřešit. Chtěl jsem jenom upozornit na důležitost a časovost řešení tohoto problému a tím dát podnět našim vědeckým pracovníkům a vševojskovým štábům, aby rozvíjeli a řešili tuto otázku v duchu potřeb současné obrany.

Nutno si uvědomit, že zásada vytvořená ve Veliké vlastenecké válce o jednoznačném vytváření silných prvních sledů v obraně je překonána. V současných podmínkách bude velmi často účelné hlavní síly sborů a armády především na důležitém směru vyčleňovat do druhých sledů. Kdy a v jakém vzájemném poměru, to bude záviset na mnohých činitelích, z nichž nejvýznačnější budou:

- hodnota vybudované obrany po stránce protiatomové a protichemické ochrany,
- možnosti terénu pro skryté a rozptýlené rozmístění druhých sledů v hloubce obrany,
- možnost uskutečňovat rychlý a rozsáhlý manévr druhými sledy,
- možnosti nepřítele v použití zbraní hromadného ničení a
- potřeba překvapit útočníka.

Při použití silných druhých sledů bude nutno přijmout tu zásadu, že při provádění protiztečí — protiúderu nemusíme vždy nepřítele nejdříve zastavit obranou a potom vyrazit k protizteči, nýbrž že bude někdy výhodné provádět protizteč (protiúder) podle zásad pro střetný boj. Přitom bude vždy rozhodující smělý a rozhodný úder vedený do boku vlivnějších se sil útočníka a někdy i čelně.

Protizteče i protiúder provádět z chodu a podporovat je atomovými údery. Zvláště důležitá atomová podpora bude při protizteči (protiúderu) vedené čelně.

ROZMÍSTĚNÍ DĚLOSTŘELECTVA VE VÝCHOZÍM POLOŽENÍ K ÚTOKU

Major Vladimír Řehák

Jak se ukázalo při velitelsko-štábních i štábních armádních operačních cvičeních v roce 1955—1956, není dosud vždy všemi veliteli a štáby správně chápána otázka účelného rozmisťování dělostřelectva ve výchozím položení k útoku v soudobých podmínkách.

Někteří velitelé zastávají názor, že nejúčelnější je umisťovat plukovní dělostřelecké skupiny dopředu, za ně divisní dělostřelecké skupiny, sborové dělostřelecké skupiny a přibrané dělostřelectvo. Jiní se domnívají, že je účelnější umisťovat blíže k přednímu kraji sborové a armádní dělostřelecké skupiny a za ně divisní a plukovní dělostřelecké skupiny.

Dát jednoznačnou odpověď na to, který způsob rozmisťování dělostřelectva ve výchozím položení k útoku je nejvýhodnější, je podle mého názoru nemožné. Domnívám se, že mít pro tuto otázku jakékoli konstantní řešení by bylo nesprávné. Chci však ve svém článku rozebrat zásady, podle nichž se má dělostřelectvo ve výchozím položení k útoku rozmisťovat.

Rozmístění dělostřelectva ve výchozím položení musí odpovídat těmto základním požadavkům:

1. Co největší rozptýlení dělostřelectva podél fronty i do hloubky tak, aby mu nepřátelskými atomovými údery nemohly být způsobeny velké ztráty.

2. Dělostřelectvo musí být schopno hromadit palbu na směr hlavního úderu.

3. Způsob rozmístění dělostřelectva musí umožnit co největší využití dělostřelectva přibraného k plnění úkolů bez práva změny palebných postavení.

4. Musí umožnit co nejhospodárnější využití jednotlivých ráží dělostřelectva se zřetelem na spotřebu střeliva, vzrůstající s délkou střelby vlivem zvětšení rozptylu.

5. Včasně zahájení přemístění dělostřeleckých jednotek podle jejich úkolu v průběhu útočného boje, zejména jednotek určených k podpoře předsunutých odřadů a k přímé podpoře praporů prvního sledu.

Požadavek co největšího rozptýlení bojové sestavy dělostřelectva ve výchozím položení podél fronty i do hloubky je do jisté míry v rozporu s ostatními požadavky. Vzhledem k účinku atomových zbraní nepřítele by bylo s tohoto hlediska výhodné rozmisťovat oddíly ve vzdálenosti 1,5 až 2 km od sebe. To by však značně zvětšilo hloubku prostoru palebných postavení a podstatně by snížilo možnost hromadit palbu dělostřelectva na hlavním směru.

Bude-li rozmístěn na každý čtvereční kilometr jeden oddíl, mohou být způsobeny jedním nepřátelským atomovým úderem těžké ztráty třem, čtyřem a v některých případech i více bateriím v zakrytých palebných postaveních. Při hustotě dělostřelectva 140 až 150 hlavní ze

zakrytých palebných postavení na 1 km úseku průlomu bude na každém kilometru úseku 10 až 11 dělostřeleckých oddílů s různým počtem hlavních. Kdybychom při rozmísťování dělostřelectva trvali na požadavku nerozmísťovat na 1 km² více než jeden dělostřelecký oddíl, dostali bychom v tomto případě hloubku prostoru palebných postavení dělostřelectva 12 až 13 km. I když by se tato hloubka prostoru palebných postavení poněkud snížila umístěním části dělostřelectva v prostorech na bocích úseku průlomu, přesto je příliš velká a nevýhodná jak s hlediska možnosti podporovat zteč pěchoty a tanků na velkou hloubku beze změny palebného postavení, tak s hlediska střelecko-technického. Dělostřelecké oddíly umístěné u zadní hranice palebných postavení dělostřelectva by v tomto případě vedly palbu již za dělostřelecké přípravy s velkou dálkou střelby, při níž je vlivem velkého rozptylu až dvojnásobná potřeba střeliva k dosažení stejného účinku v cíli než při střelbě na střední dálky. Z těchto důvodů není výhodné mít zadní hranici prostoru palebných postavení dělostřelectva ve výchozím položení k útoku dále než 7 až 8 km od předního kraje. Proto bude nutno dělostřelecké oddíly ve výchozím položení k útoku rozmísťovat s větší hustotou než jeden oddíl na 1 km². Při hloubce prostoru palebných postavení 7 km vyjde na 1 km² asi jeden a půl dělostřeleckého oddílu ze zakrytých palebných postavení.

Nyní je otázka, jakým způsobem tyto oddíly rozmístit. Podle theoretického předpokladu by bylo nejvýhodnější rozmísťovat dělostřelecké oddíly v celé hloubce prostoru palebných postavení rovnoměrně. Vezme-li však v úvahu, že nepřítel při atomové protipřípravě bude používat atomových zbraní zpravidla až na bezpečnostní vzdálenost, která je pro atomové pumy malé ráže a atomové dělostřelecké granáty do 3 km a pro atomové pumy střední ráže do 5 km, docházíme k názoru, že výhodnější než rovnoměrné rozdělení oddílů je větší nahuštění dělostřelectva ve výchozím položení v hloubce do 3 km od předního okraje nepřítelů a ve větší hloubce pak dodržení zásady nerozmísťovat na 1 km² více než jeden dělostřelecký oddíl. V tom případě, když rozmístíme do hloubky 3 km od předního kraje na každý čtvereční kilometr dva až tři dělostřelecké oddíly a v hloubce 3 až 7 km na 1 km² jeden dělostřelecký oddíl, vyhovíme nejlépe jak požadavku účelného rozmístění dělostřelectva, tak požadavku, aby dělostřelectvu nemohly být způsobeny nepřátelskými atomovými údery velké ztráty, i ostatním požadavkům kladeným na dělostřelectvo. Domnívám se, že tento způsob rozmísťování dělostřelectva ve výchozím položení k útoku je účelnější než dosud používaný způsob rovnoměrného rozmísťování.

Odůvodnění výhodnosti použití způsobu nerovnoměrného rozmístění oddílů ve výchozím položení k útoku je zřejmé ze schématu 1.

Na schématu jsou schematicky znázorněny dvě varianty rozmístění dělostřelectva:

- varianta I: nerovnoměrný způsob rozmístění,
- varianta II: rovnoměrný způsob rozmístění.

Obě varianty jsou řešeny pro stejný případ, kdy vzhledem k hustotě dělostřelectva musím rozmístit na každý kilometr pásma průlomu jedenáct dělostřeleckých oddílů a zadní hranici prostoru palebných postavení

dělostřelectva ve výchozím položení jsem stanovil ve vzdálenosti 7 km od předního okraje nepřítele.

V první variantě jsou dělostřelecké oddíly rozmístěny do hloubky 2,5 km s hustotou tři dělostřeleckých oddílů na 1 km² a dále do 7 km s hustotou jeden dělostřelecký oddíl na 1 km². V druhé variantě jsou dělostřelecké oddíly rozmístěny rovnoměrně v celé hloubce s hustotou jeden a půl oddílu na 1 km².

Dále jsou na obrázku naznačeny výbuchy atomových pum malé ráže s různým místem epicentra a jejich účinek na dělostřelecké oddíly ve vybudovaných palebných postaveních o poloměru 800 m.

Variantá I

V ý b u c h e m čís. 1: s epicentrem v prostoru dělostřeleckého oddílu bude jeden oddíl zničen a jeden oddíl částečně zasažen.

V ý b u c h e m čís. 2: s epicentrem v prostoru mezi dělostřeleckými oddíly mohou být značně zasaženy čtyři dělostřelecké oddíly, při čemž je možno počítat s vyražením v hodnotě dvou dělostřeleckých oddílů:

Variantá II

V ý b u c h e m čís. 3: s epicentrem v prostoru dělostřeleckého oddílu bude jeden oddíl zničen, tři oddíly těžce zasaženy a dva oddíly lehce zasaženy. V tomto případě je možno počítat s vyražením v hodnotě do čtyř dělostřeleckých oddílů.

V ý b u c h e m čís. 4: s epicentrem v prostoru mezi oddíly budou vyraženy čtyři dělostřelecké oddíly.

Z tohoto příkladu můžeme vyvodit, že při rovnoměrném rozmístění dělostřeleckých oddílů ve výchozím položení s hustotou jeden a půl dělostřeleckého oddílu na 1 km² mohou být vyraženy výbuchem jedné atomové pumy malé ráže dělostřelecké jednotky tři až čtyř dělostřeleckých oddílů, kdežto při nerovnoměrném rozmístění dělostřelectva s využitím bezpečnostní vzdálenosti shození atomových pum mohou být při stejné průměrné hustotě dělostřelectva na 1 km² vyraženy dělostřelecké jednotky v hodnotě jednoho až dvou dělostřeleckých oddílů. Proto je výhodnější, když to dovolí ostatní podmínky, podle situace (na př. skryt proti pozorování ze směru od nepřítele) rozmísťovat ve výchozím položení dělostřelectvo určené k palbě ze zakrytých palebných postavení s větší hustotou do hloubky 2 až 3 km od předního okraje nepřítele a s menší hustotou ve větší hloubce.

Část dělostřelectva se může rozmísťovat mimo úsek průlomu a v pásmu sousedních svazků tak, aby nebyla narušena možnost hromadit palbu dělostřelectva na hlavním směru. Tato zásada usnadní rozptýlené rozmístění dělostřelectva ve výchozím položení, avšak jen u svazků, které útočí na hranicích úseku průlomu, zejména u těch, které útočí jenom částí svých sil. Zpravidla však nebude možno využít této možnosti u svazků útočících na směru hlavního úderu armády, poněvadž budou ve většině případů útočit v oboustranném svazku. A právě u svazků na směru hlavního úderu bude nejobtížnější rozmístit dělostřelectvo ve výchozím položení rozptýleně, poněvadž u těchto svazků bude hustota dělo-

střelectva největší. Proto rozmísťování dělostřelectva na každou stranu 2 až 4 km mimo úsek průlomu nemůže vyřešit otázku rozptýleného rozmístění dělostřelectva ve výchozím položení a bude účelné je provádět jen tehdy, jestliže tím nebude narušena možnost hromadění palby dělostřelectva na hlavních směrech.

Aby bylo co nejvíce využito dělostřelectva přibraného k plnění úkolů bez práva změny palebných postavení (dělostřelectva druhých sledů a zálohy), je nejvýhodnější umísťovat je ve výchozím položení co nejblíže k přednímu kraji. To umožní, aby účinně podporovalo zteč na velkou hloubku; většinou ráží bude schopno vést palbu na celou hloubku hlavního pásma obrany nepřítele. Při této variantě umístění přibraného dělostřelectva ve výchozím položení k útoku bude možno účelněji organisovat přemístění dělostřeleckých skupin a v celé hloubce hlavního pásma nepřátelské obrany bude možno hromadit palbu většího množství dělostřelectva. Naproti tomu dosud používaný způsob umísťování přibraného dělostřelectva až za dělostřelecké skupiny zatěžovalo organizaci přemístění dělostřelectva při průlomu hlavního pásma obrany a jednotky byly příliš odkázány na podporu vlastních dělostřeleckých skupin.

Tankové rotý a baterie samohybných děl, přibrané k plnění úkolů bez práva změny palebných postavení, nejsou dostatečně vybaveny prostředky k řízení palby ze zakrytých postavení, prvky pro účinnou střelbu pro ně připravují dělostřelecké skupiny, a nemohou proto účinně podporovat zteč pěchoty a tanků při průlomu hlavního pásma nepřátelské obrany; zpravidla se jim proto určují úkoly jen za dělostřelecké přípravy zteče. Proto není třeba tyto jednotky vysunovat k přednímu kraji.

Domnívám se, že bude nejúčelnější rozmísťovat přibrané dělostřelectvo a tanky takto: přibrané dělostřelecké jednotky k přední hranici prostoru palebných postavení a přibrané tankové a samohybné jednotky k zadní hranici prostoru palebných postavení. Dělostřelecké protitankové zálohy rozmísťovat podle toho, kdy mají zahájit přemístění; čím později zahájí přemístění, tím je třeba přiblížit jejich palebná postavení ve výchozím položení k přednímu kraji. Všeobecně však bude účelné umísťovat protitankové dělostřelectvo ve větší hloubce.

Přibrané dělostřelectvo a tanky je třeba rozmísťovat na směrech činnosti jejich útvarů a svazků, aby bylo zabezpečeno jejich včasné a hladké začlenění do pochodových proudů těchto svazků při jejich přesunu na čáru zasazení.

Plukovní, divisní, sborové a armádní dělostřelecké skupiny bude nutno rozmísťovat ve výchozím položení s přihlédnutím k tomu, kdy zahájí přemístění, a k jejich ekonomickému využití vzhledem na dálku střelby při plnění palebných úkolů. S tohoto hlediska bude výhodné umísťovat nejblíže k přednímu kraji armádní a sborovou dělostřeleckou skupinu, při čemž oddíly, které zahájí přemístění dříve, umístíme k zadní hranici prostoru palebného postavení skupiny a teprve za nimi umísťovat plukovní a divisní dělostřelecké skupiny.

Bude-li dostatek dělostřelectva přibraného od druhých sledů a záloh, což bude při průlomu připravené obrany nepřítele ve většině případů, budou se plukovní dělostřelecké skupiny přibírat k podpoře pěchoty a

tanků do ovládnutí prvního až druhého zákopu prvního postavení a divisi dělostřelecké skupiny do ovládnutí prvního postavení nepřátelské obrany a potom provedou přemístění. Proto nebude jejich rozmístění ve větší hloubce prostoru palebných postavení na závalu splnění jejich palebných úkolů, které budou na prvním a částečně na druhém postavení nepřátelské obrany.

Část jednotek plukovních dělostřeleckých skupin je však třeba umisťovat blíže k přednímu okraji vzhledem k jejich omezenému dostřelu. Zejména půjde o minometné a v některých případech i o raketometné oddíly. To, že rozmístíme plukovní dělostřeleckou skupinu ve dvou vzájemně oddělených prostorech, způsobí sice určité těžkosti ve velení, avšak získáme tím daleko výhodnější podmínky pro rozmístění ostatního dělostřelectva.

Dělostřelecké oddíly určené k podpoře předsunutých odřadů rozmísťujeme, zúčastní-li se dělostřelecké přípravy zteče, blíže k přednímu kraji tak, aby mohly včas zahájit přemístění.

Podle provedeného rozboru uvedu možnou variantu rozmístění dělostřelectva ve výchozím položení k útoku (od předního okraje k zadní hranici prostoru palebných postavení):

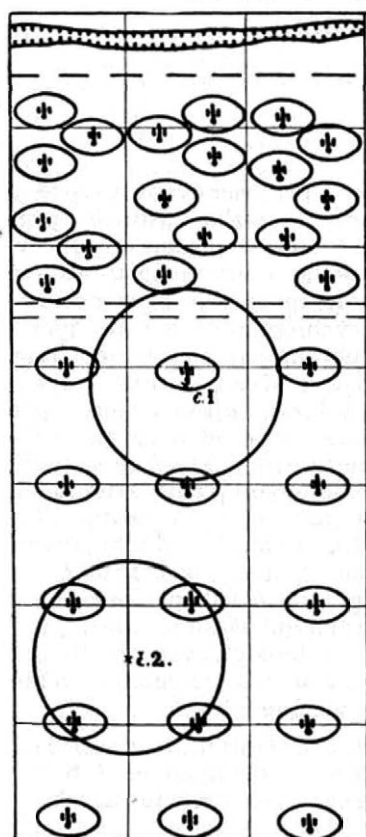
- praporní a plukovní minomety, minometné a raketometné oddíly plukovních dělostřeleckých skupin a oddíly předsunutých odřadů;
- dělostřelecké oddíly od druhých sledů a záloh, přibrané bez práva změny palebných postavení;
- sborové a armádní dělostřelecké skupiny;
- plukovní a divisi dělostřelecké skupiny;
- dělostřelecké protitankové zálohy;
- přibrané tankové a samohybné jednotky.

Tento způsob rozmístění dělostřelectva ve výchozím položení usnadní provést účinnou podporu útočící pěchoty a tanků na celou hloubku úkolu střeleckých sborů, zabezpečit činnost předsunutých odřadů a přibrat největší množství dělostřelectva k hromadění palby při postupném ovládnutí obranných postavení v hloubce nepřátelské obrany a při odrážení nepřátelských protiztečí.

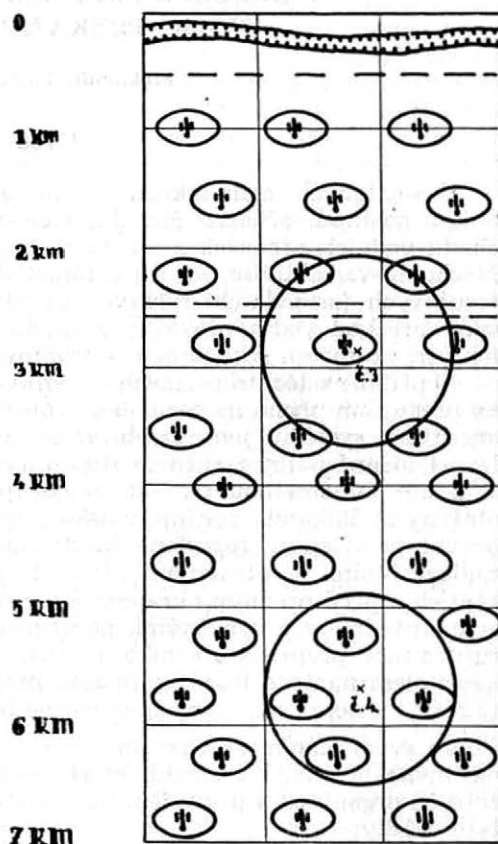
Jak vyplývá z rozboru, který jsem provedl v článku, nemůže ovšem tato varianta být šablonou pro všechny případy při rozmísťování dělostřelectva ve výchozím položení. V každém jednotlivém případě je třeba po bedlivém uvážení všech podmínek určit takový způsob rozmístění dělostřelectva ve výchozím položení, který nejlépe umožňuje splnit úkoly dělostřelectva za dělostřelecké přípravy zteče i během útočného boje.

Zároveň však není možno souhlasit se schematickým rozmísťováním dělostřelectva ve výchozím položení v pořadí PDS, DDS, SDS, ADS, jak je v mnohých případech prováděli někteří dělostřelečtí velitelé.

1: 50000

VARIANTA I.

VARIANTA II.

Schema 1

ŽENIJNÍ ZABEZPEČENÍ MECHANISOVANÉ DIVISE ZA BOJE V HLOUBCE PŘI NÁSILNÉM PŘECHODU VODNÍ PŘEKÁŽKY Z CHODU

Plukovník Václav Fládr

Úvod

V soudobých podmínkách útočné operace, při zachování vysokého tempa postupu, přichází čím dál více do popředí otázka násilného přechodu vodních překážek z chodu za boje v hloubce nepřátelské obrany. Mechanisovaná divise, ať již v rámci střeleckého sboru nebo v sestavě frontových (armádních) rychlých skupin, bude nejčastěji provádět násilný přechod vodní překážky z chodu při rychlém prolamování mezilehlých postavení armádních a frontových obranných pásů nepřítele.

Nepřítel na těchto pásmech a postaveních volí přední okraj své obrany především přímo na řece. Jen v prostorech, které nejsou výhodné pro organizaci systému jeho palby, vzdaluje přední okraj od řeky na vzdálenost účinné palby z ručních zbraní a hluché prostory, které se vytvoří, zajišťuje minometnou palbou, zamořuje je bojovými radioaktivními a otravnými látkami. Ženíjní vojsko nepřítele ničí mosty a místní přepravní prostředky, rozrušuje brody, zamořuje břehy i vodu bojovými radioaktivními a otravnými látkami, zřizuje zátarasy pod vodou, na březích a před předním okrajem obrany. Po proudu pouští plovoucí miny a jiné předměty s výbušnými, po případě otravnými látkami, které mají rušit a ničit přepravy útočníka. Použití bojových biologických prostředků nepřítelem na řece bude výjimkou, protože by se nákaza mohla rychle rozšířit i u nepřítele, který je poměrně blízko vlastních vojsk.

Ve svém článku se omezím jen na zvláštnosti ženíjního zabezpečení násilného přechodu z chodu, které vyplývají ze současných nových názorů na organizaci a provádění násilných přechodů řek z chodu. Rozeberu tyto otázky:

- organizaci ženíjního zabezpečení násilného přechodu mechanisované divise z chodu,
- organizaci pořádkové služby při násilném přechodu mechanisované divise z chodu,
- ochranu přepravišť pro účinkům zbraní hromadného ničení nepřítele,
- potřebu ženíjních sil a přepravních prostředků pro mechanisovanou divisi.

V jednotlivých statích se zmíním též o způsobu provedení násilného přechodu mechanisované divise z chodu.

1. Organizace ženíjního zabezpečení násilného přechodu mechanisované divise z chodu

Soudobé vysoké tempo postupu s využíváním zbraní hromadného ničení, hlavně atomových zbraní, vyžaduje, aby násilný přechod mechanisované divise z chodu, ať již v taktické nebo operační hloubce obrany

nepřítele, byl připravován již současně s průlomem hlavního pásma obrany nepřítele. Je přirozené, že tato příprava, hlavně pokud jde o operační hloubku, bude prováděna podle map, popisů řek a údajů hydrometeorologické služby, agenturních zpráv a zpráv hloubkového průzkumu. Při příchodu k řece musí být upřesněna podle detailního průzkumu.

Příprava násilného přechodu po ženíjní stránce znamená provést potřebné výpočty ženíjních sil, přepravních prostředků, kapacitu jednotlivých koloběhů a celkové trvání přepravy, vybudování přepravišť, organizační pořádkové služby se zabezpečením přístupů k řece a naplánovat úpravu úseku přepravy vzhledem na ochranu vojsk a bojové techniky před účinky nepřátelských zbraní hromadného ničení. Je přirozené, že všechna tato opatření je nutno plánovat na základě rozhodnutí velitele mechanisované divise.

Podle tohoto rozhodnutí a podle provedených výpočtů, podle zámyslu použití ženíjních sil a prostředků zpracuje ženíjní náčelník grafický plán ženíjního zabezpečení na mapu. Tento plán je obdobný jako pro pochod a útočný boj s tím, že se doplní ještě jednotlivými přepravišti na řece. V tabulce je třeba uvést druh přepraviště, jeho kapacitu (použité přepravní prostředky), ženíjní síly potřebné k zřízení a k obsluze přepraviště, opatření k protiatomové ochraně přepraviště a dobu pohotovosti k přepravě. Rovněž je třeba uvést v nejnutnější míře organizační ženíjní pořádkové služby.

Nejtěžším problémem při plánování násilného přechodu z chodu je určit úsek přepravy a jednotlivá přepraviště mechanisované divise ještě v době příprav k průlomu. Tento úsek se může během boje v hloubce nepřátelské obrany změnit podle vývoje boje. Proto je nutné úsek přepravy předvídat, ale plánování provést pružně se zřetelem na možný manévr.

Po rozhodnutí velitele mechanisované divise pro násilný přechod z chodu sestavuje štáb divise za účasti ženíjního náčelníka grafikon přepravy v souladu s provedenými propočty přepravy vojsk. Stupeň podrobnosti zpracování grafikonu přepravy závisí na úplnosti zpráv o situaci a na čase, který je pro jeho sestavení k dispozici. Bude výhodné nečekat se zpracováním grafikonu přepravy až po příchodu vojsk k řece nebo za postupu k řece. Grafikon přepravy je možno a nutno zpracovat již v době příprav k průlomu a pak bude mít grafikon tyto zvláštnosti: — jednotlivá přepraviště nebudou předem upřesněna v terénu; — trvání přepravy bude stanoveno jen pro přepravu jednotlivých sledů, t. j. předem určeného odřadu a útvarů hlavních sil.

Každé upřesnění rozhodnutí velitele mechanisované divise během boje v taktické nebo operační hloubce musí se ihned projevit ve zpracovaném grafikonu přepravy.

Možný vzor grafikonu přepravy při násilném přechodu mechanisované divise z chodu je uveden ve příloze 1.

Z grafikonu vyplývá, že ženíjní síly a přepravní prostředky jsou již předem určeny pro jednotlivé přepravy a sledy a budou podle uvedeného způsobu použití zařazeny do pochodových proudů. Je předvídan i manévr sil a přepravních prostředků. Rovněž je určen čas na přepravu jednotlivých útvarů mechanisované divise na jednotlivých přepraviš-

tích. Nejsou podrobně určeny úseky přepravy a jednotlivá přepraviště. Ty se jen na daném směru v určitých prostorech předvídají. Během postupu k řece se upřesňují a grafikon se doplňuje. Může se na příklad stát, že přepraviště číslo 1 nebude možno vzhledem k dané situaci zřídit. Pak ovšem je možné k tomuto účelu použít přepraviště číslo 3. Nebo nebude možno zřídit přepraviště číslo 7. V daném případě se zesílí přepraviště číslo 6 o 8 velkých obojživelných aut (dovolí-li to kapacita přepraviště) a obě přepraviště se sloučí. Obdobných příkladů by bylo daleko více. Chtěl jsem jen ukázat na pružnost tohoto možného vzoru grafikonu přepravy, který i přes hrubé zpracování dává dobrou představu veliteli mechanisované divise o způsobu přepravy.

Je třeba ještě zdůraznit, že sestava mechanisované divise při postupu k řece nesmí být na vlastním břehu zhušťována, aby se zabránilo velkým ztrátám při atomovém úderu.

Vzhledem k použití atomových zbraní nepřítelem bude třeba dobu přepravy vojsk ještě zkrátit; co nejdříve dostat tanky a hlavní síly mechanisované divise přes řeku. Tím se zabrání možnému odpoutání vojsk nepřítele a vytvoření výhodných podmínek pro shoz atomových pum na přepraviště.

Proto bude výhodné organisovat u tankových praporů alespoň jednu rotu obojživelných tanků. Podle situace pak soustředit větší množství velkých obojživelných aut na směr hlavního úderu a na zbývajících plavidlových přepravištích využívat loděk s motorvesly. K vedení ženijního průzkumu řeky se vysílají ženijní průzkumné hlídky v složení průzkumných odřadů nebo samostatných průzkumných hlídek. Kromě toho je třeba pamatovat na vysílání samostatných ženijních průzkumných hlídek, které vysílají jak ženijní náčelníci útvarů, tak i ženijní náčelník mechanisované divise. Tato skutečnost je velmi často opomíjena, ačkoli má velkou důležitost ve správném posouzení úseku přepravy mechanisované divise a zároveň i s hlediska maskování přechodu. Na místa, kde nebude proveden přechod a která jsou výhodná pro přechod, je nutno vyslat klamný ženijní průzkum přepraviště.

Způsob provedení ženijního průzkumu závisí na čase, který je k dispozici k provedení průzkumu. Tak na příklad při rozvíjení útočného boje po průlomu hlavního pásma obrany nepřítele určuje se na provádění ženijního průzkumu řeky před pásmem sborových záloh nepřítele průměrně 30 až 60 minut. Z toho je zřejmo, že ženijní průzkum řeky je možno za těchto podmínek provést hlavně obhlídkou. Ženijní průzkumná hlídka v síle od jednoho družstva může prozkoumat jeden praporeční úsek násilného přechodu nebo jedno přívozové přepraviště. Při ženijním průzkumu za pronásledování v operační hloubce obrany nepřítele může dosáhnout vzdálenost průzkumných odřadů až 30 km a vzdálenost motorisovaných ženijních hlídek až 20 km od čela hlavních sil divise. V tomto případě budou mít hlídky na průzkum a předložení zpráv do 3 hodin času. Samostatná motorisovaná ženijní hlídka v síle čtyř může prozkoumat jeden plukovní úsek přepravy, dvě přívozová nebo mostová přepraviště. Průzkumným jednotkám se přidělují přepravní prostředky, hlavně malá obojživelná auta, kterých má mechanisovaná divise celkem 6. Ta stačí na vybavení organické průzkumné ženijní čtyř. Mecha-

nisovaná divise potřebuje být zesílena ještě jednou ženijní průzkumnou četou s dalšími 6 malými obojživelnými auty.

Po zpracování grafikonu přepravy a organizaci ženijního průzkumu vydává ženijní náčelník mechanisované divise bojová nařízení velitelům útvarů ženijního vojska. Tato bojová nařízení je třeba vydávat ústně přímo z grafického plánu ženijního zabezpečení a z grafikonu přepravy. Velitelé ženijních útvarů si zakreslují potřebné údaje do své mapy a ženijní náčelník mechanisované divise vysvětlí na místě případné nejasnosti a odpoví na dotazy. Ženíjní náčelník mechanisované divise a jeho pomocník navštíví velitele ženijních útvarů na jejich velitelských stanovištích. Při nedostatku času, hlavně již během doby, kdy došlo ke změnám je nutno předávat nařízení krátkou formou radiem.

Dále zpracovává ženijní náčelník mechanisované divise bojové nařízení vojskům pro ženijní zabezpečení útočného boje s násilným přechodem z chodu a předkládá je k podpisu veliteli nebo náčelníkovi štábu divise. Mám za to, že nebude vždy nutné toto bojové nařízení vydávat samostatně, nýbrž naopak, že bude účelné doplnit bojové nařízení pro násilný přechod z chodu divise, tak jak je uvádí předpis Oper-II-2 na str. 63, po stránce ženijního zabezpečení. Šlo by hlavně o opatření k přípravě cest a pomocných cest, o úkoly spojené s úpravou výchozího prostoru k násilnému přechodu. Úkoly útvarů na protilehlém břehu by se doplnily otázkami průchodu vojsk zátarasů a činností pohyblivého odřadu zatarasovacího. Ostatní hlavní otázky ženijního zabezpečení násilného přechodu z chodu jsou v daném nařízení řešeny. Je přirozené, že i toto bojové nařízení bude podle potřeby upřesňováno během boje. Tento způsob by ušetřil čas a zmenšil počet vydávaných dokumentů.

Ještě jednu důležitou otázku musí ženijní náčelník vyřešit v době přípravě. V souhlase s rozhodnutím velitele mechanisované divise musí vyčlenit záložní přepravní prostředky, dohodnout s náčelníkem operačního oddělení divise jejich začlenění do pochodového proudu a určit jim místo soustředění ve výchozím položení před násilným přechodem. V této otázce dochází často k mylnému výkladu předpisu Žen-I-5, článku 113, který stanoví, že »záloha mostových souprav pro stavbu mostů a sestavení soulodí musí být až 50 procent...« Stává se totiž to, že si velitel divise vyčlení 50procentní zálohu, velitel sboru a armády rovněž, a to již i se zálohou podřízeného svazku. Návod k tomuto postupu dává v určitém směru již zastaralý předpis Žen-I-2. Násilný přechod přes vodní překážky, článek 38. Tím se dochází k tomu, že je daleko více přepravních prostředků v záloze než vestavených. Na příklad armáda má vestavené 4 střední mostové soupravy (SMS). Záloha velitelů divisi prvního sledu činí 2 SMS. Záloha velitelů sborů 3 SMS a velitele armády 4 SMS. Z toho je vidět chybnost ve výkladu předpisu. Záloha 50% se vztahuje podle mého názoru jen na toho, kdo most, soulodí postavil. V žádném našem předpise není uvedena záloha plavidlových přepravních prostředků. Předpis Žen-I-2, článek 38, str. 21 dokonce říká, že se záloha plavidlových přepravních prostředků nevyčleňuje. Tento názor byl správný při používání výpomocných plavidlových prostředků i výsadko-

vých loděk. V soudobém boji při používání hlavně obojživelných aut mám za to, že je třeba, aby velitel mechanisované divise vyčlenil zálohu obojživelných aut v síle jednoho plavidlového přepraviště praporu. To mu zabezpečí rychlé zřízení nového plavidlového přepraviště nebo rychlé nahrazení poškozených obojživelných aut.

Umisťovat zálohy přepravních prostředků je třeba tak, aby atomovým úderem na přepraviště nebylo jedním zásahem vyraženo na příklad mostové přepraviště i zálohy.

Kromě zálohy přepravních prostředků, které vyčleňuje velitel mechanisované divise, je nutno počítat se zálohou i u přívozových a mostových přepravišť v hodnotě 10 až 20%. Na plavidlových přepravištích se zálohy přepravních prostředků nevyčleňují.

Dotkl jsem se jen hlavních otázek organizace ženijního zabezpečení násilného přechodu řeky mechanisovanou divisí z chodu. Otázky jsou řešeny s důrazem na provedení většiny příprav ještě v době přípravné před průlomem hlavního pásma nepřátelské obrany. Je přirozené, že i za těchto podmínek musí ženijní náčelník mechanisované divise učinit všechna tato opatření v nejkratších lhůtách a v takovém sledu, aby útvary ženijního vojska a přepravní prostředky zaujaly včas místa v pochodových proudech mechanisované divise a bez prodloužení zabezpečily násilný přechod z chodu po dosažení řeky vojsky.

Nelze vyloučit případ, kdy bude mechanisovaná divise dán úkol až během boje, hlavně v operační hloubce. Pak bude organizace ženijního zabezpečení násilného přechodu řeky z chodu obdobná, avšak ve značně zkrácených lhůtách. V mnoha případech bude grafikon přepravy zpracováván až na řece a jen v hrubých rysech. Podrobné a správné jeho splnění bude pak hlavně záviset na hlavních orgánech pořádkové služby a na důstojnících štábu, kteří budou vysláni do jednotlivých kontrolních propouštěcích míst k přepravě. V každém případě je nutno zhodnotit řeku jako překážku ještě předem před příchodem k řece a připravit si výpočty pro násilný přechod z chodu v různých variantách.

Ženijní náčelník mechanisované divise při příchodu k řece musí být v předstředku odřadu divise a na místě řídit ženijní zabezpečení násilného přechodu řeky z chodu v souladu s rozhodnutím velitele divise. Rychle a iniciativně se rozhodovat a úspěšně provádět manévry přepravními prostředky napřed ze své zálohy a pak přímo z přepravních prostředků na řece.

Velitel mechanisované divise musí věnovat zvláštní pozornost otázkám rychlosti, plynulosti a přesnosti provedení násilného přechodu z chodu. Bude proto výhodné, za zvláště dobrých podmínek přepravy, i zkracovat vzdálenost mezi předstředkem odřadem a hlavními silami mechanisované divise. Do poslední chvíle musí klamat nepřítel o úseku řeky, kde bude přechod z chodu uskutečněn, ať již klamným ženijním průzkumem, změnou směru pochodu nebo volbou méně výhodných přepravišť s hlediska terénu atp. Všemi těmito opatřeními zvyšuje pak velitel mechanisované divise protitankovou ochranu svých vojsk.

Provádí-li se násilný přechod mechanisované divise z chodu v noci, je třeba při organizaci ženijního zabezpečení položit zvláštní důraz na vytyčení cest a pomocných cest k přepravám, na orga-

nisaci pořádkové služby, na vybavení obojživelných aut a soulodí prostředky k vidění v noci. Materiál mostových souprav upravit tak, aby jednotlivé spoje prvků mostů bylo dobře vidět (bílé nátěry), drobný materiál uložit v krabicích a bednách a hluk při vlastní stavbě omezit na nejmenší míru a maskovat jej palbou. Při širších řekách, anebo je-li přední okraj nepřátelské obrany dále od břehu, možno soulodí a prvky mostů sestavit ještě před časem Č a spojování mostu začít současně s přepravou. Světlometů, osvětlovacích pum, granátů a raket použít až po obsazení nepřátelského břehu. Úloha ženijního průzkumu řeky v noci bude mnohem obtížnější než ve dne. Bude výhodné získat alespoň část zpráv o řece ještě za dne. Má-li mít násilný přechod řeky z chodu v noci úspěch, musí být proveden s co největším překvapením a obsluha přepravišť musí být pro tento úkol dobře vycvičena.

2. Organizace pořádkové služby při násilném přechodu mechanisované divise z chodu

Pořádková služba při násilném přechodu řeky z chodu musí se organisovat ještě před příchodem vojsk mechanisované divise k řece.

Je třeba předem říci, že pořádková služba při násilném přechodu z chodu musí být organisována s ještě větší pečlivostí než při násilném přechodu s plánovitou přípravou. Orgány pořádkové služby budou vybaveny větší pravomocí a musí jednat se vši rozhodností a iniciativou.

Pořádková služba se organisuje

- na čáře rozvinutí asi 6 km od řeky, na které se proudy mechanisované divise rozčleňují podél fronty pro přesun do určených jim prostorů soustředění ve výchozím položení před násilným přechodem;
- v prostorech, které zaujímají jednotky, útvary a bojová technika ve výchozím položení před násilným přechodem a na přístupech k přepravám; tuto pořádkovou službu organisuje náčelník štábu mechanisované divise z regulačních orgánů divise; podle potřeby jsou zesilovány zvláště pro tuto službu vycvičeným mužstvem;
- na jednotlivých přepravištích a v úsecích násilného přechodu podle nařízení správců přepravišť.

Povinnosti správce přepravy jsou rozebrány v předpisu Žen-I-2, čl. 125.

Kromě uvedených úkolů je třeba zdůraznit, že správcové přepravišť jsou odpovědní za organisování protiatomové ochrany na svých přepravištích. O těchto opatřeních pojednává stať 3. »Ochrana přepravišť proti účinkům zbraní hromadného ničení«.

Pro včasný a plynulý příchod vojsk k řece a jejich přepravu přes řeku se určují s hlediska pořádkové služby

- prostory soustředění vojsk ve výchozím položení před násilným přechodem,
- kontrolní propouštěcí místa útvarů a jednotek k přepravištím,
- výchozí čára,
- čára odplutí,
- čára přistání.

Tato místa a čáry se určují v potřebném rozsahu již pro přepravu předsunutého odřadu mechanisované divise. Proto je třeba pamatovat na vybavení předsunutého odřadu silami a prostředky pro pořádkovou službu. Hlavní síly mechanisované divise využijí již zřízených kontrolních propouštěcích míst a čar výchozích, odplutí a přistání předsunutými odřady, překrývají pořádkovou službu a doplňují ji i rozšiřují vlastními silami a prostředky.

Prostory soustředění vojsk ve výchozím položení před násilným přechodem určují se k soustředění jednotek prvního přepravního sledu a k rozmístění vojsk a bojové techniky, čekajících na propuštění k přepravištím. (Předpis Žen-I-2 nezná tento název, a proto jej stručně rozeberu.) Tanky a samohybná děla pro přímou střelbu, které zaujaly výchozí a palebná postavení přímo na břehu řeky, přivolávají se na přepravu přímo a neprocházejí prostory soustředění. Velitelé těchto jednotek musí mít přímé spojení s náčelníkem kontrolního propouštěcího místa u přepravy, na které budou připravovány (radio, telefon, spojky), a na jeho rozkaz se přesunou na přepravu.

Při příchodu předsunutého odřadu mechanisované divise k řece zaujmou tanky a samohybná děla pro přímou střelbu svá palebná postavení na břehu. Ženíjní jednotky připraví přepraviště. První koloběh prvního přepravního sledu předsunutého odřadu nasedne na obojživelná auta a projde kontrolním propouštěcím místem přímo na přepraviště. Zbytek přepravního sledu je soustředěn v prostorech soustředění a bude odeslán na přepravu podle grafikonu přepravy. Po příchodu hlavních sil mechanisované divise k řece rozmísťují se tyto síly postupně tak, jak přicházejí, v prostorech soustředění a využívají již zřízených prostorů soustředění předsunutého odřadu. Nedostávající se prostory soustředění nově zřídí.

Vzdálenost prostorů soustředění od řeky se určuje podle trvání jednoho koloběhu na přepravišti plavidlovém a přívozovém, podle potřebné doby k přechodu pochodového proudu na mostovém přepravišti a na rychlosti přesunu vojsk z prostorů soustředění k přepravištím. V otevřeném terénu bez přirozených masek budou se prostory soustředění umisťovat ve větší vzdálenosti od řeky. V tomto případě bude nutno určovat mezilehlé regulační čáry a bude se organisovat postupný příchod přepravních sledů od jedné čáry k druhé.

Vzhledem k protiatomové ochraně vojsk v prostorech soustředění je třeba, aby přepravující se sledy prodlévaly v těchto prostorech co nejkratší dobu, aby využívaly přirozených ochranných vlastností terénu a dbaly na řádnou maskovací kázeň.

Při přechodu z chodu budou prostory soustředění mít svůj začátek u kontrolního propouštěcího místa a budou nataženy podél os postupu mechanisované divise.

Kontrolní propouštěcí místa k přepravišti se rozmísťují u východů z prostorů soustředění vojsk ve výchozím položení před násilným přechodem, na hlavních pomocných cestách nebo silnicích vedoucích k přepravištím, na skrytých přístupech k řece, po kterých postupují jednotky (útvary) k jednotlivým přepravištím. Jejich vzdálenost od řeky závisí na vzdálenosti prostorů soustředění a nesmí

zpravidla převyšovat pro plavidlová přepraviště 500 m, pro přívozová přepraviště 1,5 km, pro mostová přepraviště 2,5 km. Výjimkou je otevřený terén, nebo bude-li použito vlastních atomových pum v boji za získání předmostí na řece. Všechny ostatní cesty a přístupy k přepravištěm se uzavírají pro pohyb tak, aby byla vyloučena možnost přístupu k řece mimo kontrolní propouštěcí místa. Náčelníky kontrolních propouštěcích míst určují náčelníci štábu divise (pluků). Náčelníci kontrolních propouštěcích míst mají u sebe prvního pomocníka správce přepravy, spojaře s radiem a podle situace představitele štábu pluků nebo divise. Kontrolují včasnost příchodu jednotek a útvarů do prostoru soustředění, upřesňují na místě pořadí jejich přepravy v soulase s grafikonem přepravy a s dodatečnými rozkazy velitele útvaru (divise). Podle situace, byl-li grafikon přepravy narušen nebo jen povšechně zpracován, rozdělují s představitelem štábu pluků (divise) jednotky na přepravní sledy a v přepravních sledech na jednotlivé přepravní prostředky. Přitom je třeba dbát té zásady, aby na přepraviště byly propouštěny jednotlivé organické bojeschopné celky a aby jednotky nebyly promíchány. Náčelníci kontrolních propouštěcích míst organisují včasny příchod jednotek k přepravám na řece. Propouštění následujících sledů na přepraviště organisují tak, aby se zabránilo shluku vojsk na přepravách a současně aby nedošlo k čekání přepravních prostředků na příchod vojsk. Jsou odpovědní za protiatomovou ochranu orgánů kontrolního propouštěcího místa. Vzhledem k nedostatku času nebude možno zřizovat protiatomový úkryt pro tyto orgány. Bude tedy nutné vybavit je obrněným vozidlem, které se umístí ve vhodném terénním skrytu. Náležitou pozornost musí věnovat maskování kontrolního propouštěcího místa.

Výchozí čára se určuje na plavidlových i přívozových přepravištích pro regulaci včasného a organisovaného příchodu následujících přepravních sledů k místům jejich nakládání na plavidla a soulodí. Volí se tak, aby čas potřebný k příchodu dalších koloběhů z výchozí čáry k čáře odplutí nepřevyšoval čas potřebný k návratu přepravních prostředků z protilehlého břehu k výchozímu břehu. Pro přepraviště mostová, brodová a přepraviště po ledě se výchozí čára neurčuje.

Pojem čáry odplutí a přistání je podrobně rozebrán v předpise Žen-I-2.

Pro výkon pořádkové služby se určuje mužstvo od ženijního vojska a od přepravujících se vojsk.

Ženíjní vojsko určuje:

- Prvního pomocníka správce přepravy, který je v kontrolním propouštěcím místě a je zástupcem náčelníka kontrolního propouštěcího místa po technické stránce. Organisuje příjezd obojživelných aut nebo samohybných plavidlových prostředků s výsadkem z prostorů soustředění k řece. Podle nařízení správce přepraviště odesílá po kontrole a k případné instrukci následující přepravní sledy na výchozí čáru plavidlových a přívozových přepravišť nebo k mostům, brodům a přepravištěm po ledě. K dispozici má řadu strážných pořádkové služby určených od mechanisovaných a tankových jednotek, spojaře s technickými pojítky, hlavně radiovými stanicemi a pěší spojky

- k správci přepraviště. Strážní pořádkové služby jsou umístěny na cestách k přepravě na dohled. Provádějí regulaci pohybu k přepravě, dbají na dodržování pravidel o maskování a předávají signály a nařízení mezi správcem přepravy a jeho prvním pomocníkem.
- Druhého pomocníka správce přepraviště, který je na výchozím břehu přímo u přepravy. Dbá na včasné přivolání následujících koloběhů na výchozí čáru, organizuje jejich nalodění na plavidla a soulodí nebo stanoví pořad vjezdu na most, brod nebo led. Řídí činnost záchranné skupiny a vede přehled o přepravených jednotkách a bojové technice. Podléhá mu pořádková služba na průchodech v zátarasech přímo na výchozím břehu, mužstvo určené k zakotvování na přístavních můstcích, průvodci, náčelníci plavidel a převážecích soulodí v době naložení přepravních sledů. Na mostových přepravištích se místo druhého pomocníka určuje dozorcí mostu.
 - Třetího pomocníka správce přepraviště, který je na odlehlém břehu. Řídí vyložení přepravních sledů, organizuje propouštění vojsk průchody v zátarasech na odlehlém břehu, zabezpečuje rychlý návrat vyložených přepravních prostředků, řídí přestavbu přístavních můstků při změnách výšky vodní hladiny. Na mostě může povolit pohyb v opačném směru jen se svolením správce přepraviště. Podléhá mu pořádková služba v průchodech zátarasů na odlehlém břehu, mužstvo určené k zakotvování na přístavních můstcích, náčelníci plavidel a soulodí v době vyložení přepravních sledů.
 - Ženíjního pozorovatele nepřítelů a řeky, který je zpravidla na pozorovatelně správce přepraviště.
 - Záchrané skupiny. O organizaci záchranné služby pojednává v dostatečné míře předpis Žen-I-2 na str. 86 až 88.
 - U mostových přepravišť se staví dozorcí mostu, mostní stráž, mostní hotovost, dozorcí jednotka a dozorcí směru. Jejich hlavním úkolem je zabezpečit plynulost přepravy po mostě, udržet pořádek na mostě, odstraňovat poškození mostu a rozbírat podle potřeby most.

Síla ženijních jednotek pro pořádkovou službu je pro plavidlové přepraviště na obojživelných autech, pro přívozové 40tunové přepraviště a mostové přepraviště po jednom ženijním družstvu. Tato síla stačí jen na období zřízení přeprav. Od zahájení násilného přechodu je nezbytné zesílit pořádkovou službu z počtu jednotek uvolněných po zřízení přístavních můstků, sestavení soulodí a po stavbě mostů.

Přepравující se vojska určují pro výkon pořádkové služby: dozorcí službu pro zachování pořádku na přepravě, výtečné plavce do záchranné skupiny, spojky, spojaře s technickými pojiťky a průvodce.

Počet průvodců se stanoví podle počtu plavidel nebo soulodí. Průvodci se předem seznámí s cestami přesunu přepravních sledů k místům nasednutí na přepravní prostředky. Místa nasednutí se volí pro plavidlovou přepravu (nasednutí do obojživelných aut) podle terénu, a to buď v prostoru kontrolních propouštěcích míst nebo ve výchozím prostoru několik desítek metrů od břehu a po soulodí přímo na vodě.

V prostoru kontrolních propouštěcích míst nasedají do obojživelných aut první koloběhy. Ostatní koloběhy pak zpravidla v prostoru vlastního břehu řeky. Jen když je terén zvláště výhodný a kontrolní propouštěcí

místo je blíže k řece, mohou nasedat v tomto prostoru i ostatní koloběhy. Při normálních vzdálenostech kontrolních propouštěcích míst kolem 500 m od řeky by to znamenalo prodloužení jednoho koloběhu zhruba o 6 minut. Přeprava pluku prvního sledu by tedy trvala asi o tři čtvrtě hodiny déle, což by nebylo výhodné.

Při použití výsadekových loděk k plavidlové přepravě pak místo nasednutí je přímo na vodě. První koloběh po projití kontrolním propouštěcím místem vyzvedne cestou na přepraviště výsadekové loďky, které jsou umístěny co nejbliže u břehu a zamaskovány.

Trvá-li koloběh přepravních prostředků kratší dobu než střetnutí průvodců s přepravními sledy a jejich přivedení k přepravám, určují se dvě směny průvodců.

Při organizaci pořádkové služby násilného přechodu mechanisované divise v noci je nutno

- přiblížit kontrolní propouštěcí místa blíže k řece vzhledem k delšímu času, který budou jednotky potřebovat na přesun z prostorů soustředění na přepraviště;
- zesílit počet strážných pořádkové služby na cestách mezi kontrolními propouštěcími místy a přepravišti, vybavit je světelnými prostředky a vytyčit různobarevné přístupy na jednotlivá přepraviště;
- třetího pomocníka správce přepraviště vybavit radiem, po případě telefonním spojením a světelnými signály pro spojení se správcem přepraviště;
- ženíjního pozorovatele nepřítele a řeky vybavit přístrojem k vidění v noci;
- na čáře odplutí a přistání organisovat jasné vytyčení vjezdu a výjezdu z řeky;
- zesílit záchranné skupiny, vybavit je světelnými prostředky a přístroji k vidění v noci;
- dbát na přísnou maskovací kázeň a na neselhávající spojení.

Organisace pořádkové služby při násilném přechodu řeky mechanisovanou divisí z chodu má zvlášť veliký význam pro zabezpečení plynulé a rychlé přepravy. Rozebral jsem hlavně ty nové otázky, které se podstatně liší od dřívějšího způsobu organisace pořádkové služby.

3. Ochrana přepravišť proti účinkům zbraní hromadného ničení nepřítele

Při násilném přechodu řeky z chodu mechanisovanou divisí je třeba též pamatovat na ochranu přepravišť proti účinkům zbraní hromadného ničení nepřítele. Přitom je nutno si uvědomit, že bude velmi málo času a že zpravidla nebude vůbec čas na budování protiatomových zákopů, okopů, úkrytů a jiných ochranných opatření. Proti účinkům zbraní hromadného ničení je nutno při zřizování a udržování přepravišť především chránit přepravní prostředky, jednotky určené k zřízení a udržování přepravišť, přepravní sledy od prostorů soustředění vojsk, ve výchozím položení před násilným přechodem až do ukončení přepravy, a pojiťka.

Nejdříve budou ohrožena přepraviště zřizovaná předsunutým odřadem. Půjde o přepraviště plavidlová a přívozová. Prvním úkolem ženíjních jednotek, které budou zřizovat přepraviště, je prozkoumat je a podle

potřeby deaktivovat místa přepravišť, a to jak na vlastním, tak i na odlehklém břehu. Bude výhodné současně s ženijním průzkumem vysílat i chemický průzkum a chemické jednotky k odmořování míst zasažených otravnými látkami nebo bojovými biologickými prostředky. Obojživelná auta plavidlových přepravišť se přesunou přímo na řeku, aniž se zdrží v místech soustředění přepravních prostředků. Tím, že budou více rozčleněna, je nebezpečí jejich vyřazení menší. Totéž je třeba provést u přepravního materiálu mostových souprav pro zřízení přívozových přepravišť. Na vlastním břehu i podél přisunových cest k přepravištím je především nutno vyhledat přirozené skryty a úkryty jak pro lidi, tak i pro bojovou techniku, tato místa označit a vytyčit k nim přístupy. Má-li nepřítel vybudování a obsazení obranu přímo na řece, budují se protiatomové okopy na vlastním břehu v plném rozsahu až po zřízení přepravišť. Tu není nebezpečí, že by nepřítel použil atomových zbraní. Jejich použití by vyžadovalo, aby svými vojsky opustil odlehlý břeh řeky. Okopy se budou pro nedostatek času budovat jen v omezeném množství pro pořádkovou službu a obsluhu přepravišť. K zřizování okopů bude ve velké míře využíváno travin a automobilních zemních vrtáků BIK-9. Obsluha přepravišť musí mít v pohotovosti prostředky protichemické ochrany jednotlivce a použije jich, bude-li hrozit nebezpečí napadení zbraněmi hromadného ničení.

Při příchodu hlavních sil mechanisované divise k řece budou prováděna ochranná opatření obdobná jako u předsunutého odřadu. Zálohu přepravních prostředků je třeba umístit v přirozených úkrytech i na úkor stanovené vzdálenosti jejich míst soustředění přepravních prostředků od řeky (3 až 5 km).auta s přepravními prostředky je nutno maskovat a umisťovat je v přirozených terénních krytech (v roklinách, zářezích, na svahy atd.).

Nejvýkonnější přepraviště mechanisované divise budou beze sporu přepraviště mostová. Proto ochranná opatření divise musí být zaměřena hlavně na tato přepraviště. Vzdálenost obou mostů divise od sebe má být 3 až 5 km. Vzdálenosti sestavování jednotlivých mostových soulodí se zvýší. Mostový materiál musí být opatřen alespoň zčásti nátěrem chránícím před vznícením při vzniku požáru. Okopy se budou zřizovat obdobně, jak už bylo uvedeno.

Nepřítel bude používat na přepraviště zpravidla atomových zbraní menší ráže. Je možno očekávat, že použije atomových střel (pum) s tritiovým ekvivalentem 0,5, 1, 2, 5 až 10 tisíc tun. Proto zpravidla vzdálenost mostů 3 km od sebe dostačí. Při vzdálenosti mostů 5 km od sebe by šířky útočných pásem divisi narůstaly. Za předpokladu, že by mechanisovaná divise byla v oboustranném svazku a stavěla dva mosty (uvádí předpis Žen-I-5), činila by šířka útočného pásma divise, po př. šířka úseku přepravy 10 km. Ani tento případ nelze vyloučit a bude ho vždy použito, kdykoli podmínky boje i terénu budou vyhovující.

Vzhledem k tomu, že mostové přepraviště je nejzranitelnější, naskytá se otázka, zda by nebylo výhodné přejít z mostové přepravy na přepravu přívozovou. S hlediska protiatomové ochrany by to bylo výhodné. Při posouzení kapacity přepravy mostové a přívozové zjistíme, že mostová přeprava je daleko výkonnější. Protože je hlavním požadavkem v sou-

dobých podmínkách boje rychlá, plynulá a přesná přeprava, je nutno mostová přepraviště budovat.

Při stavbě mostů bude výhodné vyhnout se dobře pozorovaným hlavním cestám. Vždy, kdykoli to terénní podmínky dovolí, bude nutno stavět mosty na vedlejších cestách a na zřizovaných objezdech. Na hlavních cestách pak provádět klamné práce, po případě i klamnou stavbu mostů. Tím se alespoň na počáteční dobu přepravy utají mostové přepraviště.

Mosty je třeba maskovat proti nepřátelskému radiolokačnímu průzkumu, a to proti vzdušnému pozorování na řekách širších než 100 m a proti pozemnímu pozorování na řekách širších než 30 m. Nejúčinnějším prostředkem jsou koutové odrážače K 4-100 nebo T 8-60. Dávají se 100 až 120 m od sebe po obou stranách mostu do vzdálenosti 1 až 1,5 km tak, aby most nebyl přesně uprostřed, nýbrž poněkud posunut. Má-li být most skryt i před pozemním radiolokačním průzkumem, rozmístí se ještě odrážače T 8-60 po obou stranách mostu na vzdálenost 200 až 300 m při vzájemné vzdálenosti 15 až 25 m. Dále bude výhodné maskovat most vyznačením klamného mostu pomocí koutových odrážačů.

Protiatomové ochrany plavidlových a přívozových přepravišť se dosahuje hlavně utajením příprav k přepravě a rychlostí přepravy. Přívozová přepraviště volíme rovněž na vzdálenost 3 až 5 km od sebe, zpravidla jestliže to podmínky dovolí, mezi mostovými přepravišti. Plavidlovou přepravu vzhledem k počtu plavidlových přepravišť a k širše přepravního úseku mechanisované divise nelze chránit vzdálenostmi jednotlivých přepravišť. I když se vzdálenosti mezi jednotlivými plavidlovými přepravišti zvětší, nelze je zvětšovat na účinnou ochrannou vzdálenost 3 až 5 km.

Ochrana přepravních sledů v prostorech soustředění ve výchozím položení k násilnému přechodu proti účinkům nepřátelských zbraní hromadného ničení se provádí především využíváním přirozených skrytů v terénu, včasným zakopáváním jednotlivců do země, podle času i jen do mělkých okopů, správným maskováním, opatřením proti požárům a používáním prostředků protichemické ochrany jednotlivce. V žádném případě nelze na úkor potřebného času k zakopání do země zpomalit nebo oddálit přepravu na řece. Důraz je nutno položit na přesnou regulaci příchodu přepravních sledů k přepravištím a na zrychlený postup jednotek po přepravě z prostoru přepraviště na předmostí. Na cestách vedoucích na přepraviště je nutno provádět před zahájením a po celou dobu přepravy neustálý radiační a chemický průzkum, a když je to nutné, provést desaktivaci nebo odmoření zamořených úseků, po případě zřítit objízďky těchto úseků.

Vzhledem k ochranným opatřením proti účinkům zbraní hromadného ničení bude nutno v nejširší míře používat při násilném přechodu z chodu radiového spojení. Na zakopávání dlouhých telefonních linek do země nebude zpravidla čas.

K ochraně proti účinkům nepřátelských zbraní hromadného ničení patří též odstraňování následků po napadení. Jeho cílem je zabezpečit nepřetržitost přepravy pro narůstání sil na předmostí, odstranit následky způsobené lidem, přepravním prostředkům, bojové technice a ženijním zařízením.

Nepřetržitosti přepravy po napadení zbraněmi hromadného ničení nepřítelem se dosahuje hlavně obnovou přepraviště, záchranou tonoucích osob, zasazením ženijní zálohy sil a prostředků k nahrazení ztrát na přepravištích nebo k zřízení nových přepravišť. Rovněž doplněním pořádkové služby, obnovením spojení a deaktivací, odmořením a uvolněním přístupů k přepravištím. Dále pak deaktivací nebo odmořením zasažených osob, materiálu a přepravních prostředků, hlavně vozovek mostů a soulodí. K dalším opatřením k odstranění následků na přepravištích náleží hašení požárů, provedení záchranných prací v prostoru přepraviště, záchrana přepravních prostředků a materiálu, oprava málo poškozených přepravních prostředků, lan, kotvení, protiminových uzávěr a přestavba poškozených přepravišť.

Vzhledem k různorodosti plnění úkolů spojených s odstraňováním následků po napadení nepřátelskými zbraněmi hromadného ničení nebude možno vytvořit nějaký centrální plukovní nebo divisní odřad k odstranění následků. Uvedené úkoly budou plnit skupiny vyčleněné z nezasažených jednotek v úseku přepravy divise. Na př. záchranu tonoucích osob budou provádět záchranné skupiny na přepravištích, doplnění pořádkové služby provedou druhé sledy útvarů (divise), uvolňování přístupů k přepravištím ženijní jednotky, které upravovaly cesty, hašení požárů protipožární skupiny jednotek atp. Je nasnadě, že tyto úkoly je nutno předem předvídat a stanovit je jednotkám v bojových nařízeních pro přesun.

Současně s prvními sledy hlavních sil mechanisované divise je nutno na odlehlý břeh přepravit a na předmostí připravit k zřízení jedno divisní místo speciální očisty a tím ulehčit zpětné přepravě zasažených osob a techniky radioaktivními látkami a bojovými otravnými látkami. Velitel mechanisované divise musí zabezpečit dostatečnou zálohu prostředků protiatomové a protichemické ochrany podle platných norem pro útočný boj.

Závěrem k této statí je nutno říci, že ochranu proti účinkům nepřátelských zbraní hromadného ničení je nutno provést ve velmi krátkých lhůtách při využití všech přirozených ochranných vlastností terénu, při využití důsledného utajení, maskování, i proti radiolokačnímu průzkumu a pozorování nepřítele v noci. Hlavní důraz položit na rozptýlenost a tím menší zranitelnost přepravujících se sledů mechanisované divise, na ochranu obsluhy přepravišť, přepravních prostředků a na využití bojové ženijní techniky při provádění ochranných opatření. Správná a dobře organizovaná pořádková služba má velký význam pro ochranu vojsk a prostředků. Na ochranu proti účinkům nepřátelských zbraní hromadného ničení nutno pamatovat současně s organizováním násilného přechodu z chodu.

4. Potřeba ženijních sil a přepravních prostředků pro mechanisovanou divisi při násilném přechodu z chodu

Potřeba ženijních sil

K zabezpečení předsunutého odřadu mechanisované divise v síle mechanisovaného pluku je nutno počítat

— na ženijní průzkum dvě ženijní průzkumné čety, a to od divisního ženijního praporu, a jednu posilovou zpravidla od průzkumné ženijní roty ženijní brigády,	
— na odřad k zabezpečení pohybu	1 až 2 ženijní čety,
— na zesílení dělostřelecké protitankové zálohy	1 ženijní četu,
— na zabezpečení boje praporů mechanisovaného pluku	4 ženijní čety,
— na zřízení a obsluhu dvou plavidlových přepravišť	2 ženijní čety,
— na zřízení a obsluhu dvou 40t přívozových přepravišť	6 ženijních čet,
— na ženijní zálohu velitele předsunutého odřadu	1 až 2 ženijní čety,
Celkem	15 až 17 ženijních čet.

Organicky má mechanisovaný pluk 3 ženijní čety, potřebuje být zesílen minimálně 12 ženijními četami, t. j. 3 ženijními rotami a jednou rotou pontonového praporu. Kdyby předsunutý odřad zřizoval jen jedno 40t přívozové přepraviště nebo kdyby přívozové přepraviště vůbec nezřizoval a tanky předsunutého odřadu by byly upraveny pro plavidlovou přepravu (obojživelné tanky), stačily by 1 až 2 ženijní a 1 pontonová rota. Přitom je třeba si uvědomit, že ženijních sil a přepravních prostředků použitých k zabezpečení přepravy předsunutého odřadu bude využito i k přepravě hlavních sil mechanisované divise (Viz příklad na grafikonu přepravy 1. mechanisované divise.)

K zabezpečení hlavních sil mechanisované divise je třeba minimálně počítat

— na zabezpečení boje pluků prvního sledu	3 ženijní roty,
— zabezpečení boje pluku druhého sledu provést manévrem sil v hodnotě	1 ženijní rota,
— na odřad k zabezpečení pohybu divise	1 ženijní rota,
— na pohyblivý odřad zatarasovací	$\frac{2}{3}$ až 1 ženijní rota,
— na zabezpečení velení	$\frac{2}{3}$ ženijní roty,
— na zabezpečení zbývajících přepravišť mechanisované divise (podle grafikonu přepravy přepraviště čís. 1, 2 [jen část], 7, 8 a 9) — celkem	$3\frac{1}{3}$ ženijní roty,
— na ženijní zálohu (je současně částí sil k odstranění následků po napadení zbraněmi hromadného ničení)	$\frac{2}{3}$ až 1 ženijní rota,

Celkem 10 až 11 ženijních rot.

Na plnění těchto úkolů má divise k dispozici svůj organický ženijní prapor o 3 ženijních rotách. Potřebuje být zesílena pro plnění úkolů v rámci hlavních sil 7 až 8 ženijními rotami, z toho 2 rotami pontonového praporu.

Celková potřeba posilových ženijních sil k zabezpečení násilného přechodu mechanisované divise z chodu se jeví:

- pro předsunutý odřad . . . 1 až 3 ženijní roty a 1 pontonová rota,
- pro hlavní síly 4 až 5 ženijních rot a 2 pontonové roty,

Celkem 5 až 8 ženijních rot a 3 pontonové roty.

Mechanisovanou divisi nutno zesílit 2 ženijními prapory a 1 pontonovým praporem.

Potřeba přepravních prostředků

Pro plavidlovou přepravu bude nutno zřídit u mechanisované divise za předpokladu, že se přesunuje k řece na třech osách, celkem 4 až 5 plavidlových přepravišť. Na plavidlovém přepravišti je třeba počítat s přepravou jednoho praporu ve 2 až 3 koloběžích. Pak potřeba velkých nebo středních obojživelných aut (jedno velké i střední je o kapacitě 3 přepravních jednotek — 30 mužů) na jedno plavidlové přepraviště se jeví kolem 10 velkých nebo středních obojživelných aut. Pro svůj příklad jsem počítal pro plavidlové přepraviště celkem 39 velkých obojživelných aut. Mechanisovaná divise má organicky 15 těchto aut a potřebuje být zesílena ještě 24 velkými obojživelnými auty, t. j. dvěma četami ženijního praporu velkých obojživelných aut. Vzhledem k potřebě mít zálohu těchto prostředků bude výhodné zesílit mechanisovanou divisi jednou rotou velkých obojživelných aut. Nebude-li mechanisovaná divise zesílena potřebným počtem velkých nebo středních obojživelných aut, musí je nahradit 7 loďkami s motorvesly. Kapacita této loďky je jedna přepravní jednotka — 10 mužů. Podle počtu nedostávajících se obojživelných aut je nutno propočítat potřebu motorvesel. Loďek s motorvesly se nepoužije na hlavním úderu mechanisované divise.

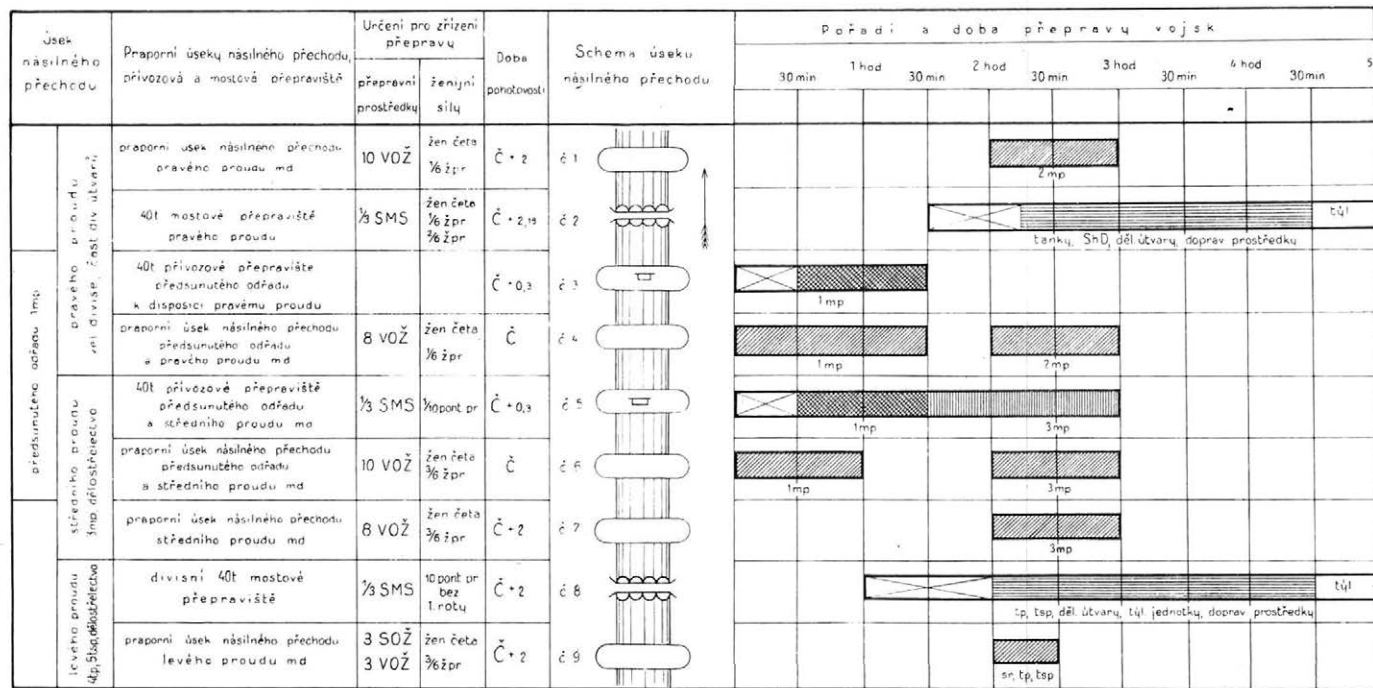
Pro přívozovou přepravu je nutno počítat s dvěma přívozovými přepravišti. Nejvýhodnější bude obě tato přepraviště zřídit již pro předsunutý odřad a pak jich využít pro hlavní síly mechanisované divise. Pro každé přepraviště počítat s $\frac{1}{3}$ střední mostové soupravy, t. j. se 4 soulodími i se zálohou. Pak by bylo možno 31 tanků mechanisovaného pluku v předsunutém odřadu převézt ve 4 koloběžích, se zálohou v 5 koloběžích.

Jak již bylo vpředu řečeno, je nutno v soudobých podmínkách nahrazovat přívozovou přepravu co nejvíce obojživelnou přepravou. Za tím účelem je třeba mít v armádě jednak obojživelné tanky, jednak tanky upravené k brodění. Příprava tanku na tento úkol však trvá ještě tři hodiny, což je hodně. Rovněž je nutno dále zkoušet a praktikovat přepravu aut po dně řeky. Bude nutno, aby již dnes měla mechanisovaná divise část svých vozidel standardně upravených k brodění pod vodou. Tím vším se podstatně ulehčí přívozové přepravě, zrychlí se přeprava v celku a možno říci, že v budoucnosti bude přívozová přeprava jen minimální.

Mechanisovaná divise musí zřídit na úzkých řekách, pro které je vzat předpoklad v daném grafikonu přepravy, dva mosty. Zvolil jsem jeden 40tunový, na který se využije $\frac{1}{3}$ střední mostové soupravy. V daném případě jsem nepočítal s 60tunovým mostem, protože předpokládám, že

GRAFIKON PŘEPRAVY 1. MECHANISOVANÉ DIVIZE
PŘI NÁSILNÉM PŘECHODU ŘEKY „X“ Z CHODU V ÚSEKU A, B.
VS 1md LES DOUBRAVA 24. 4. 23.15 MAPA 1: 50000.

Příloha 1
TAJNÉ
Výtisk č. 1
Serie B

Náčelník štábu lmd

Ženíjný náčelník 1md
Náčelník operačního oddělení 1md

Pořizeno ve 2 výtiscích: výtisk č. 1 odeslán vel. 1ss spojkou 25. 4. 02.00
výtisk č. 2 založen na štábu lmd

Zpracoval a nakreslil: ženijní náčelník 1md podplukovník E. F.
náčelník operačního oddělení 1md plukovník A. B.

ERS:.....

	stavba přivozů
	mech přehra a doprovodné děla
	tanky
	dělostřelecké skupiny
	proudy na moatě

těžké tanky a těžká samohybná děla nebudou pro přechod z chodu mechanisované divisi přidělena. Celkem potřebuje mechanisovaná divise jednu střední mostovou soupravu a jako zálohu $\frac{1}{3}$ soupravy. Organicky má jednu třetinu, potřebuje být zesílena jednou střední mostovou soupravou. Proto je nejlépe přidělit mechanisované divisi jeden pontonový prapor pontonového pluku, který má ve své výbavě jednu střední mostovou soupravu.

I tu je třeba zdůraznit, že je nutno přecházet na stavbu mostů s mostovkou pod vodou. Bude nutno ovšem zintenzivnit výcvik tohoto způsobu stavby, aby se čas na stavbu mostu pod vodou příliš nelišil od stavby normálního mostu. Proto bude třeba ponořený most stavět současně s plovoucím mostem a po jeho dokončení přejít s přepravou na ponořený most. Ponořený most bude stavěn péčí armády, protože mechanisovaná divise nebude mít dostatek sil, prostředků a času pro tuto stavbu. Dále vyvíjet naše normalisované soupravy tak, aby se z nich dal stavět i most pod vodou.

Závěrem možno říci, že mechanisovanou divisi pro násilný přechod řeky z chodu třeba zesílit dvěma ženijními prapory, jedním pontonovým praporem a rotou velkých obojživelných aut. Tyto propočty jsou provedeny za předpokladu, že nebude možno využít mostů a brodů na řece, které nepřítel zničí. Je přirozené, že budou i situace, kdy mechanisovaná divise bude zesílena jen jedním ženijním praporem nebo ještě pontonovým praporem. I v tomto případě se dá úkol splnit za využití větší části obojživelných tanků, brodění vozidel pod vodou nebo na úkor počtu přepravišť, delšího času k přepravě, zeslabení ženijní podpory vojsk pro útočný boj atp. Každý případ je nutno posuzovat zvlášť s přihlédnutím k daným podmínkám. Provedené propočty v uvedeném případě jsou jen jedním z možných řešení a návodem, jak při výpočtu postupovat.

Závěr

Ve svém článku jsem rozebral jen některé hlavní otázky ženijního zabezpečení násilného přechodu řeky mechanisovanou divisi z chodu. Snažil jsem se poukázat na nejnovější poznatky a na rozdíly, které z nich vyplývají proti dosud platným předpisům čs. lidové armády. V soudobém boji a operaci je nutno přechod řek z chodu provádět ve zvýšeném tempu plynule a co možná s největším překvapením. To vyžaduje řešit otázky ženijního zabezpečení pružně za využití nejmodernějších přepravních prostředků. Je přirozené, že improvisované přepravní prostředky nelze zavrňovat, ale při soudobé technice násilného přechodu je nutno především zabezpečit vojska moderními přepravními prostředky. Bude třeba věnovat větší pozornost možnostem plavidlové a brodové přepravy těžších břemen, jako naložených nákladních aut, tanků, samohybných děl atp. Tím by přeprava získala na rychlosti, zmenšila by se potřeba ženijních sil k zabezpečení přechodu řeky a mostových souprav by bylo možno použít hlavně ke stavbě mostů.

OPERAČNÍ A BOJOVÁ PŘÍPRAVA

NĚKTERÉ OTÁZKY PRÁCE ŠTÁBU

Podplukovník Jiří Kavana

V současné době, kdy se stále zvětšují požadavky na zkrácení přípravného období operace, je nutno hledat způsoby, které umožní toto zkrácení bez újmy na kvalitě příprav. To znamená, že je třeba vynaložit maximální úsilí na ekonomické využití štábu při zpracování bojové dokumentace.

V zásadě lze tuto otázku rozdělit do dvou skupin:

- odstranění zbytečných dokumentů nebo sloučení několika dokumentů v jeden,
- zrychlení zpracování dokumentů štábem armády a výpisů z nich vojskům.

Pro odstranění zbytečných dokumentů byly vydány »Směrnice pro velení vojskům«, které stanoví, jaké dokumenty se na určitých stupních velení zpracovávají.

Je logické, že nelze brát ustanovení těchto směrnic jako schema. Štáby musí podle situace, stupně připravenosti vojsk a štábů a podle času, který je k dispozici, stanovit nutnost zpracování toho nebo onoho dokumentu. Na příklad zasazení druhého sledu armády je bezpodmínečně nutno naplánovat. Jestliže něco chceme naplánovat, musíme zpracovat plán, a to je v praxi »Plán zasazení druhého sledu armády«. Jiná otázka je, zda to bude samostatný plán anebo zda je možno jej pojmut do některého jiného plánu. Především musí být tato otázka řešena v grafickém plánu operace, a to jen v hrubých rysech. V podrobnostech se musí řešit v plánové tabulce součinnosti na ten den, kdy bude druhý sled zasazován.

Když uvážíme, že v den, kdy se zasazuje druhý sled armády, je větší na úsilí armády zaměřena k zabezpečení zasazení těchto divísi, je jasné, že i součinnost musí být zaměřena k této otázce a tím i plánová tabulka součinnosti zpracována pro tento den.

Je možno namítnout, že je-li veškeré úsilí armády zaměřeno na zasazení druhého sledu, je vhodnější zpracovat jen »Plán zabezpečení zasazení druhého sledu« a plánovou tabulku součinnosti nezpracovávat. Myslím, že i to je možno připustit, ovšem je jisto, že i v takovémto případě existují u armády otázky součinnosti, které se nevztahují jen k zasazení druhého sledu, a ty je také nutno řešit.

Není ani tak důležité, který dokument se bude zpracovávat, nýbrž je důležité, že se bude zpracovávat jen jeden z nich.

Plánová tabulka součinnosti je dokument, který není v běžné praxi štábů plně doceněn. Zpracovává se zpravidla jen na první den boje, ačkoli by se měl zpracovat u armády na období operace ovšem v hrubých rysech a každý den večer doplňovat a upřesňovat na příští den.

Právě v plánové tabulce součinnosti doplněné mapou vidím dokument, který v plném rozsahu nahradí mnohé plány operačního zabezpečení a jiné dokumenty, jako je plán zasazení druhého sledu nebo plán zabezpečení zasazení frontové rychlé skupiny nebo armády druhého sledu.

Dá se namítnout, že by plánová tabulka součinnosti, a to zvláště mapa k této tabulce, nepojala všechny potřebné údaje. I tato otázka se dá vyřešit vhodnými mapovými doplňky.

Chtěl bych se podrobně zmínit o otázce rychlého zpracování bojových dokumentů.

Rychlé zpracování bojových dokumentů je závislé

1. na stupni odborného výcviku vševojskového štábu a štábů druhů vojsk,
2. na sladěnosti práce uvnitř vševojskového štábu a se štáby druhů vojsk,
3. na technickém vybavení štábu pomůckami ke kreslení map a k jejich rozmnožování.

Stupeň odborného výcviku štábu je dán jeho operační přípravou a praxí štábu, kterou může získat na cvičeních nebo při štábním výcviku. Zkušenost ukazuje, že absolventi vysokých vojenských škol, ať již mají sebelepší prospěch a nadání, první rok a hlavně první cvičení nemohou podat takový výkon jako příslušníci štábu, kteří sice neměli takový prospěch a ani nevykazují takové nadání, ale mají praxi ze cvičení.

Je to hlavně tím, že vojenské akademie nedávají svým frekventantům dostatečné odborné vzdělání ve štábní práci. Není řídký zjev, že frekventant akademie za celá tři léta studia nezpracoval ani jednou úplný plán přesunu divise nebo plán vystřídání vojsk. Podobně je tomu i u všech ostatních dokumentů. Zpravidla dovede dobře formulovat rozhodnutí velitele divise nebo sboru, ale neví, jakým způsobem má zajistit, aby toto rozhodnutí bylo vojsky provedeno. Na neštěstí jeho hlavním úkolem ve štábu je zpracování, zajištění proniknutí tohoto rozkazu k vojskům a jeho provedení, a to právě nedovede. Není to chyba frekventantů, nýbrž akademií a učitelů, kteří zapomínají, jak sami v době, kdy byli ve štábech, raději řadu dokumentů zpracovávali sami, než aby je dali zpracovat frekventantům, kteří neměli dostatečnou praxi ani znalosti, aby je zpracovali včas.

Ukazuje se, že praxe štábu je jednou z předních podmínek úspěšné práce štábu. Tato praxe se přenáší jako trvalá hodnota u jednotlivých oddělení jen tehdy, když výměna kádrů je postupná. Nelze očekávat, že oddělení, v kterém je 50% důstojníků vyměněno najednou, podá na příštím cvičení stejný výkon jako u předešlých cvičení.

K zachování nabyté praxe u oddělení i při odchodu starých příslušníků mohou dobře sloužit i stručné pracovní návody, jak zpracovat určité úkoly nebo dokumenty. Tu se musíme učit u civilního sektoru. Tam každá pracovní zkušenost je zachycena v příručkách a pomůckách. Ve štábech se však na každém cvičení dokument znovu vymýšlí, určuje se, co do něho patří a co ne, jak jej nejlépe zpracovat, s kým je nutná spolupráce a p. Ve většině případů se až dosud spoléhá na příslušníky štábu,

kterí jej v minulých cvičeních již zpracovávali, nebo na dokumenty z minulého cvičení, které většinou samy obsahují řadu chyb.

Takový návod, jak zpracovat určité otázky nebo dokumenty, by měl stanovit:

a) podklady pro zpracování (obsah podkladů, kde je lze získat, jak postupovat, když nejsou a p.),

b) jaké podklady pro zpracování dokumentu musí dát vedoucí zpracovatelská složka vševojskovému štábu a štábům druhů vojsk, dokdy a komu,

c) které složky se na zpracování podílejí a v jakém rozsahu,

d) jakým způsobem je organizována součinnost uvnitř štábu a se štáby druhů vojsk při zpracování a schvalování práce,

e) obsah a možná forma dokumentu s uvedením takticko-technických dat, času a počtu osob potřebných pro zpracování,

f) theoretické objasnění nejdůležitějších operačně taktických a technických zásad příslušné otázky nebo dokumentu.

Příklad

Operační oddělení má za úkol zpracovat plán protitankové obrany v obranné operaci armády.

V bodu a) je třeba uvést, jaké podklady má dostat od štábu frontu, čeho použít z rozhodnutí velitele, co je nutno navrhnout předem ke schválení velitelem nebo náčelníkem štábu, než se začne pracovat na vlastním plánu, atd.

V bodu b) je třeba stanovit, co musí operační oddělení jako vedoucí složka ujasnit a ujednotit. To je na př. směr hlavního úderu nepřítele, úseky pravděpodobného průlomu, sestavu vojsk na předním okraji a v hloubce, manévr vševojskových záloh a druhých sledů a p.

Tento bod je zvlášť důležitý při zpracování každého dokumentu, protože jedině tak je možno dosáhnout při zpracování jednotného myšlení v celém vševojskovém štábu a ve štábech druhů vojsk. Dále je tu třeba říci, že tyto podklady možno vydat složkám velitelství v určitém operačním čase, na př. po rozhodnutí velitele, nebo že určitou část je možno již zhruba nastínit ještě před rozhodnutím, aby se neztrácel čas, a po rozhodnutí je upřesnit a doplnit.

V bodě c) je třeba stanovit, jaké příspěvky zpracují jednotlivé složky. Na př. že štáb dělostřelectva je povinen určit manévr dělostřelecké protitankové zálohy, hustoty protitankových hlavních, a p.

V bodě d) se uvádí, jakým způsobem složky velitelství své příspěvky do plánu dávají, zda postupně nebo na společné poradě, které složky si musí určité otázky vyjasnit předem, jako na př. štáb dělostřelectva se štábem ženijního vojska při použití dělostřelecké protitankové zálohy a pohyblivého odřadu zatarasovacího, a p.

Bod e) a f) je vcelku jasný a nepotřebuje vysvětlení. Chtěl bych jen upozornit na jednu důležitou otázku, a to jsou takticko-technická data, pracovní normy a forma dokumentu. Tyto tři věci musí mít každý zpracovatel předem připraveny, nechce-li se zbytečně zdržovat a ztrácet čas. Je nutno si uvědomit, že štáby pracují často za velmi těžkých podmínek pod tlakem času a velmi často důstojníci štábů jsou nevyspalí a unavení

a pak se dá těžko spoléhat na paměť nebo hledat v předpisech potřebné normy nebo formu.

Praxe zpracování stručných návodů se ukazuje dobrá zejména při přípravě nových důstojníků štábu, kterým se takto připravený elaborát dá prostudovat s případným vzorovým dokumentem. Také pro mírovou potřebu se jich dá plně využít pro úkoly, které se každoročně opakuji, jako na př. plánování květnové přehlídky, a p.

S touto otázkou těsně souvisí i problém specialisace na operačním oddělení štábu armády a divise. Myslím, že za současné kádrové situace v operačních odděleních, která jsou z velké části doplňována absolventy vševojskových akademií, kteří většinou nemají štábní praxi, je specialisace nutná. Žádný štáb nemá během výcvikového roku dostatek času k tomu, aby mohl plně vyškolit všechny nové příslušníky operačního oddělení ve zpracování všech dokumentů. Je však nutno, aby zpracování každého dokumentu ovládalo několik příslušníků oddělení, aby byla možná zastupitelnost. Každý důstojník operačního oddělení musí být schopen zpracovat kterýkoli dokument; ovšem tomu, který na něj není specialisován, to bude trvat déle a dokument nebude tak hodnotný. Přirovnal bych to k velitelům dělostřeleckých baterií. Velitel baterie 152mm kanonových houfnic je právě tak dělostřelec a má stejné školení jako velitel baterie 160mm minometů. Oba by si mohli baterie vyměnit a řídit jejich palbu, ale jistě s menším úspěchem než u svých baterií.

Při ustálení kádrů na operačních odděleních je nutno postupně měnit úkoly, takže po dvou až třech letech všichni důstojníci budou specialisty ve zpracování všech dokumentů.

S tím souvisí i způsob štábního výcviku, kdy se 12 i více důstojníků učí zpracovat jeden dokument za jeden den štábního výcviku. Dokument se zpravidla nedokončí pro nedostatek času a tím celé školení ztrácí značně na účinku. Je vhodnější rozdělit důstojníky oddělení podle specialisace do skupinek a zpracovávat ve štábním výcviku dva až tři dokumenty najednou a věnovat jejich zpracování místo 6 hodin 12 i více hodin.

Sladění štábu a štábů druhů vojsk lze dosáhnout jen

a) přesným naplánováním práce štábu s přihlédnutím k jednotlivým úkolům štábu,

b) jasným stanovením funkčních povinností jednotlivých složek, a to nejen jako samostatné složky, ale také vzhledem k druhým složkám velitelství.

Plánování práce štábu je dnes zvlášť důležité vzhledem ke krátkým termínům a k velké rozloze velitelského stanoviště. Dříve, když dokument byl zpracován pozdě, protože některá ze zúčastněných složek nedala včas příspěvek, bylo možno i tento dokument doručit vojskům, protože byly delší časové termíny. Když si dříve operační oddělení povolalo někoho ze štábu dělostřelectva ke spolupráci na určitém dokumentu a za 30 minut po jeho odchodu ho znova volalo na další dokument, vznikla tu ztráta 5 až 10 minut. Dnes to znamená při velké rozloze štábu 30 až 60 minut časové ztráty, a to nelze připustit. Proto je bezpodmínečně nutno přesně stanovit v kalendářním plánu práce štábu, kdy se na kte-

rém dokumentu pracuje, kdy je prováděna součinnost k jeho zpracování a kdo se jí zúčastní.

K tomu, aby bylo možno zpracovat kalendářní plán práce štábu, je třeba

- stanovit počet a rozsah jednotlivých dokumentů,
- znát potřebu času
 - na zpracování dílčích podkladů,
 - na projednání těchto podkladů a jejich schválení,
 - na zpracování čistopisů.

Základem každého plánování je znalost pracovních norem. Nelze plánovat práci štábu, když nevíme, jak dlouhé doby a kolik pracovníků bude třeba k zpracování jednotlivých dokumentů, kolik bude třeba času na součinnost, schválení a zpracování čistopisu.

- Při plánování práce štábu jsou pevně dány dvě časové hranice, a to
- přijetí směrnic od velitele frontu,
 - čas pohotovosti vojsk.

Do této poměrně omezené a stále se zkracující doby je nutno vtěsnat plánování na stupni armáda až pluk, při čemž maximum času je nutno ponechat pro pluk a níže.

Je tedy třeba stanovit dobu, kdy plány musí být schváleny a kdy musí být vydána všechna bojová nařízení nebo výpisy z plánů vojskům.

Tato bojová nařízení nebo výpisy z plánů lze zpracovat v nutných případech zároveň s plány.

Práce štábu na plánování operace je zahájena již při přípravě podkladů pro rozhodnutí velitele. Již v této době se řeší některé otázky budoucí operace.

Po rozhodnutí velitele armády a vydání pokynů pro bojové zabezpečení lze ihned přistoupit k zpracování potřebné dokumentace.

Vycházíme-li z toho, že vševojskový štáb i štáby druhů vojsk a týlu zpracovaly řadu otázek již jako podklad pro rozhodnutí velitele, může být tato práce zkrácena na nejmenší míru.

Je-li plánování základem organizování práce, je nutno ihned po operační orientaci zpracovat za vedení náčelníka štábu a za účasti všech náčelníků složek kalendářní plán práce štábu. Do tohoto plánu zahrnout zpracování všech hlavních dokumentů a plnění všech hlavních úkolů štábem armády.

Před zpracováním tohoto plánu musí náčelník štábu podle situace, úkolu a hlavně času stanovit:

- které dokumenty se budou zpracovávat a v jakém rozsahu,
- kdy bude prováděna součinnost na jejich zpracování a kdo se jí zúčastní.

Složky štábu zahájí přípravu různých údajů pro tyto dokumenty podle předem zpracovaného rozvrhu.

Je též výhodné, když se ví vzájemně, který příslušník štábu je konkrétně pověřen zpracováním toho nebo onoho dokumentu nebo příspěvkem do něho. Tím se všechny běžné dohovory velmi zkrátí a usnadní. Takový rozvrh na př. pro plán přeskupení obsahuje úkoly složek pro

naplánování přeskupení. Na příklad může v něm mít štáb dělostřelectva stanoveny tyto úkoly:

- umístění dělostřelectva před přeskupením a po něm,
- řešení protitankové obrany předního okraje protitankovým dělostřelectvem,
- zaujetí výchozího položení dělostřelectva atd.

Je logické, že štáb dělostřelectva nemůže před rozhodnutím velitele plně tyto otázky upřesnit, ale provede potřebné kalkulace a p.

Po rozhodnutí velitele vydá náčelník štábu další údaje k upřesnění plánů:

- doplňující požadavky k zpracování jednotlivých plánů (nejsou-li v rozvrhu),
- sestavu armády v průběhu operace po dnech do divisi,
- hrubou časovou kalkulaci,
- směry, čas a pravděpodobnou hodnotu protiúderů nepřítele před přední okraj jeho obrany a v hloubce.

Po ujasnění situace a po seznámení štábu s hlavní myšlenkou rozhodnutí pro budoucí operaci může štáb přistoupit k zpracování dílčích podkladů k jednotlivým dokumentům.

V určeném čase se sejdou buď náčelníci složek nebo jejich odpovědní zástupci (podle druhu dokumentu) a přednesou náčelníkovi štábu nebo náčelníkovi operačního oddělení svou část dokumentu. Důstojníci operačního oddělení zapisují tyto údaje a zakresluji je do připravené mapy. Jde-li o dokument, jehož celkové zpracování je dlouhé, jako plán přeskupení, je výhodné volat jednotlivé funkcionáře postupně. Jde-li o dokument, který je poměrně krátký (plán operačního maskování), nebo tam, kde je třeba těsné součinnosti, jako na př. při zpracování plánové tabulky součinnosti, je lépe svolat všechny funkcionáře najednou a společně jej zpracovat.

Tento způsob práce je nejvýhodnější již proto, že náčelník štábu nebo velitel má možnost osobně řídit jejich zpracování a na místě některé otázky měnit a upravovat.

Je třeba skončit s dosavadní praxí, kdy se veliteli nebo náčelníkovi štábu přinášel ke schválení již přímo čistopis a kdy při dnešním nedostatku času již není možno provést žádnou změnu v dokumentu bez narušení činnosti vojsk.

Uvedená součinnost může být zahájena již dvě až tři hodiny po rozhodnutí velitele.

Po zpracování a schválení dokumentu jej zpracovatel ihned překresluje do čistopisu a pořizuje výpisy pro podřízená vojska.

Při rozsáhlém dokumentu, u něhož zpracování čistopisu trvá déle, jako na př. je plánová tabulka součinnosti nebo plán přeskupení, je možno jednotlivé části mapy, které jsou již hotovy, odstříhnout k vyhotovení čistopisu. Tímto opatřením zajistíme, že po dokončení konceptu je prakticky již jedna polovina a někdy i větší část dokumentu hotova v čistopise. Totéž je nutno provést s textovými dokumenty.

Lze říci, že při práci dvou takovýchto skupin, v nichž se postupně střídají zástupci jednotlivých složek velitelství, které řídí velitel, zástupce velitele, náčelník štábu nebo náčelník operačního oddělení, lze

hlavní armádní dokumenty zpracovat v konceptu do 24 hodin po rozhodnutí velitele armády, při čemž výpisy nebo bojová nařízení pro vojska je možno zpracovat u řady dokumentů již za 4 až 5 hodin po vydání rozhodnutí.

Snahou musí být, aby důstojníci štábu dosáhli takové štábní kultury a měli takové kreslicí pomůcky, aby mohli zpracovat čistopis přímo, bez ztráty času a bez konceptu.

K součinnosti uvnitř jednotlivých oddělení armády lze říci, že práce ve štábních autobusech těch rozměrů, které jsou dnes k dispozici, tuto součinnost jen ztěžuje. Autobus skýtá pracoviště pro 2 až 3 pracovníky, to znamená, že tam lze pracovat jen na jednom dokumentu, a to ještě značně nepohodlně, protože se průměrná mapa 100 000 na dokument armády skládá ze 20 až 30 listů, t. j. souprava rozměrů nejméně 2×3 m a někdy i více. V praxi takto pracující důstojníci jsou úplně izolováni od ostatních příslušníků oddělení, a tak není řídkým zjevem, že jedno oddělení, a bývá to zvláště operační oddělení, vyžaduje od složek stejné údaje až třikrát.

Pro práci v přípravném období je nejvýhodnější postavit velké dvojité hospodářské stany nebo rozlehlé úkryty, tak, aby alespoň skupiny pracovaly ve společných pracovištích.

Stanovení funkčních povinností je další otázka, která usnadní práci štábu. Zvlášť důležitá je tato otázka pro operační oddělení, které zpracovává řadu dokumentů vševojskového rázu, kde 50 až 80% náplně tvoří příspěvky druhů vojsk. Je známo, že operační oddělení zpracovává na př. plán protitankové obrany, ale není již přesně známo, v jakém rozsahu dodá své příspěvky štáb dělostřelectva, chemického vojska a p.

Tyto otázky musí být plně vyjasněny ještě dříve, než se zahájí plánování operace.

Technické vybavení štábu pomůckami ke kreslení a rozmnožování je mimořádně důležité. Je nutno si přiznat, že při dnešní vysoké technice pracují naše štáby stejnými pomůckami jako za první světové války.

Je na př. zajímavé poslechnout si dva důstojníky štábu, jak diskutují o tom, jak je nejlépe smíchat barvy, aby se na mapě nerozpíjely a aby je bylo vůbec vidět anebo jaké lepidlo je nejlépe namíchat, aby se mapa velitele armády při podávání informační zprávy veliteli frontu nerozlepila na 30 samostatných listů.

Jistě by se naši soudruzi z továren divili, proč přední okraj obrany namáhavě a zdoluhavě »chlupatí« důstojníci, kteří bojují o každou minutu času a průměrně během cvičení spí 4 hodiny denně, když oni dostávají nejmodernější stroje, aby co nejvíce vyrobili a neztráceli čas.

Jistě by se naši soudruzi z továren divili, proč kreslíči překresluji každou noc šestkrát až osmkrát rozhodnutí velitele na prosvětlovacích stolech technikou 19. století, nevyhovujícími barvami a pery v době atomové techniky.

Na stupni armády, kde jsou prakticky tři prvky velení, to je VS, ZVS a VPS a kde ještě existuje týlové VS je bezpodmínečně nutno

vyřešit rozmnožování grafických dokumentů mechanickou cestou ať již barevnou fotografií nebo tiskem.

S touto otázkou je těsně spjata otázka grafické dokumentace. Není sporu o tom, že grafická dokumentace je daleko názornější a že se v ní lze rychleji orientovat. Ve většině případů však textový dokument rozmnožíme v potřebném rozsahu daleko dříve než kterýkoli grafický dokument prostě tím, že jej pišeme na »ormik« nebo průklepem. Ti, kteří z těchto důvodů hájí textové dokumenty, velmi často zapominají na činnost podřízených velitelství, která musí namáhavě hledat udané body na mapě (hlavně jsou-li bez souřadnic a v neznámém terénu) a tím ztráceti čas. Podle mého názoru je grafické zpracování dokumentu výhodné tehdy, když jsou v něm zakresleny jen údaje, které lze vyjádřit kresbou. Jakmile se na něm začne psát text, a tomu se nelze vyhnout, ihned se ztrácí na rychlosti. Je proto nejvýhodnější zakreslit na mapu jen grafické údaje a text psát na stroji a přilepit na mapu. Námítka, že se list papíru nalepený na mapu může utrhnout a že není v evidenci, dá se snadno odstranit těmito způsoby:

a) buď psát na rub mapy, na které není situace, a tu vlepit do soupravy rubem nahoru,

b) nebo na mapu napsat, kolik listů je na ní nalepeno.

Možná, že mapa nebude tak úhledně vypadat, ale text bude určitě pětikrát dříve napsán na stroji než ručně, bude daleko čitelnější a může se psát průpisem v několika výtiscích, a již na mapy nebo na papír.

Další taková zbytečnost je zbytečná grafická úprava dokumentů. Řada štábů připravuje na dokumenty několikabarevné nápisy a p. Myslím, že by bylo prospěšnější, aby se kreslič místo takové práce pořádně vyspal.

S těmito otázkami těsně souvisí i systém psaní bojových dokumentů. Řada štábů, aby rozkazy nebyly tak dlouhé, udržuje praxi psaní hustými řádky, bez odstavců, což značně ztěžuje studium těchto rozkazů. Dalším nedostatkem, který zdržuje psaní rozkazů, je zásada psát jména osad a terénních předmětů velkými písmeny. Tato zásada je správná při psaní rukou, aby nedošlo ke zkomolení, ale při psaní strojem, kdy právě dochází k velkému zdržování při přepřaďování, jsou právě tak jasně čitelná velká písmena jako malá s tím rozdílem, že při psaní velkých písmen je nutno dělat zvlášť čáry a háčky a mezi každým slovem přecházet zpět na malá písmena, aby se udělala čárka za slovem a opačně. Tu se projevuje setrvačnost z doby, kdy se rozkazy psaly ručně, protože psací stroje neexistovaly, nebo kdy jich nebyl dostatek.

Často je vytýkáno cvičicím štábům, že bojový rozkaz, hlavně na stupni armády, rozmnožují ormikem. Odůvodňuje se to tím, že bojový rozkaz má být ve dvou výtiscích a pro ostatní že je nutno zpracovat výpisy.

Toto tvrzení odporuje platným řádům, zvláště čl. 82, Oper-I-1, který stanoví: »... rozesílají se podle rozdělovníku, který po každé schvaluje velitel svazku. Do rozdělovníku se zahrnují jen hlavní vykonavatelé a starší náčelník. Jeden výtisk rozkazu zůstává ve štábu.«

V řádech není zmínka o výpisech. Rozeznávají buď bojové rozkazy nebo bojová nařízení. Každý, kdo zpracovával bojová nařízení pro střelecké sbory při zahájení operace, ví, že než zpracuje podle rozhodnutí velitele armády dvě bojová nařízení pro sbory (v plném rozsahu), má

hotový celý bojový rozkaz. Tato situace se ještě zhoršuje po zrušení střeleckých sborů, kdy armáda bude zpracovávat pro každou divisi zvláštní výpis. Značná nevýhoda zpracování prvních bojových nařízení je v tom, že se zpracovávají, aby se získal čas, dříve než bojový rozkaz a pak se zpracovává rozkaz jako celek. Tím se často stává, že bojová nařízení pro jednotlivé sbory nejsou plně sladěna, proto, že se zpracovávají samostatně.

Když si uvědomíme, že po zrušení střeleckých sborů bude muset štáb armády zpracovávat bojová nařízení ne pro 3 podřízené štáby, ale pro 5 až 7 štábů, je jasné, že zpracování jednoho bojového rozkazu a jeho rozmnožení je daleko rychlejší a snazší. Na příklad při složení armády o 7 divisích je třeba psát 14krát úkoly sousedních divisí a p.

Zkoumáme-li otázku, kdo je hlavním vykonavatelem rozkazu, zjistíme, že to jsou

- velitelé divisí (5 až 7),
- velitel dělostřelectva,
- štáb armády,
- štáb týlu,
- část štábu na záložním VS.

Je to tedy celkem s výtiskem pro staršího náčelníka 10 až 12 výtisků. Je snad výhodné rozkaz 2krát až 3krát opisovat průklepem nebo 6krát opisovat perem do sešitu a psát výpisy pro divise nebo napsat jednou »ormikem«, na místě rozmnožit v potřebném počtu a ormikový papír ihned zničit? »Ormik« má další výhody, že je možno dát veliteli ke schválení koncept provedený průklepem ještě před rozmnožením a větší opravy bez velké námahy lze provést na napsaných blanách při zachování nutné štábní kultury bez přepisování celých stránek.

S takovými praktickými otázkami mnoho štábů neustále zápolí. Málokdo ze starších náčelníků si těchto bolestí všímá. Jinak nelze pochopit, proč štáby nemají dokonalé pracovní pomůcky, proč ještě dnes armáda nemá dobré tuše, pera a lepidlo, nejzákladnější materiální potřeby štábů pro zpracování grafické dokumentace.

O zařízeních, která by zlepšila pracovní podmínky štábů, jako na př. účelný polní nábytek, výkonná kamna k vytápění stanů a úkrytů, zaplánování výkonných elektrocentrál do tabulek štábů, tiskací pomůcky ke kreslení značek a p. se důstojníkům štábů ani nezdá.

Závěrem lze říci, že k rychlé práci štábů na operačních dokumentech je třeba:

1. dokonalé znalosti obsahu jednotlivých dokumentů a způsobu jejich zpracování,
2. organizované součinnosti uvnitř štábu při zpracování dokumentů,
3. technického vybavení štábu pro grafické zpracování dokumentů a odstranění všech graficky obtížných, ale zato zbytečných okras.

INFORMACE O CIZÍCH ARMÁDÁCH

HLAVNÍ ZÁSADY »ATOMOVÉ« STRATEGIE

Podle článku J. Pergenta »Les principales conceptions stratégiques atomiques«, uveřejněného ve francouzském časopise Revue de Défense Nationale, březen 1956, str. 306—320

Z příspěvků francouzských vojenských theoretiků uveřejněných od ledna do července letošního roku ve francouzském měsíčníku Revue de Défense Nationale je po stránce polemické a informativní nejzajímavější článek generála Pergenta. Autor v něm polemizuje s hlediska dalšího současného vývoje atomových zbraní s koncepcí maršála Montgomeryho o absolutní nadřaděnosti strategického a atomového letectva, rozvedené v jeho přednášce z konce minulého roku, a pokouší se na názorech amerických a německých vojenských theoretiků i samostatně ukázat význam a úlohu jednotlivých druhů ozbrojených sil při použití atomových zbraní. I když Pergentovy názory a úvahy nelze pokládat za specifické vyjádření současného buržoasního vojenského myšlení, bude užitečné informativně s nimi seznámit naše vojenskovědecké pracovníky už proto, že jsou dalším, byť dílčím svědectvím plánů agresivních militaristických kruhů.

V první části článku, věnované problému nadřaděnosti vzdušných sil, rekapituluje autor onu koncepci maršála Montgomeryho a připomíná, že sám Montgomery ve své přednášce uvedl, že by letecké bombardování jadernými zbraněmi dostatečně nezabezpečilo vítězství, a naznačil přednost použití jaderných zbraní při kombinaci s akcí pozemních sil. Hlavní význam vzdušného činitele zdůvodňuje slovy anglického maršála Montgomeryho: »Rozhodujícím momentem« bude přivést protivníka k soustředění sil tak, aby se staly výhodným cílem atomového bombardování. Průběh války by pak měl první fázi směřující k ovládnutí moří a zabraňující silám Východu dobýt základen a území Západu. Poté by následovala druhá fáze dělicí se ve dvě současné akce: zničení pozemních sil protivníka a nepřetržitě údery vzdušných sil na nepřátelské území až do kapitulace nepřítele.

Autor v souvislosti s touto koncepcí podtrhuje Montgomeryovu poznámku, že by překvapivost rozpoutání pozemních a vzdušných operací byla nedostatečně zajištěna prostředky, které poskytuje mobilisace, a že tedy všechny potřebné síly musí existovat již z doby míru. Montgomery tím zároveň ospravedlňuje požadavek monopolistických kruhů, které se snaží pracujícím masám zdůvodnit nutnost rychlého zbrojení (kvantita bojové techniky) a udržování vysokých počtů vojsk.¹⁾

¹⁾ Tuto thesei znovu obhajuje plukovník de Villiers de l'Isle-Adam v článku »Válka našeho století (Cette guerre de notre siècle)«, uveřejněném v červencovém čísle t. r. oné revue.

V článku jsou pak uvedeny Montgomeryovy argumenty ve prospěch nadřazenosti letectva: po dlouhou dobu ještě nebude možné nahradit letectvo řízenými střelami; dále, že letadla mohou provádět nálety na přímé cíle a dosahovat tak roztržtění bojišť a vyčerpávat protivníka vytvořením všeobecného systému stálého poplachu.

Pokud jde o námořní síly, předpokládá Montgomery značné snížení jejich významu, především sil operujících v malých mořích (Středozemní moře a p.), zřejmě pro možnost jejich poměrně snadného zničení protivníkem atomovými zbraněmi v tak »malém« omezeném prostoru. Anglický maršál doporučuje omezení námořního letectva a jeho nahrazení pozemním letectvem, preferovat výstavbu menších lodí a ponorek, zatím co budou mizet velké lodi (zejména nákladné mateřské letadlové lodi), neboť kontrola moří zůstane svěřena letectvu a radaru vzhledem k jejich neustálému rozvoji.

Pokud jde o pozemní síly, připomíná zejména nutnost učinit je v atomové válce mnohem méně závislými na silniční síti použitím jen terénních vozidel a zabezpečit značnou část jejich zásobování nákladními letadly operujícími ze základen a z prostorů skladišť umístěných velmi hluboko v zápolí. Pozemní síly mají být méně početné, ale zato má být možno s nimi rychle disponovat a mají být velmi pohyblivé.¹⁾ V závěru svého výkladu, přetlumočeném Pergentem, Montgomery opět přeceňuje význam bojové techniky, když říká, že celek vojenských sil bude založen spíše na atomové a thermonukleární síle než na významu početního stavu vojsk.

Při zdůrazňování nadřazenosti vzdušných sil je připomínáno, že »vzdušná bitva« na začátku konfliktu nabude takové rozhodující důležitosti a významu, že bude znamenat až do svého ukončení odmítnutí veškeré letecké pomoci ostatním zbraním.

V další části článku ukazuje a komentuje autor některé námitky proti názorům maršála Montgomeryho (admirála Carneye, sekretáře amerických námořních sil, plukovníka von Bonina a j.) a vysvětluje, co vedlo Montgomeryho k thesi vyzdvihující nadřazenost vzdušných sil. Jsou to zkušenosti a poučení z bojů vedených za poslední války, které lze shrnout takto: Dosáhnout rozhodnutí vzdušnou bitvou v průběhu prvních dnů a vyvarovat se věst příliš těžkou a dlouhou obrannou válku nad vlastním územím; po dosažení rozhodnutí hned podniknout za mohutné podpory pozemních sil útok na pozemní síly protivníka a zničit za současné podpory námořních konvojů jeho námořní prostředky. Pergent sám podotýká, že není třeba pochybovat o tom, že by v atomovém věku vzdušná bitva o Anglii měla katastrofální následky.

Uvedené pojetí maršála Montgomeryho, vysvětluje autor článku, zřejmě vyplývá ze zeměpisné polohy britských ostrovů ležících ve středu obloku rozprostírajícího se od Skandinávie k La Manche. Tyto ostrovy jsou ohroženy se všech stran a staly se jakousi mateřskou letadlovou lodí střeženou především malými jednotkami námořních sil k ní připoutaných.

¹⁾ Dílčí část tohoto problému je obsahem článku podplukovníka Argouda »Obrněná zbraň v atomovém věku«, uveřejněném v květnovém čísle t. r. oné revue, zabývající se vývojem rychlé mechanisované divise (D. M. R. = La Division Mécanique Rapide).

Proto prý Anglie vzhledem k soudobým podmínkám války musela opustit koncepci nadřazenosti námořních sil, soustředit se na hájení své polohy v ústí úžin Sundu a Beltu¹⁾ a před blízkým dostřelem jaderných zbraní a udržovat řetěz základen na okraji kontinentů.

Dále se Pergent zabývá odezvou amerických vojenských odborníků, zejména na Montgomeryovo přesvědčení o zmenšení významu námořních sil. Uvádí hodnocení velkých letadlových lodí²⁾ admirálem Carneyem: mají schopnost podílet se na hlavním sražení, mohou dosáhnout svými naloženými letadly cílů pozemních i námořních (na vodě i pod vodou), mohou si zajistit obranu vlastními prostředky: stíhačkami, řízenými střelami, »hlubinnými« pumami, elektronovými sítěmi a zároveň mohou plnit útočné úkoly vzhledem k atomovým zbraním, které vezou. Význam námořních sil zdůraznil i sekretář amerických námořních sil, když prohlásil, že bude třeba letadlových lodí potud, dokud se bude používat letadel. Svůj názor doložil schopností lodi typu Forrestal, která může nalodit letadlo nesoucí jednu pumu velké mohutnosti (podobně i hydroavion naložený na ponorce). Obrovské mateřské letadlové lodi zároveň mohou tvořit pohyblivé základny pro odpalování řízených střel. Sekretář amerických námořních sil, jak uvádí Pergent ve svém článku, přiznává závažnou nevýhodu těchto lodí: jsou vydány na milost i nemilost ráně, octnou-li se v cíli atomové střely nebo podmořského torpeda. Na druhé straně však mají několik předností: svou značnou pohyblivostí a schopností rozptýlit se znemožňují hromadný letecký útok proti americkému kontinentu, neboť protivník by tyto lodi musel nejprve zničit a k tomu by musel vyčlenit značnou část svých sil. S hlediska útočného, o kterém se tu hovoří pochopitelně především, mateřské letadlové lodi, tvořící plovoucí základny amerického námořního letectva, umožňují spojení bojové technické síly a pohyblivosti, vzhledem k letadlům, která mají na palubě, a hlavně v atomových zbraních, které tato letadla nesou. Je připomenuta i možnost umýt v mořské vodě povrchové části lodí, kdyby utrpěly radioaktivní zamoření, což na pevnině je vázáno (hygienická očista osob a deaktivace materiálu) na silný a rychlý vodní proud. Američané přisuzují svým letadlovým lodím dále tu významnou přednost, že se mohou pro svou velkou pohyblivost rychle rozptýlit po provedení mohutného soustředění atomové palby, kterou se jim podaří zároveň přilákat odvetu nepřítele, a tak z velké části odvrátit jeho jaderné síly od území obývaných Američany a Evropany a hlavně od pozemních sil na válčících, jejichž hlavní část předpokládají na evropské pevnině.

Podobně jako jsou názory maršála Montgomeryho podmíněny a vyvolány zeměpisně strategickou polohou Anglie, je tomu i s názory některých amerických vojenských teoretiků. Přitom je zajímavé, jak Američané srovnávají zeměpisně strategickou situaci USA s Anglií a jaké

¹⁾ Sund — mořská úžina mezi dánskými ostrovy Sjællandem a jižním švédským územím Šonen.

Belt — Velký a Malý, úžiny po obou stranách ostrova Fionii, které spojují moře Baltické s Kattegatem.

²⁾ Admirál Carney uvádí hodnocení v souvislosti s výstavbou série dvanácti letadlových lodí v USA, o 60 000 t, z nichž první — Forrestal — byla spuštěna na vodu koncem roku 1954.

z ní činí závěry s hlediska obrany a útoku. Sekretář amerických námořních sil uvádí příklad možného konfliktu na Dálném Východě. V tomto případě by prý USA mohly uskutečnit intervenci jen mohutnými prostředky námořními, kdežto Anglie prý ještě (!) vlastní v této oblasti dostatečná území k uskutečnění válečné operace. Podobně prý je tomu i na evropském kontinentě a na jeho pobřeží, kde sice USA mají jisté základny, ale žádnou z nich na územích, kde by byly suverénními pány. Nedostatek základen na euroasijské pevnině tedy musí nahrazovat síti pohyblivých základen na mořích, které budou sloužit jak k obraně USA, tak, hlavně, k vedení atomových úderů z těchto základen.

Není bez zajímavosti, jak autor článku srovnává možnosti obrany USA a Anglie. V jeho slovech se totiž příkladně odráží z vojensko-strategického hlediska panovačný vztah USA k situaci západoevropských kapitalistických zemí, hlavně Anglie. Pergent ukazuje možnost Anglie rozmístit základny jednu vedle druhé na obvod evropské, africké i asijské pevniny; všechny mohou být relativně málo od sebe vzdáleny a snadno navzájem spojeny. Na rozdíl od toho Spojené státy, prostírající se mezi dvěma velkými oceány, musí vybudovat systém zcela odlišný, který musí počítat s velkými vzdálenostmi, a tedy s četnými mezizákladnami, které mají být nahrazeny právě mohutnými letadlovými loděmi a jejich mocnými naloděnými letadly. S hlediska evropského i asijského se jeví obrana USA jako okrajová a základny v Anglii, ve Španělsku, v Maroku, rozhozené po evropském okrajovém úseku, jsou nejbližší, kdyby došlo ke konfliktu na evropské pevnině, t. j. poskytují možnost nejrychlejšího atomového úderu z těchto základen, ze strany USA. Ještě markantněji dokazuje autor, jak se americké militaristické kruhy dívají na základny (a uvedené země vůbec) s hlediska obrany USA. Pergent neváhá přiznat, že na př. britské ostrovy s hlediska obranného systému USA představují »jen malý zlomek« (!).

V další části svého článku při otázce významu pozemních sil ne náhodou vychází Pergent ze situace významného partnera západní obrany, t. j. západního Německa. Připomíná, že západní Německo v podstatě nedisponuje žádnou námořní základnou a žádnou letadlovou lodí. A co více, jeho území, příliš sevřené, stěsnané ve svém středu sovětským výčnělkem v Durynsku, nedovoluje umístit tam strategické atomové letectvo. Dokonce prý je vystaveno nebezpečí stát se podobně jako ostatní evropské země, uzavřeným polem operací pozemních atlantických vojenských sborů. Nikdo prý ještě dnes nemůže předvídat změny ve sraženích, které se tam odehrají, ani kde bude nukleární palba nejintenzivnější. Je tedy přirozené, jak říká autor, že němečtí vojenští teoretikové přišli na myšlenku, zřídit na okraji svého východního území důkladnou atomovou přehradu, jakousi novou Maginotovu linii. Průkopníkem tohoto nového systému obrany se stal plukovník von Bonin. Jeho názor podle Pergentova vyličení je v podstatě ten, že by se obrana skládala z jednoho okrajového pásma nepříliš hustě vybaveného klasickými zbraněmi, ale zato bohatě vybaveného radarovým systémem, taktickým a atomovým dělostřelectvem a odpalovacími základnami řízených střel. I když potřebné prostředky k vybavení několikastupňové linie radary nepřekročily současné možnosti (některé stanice operují v akčním radiu až do 250 km a brzy zachytí nejrychlejší střely), je pochybné, zda by intensity nukle-

ární palby s cílem vytvořit neproniknutelnou přehradu mohlo být dosaženo na celé frontě. V soudobém stadiu vývoje a hlavně kvantitě jaderných zbraní se počítá s položením této palby jen na výhodné cíle a soustředění, na př. k vytvoření širokého vlnu k provedení průlomu. Proto zůstává problémem možnost uskutečnit atomovou dělostřeleckou přehradnou palbu vytvořenou z úderů na sebe navazujících a pravidelně obnovených na frontě rozprostírající se na 600 km od Severního moře po rakouské Alpy. Jak vidět, jsou názory západoněmeckých vojenských theoretiků relativně střizlivější než jejich současných pánů (na př. brigádního generála letectva USA Smitha, který přeceňuje nynější kvantitu jaderných zbraní Spojených států [viz článek majora Vinklera, Vojenská mysl, čís. 4/1956, str. 96—112]).

S hlediska uvedeného systému pak autor rozbírá problém použití jaderných zbraní a uvádí následující prognosy: pásmo účinků pumy »A« (atomové), o tříštivé síle 20 000 t TNT, explodující n a d z e m í, má v okruhu 2 km »velmi těžké« a »těžké« účinky tlakové a tepelné, které, ač jsou pomíjející, zničí každé nechráněné vojsko a způsobí závažné škody na materiálu (v okruhu 4 km má účinky »lehké«). Během úderů je nutné počítat s tím, že bude třeba k vytvoření přehradné palby na každých 6 km jednoho dělového granátu.

Explose téže pumy n a z e m í má však účinky odlišné. Síla pumy zůstane soustředěna na zem, kde se vytvoří kráter mající v průměru několik set metrů. Tlakové a tepelné účinky jsou zastaveny okrajem kráteru a vřemcem rumiště, silně radioaktivních. Ale radioaktivní prach, připomíná autor, je vrhán velmi vysoko a odnášen větrem. Vrací se na zem v »pásmu dopadu«; jeho radioaktivita je velmi nebezpečná během jedné hodiny a mizí za 12 hodin. »Pásmo dopadu« tvoří elipsu s šířkou 2 km a délcí 5 až 6 km. Palba na každých 6 km by tedy vytvořila trvale nepřístupné pásmo, jestliže by však vítr vanul rovnoběžně s frontou.

Bylo by tedy možné velmi všeobecně připustit při hypotézi »přehradny«, že každý z uvedených dvou druhů explose (a tím spíše, jestliže by oba dva procesy byly smíšeny) způsobí zničení nebo těžké nebezpečí ze záření na vzdálenost 5 až 6 km. Bylo by tedy snadné z toho vyvodit, uvažuje autor, že stovka pum postačí k přehrazení evropské fronty zhruba na šesti kilometrech a vidět v tom poměrně snadný prostředek obrany.

Ale takovýto atomový systém, i když částečně realizovatelný, vedl by k nemožnostem, neboť souvislosti atomové přehradné palby by bylo dosaženo při stovce pum. Ale přehrada (lépe řečeno clona), i částečná, by musela být udržována stále, zejména pod tlakem protivníka, který by předstíranými útoky dosáhl vyčerpání našich atomových zásob, atomové střely by byly vyplývány nadarmo. Nehledě na to, připomíná Pergent, by se podařilo manévrující nepřátelské pěchotě dobře poučené o nukleárním nebezpečí postoupit v rozptýlených tvarech a zničit klasickou obranu.

Když autor dospěl k závěru o nerealizovatelnosti tohoto plánu (i když je mu třeba přiznat určitou utopistickou velkorysost za současného stavu věcí), obrátil svou pozornost na uplatnění atomových řízených střel. Tu připomíná předpokládaný požadavek amerického technika pro nukleární

otázky plukovníka Reinhardta, který těsně souvisí se značným realizovaným stavem spolupráce vojenských theoretiků a civilních odborníků v USA, prováděné ve speciálním ústavu v USA, CORG (Combat Organisations Research Group — Ústav pro výzkum vojenské organizace). Plukovník Reinhardt totiž předpokládá na všech stupních vyššího velení přítomnost dvou druhů odborníků — poradců velení. Jedni mají být vědeckého zaměření, budou určovat takové otázky, jako je výška výbuchu řízené střely ve vztahu k vzdušným proudům, atmosférickým podmínkám, povrchu půdy, přirozeným možnostem ochrany, atd. Druhá kategorie specialistů budou důstojníci štábu, zabývající se problémem atomové taktiky; budou rozhodovat o místu, času, vhodnosti každého nukleárního zásahu se zřetelem k pozorovaným pohybům protivníka a k možností jejich maximálního využití.

Atomová taktika (rozuměj oblast taktiky a operačního umění — pozn. M. B.) bude prý tedy vlastně druhem šachové hry, záležející v přivedení protivníka pod řízený úder; usměrňovat jeho postup, aby byl přinucen soustředit se pro útok; nebo jej napadnout, aby mu bylo včas znemožněno použít svých zařízení. Autor dodává, že takové cíle jako předmostí, komunikační uzly a p. budou vždy výhodné jako terče řízených střel.

S hlediska atomových přehradných paleb autor připouští při soudobém stadiu vývoje spíše použití menších nukleárních střel, které lze lépe »rozhodit« nad oblastí než střely obrovské účinnosti — puma »H« — vodíková, která má sice pásmo zasažení několik set kilometrů, ale mrak radioaktivního prachu vržený do vzduchu její explozí dosáhne horních vrstev atmosféry, kde zákony větrů a proudů jsou doposud z velké části velké neznámé, dokud se nepodaří vytvořit umělé oběžnice a tyto sféry podrobně prozkoumat.

Nakonec se autor zabývá jinou možnou hypotézou, která, pokud je mi známo, dosud nikde uveřejněna nebyla, nejspíše pro její utopistický ráz. Pergent má na mysli možnost rozpoutání atomové války na zvláštním válčišti: v arktických prostorech. Tuto hypotézu staví na úspěších, kterých Sovětský svaz dosahuje při výzkumech v oblastech severního pólu, a dále na přírodním jevu, že se totiž ledové kry procházející z východu na západ přes severní pól pohybují od Behringovy úžiny ke Gronsku rychlostí asi 2500 km za rok, což prý musí přímo vybízet k pronikání sovětských lidí na Západ. Není prý tedy divu, že Američané a Kanaďané aktivně zařizují arktickou část svých zemí. Disponují tam již mohutnou radarovou sítí s centrem celé obranné organizace ve velké základně v Thulé, v zátocě na západním pobřeží Gronska, na 75° severní šířky. A protože přístup k Atlantiku od severu je relativně snadný a USA kromě Islandu tam nevlastní žádnou »zastávku« pro instalování stále sítě opatřené radarem, vytvářejí americké letecké kruhy umělé ostrovy s radary, spočívající na pilotách a opatřené věží zdvihaající se skoro sto metrů nad hladinou moře.

V závěru svého článku ve snaze být objektivní naznačuje autor pravděpodobné rozmístění sovětských ozbrojených sil na evropské pevnině (hlavně ve východním Německu a Pobaltí) a pokouší se odhadnout, zda Sovětský svaz povede první úder (!) směrem na Rýn či jinam. I když Pergentův článek je psán v březnu t. r., je z něho zřejmé ignorování

všech dosavadních opatření realizovaných Sovětským svazem, která jsou markantním důkazem jeho mírové a nikoli útočné zahraniční politiky. Autor se pozastavuje nad pochopitelným a přirozeným posilováním obranyschopnosti SSSR. Konstatuje, že Sovětský svaz, který byl sedmou námořní velmocí před válkou, je dnes na druhém místě. Zároveň uvádí přednost sovětského proti americkému velení v tom smyslu, že zatím co na Západě probíhá boj protichůdných názorů jednotlivých složek ozbrojených sil na základní otázky vojenskostrategické koncepce při použití jaderných zbraní, na Východě v otázce velení a doktriny panuje jednota zaměřená k co nejúčinnější koordinaci prvku pozemního, námořního, vzdušného a atomového. Říká, že sovětské velení sleduje využití atomové palby nikoli odděleně od celku ozbrojených sil, nýbrž ve prospěch tohoto celku, na který se atomová palba váže a který podporuje.

Na závěr stručného výtahu z Pergentova článku lze říci, že je jen informativně zajímavý pro uváděné názory některých západních vojenských theoretiků a odborníků, které, i když jsou (stejně jako autorovy poznámky a úvahy) nekonkrétní, velkorysé, až utopistické, nás musí zajímat, protože jsou součástí procesu, kterým prochází současná vojenská ideologie západních armád. Článek je zároveň jedním z dalších důkazů, že teorie hromadného atomového úderu je v západních vojenských kruzích stále živá, jak o tom svědčí i nejnovější článek plukovníka de Villiers de l'Isle-Adama z července t. r., uveřejněný rovněž v Revue de Défense Nationale a vybízející k urychlenému vyřešení problému vypočtení hodiny současného odpálení jaderných zbraní z oblastí USA, Maroka, Blízkého Východu a západní Evropy, aby bylo dosaženo maximálně náhlého, překvapujícího a mocného účinku.

Zpracoval nadporučík Mil. Beránek.

DISKUSE

DISKUSNÍ PŘÍSPĚVEK

k článku »Některé zvláštnosti organizace týlu, materiálního, technického a zdravotnického zabezpečení tankové divise v sestavě rychlé skupiny«, uveřejněnému ve Vojské mysli číslo 6/1955

V tomto článku se zabývá autor mezi jiným technickým zabezpečením při pronikání divise taktickou hloubkou nepřátelské obrany a pak technickým zabezpečením divise v operační hloubce. Přestože otázka technického zabezpečení tankových a mechanisovaných svazků rychlých skupin je nepochybně jednou ze stěžejních otázek zabezpečujících rychlé skupině úspěšné splnění úkolu, není ji v našem vojenském tisku věnována taková pozornost, jaké zasluhuje, a bylo by jistě na prospěch věci, kdyby se o tomto problému rozvinula širší diskuse.

Sám bych měl k této otázce několik poznámek. Rychlá skupina, a tedy i tanková divise působící v jejím rámci, bývá zasazována do průlomu zpravidla po prolomení taktické hloubky nepřátelské obrany prvního dne útočné operace a teprve po svém zasazení plní vlastní úkol, který jí byl stanoven starším náčelníkem. Proto myslím, že by bylo nevýhodné, aby již v první části své činnosti, která je vlastně jen přesunem na čáru zasazení, vyčleňovala divise byt jen část dilenských prostředků na provádění oprav, které mohou být v této fázi odezdány do opravy armádě, po případě svazkům prvního sledu armády. Při vyčlenění těchto dilenských prostředků k provádění, jak uvádí autor, osmihodinových až desetihodinových oprav na stupni divise došlo by při průměrné rychlosti postupu v operační hloubce asi 6 km/hod. k odtržení této části dilenských prostředků na 50 až 60 km a na víc, došlo by k překročení těchto prostředků hlavními silami armády. Je téměř vyloučeno, aby se pak přeplněnými komunikacemi, po případě bojujícími prvními sledy armády tyto prostředky včas anebo vůbec dostaly ke své divisi. Znamená to tedy, že by v daném případě divise byla ochuzena o část dilenských prostředků, které pak v operační hloubce, kde je odkázána sama na sebe, nejvíce potřebuje.

Začnu praporními dilenskými prostředky. Hlavním jejich úkolem, zpravidla též jediným, bude pomoc osádkám tanků při ošetřování a udržování vozidel. Tuto činnost bude provádět personál čtyř technického zabezpečení vždy, jakmile to dovolí situace, ve všech přestávkách boje. Jen výjimečně (v přestávkách boje, za dočasného zastavení postupu a p.) budou čtyř technického zabezpečení pomáhat odstraňovat závady menšího druhu v rozsahu maximálně do jedné hodiny. Toto časové omezení oprav prováděných praporními prostředky odůvodňují jednak materiálním vybavením praporních dilen, jednak, a to hlavně, rychlým postupem útočících jednotek za použití atomových zbraní, kdy průměrná rychlost postupu v operační hloubce, jak již bylo řečeno, dosahuje 6 km a více a mohlo by při provádění delších oprav dojít k odtržení dilenských prostředků od bojových jednotek. V žádném případě by nebylo výhodné, aby praporní prostředky byly překročeny druhým sledem divise, který postupuje asi ve vzdálenosti 3 až 5 km za prvním sledem, poněvadž pak by se jen velmi těžko dostávaly dilenské prostředky k svým praporům. K odstranění oněch menších závad vyčleňují na pomoc osádce dilenské prostředky praporů potřebný materiál a někdy 1 až 2 muže, kteří spolu s opraveným vozidlem dojíždějí bojující jednotky. Závěrem k činnosti praporních dilenských prostředků podtrhuji, že hlavním a nejčastěji i jediným úkolem jejich personálu bude pomoc osádkám vozidel při ošetřování a udržování tanků.

Plukovní dilenské prostředky se dosud zpravidla dělí na dvě části, z nichž jedna bývá vyčleněna do dilensko-vyprošťovací skupiny s úkolem pomoci opravovat praporním prostředkům poškozené tanky na místě nebo v nejbližším krytu a pomáhat ošetřovat vozidla, druhá část dilenských prostředků pluků zřizuje shromaždiště porouchaných vozidel. Do první části bývají včleňovány dvě dilny

typu A (na každé vyprošťovací vozidlo jedna) a traktory s podvalníky, které obstarávají odsun tanků vyžadujících opravu na shromaždišti porouchaných vozidel. Na shromaždišti porouchaných vozidel pluku bývá pak zbytek roty technického zabezpečení pluku, po případě přidělené dílenské prostředky, jestliže jimi nebyly zesíleny dílensko-vyprošťovací skupiny. Plukovní shromaždiště porouchaných vozidel se zřizují zpravidla jen dvě za den, při čemž platí zásada, aby večer většina dílenských prostředků pluku byla v prostoru činnosti pluku a pomohla osádkám ošetřovat vozidla. Tento způsob využití dílenských prostředků pluku plně odpovídal starým podmínkám vedení boje, kdy rychlost postupu útočících vojsk byla značně menší, neodpovídá však podmínkám soudobého vedení boje. Počítáme-li na zřízení (má vyhovovat podmínkám PVO, PAO a p.) a zrušení shromaždiště porouchaných vozidel, po případě deaktivaci jen 1,5 až 2 hodiny, postoupí hlavní síly za tuto dobu asi o 10 km, při provádění na př. 3hodinové opravy by hlavní síly postoupily o dalších 18 km, dohromady tedy o 28 km, což vyžaduje dobu potřebnou k přesunu za prvním sledem pluku asi 2 hodiny (28 km + vzdálenost, o níž postoupí první sled od začátku přesunu dílenských prostředků). Znamená to tedy, že by v nejlepším případě dílenské prostředky na shromaždišti porouchaných vozidel pluku pracovaly na opravách do poloviny celkové doby, zbytek by spotřebovaly zřízení a zrušení shromaždiště porouchaných vozidel, deaktivace, přesuny a p. Kdyby rychlou skupinu tvořila mechanisovaná armáda, a to bude nejčastěji, s dvěma divisemi v prvním a dvěma v druhém sledu, nesmí nikdy dojít k překročení dílenských prostředků druhým sledem rychlé skupiny, poněvadž pak by hrozilo nebezpečí, že by se dílenské prostředky trvale odtrhly od pluků. Počítáme-li, že druhý sled rychlé skupiny postupuje ve vzdálenosti 20 až 30 km za prvním sledem, vidíme, že se doba, po níž možno provádět opravu, krátí asi na 2 až 3 hodiny, za předpokladu, že bude prováděna na místě. Z toho vyplývá, že chceme-li využít plně doby, kterou mají plukovní dílenské prostředky k dispozici, k provádění oprav, musí být opravy prováděny na místě v nejbližším krytu hned za postupujícími jednotkami. Zřizovat shromaždiště porouchaných vozidel u pluku je nevýhodné, zdoluhavé a nemůže ho být plně využito k provádění oprav.

Na stupni divise jsou organizačně včleněny divisní pojízdné tankové opravy. Podle dosavadního používání dělíme je na dvě části — dvě shromaždiště porouchaných vozidel, která se vzájemně překračují, při čemž se každé z nich zřizuje jeden den. Na těchto shromaždištích porouchaných vozidel se provádějí složitější běžné opravy a snad, o čemž pochybují, že jim na to zbude čas, i opravy střední. Tak vypadá současná praxe nebo, lépe, teorie přemisťování shromaždišť porouchaných vozidel divise. Rozeberme si však tuto otázku poněkud blíže. Uvážíme-li, že rychlost postupu rychlé skupiny je 50 až 60 km za den, znamená to, že by se každé z těchto shromaždišť porouchaných vozidel přemisťovalo na vzdálenost 100 až 200 km, při čemž by jedno shromaždiště od druhého bylo vzdáleno asi 60 km. Při tom nám vystupuje problém, zda není třeba zřizovat shromaždiště porouchaných vozidel častěji, na př. dvakrát denně. Mluví pro to tyto okolnosti:

Ačkoli shromaždiště porouchaných vozidel zřizujeme v prostoru největších ztrát, což prakticky znamená v prostoru některého z obranných pásem nebo mezilehlých postavení, jež jsou od sebe 15 až 20 km, může k vyřazení vozidla vyžadujícího opravu na shromaždišti porouchaných vozidel dojít i na jiném místě. Za předpokladu, že by pak odsun poškozeného vozidla byl prováděn na vzdálenost 30 km, což je poloviční vzdálenost mezi dvěma shromaždišti porouchaných vozidel, o nichž jsem řekl, že bývají 60 km od sebe, vyžadoval by tento odsun za předpokládané rychlosti odsunu 6 až 8 km/hod. čtyři až pět hodin času. Poněvadž jen ve výjimečném případě budeme za postupu provádět odsun dozadu, ale zpravidla dopředu, bude tato vzdálenost a tím i doba potřebná k provedení odsunu delší. To je jedna okolnost, jež mluví pro častější zřizování shromaždiště porouchaných vozidel u divise. Druhou pak je ta, že v případě přesunu divisního shromaždiště porouchaných vozidel každého druhého dne, došlo by k jeho překročení hlavními silami armády (frontu) a tím jistě i definitivnímu odtržení divisních dílenských prostředků, což v boji není možné. Pominul jsem při tom úplně činnost nepřitele, který v prostoru, jímž pronikla rychlá skupina, i nadále bude a bude vyvíjet právě na tomto směru, který jasně ukáže hlavní úder, velmi aktivní činnost s cílem zabránit postupu hlavních sil armády

(frontu) za rychlou skupinou a ji pak izolovat a zničit. Není proto možné, aby se v prostoru, který bude cílem nepřátelského pozemního i vzdušného napadení, pohybovaly nebo byly rozloženy daleko od bojových jednotek dílenské prostředky a byly tak vystaveny nebezpečí zničení. Podíváme-li se na časové využití kapacity divisi pojízdné tankové opravny při tomto častějším zřizování shromaždišť porouchaných vozidel, vidíme, že opět kolem poloviny celkové doby by bylo stráveno přípravou shromaždiště a tím by byla doba, po níž by vozidlo bylo boje neschopným, prodloužována. To za nynějších podmínek není možným, zvláště pak ne u svazků rychlé skupiny. Nejúčelnější využití opravných možností dílenských prostředků divise a jejich kapacity se jeví vytvořením dílenských skupin, které budou zesilovat činnost rot technického zabezpečení pluků a provádět na místě nebo v nejbližším skrytu běžné opravy v trvání asi čtyř hodin. Vozidla vyžadující delší opravy budou stahovat k místům, po případě k osám, kde jsou plánována shromaždiště porouchaných vozidel armády nebo frontu. Dílenské a vyprošťovací prostředky divisi prvního sledu rychlé skupiny nesmějí být překročeny divisi (divisemi) druhého sledu, aby nedošlo k jejich odtržení od jejich svazku. Zřizování shromaždišť porouchaných vozidel divisemi by bylo závislé na dynamice boje, to znamená na rychlosti jejich postupu vpřed. Dílenské útvary zřizující ona armádní nebo frontová shromaždiště by pak pracovaly na místě až do úplného opravení všech shromážděných vozidel. Tento způsob zřizování shromaždiště porouchaných vozidel vyžaduje, aby armáda spolu s frontem důkladně naplánovaly zřizování shromaždišť podle počtu dílenských prostředků, jež budou mít k dispozici. Tak by byly odstraněny ztrátové časy, potřebné ke zřízení, likvidaci a přesunům shromaždišť porouchaných vozidel, jakož i k orientaci o stup-

ni provedení opravy u nedoopraveného odevzdaného vozidla.

Podle druhu oprav a možnosti jejich provádění dílenskými prostředky na různých stupních je třeba, aby bylo provedeno i účelné vybavení jednotlivých dílenských jednotek, útvarů a zařízení. Jak je patrné z popsané činnosti, kterou při plnění bojového úkolu bude provádět příslušná dílenská jednotka nebo útvar, současně vybavení dílenských prostředků, hlavně pak na stupni tankový prapor a pluk, neodpovídá. Pro názornost uvedu příklad čety a roty technického zabezpečení. V předchozí části svého diskusního příspěvku jsem mluvil o tom, že hlavním úkolem čet technického zabezpečení tankových praporů a rot technického zabezpečení tankových pluků je pomoc osádkám při ošetřování vozidel. V dílenských prostředcích, které dosud u tankových praporů a pluků jsou, není žádných pomocných strojů a zařízení, jež by zmechanisováním celé řady prací pomohly při ošetřování. V protikladu k tomu jsou tam zařízení vhodná snad pro mírové účely, která však v boji na daném stupni zůstanou nevyužita; na př. u praporu dílna typu A s celou souprouvou různých klíčů a závitníků, u pluku kovárna, klempírna a p. Bylo by jisté na prospěch zvýšení bojeschopnosti naší armády, kdyby alespoň pro případ války bylo již dnes počítáno u tankových praporů a pluků s jiným vybavením dílenskými prostředky a do všech dílenských jednotek a útvarů byly začleněny potřebné prostředky pro hygienickou očistu osob a deaktivaci bojové techniky.

Snažil jsem se v krátkosti tu nahodit a někdy i částečně rozebrat problémy, jak mi vyvstaly při studiu tankové technické služby u rychlých skupin. Myslím, že tato otázka za použití atomových zbraní bude muset být důkladně řešena novým způsobem, jak to vyžaduje i rychlost postupujících vojsk.

(Major Karel Novotný)

JEŠTĚ K OTÁZCE MOŽNOSTI PROTIZTEČÍ

Vítám další diskusní příspěvek podplukovníka Spišiaka k otázce významu a možnosti provádění protiztečí, neboť tato otázka je pro mnoho příslušníků našeho velitelského sboru nejasná a vede k pasivnímu chápání obrany. U generálů a důstojníků převládá názor, že za vedení boje s použitím zbraní hromadného

ničení při rostoucím tempu útoku je provádění ztečí nevýhodné a dokonce nemožné.

Podle mého názoru tyto nesprávné názory nevyplynuly nejen z jednostranného chápání cíle protiztečí, jak to uvádí pplk. Spišiak, nýbrž i z mechanického chápání použití mechanisované divise

v obranném boji střeleckého sboru a z přecenění možnosti našich pravděpodobných nepřátel.

Vycházíme-li z cíle současné obrany — opotřebovat útočníka, způsobit mu značné ztráty a proniknuvšího útočníka zničit — vidíme, že k tomuto cíli nemůže dojít pasivní obranou na místě, nýbrž rozhodnou útočnou činností, t. j. dobře připravenými a včas provedenými protiztečemi a protiúderem. Domnívám se, že není správné ani v současných podmínkách vedení obranného boje a operace klást otázku, máme-li nebo nemáme-li protizteče provádět, nýbrž jaká opatření musíme učinit, abychom je provádět mohli.

Je proto třeba zaměřit další diskusi na zkoumání možnosti provedení protiztečí jakožto nejvyššího projevu aktivity obrany. Diskuse o to, mohou-li se nebo nemohou-li se protizteče provádět, bude mlácením prázdné slámy, neboť vždycky lze nalézt důkazy pro i proti. Tak na příklad bylo dokazováno i matematickými výpočty, že při tempu útoku 4 km za hodinu nelze provádět protizteč mechanisovanou divisi, poněvadž není schopna včas zaujmout výchozí polohy k protizteči. Z toho potom vyplynul nesprávný závěr, že je tedy výhodnější zaujmout mechanisovanou divisi obranu na druhém pásmu obrany. Je samozřejmé, že kdyby tento závěr platil pro druhý sled střeleckého sboru, tím spíše bude platit pro druhé sledy divisi, pluků a praporů. Takový přístup k otázce možnosti provedení protiztečí je však podle mého názoru nesprávný, neboť dělá závěr jen z jednoho prvku — z možnosti včasného přesunu do výchozího prostoru k protizteči.

Příčinou mechanického chápání otázky protiztečí je i nesprávný názor na cíle protiztečí, jak to uvádí ve svém diskusním příspěvku podplukovník Spišák. Podle mého názoru jeho závěry jsou správné, neboť i protizteče s omezenými cíli, jsou-li provedeny s překvapením, mohou rozhodným způsobem ovlivnit další průběh obranného boje, a to i na směru hlavního úderu nepřítele. Nelze proto tvrdit, že na směru hlavního úderu nepřítele k vytvoření podmínek pro provedení mocnějšího úderu bude výhodnější a ekonomičtější neprovádět protizteč, nýbrž zaujmout obranu, jak se domnívá redakční rada, neboť takové podmínky lze právě tak dobře vytvořit protiztečí provedenou včas a s překvapením. To ovšem na druhé straně ne-

znamená provádět protizteč vždy a stůj co stůj.

V průběhu obranného boje nebo operace se mohou vytvořit situace, kdy bude skutečně výhodnější bránit výhodné postavení než provádět protizteč. To bude hlavně v těch případech, kdy nepřítel prolomí obranu na směru, na který protizteč plánována nebyla, a není tedy připravena.

Je možné diskutovat o tom, je-li výhodnější a ekonomičtější obrana než protizteč. Podle mého názoru obrana nebude vždy výhodná, neboť nepřítel má možnost provádět atomové a chemické úder a prolomit obranu spěšně zaujatou našimi vojsky bez jakéhokoli zpomalení tempa útoku. Na druhé straně při správném provedení protizteče bude nepřítel téměř vždy nucen zasadit další sledy, což si vyžádá rozhodně více času, kterého starší náčelník bude moci využít k provedení vlastní protizteče nebo protiúderu.

A proto jen dokonalé zhodnocení konkrétní situace může dát správnou odpověď na otázku provádět či neprovádět protizteč.

Vysoká pohyblivost vojsk, umožňující nepříteli provádět rychlý manévry z jednoho směru na druhý, a to jak při zahájení, tak i v průběhu útoku, podstatně zvyšuje význam průzkumu všech druhů, neboť na tom, do jaké míry se nám podaří odhalit zámýsl nepřítel, bude záviset i realita zámýslu obranného boje a operace. Zvýšené možnosti manévru nepřítel vyžadují takovou organizaci obrany, která by umožnila dosáhnout cíle obranného boje a operace i v těchto podmínkách.

Při použití zbraní hromadného ničení neobyčejně vzrostl význam druhých sledů a záloh všech druhů.

Druhé sledy a zálohy mohou plnit v obranném boji a operaci různé úkoly, z nichž hlavním však zůstává i v nových podmínkách provádění protiztečí a protiúderů.

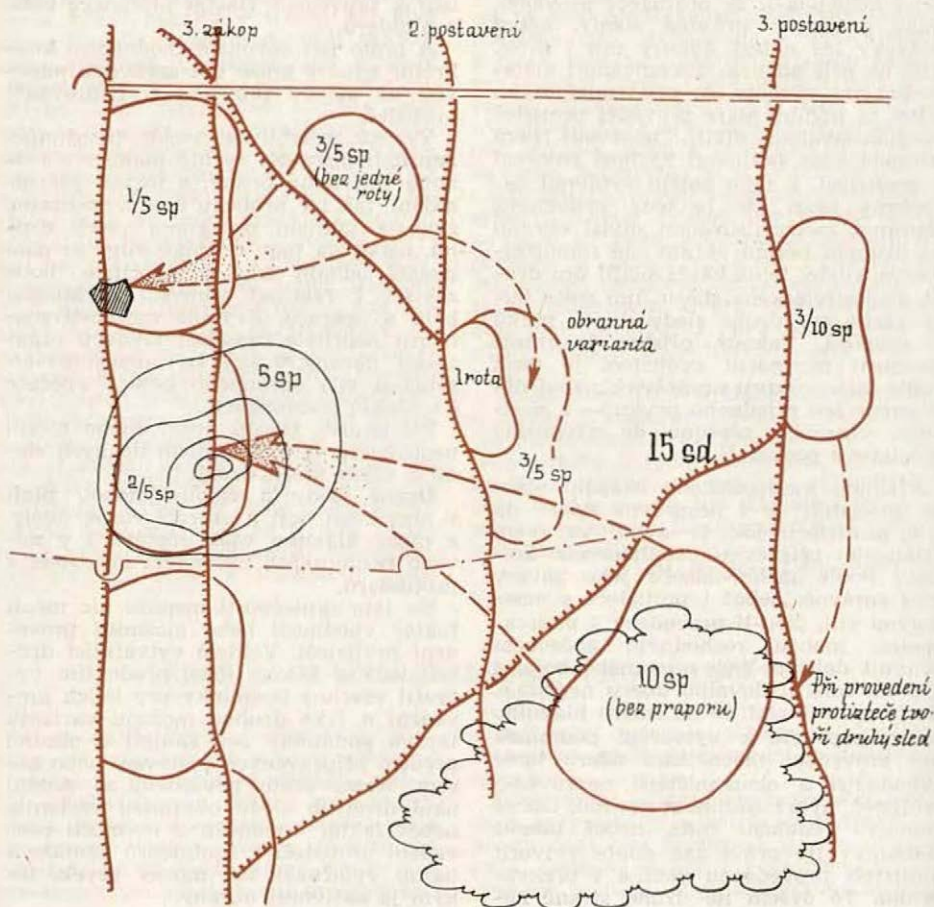
Na této skutečnosti nemůže nic měnit faktor vhodnosti nebo možnosti provedení protiztečí. Velitelé vytvářející druhé sledy a zálohy musí především vytvořit všechny podmínky pro jejich provedení a jako druhou možnou variantu teprve podmínky pro zaujetí a obranu předem připravených postavení nebo pásem. Nelze proto považovat za přední úkol druhých sledů obrannou variantu, neboť faktor vhodnosti a možnosti provedení protiztečí a protiúderů nemůže a nesmí vylučovat tak mocný prvek, jakým je aktivnost obrany.

V opačném případě dochází k rozporu, o kterém se zmiňuje podplukovník Spišák ve svém diskusním příspěvku k závěru redakční rady, kde se mluví o malé naději na úspěch protiztečí, ale zároveň se vyžaduje využití všech prostředků k vedení aktivní obrany. Pro provedení protiztečí a protiúderů mluví i ta skutečnost, že o vhodnosti a možnosti provedení protiztečí nerozhoduje velitel protizteč připravující, nýbrž starší náčelník. On má možnost lépe posoudit celkovou situaci na frontě, a jestliže to odpovídá jeho zámyslu, uplatnit svými prostředky (úderý dělostřelectva, letectva) vliv na to, aby protizteč mohla být provedena. Z toho, co bylo řečeno, vyplývá správnost závěru učiněného na začátku tohoto diskusního příspěvku — nediskutovat o možnosti provedení protiztečí, nýbrž hledat cesty, aby prove-

deny být mohly. Jednou z těchto cest po důkladném zhodnocení nepřítele, terénu a možnosti vlastních vojsk je výhodné rozmístění druhých sledů a záloh. Jejich rozmístění musí být takové, aby dovolovalo provést protizteče a protiúdery bez dlouhých přesunů a současně umožňovalo rychlé zaujetí obrany, jestliže se pro ni starší náčelník rozhodne. Jak tedy rozmísťovat druhé sledy, aby byly tyto podmínky splněny?

Možné řešení uvádím na schématu.

Podobně je možné rozmístit druhý sled sboru nebo armády. Umístění druhých sledů uvedené na schématu ovšem nesmí být šablonou, nýbrž výsledkem hlubokého zhodnocení nepřítele, terénu i možnosti vlastních vojsk a odpovídat zámyslu obranného boje a operace. Zásada výhodného rozmístění má zvláštní význam pro dělostřelectvo, kterého

v obraně bude vždy nedostatek a jehož manévr vzhledem na závislost na komunikacích bude ještě více ztížen. Proto bude třeba rozmisťovat dělostřelectvo tak, aby pro podporu protiztečí provádělo jen minimální přesuny.

Zvlášť velký význam má dokonalé utajení obranné sestavy a zejména jednotek určených k provedení protiztečí a protiúderů. V souvislosti s touto otázkou bych chtěl znovu poukázat na množství se kritické hlasy o tom, že při existenci přístrojů k vidění v noci a radio-lookátorů je utajení operace problema-

tické. I s tímto škodlivým názorem je třeba skončit a nediskutovat o to, je-li nebo není-li možné operaci utajit, nýbrž ruku v ruce s vědeckými pracovníky hledat cesty, jak i v těchto nových podmínkách tento úkol splnit.

Těmito několika myšlenkami jsem chtěl přispět k dalšímu rozvinutí diskuse a ke konečnému vyřešení otázky protiztečí a protiúderů. Je třeba, aby zvláště velitelé svazků a útvarů doplnili dosavadní theoretické myšlenky svými závěry z praxe.

Zpracoval plukovník Josef Kudrnovský

NĚKOLIK KRITICKÝCH POZNÁMEK

k článku podplukovníka M. Spišiaka, Vojenská mysl čís. 3/1956

»Některé otázky útoku na nepřítele vedoucího mobilní obranu«

Plně souhlasím s vývodem podplukovníka Spišiaka týkajícími se výhod a nevýhod mobilní obrany nepřítele. Mám však za to, že v stati »Některé otázky útoku na mobilní obranu« plně nevyvozuje důsledky z nevýhod mobilní obrany při volbě útočné sestavy vlastních vojsk.

Je-li účelem mobilní obrany vlákat hlavní síly útočících vojsk do prostoru vymezeného příčnými postaveními a některou z obranných čar, která má zastavit útočnicka čelně, a pak kombinovanými protiztečemi (po případě protiúderem) rozdrtit hlavní síly útočnicka, je třeba, aby útočná sestava byla zvolena tak, aby se nepříteli k plánovanému manévru nedala příležitost. Mám za to, že úder vedený obráncem do připraveného »pytle« i při zabezpečení obou boků útočné skupiny, není nejvýhodnější řešení. Přivádí hlavní útočné uskupení do prostoru, kde jsou jistě připraveny protizteče a údery atomových zbraní k zničení proniknuvšího uskupení.

Správně zdůrazňuje autor, že se k čelnímu útoku na operné body a uzly obrany využije jen části sil s cílem upoutat bojem nepřátelské jednotky, které je brání, a většiny sil pak použít k obchvatu operných bodů a k rychlému proniknutí do hloubky a zabránit jim tak v zamýšleném manévru.

Z náčrtu 3 však tento manévr není jasný. Mám za to, že výhodnější forma manévru v tomto případě by mohla být: **soustředit hlavní síly na rozbití a zmo-**

záloh, které jsou připraveny pro protizteče, slabšími silami útočit čelně — viz náčrt 1.

Takovým způsobem soustředit hlavní síly útočného uskupení na směrech vedoucích k rychlému zmocnění se výhodných výchozích prostorů k provedení protiztečí, a tak zbavit nepřítele možnosti provést zamýšlený manévr. Atomovými zbraněmi a chemickými bojovými látkami narušit jeho zálohy jak v prostorech soustředění, tak ve výchozím položení nebo na přesunu do výchozího položení. Pravděpodobně by za těchto okolností došlo k šťastným bojům se zálohami nepřítele.

Pokud jde o manévr vlastních sil, bude v tomto případě nutné

- a) přísně utajit zaujímání výchozího položení nebo, ještě lépe, provést útok z chodu,
- b) provést klamný manévr pro soustředění sil na směru A—B,
- c) provést dělostřelectvou, leteckou a atomovou přípravu a podporovat útok takto:

— **dělostřelectvo:** soustředit na ničení a umlčení praporek a rotních operných bodů a uzlů obrany v celém útočném pásmu a na atomové dělostřelectvo nepřítele,

— **letectvo:** soustředit hlavně na ničení záloh nepřítele, na ničení zbraní hromadného ničení a na zamezení provádění manévru zálohami; k tomu ve značné míře použít bojových otravných nebo radioaktivních látek,

— **atomových pum** použít na nepřátelské zálohy do hloubky v okamžiku, kdy se budou soustřeďovat k provedení protizteč; do prostorů praporek uzlů obrany a prostorů soustředění by nebylo výhodné používat atomových úderů; předpokládá to použití většího množství atomových pum, než se dosud počítalo;

d) stanovit svazkům úkoly tak hluboké, jak jsou navrhovány podplukovníkem Spišákem;

e) k průlomu taktické hloubky využít střeleckých divísi, k rozvíjení úspěchu do hloubky lépe zasazovat mechanizované (tankové) divise;

f) předsunuté odřady třeba vysílat ihned po prolomení prvního postavení a vybavit je jak pěchotou, tak protitankovými zbraněmi; postup předsunutých odřadů musí být energický, nesmějí se pouštět do boje s jednotlivými uzly obrany, musí směle využívat mezer v obranné sestavě nepřítele; nebude-li vyhnuti, malé odpory energicky likvidovat, velké pak nejmenšími silami blokovat a útočit dále hlavními silami;

g) v uvedeném případě bude třeba organizovat dvě dělostřelecké protitankové zálohy a dva pohyblivé odřady zatarasovací, které budou postupovat na směrech úderů.

Tento mnou navrhovaný způsob provedení útočného manévru bude mít i tu výhodu, že útok je veden na křídlech, čímž se vytváří fronta výhodná pro obklíčení a zničení sil obránce, bude-li provádět zamýšlený manévr. Přejde-li nepřítel na vedení posílní obrany, bylo již dosaženo cíle tím, že jeho obrana nemůže být v tak krátké době dobře připravena a nebude mít zdaleka žádoucí hodnotu.

Takto provedený manévr bude mít některé zvláštnosti, pokud jde o velení. Vzhledem k tomu, že byl nebo bude zrušen velitelský stupeň — střelecký sbor, bude pro velitele armády velení na dvou oddělených směrech obtížné. Proto bude nutno organizovat zvláštní operační skupinu pod velením zástupce

velitele armády, který bude řídit boj na jednom ze směrů (podružném), zatím co velitel armády bude řídit boj na hlavním směru útoku.

Předpokládá to též velmi podrobnou a důkladnou organizaci součinnosti na obou směrech a sladění součinnosti hlavně v hloubce nepřátelské obrany.

Manévr silami a prostředky podle náčrtu 2 soustřeďuje hlavní síly na jednom ze směrů, odkud nepřítel zamýšlí provést protizteč do boku. Rozhodným soustředěním sil na tomto směru a zmocněním se výchozích prostorů k protiztečím do pravého boku útočících sil bere se nepříteli možnost provést kombinovaný manévr do obou boků a vytvořit si podmínky pro obklíčení a zničení.

Na podružném směru je třeba soustředit zálohy, hlavně dělostřelecké, protitankové, tankové, POZ a ženijní, k zabezpečení levého boku útočících sil a k odrazení případné protizteče.

Druhý sled může být veden za útočnou skupinou a může ho být použito podle situace k rozvíjení úspěchu na hlavním směru nebo k zásahu do boku a týlu sil provádějících protizteč.

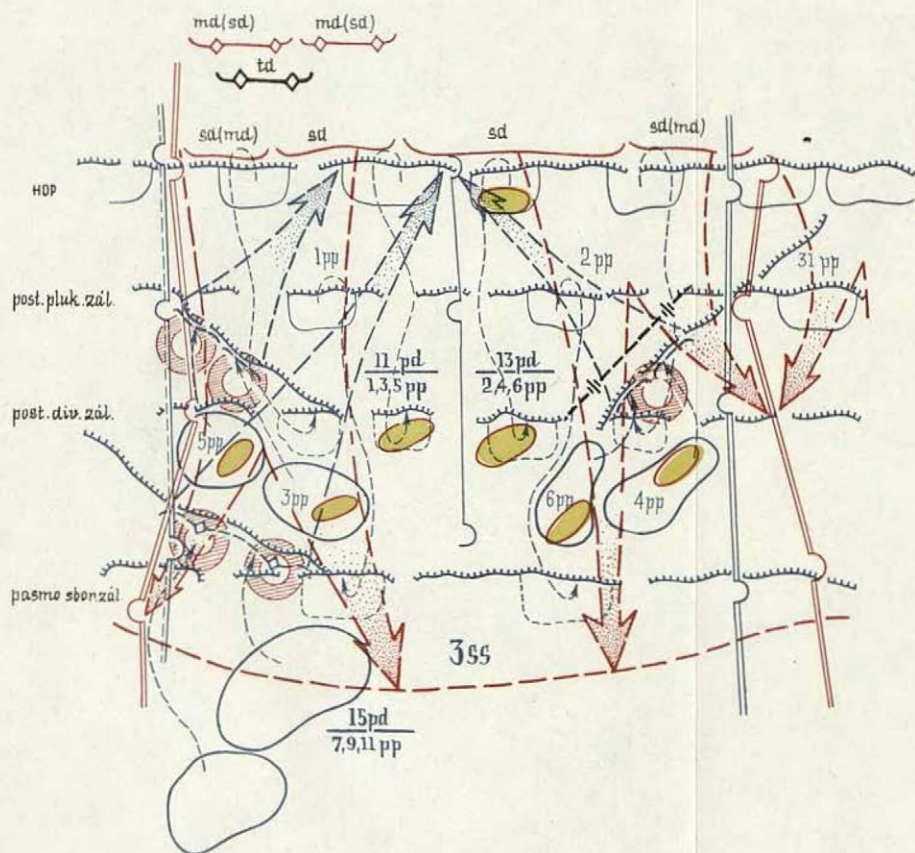
Hlavních prostředků atomového napadení třeba použít pro útočnou skupinu na hlavním úderu.

Velení v tomto případě bude jedno-dušší. Nebude též třeba vytvářet dvě dělostřelecké protitankové zálohy.

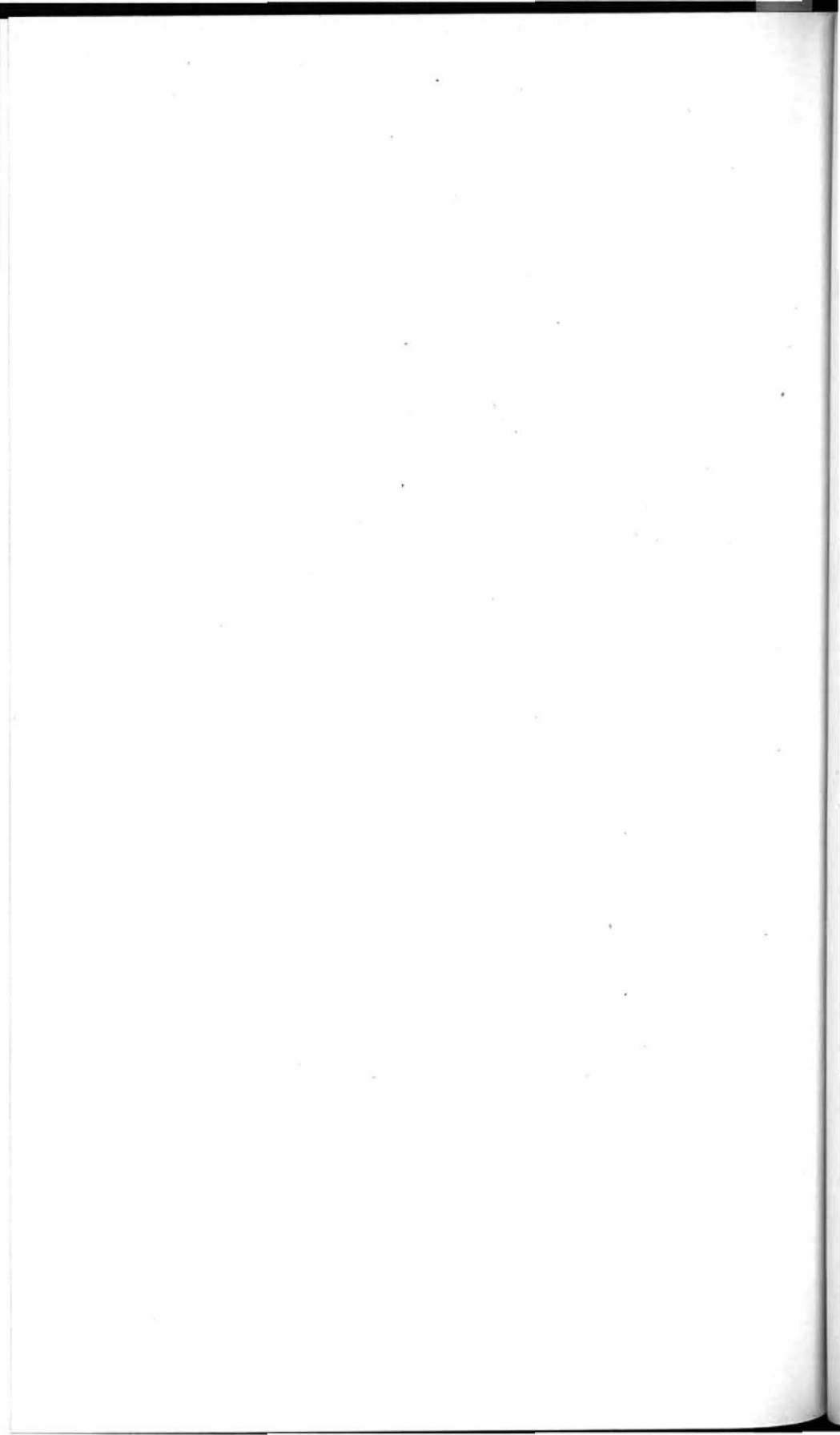
Předkládám jeden z jiných možných způsobů útoku na mobilní obranu nepřítele k diskusi, protože problém mobilní obrany byl v naší armádě velmi málo studován a je na nás, abychom v diskusi přišli na nejvýhodnější způsob vedení útočné operace (boje) na mobilní obranu možného nepřítele.

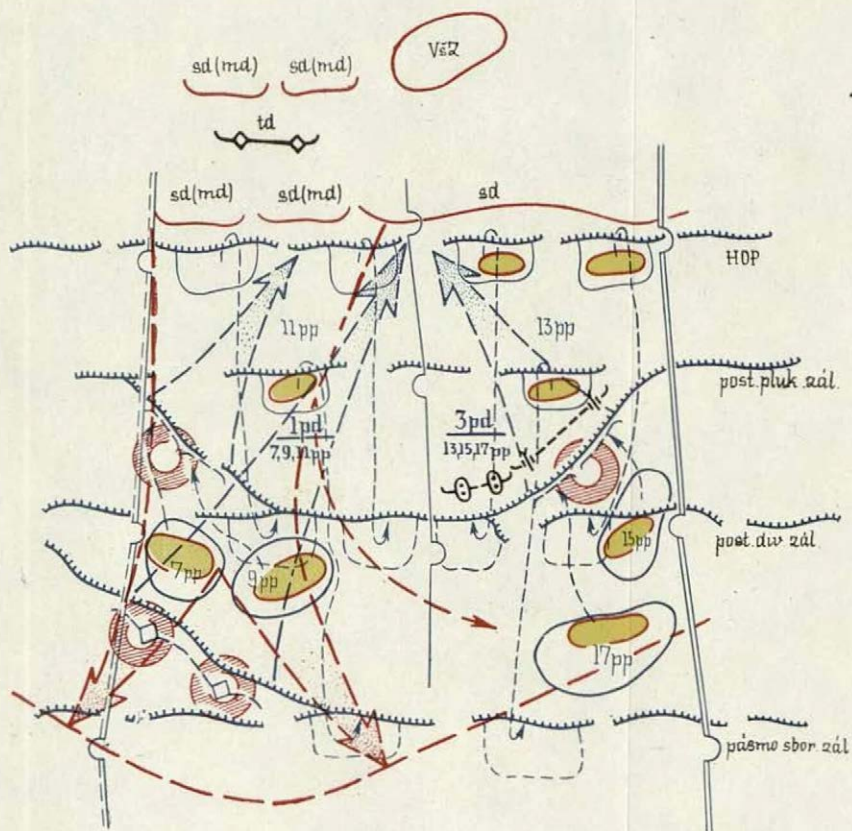
V každém případě je třeba, aby útočná sestava při boji s nepřítelem vedoucím mobilní obranu byla hluboká se silnými druhými sledy a zálohami, které musí být připraveny odrazit nepřátelské údery do boků útočné sestavy.

Zpracoval
generál-major Josef Suchomel

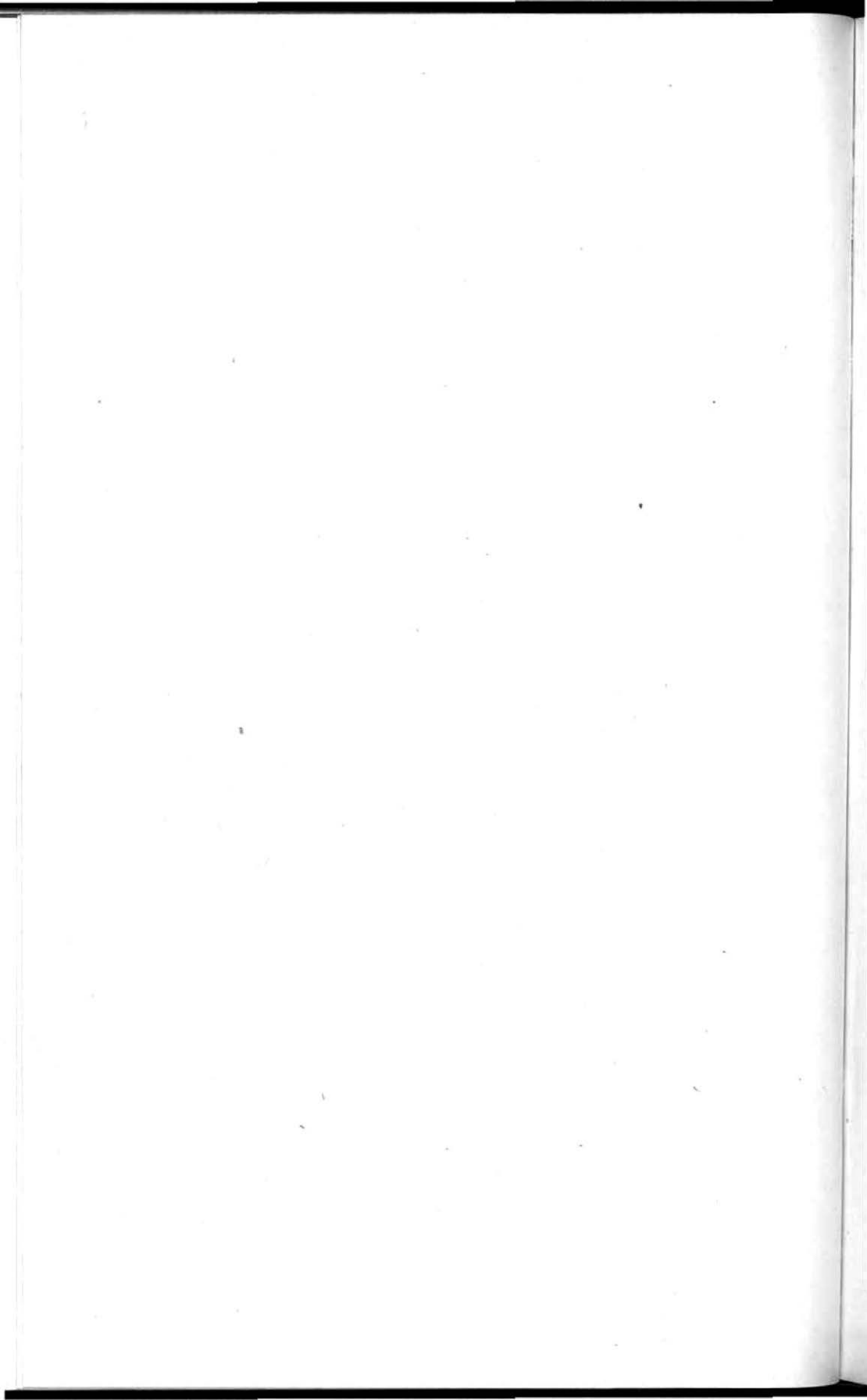

Náčrt 1. Jeden z možných způsobů útoku na mobilní obranu nepřátelského armádního sboru

Náčrt 2. Jeden z možných způsobů útoku na mobilní obranu nepřátelského armádního sboru

Na pomoc vojenskovědecké práci

ÚKOLY VĚDECKOVÝZKUMNÉ PRÁCE V OTÁZKÁCH ORGANISACE A ČINNOSTI TÝLU

Podplukovník Bohumír Oliva

Týl je organickou součástí jednotek, útvarů, svazků a svazů; organizuje a provádí materiální, technické a zdravotnické zabezpečení jejich bojové činnosti. Stále rostoucí nasycenost vojsk bojovou technikou, jejich motorisace již sama o sobě, bez ohledu na bojové podmínky, značně zvyšuje spotřebu zásob materiálních prostředků. Bojová činnost bez včasného a plynulého zásobování nezbytným materiálem všech druhů není možná. Vysoká pohyblivost a manévrovací schopnost vojsk, možnost větších ztrát osob, bojové techniky i materiálů činí práci týlu složitější a vyžaduje nové způsoby a formy organizace materiálního, technického a zdravotnického zabezpečení, jakož i nové metody řízení činnosti týlu. V soudobých podmínkách boje roste význam úlohy týlu v rámci vojenského umění. Podmínkou úspěšného řešení všech složitých otázek organizace a činnosti týlu je stálé a důsledné rozvíjení vědeckovýzkumné práce v oblasti týlu.

Nejdříve je třeba všimnout si některých dosud neřešených nebo nevyřešených problémů týkajících se organizace a činnosti týlu všeobecně. Tyto dosud neřešené nebo nevyřešené otázky ukazují směr, jímž by se měla brát vědeckovýzkumná práce v oblasti týlu především.

Nejdůležitější z těchto otázek je doprava, která tvoří základnu pro organizaci a činnost týlu na všech stupních. Současné podmínky vedení boje, operace a války vyžadují, aby u vojsk byly jen minimální zásoby materiálních prostředků, vezené na malém počtu výkonných dopravních prostředků. Tím se zkrátí délka proudů týlových útvarů a zařízení a zvětší se tak pohyblivost a manévrovací schopnost vojsk. Současně je ovšem nezbytné udržovat v hloubce dostatečné zálohy zásob i dopravních prostředků, které by byly s to rychle krýt materiální potřeby vojsk. Touto metodou organizace materiálního zabezpečení se neochromuje pohyblivost vojsk, nýbrž dosahuje se s minimálními materiálními prostředky maximálních výsledků. Zásoby rozptýlené v hloubce nejsou vystavovány nebezpečí úplného zničení nepřítelem. Za předpokladu výkonných a rychlých dopravních prostředků a pružného řízení dopravy nemusí být tyto zásoby materiálních prostředků umístěné v hloubce tak veliké, jak tomu bylo doposud.

Vědeckovýzkumná práce musí v souladu s ekonomickými možnostmi naší země řešit i novou dopravní techniku, jakož i ostatní techniku, jíž by měly být vybaveny týlové útvary a zařízení. Nejúčelnější je ovšem hledat takové druhy techniky, které by mohlo být v plném rozsahu využíváno nejen v polních podmínkách, ale i v našem mírovém národním hospodářství.

V soudobých podmínkách stále rostoucího významu nabývá automobilní doprava. Avšak její velkou nevýhodou při dosud používané automobilní technice je nutnost překládat dopravovaný materiál při přechodu z jednoho úseku přísunu na druhý. Práce spojené s překládáním značně zkracují délku koloběhu a znemožňují plné využití automobilní techniky. Možnost řešení tohoto problému skýtají sedlové vozy, které dovoluji oddělit trakční sílu od nákladu. Zavedením sedlových vozů by byl materiál dopravován v podstatě systémem výměny naloženého přívěsu za prázdný. Odpadly by všechny překládací práce a efektivní délka koloběhu by se zvětšila. Sedlové vozy by mohly pracovat na jednotlivých úsecích přísunu kyvadlově a jejich výkon při zavedení dvou směn řidičů by byl prakticky nepřetržitý. Sedlové vozy mají velký význam nejen pro použití v poli, ale i v miru. Na př. při dopravě materiálu z nádraží do závodu by sedlový vůz pracoval s třemi přívěsy — jeden přívěs by se nakládal na nádraží, druhý by se skládal v továrně a třetí by byl dopravován sedlovým vozem na cestě mezi závodem a nádražím.

Další směr v rozvoji automobilní techniky je možno hledat ve zvyšování únosnosti vozidel (přívěsů) a tím v snižování počtu aut. S touto otázkou je dále spojeno zkracování délky proudů, snížení počtu řidičů i obsluhujícího personálu a zařízení technického zabezpečení. Uvedené sedlové vozy mohou dopravovat sedlové přívěsy (polopřívěsy) s únosností 20 t. Je třeba ovšem brát v úvahu, že jednotlivé úseky přísunu využívají komunikací různé jakosti a že na př. polopřívěs, který je výhodný pro armádní úsek přísunu probíhající vsměs po silnicích prvního řádu, je již méně vhodný nebo dokonce nevýhodný pro použití ve vojenském týlu, kde přísunové a odsunové cesty mohou zčásti probíhat i po nezpevněných cestách. Tuto otázku je možno řešit na př. tím způsobem, že by sedlové vozy v armádním úseku přísunu dopravovaly několik přívěsů s menší únosností (automobilní vlak) a ve vojenském týlu by každý přívěs byl dopravován samostatně.

Dále je třeba hledat možnosti zvýšení výkonnosti dopravy ve zvyšování její rychlosti. Je však třeba mít na paměti, že zvyšování rychlosti při jízdě v proudech má určité hranice, a to nejen bezpečnostní, ale především hranice dané možností maximálního využití propouštěcí schopnosti silnice. Zvětšováním rychlosti je nutno zvětšovat i vzdálenosti mezi jednotlivými vozidly, čímž se prodlužuje délka proudů a tím se i snižuje počet vozidel, které projedou určitým bodem na silnici za 24 hodin. Podle sovětských pramenů byl na základě složitých matematických výpočtů sestaven diagram, který udává, že se maximální výkonnosti dosahuje při rychlosti 40 km za hodinu. Dalším zvyšováním rychlosti se propouštěcí schopnost silnice snižuje, a to při rychlosti 100 km asi na 50%. Při této rychlosti je propouštěcí schopnost silnice stejná jako při rychlosti přibližně 10 km za hodinu. My dosud počítáme s rychlostí 30 km za hodinu při pohybu ve dne a 15 km za hodinu při pohybu v noci. Tím jsme nedosáhli maximální hranice 40 km, a je tu proto ještě určitá reserva. Je ovšem třeba činit opatření k podstatnému zvýšení rychlosti dopravy v noci. Hlavní část dopravy v poli je prováděna v noci a dosavadní noční tempo dopravy proto nevyhovuje. Opatření k zvýšení rychlosti pohybu v noci záleží jednak ve vybavení řidičů přístroji k vidění v noci, jednak v zlepšení řízení pohybu na komunikacích.

Rízení dopravy musí být centralisováno v rukou štábu týlu armády. Celý systém dopravy musí být dostatečně pružný, aby umožnil zabezpečení vojsk za podmínek rychle se měnící situace. Komunikace samy budou předmětem napadení nepřítelem a štáb týlu armády musí mít možnost provádět rychlý a účelný manévř dopravou. První podmínkou schopnosti manévru dopravou je stálá informovanost jak o situaci na frontě, tak i o situaci v dopravě. Stálou informovanost o situaci na frontě získává štáb týlu nepřetržitým stykem s operačním oddělením štábu armády. Stálou informovanost o dopravní situaci musí štáb týlu armády poskytnout dispečerský systém řízení dopravy. Dispečerský aparát musí být prostorově rozvinut tak, aby zachycoval všechna dopravní centra, t. j. štáb týlu armády, odkud je činnost dispečerského aparátu centrálně řízena, armádní zásobovací základnu, kde dochází k tvoření automobilních proudů, armádní vojenskou automobilní silnici, kde se provádí sledování a řízení proudů, a armádní nemocniční základnu, odkud se provádí řízení zdravotnických odsunů. Dispečerský aparát je v kterýkoli okamžik s to na pokyn dispečera štábu týlu podle pokynu náčelníka týlu armády provést potřebný manévř dopravou a přizpůsobit celý dopravní systém danému stavu ve vývoji situace na frontě i v týlu.

Neoddělitelnou složkou automobilní dopravy je silniční síť. I když obnova cest pro potřeby přísunu a odsunu nezaostává za tempem postupu vojsk a využívá cest obnovených vojsky prvního sledu operačního účelování armády, je potřeba sil na obnovu cest značná. Rovněž služba řízení provozu na komunikacích odčerpává značné síly na újmu fronty. Kromě toho zůstávají dosud neřešeny otázky obrany a ochrany komunikací a transportu, jakož i otázky maskování dopravy zejména proti vzdušnému pozorování ve dne i v noci a proti radiolokačnímu průzkumu.

V současné době se hodně uvažuje o vzdušné dopravě jako o dopravě budoucnosti. Vysoké tempo a velké hloubky úkolů soudobých operací, náhlé, nepředvídané změny situace na frontě kladou velké požadavky na včasné a plynulé zásobování vojsk a na jejich obsluhování. Velké zastávání obnovy železničních směrů za bojujícími armádami způsobuje, že těžiště dopravy v průběhu operace musí být přeneseno na jiné druhy dopravních prostředků. Největší výhody proti jiným druhům dopravy skýtá vzdušná doprava. Je rychlá a má vysokou manévrovací schopnost. Dovoluje hlubší a rozptýlenější členění zásob, což je zvláště důležité s hlediska protiatomové ochrany týlu. Vzdušná doprava odlehčuje provozu na silnicích, jejichž zatížení při současném stavu motorisace a mechanisace vojsk bude veliké. Počty dopravních vozidel by mohly být sníženy, čímž by se zkrátila délka proudů a tím i zvýšila pohyblivost a manévrovací schopnost vojsk. Zvláště velký význam má vzdušná doprava při odstraňování následků atomového napadení. Do prostoru výbuchu budou usměrňovány zálohy a druhé sledy, jejichž přesunem budou obsazeny všechny nebo téměř všechny silnice v daném prostoru. Za těchto podmínek se jeví účelným, aby alespoň část samostatného zdravotnického praporu zvláštního určení (ZPZU) byla k prostoru výbuchu dopravena vzdušnou cestou. Také odsun raněných, zejména z prostorů většího nahromadění ztrát, by mohl být podstatně urychlen prováděním odsunu vzdušnou cestou. Vzdušná doprava je dále prostředkem rychlého obnovení nebo doplnění pohyblivých záloh materiálu všech druhů. Jedině

vzdušná doprava je s to zabezpeřit včas nový úkol vyplývající z náhlých změn situace na frontě. Je zřejmé, že vzdušná doprava je čím dál tím významnějším druhem dopravy a za zvláštních podmínek situace nebo terénu je jediným druhem dopravy schopným splnit úkol zabezpečení vojsk.

Přes to, že význam vzdušné dopravy stále roste, nelze předpokládat, že by se běžně stala za každé situace rozhodujícím druhem dopravy. V dohledné budoucnosti nemůže zcela nahradit pozemní dopravu, železniční a automobilní dopravu. Úspěšného zabezpečení vojsk lze dosáhnout jen účelnou kombinací všech druhů dopravy.

V souvislosti se vzdušnou dopravou se uvažuje i o druhu letecké techniky. Nejvýhodnější leteckou technikou pro zásobování a odsuny se jeví vrtulníky. Doposud však mají některé nevýhody, jako je na př. vysoká poruchovost, drahá výroba a nákladný provoz.

Vědecký výzkum by se měl zabývat zhodnocením významu vzdušné dopravy a soudobých podmínek války a vyvodit závěry o počtu leteckých dopravních útvarů, o stupni jejich organizačního přičlenění (front, armáda), o způsobu jejich použití a o druhu letecké techniky, již by tyto útvary byly vybaveny.

Zvláštní pozornosti zasluhuje rovněž potrubní doprava PHM, která může být aplikována i na dopravu vody. Jedním z hlavních problémů potrubní dopravy je obalový materiál — nádrže velkého obsahu. Bylo by třeba vyvinout měkké skládací přenosné obaly nebo jako nádrží použít sedlových přívěsných cisteren.

Další souhrn problémů, kterými je nutno se zabývat, tvoří nezbytnost všestranné mechanisace prací v týlu. V týlu je dosud používáno i při maximálních úsporách mnoha osob a poměr pracovníků vojenského a operačního týlu k aktivním bojovníkům není takový, aby bylo možno se s ním spokojit. Na druhé straně týl i při své relativní početnosti stačí plnit úkoly materiálního, technického a zdravotnického zabezpečení jen s největším vypětím sil. Týl v soudobých podmínkách je skutečnou součástí fronty. Týl bude cílem nejen vzdušných úderů nepřítele, ale i cílem útoků jeho pozemních sil. Nelze počítat s tím, že by týl byl plně zabezpečen sestavou vojsk, jak tomu bylo v minulosti. Soudobý manévrový ráz operací způsobí, že linie fronty nebude souvislá a že nepřítel při hromadném použití zbraní hromadného ničení bude s to rychle proniknout do hloubky naší sestavy. Týl bude ohrožován i výsadky. Proto musí být týl organizován tak, aby kdykoli byl schopen zasáhnout proti nepříteli jako organizovaná síla. To vyžaduje, aby jednotlivé týlové útvary a zařízení byly organizovány tak, aby mohly plnit jak týlové, tak i bojové úkoly. K tomu účelu je dále třeba, aby týlové útvary a zařízení byly vybaveny příslušnou bojovou technikou a aby k tomu cíli byly již v míru cvičeny. Na př. divisní týl by měl být s to plnit bojový úkol nejméně střeleckého praporu. A podle toho by měl být také vycvičen a ovšem i vyzbrojen. V soudobých podmínkách by týlové útvary a zařízení, které by nebyly současně bojovými útvary, byly přepychem. Tím ovšem rostou požadavky na pracovníky týlu, kteří musí mít nejméně dvojí výcvik a tím i dvojí použití. Nelze vytvářet zvláštní jednotky k obraně komunikací, skladů a p., stejně tak jako nelze vytvářet zvláštní výhradně na př. protipožární odřady. Záleží na každém jednotlivci. Tak

na př. účetní ve skladě musí být současně cvičen jako minometník nebo jako střelec z velkorážního protiletadlového kulometu a zároveň jako požárník nebo chemický instruktor nebo ženista. Tyto neobvyklé vysoké požadavky na týl je možno splnit jen za předpokladu rozsáhlé a všestranné mechanisace všech prací týlu.

Najisto nejdůležitějším úkolem je mechanisace nakládacích, vykládacích a překládacích prací v týlu. O možnosti odstranit překládání byla zmínka již dříve. Při zkoumání otázky mechanisace nakládacích a vykládacích prací je třeba jako ze základu vyjít ze stavu, jaký je v současné době v našem národním hospodářství. Není třeba dlouhého zkoumání, abychom poznali, že stav v civilním životě je téměř stejný jako v armádě. Mechanizační prostředky existují jen v omezeném počtu a většina vykládacích a nakládacích prací se provádí stejným způsobem jako před mnoha lety. To má za následek, že mnoha pracovních sil je využíváno nehespodárně, že jsou veliké časové ztráty a že oběh železničních vozů je zpomalen. Tento stav je brzdou naší socialistické výstavby a může se stát zcela katastrofální pro zásobování vojsk v poli.

K odstranění tohoto nedostatku směřuje návrh směrnic ÚV KSČ pro sestavení druhého pětiletého plánu rozvoje národního hospodářství ČSR na léta 1956 až 1960, který se zabývá kromě jiného také úkolem mechanisace nakládky a vykládky. Do konce druhé pětiletky dosáhne mechanisace nakládacích a vykládacích prací 80% celkového objemu. Z toho vyplývá, že náš výzkum bude zdokonalovat dosavadní a rozvíjet nové mechanizační prostředky, zejména pro železniční a automobilní dopravu. Je třeba, aby pracovníci vojenského výzkumu uplatnili svůj vliv na řešení těchto mechanizačních prostředků tak, aby jich mohlo být použito nejen v míru, ale i v poli.

Tím se zabezpečí jejich hospodárné využití a vytvoří se tak současně zálohy těchto prostředků pro potřeby v poli. Problém mechanisace nakládacích a vykládacích prací není ovšem nikterak jednoduchý a je třeba vzít v úvahu druh materiálu, jeho balení, druh dopravních prostředků, vzdálenost nakládání a vykládání, výškové rozdíly vykládacích a nakládacích prací a p. Mechanizační prostředky nakládky a vykládky je možno rozdělit do dvou skupin, a to do skupiny prostředků lehké mechanisace a do skupiny prostředků těžké mechanisace. Toto rozdělení ovšem je provedeno s hlediska použití mechanizačních prostředků v poli. Prostředky lehké mechanisace by měly být jednoduché přístroje, kterých by mohlo být hromadně použito personálem pracovních praporů armádní zásobovací základny. Prostředky těžké mechanisace by byly soustředěny v rukou náčelníka armádní zásobovací základny a zasazovány tam, kde to bude nejúčelnější. Všechny mechanizační prostředky musí být přenosné, pojízdné nebo převozní, aby manévr jimi byl rychlý a jednoduchý.

Další potřeba mechanisace se projevuje u ženijních prací v týlu. Při kalkulaci ženijních prací v týlu je třeba přihlížet k zvláštnostem pravděpodobného válčiště, které je členité. Osady jsou kamenné s podsklepenými domy. Důležitou úlohu při posuzování otázky ženijních prací v týlu má též hledisko hospodárnosti. Jistě nebude účelné budovat okopy nebo úkryty pro materiál, který je možno snadno nahradit a jehož hodnota je nevysoká. Rozsah ženijních prací je velmi značný a týl kromě

při budování léčebně odsunových etap zdravotnické pomoci nemůže počítat s pomocí ženistů. Proto bude značná část ženijních prací v týlu spočívat na vybudování vlastními silami týlových útvarů a zařízení. Aby mohly provést nezbytné ženijní práce v omezeném čase, je třeba, aby byly vybaveny nejnntnějšími ženijními stroji, a to především takovými, kterých nelze použít k pracím vpředu. Je třeba vyřešit jednak druh ženijních strojů s přihlédnutím k technice používané v našem národním hospodářství, jejich počet na jednotlivých stupních týlu a jejich organizační začlenění. Zároveň s otázkou ženijních prací je třeba řešit i otázku maskování prostoru rozmístění týlových útvarů a zařízení proti všem druhům průzkumu nepřítelů. Je třeba rozvíjet výzkum ve směru opatření proti radiolokačnímu průzkumu a proti průzkumu za použití infratechniky.

I když zpracování štábní dokumentace bylo omezeno, zjednodušeno a ukázány cesty určité mechanisace štábních prací, zůstává u pracovníků týlu doposud nevyřešen problém evidence a účtování. Evidence a účtování je složitá práce, která vyžaduje nejen mnoho času, ale i velké zkušenosti. Předpokládáme-li, že mnoho orgánů, které povedou evidenci a účtování v poli, budou zmobilisováni pracovníci, dojdeme k závěru, že v tomto oboru práce týlu nastane chaos. Kromě toho k plnění tohoto úkolu bude třeba mnoha sil. Proto je nutno zabývat se ve vědeckém výzkumu nejdříve otázkou podstatného zjednodušení evidenčních a účetnických prací a potom jejich mechanisací. Náš průmysl vyrábí různé vysoce kvalitní matematické stroje, které mohou přispět k dosažení časových i personálních úspor.

Také jednotlivé zásobovací služby stojí před úkolem řešit řadu problémů, které vyžadují soustavné výzkumné práce. Je na př. třeba reorganisovat způsob zásobování vojsk teplou stravou, zdokonalit odsun raněných, zrychlit přečerpávání PHM do malých obalů atd. Jednotlivé týlové útvary a zařízení, zejména vojskového týlu, musí být pohyblivější než dosud. Lze předpokládat, že i takovou techniku, jako jsou polní kuchyně, bude výhodné umísťovat na autech, vařit za jízdy, používat jiných druhů topiva než dřeva nebo uhlí a p. Ve vojskovém týlu nebude čas na rozvinování týlových útvarů a zařízení pod stany. Proto by měly všechny tyto útvary a zařízení být řešeny k pohybu a k práci na autech. Příkladem řešení tohoto problému je na př. umístění části plukovního obvažiště na autě.

Při posuzování otázek mechanisace prací v týlu vzniká i otázka možnosti využití rozsáhlé automobilní techniky, kterou jsou týly všech stupňů vybaveny. Značná část této techniky bude plnit úkoly přísunu a odsunu, avšak přesto části aut při zastávkách nebude využito. Především půjde o speciální auta. Jedna možnost dokonalejšího využití automobilní techniky v týlu je v zavedení sedlových vozů a speciálních (na př. dilenských) sedlových přívěsů. Při zastávkách by bylo možno přívěs odepnout a sedlového vozu použít pro jiné dopravní úkoly. Jiná možnost řešení tohoto úkolu závisí na určitých technických úpravách motorů aut, aby jich mohlo být i při zastávkách použito k pohonu jiných mechanismů (na př. agregátů, nakládacích a vykládacích strojů atd.).

Nové způsoby vedení boje a operací si vynucují přezkoušet i formy a metody organisace a činnosti vojskového a operačního týlu. K úspěš-

nému řešení všech těchto otázek je třeba komplexní vojenskovědecké práce řady kolektivů vojenských akademií a těsné spolupráce s pracovníky týlu od vojsk. Tak se dosáhne žádoucí úrovně a obsahu vojenskovědecké práce. Vědecká práce nebude odtržena od praxe a jejím výsledkem budou konkrétní návrhy na provedení změn v organizaci a činnosti týlu. V tomto článku je uvedeno jen několik málo problémů, které je nutno řešit. Kromě toho existuje velmi mnoho dalších neřešených otázek, jako je na př. otázka řízení týlu, spojení v týlu, obrana a ochrana týlu atd.

Důležitou podmínkou přístupu k vědecké práci a jejího rozvíjení je dokonalá a všestranná znalost nepřítelů. K tomu cíli je nezbytné stále a soustavně sledovat domácí a zahraniční tisk. Jen tak můžeme dosáhnout stálé informovanosti o výzbroji, morálce, taktice, stavu výcviku atd. v cizích armádách, počítat s dosaženým stupněm vývoje a činit včas potřebná protiopatření. Kromě toho je možno využít některých, především technických výsledků výzkumu v těchto armádách. Není správné stavět se na stanovisko, že vše, co existuje v cizích armádách (imperialistických), je pro nás naprosto nepoužitelné. Nevyužít na př. některých zdokonalení v technice by bylo stejně nesprávné jako ničení určitých hodnot, které jsme zdědili z kapitalismu jen proto, že sloužily kapitalismu (Lenin, *»Dětská nemoc«* str. 69: *»Každý přizná, že si pošetile, ba zločinně počíná armáda, která se necvičí ve zvládnutí všech druhů zbraní, všech bitevních prostředků a operačních metod, kterými disponuje nebo může disponovat nepřítel.«*) Je ovšem na druhé straně samozřejmé, že každá otázka, která již byla řešena v kapitalistických armádách, musí být podrobena hlubokému kritickému zhodnocení. Sledovat veškerý domácí i zahraniční tisk v celém rozsahu je však naprosto nemožné, protože denně by bylo nutno prolistovat desítky časopisů, o knihách ani nemluvě. Z toho důvodu jsou zřízena t. zv. dokumentační střediska, která sledují nebo by měla sledovat všechny zahraniční tisk a zachycovat stručný obsah jednotlivých článků a knih a uspořádávat jej na dokumentačních listech do přehledné soustavy hesel. A tak by pracovník, kterého zajímá na př. otázka maskování v týlu, měl dostat od dokumentačního střediska seznam pramenů, které se touto tematikou zabývají. Další prací je získání a dostupnost těchto pramenů. Tuto činnost provádí knihovnická služba. Pro vojenskovědeckou práci by dokumentační a knihovnickou službu měla provádět Ústřední vojenská knihovna. Avšak stav je takový, že dokumentace zaostává rok i více anebo se vůbec neprovádí. To je velká brzda v rozvoji vojenskovědecké práce, protože prameny jsou získávány jen náhodně a je nemožné soustavně sledovat mezinárodní úroveň vývoje v dané otázce. Dalším nedostatkem Ústřední vojenské knihovny je knihovnická služba. I když se přece jenom najde třeba i starý záznam k řešenému problému, vyvstanou další překážky v získávání pramenů. Většinou to dopadne tak, že knihovnická služba pramen neopatří. Není třeba se o službě Ústřední vojenské knihovny pro rozvoj vojenskovědecké práce dále šířit. Bylo by však velmi účelné, aby si Ústřední vojenská knihovna vzala příklad alespoň z našich civilních universitních knihoven, které jsou po této stránce mnohem dál. Mají-li být v armádě vytvořeny podmínky pro vědeckou práci, je prvním a samozřejmým předpokladem k tomu i vybudování Ústřední vojenské

knihovny jako knihovny vědecké, kde by byly nejen dokumentovány, ale byly stále dostupné všechny potřebné prameny bez ohledu na jejich tajnost. Utajení se dá dosáhnout jiným administrativním opatřením.

Dále je třeba zmínit se o plánování vojenskovědecké práce. Plánování musí zabezpečit předstih teorie před praxí. Musí předvídat úkoly, které bude třeba vyřešit nejdříve theoreticky, aby se jejich praktické provádění nevyvíjelo živelně a s překážkami. Plánování musí dávat vědeckým kolektivům konkrétní úkoly, jejichž vyřešení má praktický význam. Ideálem by bylo dosáhnout koordinace plánů vědeckovýzkumné práce v rámci celého tábora socialismu. Tím by se odstranila mnoho-kolejnost ve vědecké práci, dosáhlo by se úspory času i materiálních nákladů. Dále je třeba organisovat společné konference vědeckých pracovníků a vzájemnou výměnu zkušeností. Zejména konsultace v Sovětském svazu by velmi napomohly rozvoji vědecké práce u nás a přispěly by tak k odstranění mezery, kterou je nedostatek pramenů, zejména těch, které se týkají zkušeností z Veliké vlastenecké války v určitých speciálních oborech. Organisátorem a usměrňovatelem vědeckovýzkumné činnosti v týlovém oboru by měl být hlavní týl. Vzrůstající úloha týlu v soudobých podmínkách války přináší i řadu nových problémů, které jsou doposud řešeny více méně jenom nahodile. K soustavnému sledování a rozboru všech otázek organisace a činnosti týlu, které, i když přímo nesouvisí s rozvojem ostatních složek vojenského umění, mají přesto své zvláštní rysy, bylo by třeba u hlavního týlu organisovat zvláštní vědeckovýzkumnou skupinu. Tím by hlavní týl měl zabezpečen stálý vliv na organisovaný rozvoj vědecké práce jak v oblasti vševojiskového týlu, tak i po speciálnosti jednotlivých služeb.

Střediskem vědeckovýzkumné práce jsou vojenské akademie a jejich katedry, které v podstatě představují výkonné vědecké orgány jednotlivých druhů vojsk. Tato centralisace odborníků usnadňuje konsultativní spolupráci jednotlivých kateder a umožňuje tak sladěné a kolektivní rozvíjení vědecké práce. V otázkách vědeckovýzkumné práce týkající se materiálního a technického zabezpečení vojsk, má významnou úlohu v naší armádě týlová fakulta vojenské akademie Klementa Gottwalda a v otázkách týkajících se zdravotnického zabezpečení Vojenská lékařská akademie Jana Evangelisty Purkyně. Politicky a odborně vyspělé učitelské kádry kateder a jejich cílevědomé řízení mohou zabezpečit hluboké a všestranné posouzení a zpracování vědeckovýzkumných úkolů. Kolektivnost, která tvoří základnu každé vědecké práce, zabezpečí vysokou úroveň při řešení jednotlivých problémů. Kolektiv katedry musí vytvořit ovzduší podporující rozvíjení vědecké kritiky, která se neohlíží na hodnotu nebo funkci zařazení jednotlivých příslušníků katedry. Vědecká kritika musí mít jediný cíl, a to dospět vzájemnou a otevřenou výměnou názorů k hlubokému a všestrannému posouzení a zhodnocení určitého problému a na základě tohoto posouzení dojít k objektivnímu závěru. Vědecká kritika a sebekritika je nejdůležitější metodou k překonávání a odstraňování nedostatků ve vědecké práci. Vědecký kolektiv katedry se nesmí bát prosadit názory nové, revoluční. Ovšem takové názory musí být tím důkladněji podrobeny kritickému rozboru. Jedině kolektivním posouzením, v ohni vědecké kritiky a sebekritiky se může odstranit jednostrannost a tím i pochybná objektivnost těchto názorů, která

se mnohdy v naší vědecké práci ještě často vyskytuje. Výsledkem vědeckovýzkumné práce katedry musí být konkrétní a zdůvodněný návrh na provedení určitých změn v organizaci a práci týlu.

K tomu, aby se vědeckovýzkumná práce katedry rozvíjela správným směrem, je třeba nejen stálého řízení hlavním týlem a jeho složkami, ale i stálého styku katedry s praktickým životem vojsk. Formy styku katedry s pracovníky od vojsk mohou být různé. Dosud nejběžnější používané jsou rozšířená katedrální zasedání za účasti pracovníků týlu z praxe a účast příslušníků katedry při různých cvičeních. Katedry vysílají na cvičení k vojskům své příslušníky, avšak málokdy jim stanoví určité problémy, které by bylo třeba na těchto cvičeních přezkoušet, a tak kontrolovat účelnost theoretických výsledků práce katedry. Kromě toho by katedra na svých zasedáních měla rozebrat poznatky získané z těchto cvičení a nejen je po posouzení zavádět do vyučování, ale i zevšeobecněné propagovat odborným tiskem, aby našly široké uplatnění v celé armádě a aby tak bylo dosaženo určité jednotnosti v řešení zásadních otázek organizace a činnosti týlu. Konečně by z poznatků ze cvičení měly vyplynout organizační nebo jiné návrhy k posouzení hlavním týlem. Formy styku kateder s vojsky by měly být ještě dále rozšiřovány. Mělo by být více využíváno zkušených příslušníků kateder u vojsk. Jistě by se osvědčilo i provádění recenzí přednášek vydávaných katedrou pracovníky s praxí. A naopak funkcionáři týlu od vojsk by měli daleko více využívat konsultací u kateder a jejich theoretické pomoci. Jenom stálý styk teorie s praxí a prověrka teorie v praxi může zabezpečit žádoucí úroveň a účelnost vědeckovýzkumné práce kateder.

Vědeckovýzkumná práce se nemůže rozvíjet bez stálé péče o výchovu nových vědeckých kádrů. Hlavní formou přípravy vědeckých pracovníků je řádná a externí adjunktura na vojenských akademiích. Adjunkti jsou svěřováni na celou dobu adjunktury do péče vědeckých školitelů, kteří organisují a sledují jejich politický a odborný růst. Na přípravě adjunktů se musí podílet i politické orgány a stranické organisace. Adjunktura nemá na našich vojenských akademiích tradic, není proto ani dostatek školitelů a mnohdy není jasno ani o účelu a cílech adjunktury. Za adjunktury se přijímají politicky a odborně vyspělí pracovníci z praxe, kteří mají zájem a předpoklady k vědecké práci. Doba jejich školení je rozdělena na dvě základní etapy. V první etapě se připravují na vykonání zkoušek z adjunktského minima a jejich vykonáním tato etapa končí. V druhé části adjunktury věnují adjunkci hlavní úsilí zpracování disertační práce, která tvoří vlastně základ adjunktury a jejímž úspěšným obhájením je adjunktura zakončena. Během celé doby adjunktury mají katedry pomáhat poskytováním konsultací adjunktovi v jeho studiu a práci. Naopak zase adjunkt při svém studiu řeší některé otázky, které dosud nebyly hlouběji rozpracovány a odevzdává svůj návrh na jejich řešení k posouzení katedře, a tím jí pomáhá v její vědecké práci.

Při rozvíjení vědecké práce i při výchově vědeckých kádrů má rozhodující úlohu stranická organisace, která musí pečovat o nepřetržitý ideově politický růst vědeckých pracovníků. Metodologickým a ideologickým základem se musí stát marxismus-leninismus. Jen tak se dosáhne vysoké ideovosti ve vědecké práci. Útvarové stranické organisace se musí zajímat o problémy jednotlivých pracovníků a pomáhat jim je

řešit. Útvarové organisace vědeckých pracovišť musí vést komunisty k tomu, aby vyvíjeli kritiku a sebekritiku ve vědecké práci, a tak se stali vedoucími činiteli při vytváření kritického ovzduší, které je nezbytnou podmínkou kolektivního posuzování ve vědecké práci a které odstraňuje jednostrannost v posuzování jednotlivých problémů a přispívá tak k vytvoření objektivních závěrů. Útvarové organisace pomáhají náčelníkům fakulty a kateder při vytváření podmínek pro vědeckou práci, pro zvyšování její úrovně a náplně. Tím pomáhají útvarové organisace organisovanosti a plánovitosti vědecké práce. Dosud se vědeckovýzkumná práce rozptyluje na mnoho úkolů, přeceňuje se často kvantita na újmu kvality. Ve vědecké práci, která stejně tak jako každá jiná práce je omezena časovými a fyzickými možnostmi vědeckých pracovníků, platí spíše než kde jinde zásada »méně by bylo více«.

Pojmem podmínky pro vědeckou práci je třeba rozumět zabezpečení možnosti ideologického a odborného růstu vědeckých pracovníků, vytvoření podmínek pro plné rozvinutí vědecké kritiky a sebekritiky, stálé řízení vědecké práce odpovědnými náčelníky, zabezpečení pomoci vědeckým pracovníkům při řešení složitých otázek, zabezpečení plánovitosti a organisovanosti při zpracovávání vědecké práce, vytvoření materiálních podmínek (pracoviště, písařské a kresličské práce, dokumentační a knihovnická služba, přístupnost pramenů atd.).

Z á v ě r

Jsme odpovědni straně, vládě a všemu pracujícimu lidu za to, že bude uděláno vše, aby bylo včas provedeno úspěšné vědecké vyřešení všech naléhavých otázek a aby úroveň vědecké práce byla stále zvyšována. Práci vědeckých pracovišť je třeba zaměřit k plnění hlavních, neodkladných úkolů a nerozptylovat jejich činnost úkoly podružnými. V oblasti organisace a činnosti týlu je třeba se ve vědeckovýzkumné práci zaměřit především na tyto úkoly:

- vyřešit všestranně problém dopravy,
- vyřešit otázku maximální mechanisace všech prací v týlu,
- zjednodušit evidenci a účtování,
- zdokonalit velení týlu a jeho prostředky, mechanisovat systém utajení velení,
- věnovat pozornost otázkám obrany a ochrany týlu,
- soustavně sledovat vlastní a zahraniční tisk,
- prohloubit a rozšířit spolupráci s vojenskými vědeckými pracovišti celého táboru socialismu.

K zabezpečení těchto úkolů je třeba zvýšit řídicí úlohu hlavního týlu, zlepšit plánování vědecké práce a poskytnout možnost praktického prověření výsledků vědecké práce. Bude třeba dále, aby se Ústřední vojenská knihovna stala především vědeckou knihovnou a mohla se tak stát platným pomocníkem při rozvíjení vědecké práce v naší armádě. Dále je třeba věnovat pozornost zabezpečení podmínek pro rozvíjení vědecké práce na jednotlivých vědeckých pracovištích — katedrách vojenských akademií. K tomu patří i péče o výchovu nových vědeckých kádrů — adjunktů. Na splnění všech těchto úkolů se musí podílet též útvarové a dílčí organisace fakulty a kateder.

CÍLOVÁ ANALÝSA MĚST S HLEDISKA POUŽITÍ ATOMOVÝCH ZBRANÍ

Technik podplukovník Břetislav Tichý, inženýr kapitán Ing. Jiří Čermák

Osnova:

- I. Podklady pro vyhodnocení cílové analýsy:
 1. kategorisace,
 2. rozbor členitosti terénu,
 3. vyznačení důležitých pásem.
 - II. Určení epicentra a ekvivalentu:
 1. diagramy okruhů stupně poškození,
 2. vyhledání pro nepřítele, optimálního epicentra a určení ekvivalentu,
 3. přizpůsobení okruhů stupně účinnosti vzhledem na tvar terénu,
 4. konečné určení nejvýhodnějšího epicentra a ekvivalentu.
 - III. Rozbor škod na budovách a zařízeních; ztráty na lidských životech:
 1. určování škod na budovách a zařízeních,
 2. šíření a rozsah požárů,
 3. určování ztrát obyvatelstva.
 - IV. Srovnání účinků vzdušného a pozemního výbuchu.
- Závěr — Význam cílové analýsy pro zpracovávání operačních plánů systémů CO.

I. PODKLADY PRO VYHODNOCENÍ CÍLOVÉ ANALÝSY

Hlavní činitele mající vliv na rozbor cíle vzdušného napadení atomovými zbraněmi je třeba brát s hlediska místních podmínek cíle, jakož i s hlediska jeho celostátního i mezinárodního významu. Z toho je zřejmé, že takovýto rozbor přesahuje místní rámec. Proto podklady k provedení celkové cílové analýsy musí být určovány nejen orgány, které tuto analýsu zpracovávají, ale i orgány státní moci.

Z uvedených důvodů nutno považovat za hlavní podklad pro rozbor cílové analýsy

- kategorisaci měst a objektů na území ČSR,
- členitost terénu,
- způsob zastavení a rozmístění obyvatelstva.

1. Kategorisace měst a objektů

Zařazením do různých stupňů kategorisace nabývá město nebo objekt určitého stupně důležitosti. Stanovení stupně důležitosti je dáno tím, že kategorisovaná města a kategorisované objekty zahrnují v sobě hodnoty s hlediska obrany státu rozhodující. Do nejvyšších kategorií jsou pak určována města, u kterých lze předpokládat, že by se za války kromě

normálních vzdušných úderů nepřítele mohla stát i cílem úderů s použitím atomových zbraní.

Do kategorisace jsou pojímána města politicky, vojenskoprůmyslově, energeticky a dopravně důležitá, jejichž třeba dočasné a krátké vyřazení by mělo vliv na celkovou obranyschopnost republiky a tím i rušivě působilo na morálně politický stav obyvatelstva.

Mimo zařazování měst do určitých stupňů kategorisace je prováděno i kategorisování důležitých objektů. Jsou to především takové objekty, které zajišťují rozhodující výrobní základnu s hlediska aktivní obrany, životně důležité výroby a zařízení, u nichž by přerušení provozu vážně ohrozilo zásobování armády nebo civilního obyvatelstva. Kategorisace objektů byla členěna do stupňů: objekty zvláštní kategorie, objekty I. a II. kategorie a objekty nekategorisované.

Obdobné členění je prováděno při kategorisování měst na zvláštní, I., II. a III. kategorii.

Dále pak jsou města, po příp. místa nekategorisovaná.

Takováto kategorisace pro města a objekty na celém území ČSR byla zpracována a schválena nejvyššími orgány státní moci.

Pro provádění cílové analýsy nám slouží uvedená kategorisace k tomu, abychom se především zaměřili na města nejvyšších stupňů kategorie, která mohou být cílem atomového napadení. Další význam kategorisace je v tom, že při vyhodnocování cílového města nám udává nejdůležitější vojenskohospodářské objekty, jejichž vyřazení by bylo hlavním cílem nepřátelského napadení.

2. Rozbor členitosti terénu

Při pozorování plochy zasažení ve velmi členitém terénu je vidět, že netvoří kruh, tak jak je tomu v ideálně rovnoměrném terénu, nýbrž tvar nepravidelného obrazce, jehož obrysy jsou určovány jednak výškou výbuchu, jednak samotným tvarem terénu. Při výbuchu v malé výšce a při výbuchu pozemním tvoří členitý tvar terénu zacloněné úseky, které chrání před účinky tlakové vlny a tepelného ožehů nebo je aspoň podstatně zmenšují. Podél údolí a úžlabin se vzdálenost od epicentra výbuchu, na níž je možné zničení, značně zvyšuje a naopak sráznost výšin tyto vzdálenosti zkracuje. Při přibližném stanovení možného místa atomového výbuchu lze tedy v terénu najít takové úseky, které výbuch nezasáhne, nebo takové, na které bude účinek atomového úderu nejmenší.

Z toho je zřejmé, že vyhodnocování terénu má velkou důležitost při upřesňování okruhů ničivých účinků tlakové vlny, světelného záření a pronikavé radiace. Tyto okruhy jsou pro každý ničivý faktor různé. Tuto skutečnost lze dokumentovat na příkladě.

Vzdušný výbuch atomové pumy střední ráže způsobuje nechráněným osobám velmi těžká zranění působením tlakové vlny do vzdálenosti 950 m; zuhelnatění odkrytých částí těla nastává světelným zářením do 1200 m; velmi těžký stupeň nemoci ze záření u nechráněných osob vzniká pronikavou radiací do vzdálenosti 1100 m.

Z tohoto příkladu je zřejmé, že všechny ničivé účinky atomového výbuchu působí ve vzájemné souvislosti.

Terén má ovšem vždy na jednotlivé faktory vliv, a to tak, že proti účinkům světelného záření a pronikavé radiace může vytvářet chráněné prostory a strmé terénní tvary chrání na svých odvrácených stranách před účinky rychlostního náporu tlakové vlny. To znamená, že snižují účinky tlakové vlny, ale úplně je nevylučují vzhledem na obtékání tlakové vlny.

K zjištění chráněných prostorů proti účinkům světelného záření a pronikavé radiace a jejich vynesení na mapu použijeme nejvýhodnější sestavení profilových směrů od středu předpokládaného výbuchu.

V současné době není dokonale známo, jak matematicky dokázat a přesně ohraničit vliv terénu na okruh účinnosti tlakové vlny. Je však třeba počítat s tím, že se v údolích a úžlabinách bude okruh působnosti prodlužovat a na odvrácených stranách strmých svahů bude účinnost tlakové vlny snížena.

Podle těchto zásad je nutno vynést kruhový tvar okruhu účinnosti atomové pumy a pro další kalkulace jej u světelného záření a pronikavé radiace graficky odvodit a pro účinek tlakové vlny citem přizpůsobit průběhu vrstevnic podle zásad uvedených v části II/3.

3. Vyznačení důležitých pásem

Všechny fáze rozboru města není třeba vypracovat najednou. Je nutné započít hodnocením cílového prostoru tak, aby bylo možno určit epicentrum, protože jinak by nebylo možno provést zbývající hodnocení. K určení epicentra je třeba znát místní situování důležitých objektů, jejichž zničení nebo dočasné vyřazení bude cílem nepřátelského atomového napadení.

Zároven je třeba počítat i s tím, že imperialistický útočník bude mít vždy snahu mimo zničení hospodářských a politických cílů způsobit i značné ztráty na lidských životech civilního obyvatelstva, kterými doufá podlomit jeho morálně politický stav. Se zřetelem na tuto skutečnost je třeba vyznačit v cílovém prostoru i místa nejhustší zástavby.

K vyznačení důležitých objektů je potřebí dvou map. První z nich tvoří plán města v nejvhodnějším měřítku 1 : 5000 až 1 : 12 500. Druhou je mapa měřítkem 1 : 25 000, které bude využito k operačnímu vyhodnocování a k určení epicentra a ekvivalentu. U zvlášť velkých měst je možno použít i mapy 1 : 50 000.

Metodika vyznačování důležitých bodů a pásem

V seznamu kategorisovaných měst a objektů se vyhledají objekty všech kategorií a za pomoci adresáře se určí jejich situování. Potom se tyto objekty vynesou na plán města tak, že se plocha každého objektu stejné kategorie vyznačí jednou barvou. Při označování je výhodné vynést nejdříve umístění objektů nejvyšší kategorie a postupovat k objektům kategorie nejnižší.

Po vyznačení těchto objektů je třeba vyznačit i větší plochy vyložené průmyslové zástavby, složené třeba i z nekategorisovaných průmyslových závodů. Tyto celky je v dalším hodnocení třeba brát v úvahu jako objekty nejvyšší kategorie v příslušném městě. Rovněž tak se barevně vyznačí plocha nejhustší zástavby s nejvyšším zalidněním.

Grafickým spojením vnějších obvodů vyznačených ploch jednotlivých kategorií dostáváme obrazec cílového prostoru, v kterém jsou zahrnuty všechny dříve vyznačené plochy (viz obr. 1).

II. URČENÍ EPICENTRA A EKVIVALENTU

1. Diagramy okruhů stupně poškození

Při útoku atomovými zbraněmi na města působí ničivě hlavně bořivý účinek tlakové vlny. Největší škody jsou způsobovány na pozemních objektech a budovách. I slabá tlaková vlna stačí ke zboření poměrně silných cihelných budov.

Rozsah a ráz boření budov a objektů závisí

- na mohutnosti atomových zbraní a na způsobu jejich použití,
- na vzdálenosti a umístění objektů vzhledem k místu výbuchu;
- na hustotě zastavění nebo počtu objektů v blízkosti výbuchu,
- na pevnosti budov a objektů a na členitosti terénu.

Tabulka 1 obsahuje účinky tlakové vlny na budovy a zařízení v zástavbě města v rozdělení na pásma A až D, která vyznačují stupně rozsahu škod.

Tabulka účinků tlakové vlny na budovy a zařízení vyznačuje okruhy stupně poškození různých druhů zástavby a zařízení.

Ve shrnutí možno uvést, že v pásmu A budou výbuchem atomové pumy budovy a zařízení téměř úplně zničeny.

V pásmu B bude většina budov a zařízení poškozena tak, že nebudou schopny opravy.

V pásmu C budou nadzemní budovy a zařízení poškozeny tak, že musí být vyklizeny až do provedení oprav.

V pásmu D nemusí být objekty během opravování vůbec uvolňovány osazenstvem objektů.

Při určování velikosti pásem A až D bere se za základ pro měření velikosti účinku atomových pum různých ekvivalentů účinek atomových pum, kterých bylo použito v Japonsku a v dalších zkouškách nukleárních zbraní.

Podle amerických údajů se puma stejných účinků jako pumy použité v Japonsku označuje jako 1 X a uvolňuje energii rovnající se výbuchu 20 000 t TNT (trinitrotoluolu). Puma dvojnásobného ekvivalentu se označuje jako 2 X a každá další větší je příslušným násobkem ekvivalentu, na př. 3 X, 3,5 X, 4 X atd. Rozsah účinků se různí podle rozsahu energie uvolněné z pumy. Zvětšení náplně atomové pumy není úměrné zvětšení prostoru zasaženého účinky výbuchu. Z toho důvodu je pro nepříteli mnohdy výhodnější, aby v příznivém terénu použil dvou menších pum než jedné větší (na př. dvou 2 X pum než jedné 8 X pumy).

Závislost velikosti pásem rozsahu škod (A až D) na ekvivalentu atomové pumy je vidět v tabulce 2 a v grafu na obr. 2.

2. Vyhledání epicentra a určení ekvivalentu

K určení epicentra a ekvivalentu je nejprve třeba přenést všechny dříve zakreslené body a plochy (viz stať I, čl. 3) z plánu města na mapu

měřítko 1 : 25 000. Zároveň na této mapě vyznačíme cílový obrazec. Vychází-li tento obrazec příliš veliký a jsou-li na jeho obvodu jen objekty nejnižší kategorie v řídké zástavbě, je možno brát v úvahu ještě sestrojení menšího obrazce, jehož obvod vzniká jen spojením obvodů objektů kategorie Z a I.

Dalším podkladem je oleáta, na které jsou v měřítku mapy narysovány jednotlivé kruhy pásem škod. Kruhy představují hranici zničení objektů a zařízení, t. j. vnější hranici prostoru poškození. Tyto kruhy se rýsují pro účinky pum různých ekvivalentů s poloměry udanými v tabulce 2.

Na př. atomová puma 1 X bude mít poloměr pásma škod B 1609 m, kdežto puma 3 X bude mít poloměr kruhu pásma B jen 2310 m. I z této závislosti je zřejmé, že zvětšení náplně pumy není úměrné zvětšení zasaženého prostoru.

Oleátu s nakreslenými kruhy posunujeme po mapě tak, aby celý cílový obrazec byl uzavřen v ploše jednoho z kruhů. Snahou musí být, aby to byl kruh s nejmenším ekvivalentem.

Kreslíme-li dva cílové obrazce z důvodu, jak je uvedeno v úvodu tohoto článku, bereme v úvahu jen zakrytí cílového obrazce objektů kategorie Z a I pásmem škod B.

Velikost poloměru pásma škod, v jehož prostoru je cílový obrazec, nám určuje velikost ekvivalentu atomové pumy, jejímiž účinky mohou být cílové objekty zničeny. Střed tohoto kruhu tvoří epicentrum, nebudou-li mít na tento závěr vliv další činitelé, o kterých bude dále pojednáno.

Ukáže-li toto první řešení nutnost použít atomové pumy větší ráže, je nutno dále zkusit, zda by nezpůsobily větší rozsah škod a ztratí dvě menší pumy shozené na různá, pro nepřítel nejvýhodnější místa. Západní imperialisté ve svých rozporech a úvahách o použití atomové pumy přikládají tomuto řešení mimořádný význam. V některých případech podporuje toto řešení i tvar cílového obrazce, zejména tehdy, jde-li o úzký, přitom však dlouhý obdélníkový a podobný tvar.

3. Přizpůsobení okruhů stupně účinnosti vzhledem na tvar terénu

Pásma škod, která jsou uvedena v předchozí stati, platí v plném rozsahu jen pro ideálně rovný terén.

Přesná závislost terénu na zvětšování nebo zmenšování pásma škod není dosud podrobně prozkoumána. Avšak podle zkušeností získaných v Hirošimě, Nagasaki a podle sovětské odborné literatury vypadá situace tak, že vyvýšení s převýšením vyšším než 100 m se sráznými svahy nad 12° tvoří účinnou ochranu a zmenšují v určité míře rozsah pásma škod. Tato zásada však platí u vzdušného výbuchu jen tehdy, je-li převýšení větší než výška čela hlavní tlakové vlny. Výšku čela je možno vypočítat ze vzorce

$$h = 0,1 \cdot \frac{(R - H)^2}{H}$$

kde R je vzdálenost od epicentra v metrech a H je výška výbuchu v metrech. Tato závislost platí od $R = H$ do $R = 4 H$.

Relief nízkohorský s nadmořskou výškou do 800 m a horský relief s převýšením do 1500 m zmenšuje plochu zranitelnosti dvakrát až třikrát.

Naopak při výbuchu atomové pumy v dolinách nebo nad dolinami může poloměr ničivého účinku tlakové vlny převýšit jedenapůlkrát až dvakrát odpovídající poloměr nad rovinou.

Vpředu uvedené závěry velmi dobře osvětlují zkušenosti z Nagasaki, kde bylo zaznamenáno několik případů krytí způsobeného vysokým převýšením terénu. Byl to zejména ochranný účinek kopců ve středu města, které způsobily, že byla v Nagasaki menší oblast zničení než v Hirošimě, přestože bylo v obou případech použito atomové pumy stejné účinnosti.

Jiný případ krytí budov kopci byl zaznamenán v Nagasaki ve vzdálenosti asi 2 km od epicentra. V této oblasti jsou vybudovány budovy evropského typu, umístěné na odvrácené straně strmých kopců. Poškození tam bylo jen slabé, hlavně na omítce a oknech. Ve stejné vzdálenosti na jihovýchod od epicentra, kde nebyly žádné ochranné kopce, bylo poškození mnohem větší. Všechny okenní rámy, okna a dveře byly poškozeny, omítka na budovách byla těžce poškozena a ve zdech byly pozorovány trhliny.

Ze všech těchto příkladů a z ostatních dokumentů je zřejmé, že kopce poskytují účinnou ochranu jen v takových vzdálenostech, v kterých tlaková vlna přestává být kritická pro jednotlivé druhy objektů. To znamená takové vzdálenosti, v kterých tlaková vlna svým tlakem sotva postačí k úplnému rozboření té nebo oné budovy.

V našem případě nutno uvažovat, že chráněné prostory vlivem kopců mohou vzniknout až v pásmu škod C a D podle optimální výšky vzdušného výbuchu atomové pumy.

Při výbuchu atomové pumy ve velké výšce bude mít zasažená plocha méně chráněných míst, avšak zároveň bude značně slabší i ničivý účinek pumy. Při výbuchu v malé výšce a při výbuchu pozemním tvoří členitý terén větší počet zacloněných úseků.

Největší poloměr a plocha oblasti hoření městských staveb střední odolnosti má být podle některých údajů při výšce výbuchu H_0 , která vyhovuje podmínce $H_0 = 2,4 \cdot \sqrt[3]{Q_{tr}}$, při čemž poloviční tritologický ekvivalent Q_{tr} je počítán v kilogramech.

Naproti tomu však výbuch nad úžlabinami znamená jak zvětšení pásma škod C a D, tak i pásma škod A a B.

Tuto skutečnost potvrzují i zkušenosti z Nagasaki, kde budovy umístěné v úžlabinách volných ke směru výbuchu byly těžce poškozeny a budovy na odvrácených stranách kopců ve stejné vzdálenosti byly téměř nepoškozeny.

V některé literatuře je brán v úvahu také určitý stupeň krytí budovy jedné budovou druhou.

Pro cílovou analýzu však způsob tohoto krytí není účelné brát v úvahu, protože ve svých důsledcích nejde o účinnou ochranu.

Jednou z pozoruhodných charakteristik tlakové vlny způsobené velkým výbuchem je, že jsou pozorovány podstatné účinky ve velkých vzdá-

lenostech od místa výbuchu, kdežto objekty v daleko bližších prostorech bývají nepoškozeny. Tato nepravidelnost vzniká jen za zvlášť výhodných povětrnostních podmínek, kdy dochází k zaostřování (fokusaci) dopadající a různě se odrážející tlakové vlny, která může způsobit poškození v určitých místech až 8 km od výbuchu. Nutnými podmínkami ke vzniku této nepravidelnosti asi jsou:

- a) teploturní inverse (střídání kladných a záporných hodnot teploty) v relativně malé výšce;
- b) povrchové větry nízké rychlosti,
- c) oblast vysokého atmosférického tlaku.

Popsaný úkaz byl zjištěn v Japonsku, kdy na příklad kasárenské budovy v Kamigo, přibližně 8 km na jih od epicentra v Nagasaki, byly rozbořeny, kdežto budovy v daleko bližší vzdálenosti od epicentra byly nepoškozeny.

Důležitým činitelem v ochraně proti ničivým účinkům atomových zbraní je hustý, vzrostlý les (borový, smrkový, jedlový), jehož kmeny nejsou odvětčovány. Proti účinkům tlakové vlny je však rozhodující také hloubka lesního masivu. Dříve uvedený lesní masiv s maximální hustotou zajišťuje ochranu proti účinkům tlakové vlny u lesů smrkových nebo jedlových o nejmenší hloubce 50 m a u borových minimálně 75 až 100 m.

Pro vypracování cílové analýsy platí tedy tyto zásady vzhledem k vlivům členitosti terénu:

- okruh pásem škod $A + B$ se nezmenšuje,
- poloměr pásem $A + B$ se zvětšuje v úžlabinách a údolích jedenapůlkrát až dvakrát, a to podle strmosti a výšky bočních svahů,
- poloměry pásem C a D se zkracují při vzdušném výbuchu jen tehdy, když převýšení terénu je větší než výška čela hlavní tlakové vlny a zároveň svahy mají větší stoupání než 12° ,
- poloměry pásem C a D se v úžlabinách a údolích otevřených k epicentru zvětšují jedenapůlkrát až dvakrát.

Příklad aplikace vlivu terénu na tvar kruhů pásem škod je zřejmý z přiloženého náčrtu na obr. 3.

4. Konečné určení nejvýhodnějšího epicentra a ekvivalentu

Podle zásad uvedených v článku 2 této stati jsme určili nejúčinnější počet, ekvivalenty a epicentra atomových pum nutných k zničení stanoveného cílového prostoru. V tomto případě jsme brali v úvahu jen nečlenitý terén, v kterém se jednotlivá pásma škod projevují v kruhové ploše. V konečné části vyhodnocení je úkolem přizpůsobit tvar jednotlivých pásem škod členitosti terénu podle zásad uvedených v předchozím článku.

Jestliže takto rozkreslená pásma škod nekryjí hlavní cílové plochy, je třeba podle tohoto výsledku celé řešení přehodnotit. Konečný výsledek je pak výchozím podkladem pro odhad škod na budovách a zařízeních a ztrát na životech obyvatelstva. Je zároveň prvním a základním podkladem pro operační plány systému civilní obrany.

III. ROZBOR ŠKOD NA BUDOVÁCH A ZAŘÍZENÍCH; ZTRÁTY NA LIDSKÝCH ŽIVOTECH

1. Určování škod na budovách a zařízeních

Atomový výbuch může zničit stavby a zařízení jednak účinkem tlakové vlny, jednak požáry, které budou vznikat vlivem světelného záření. Množství škod způsobených tlakovou vlnou je přímo závislé na množství uvolněné energie, a dají se proto předem poměrně přesně stanovit. Naproti tomu se dají škody, které budou způsobeny požárem, velmi těžko odhadnout a mohou být někdy i většího rozsahu než škody způsobené tlakovou vlnou.

K rozboru škod způsobených tlakovou vlnou se používá stejných zásad, jak bylo uvedeno v předchozích státech. Rozhodujícím měřítkem jsou pásma škod A až D. Tato pásma představují vnější hranici poškození. Rozsahy jednotlivých pásem se budou lišit podle velikosti pumy, výšky výbuchu nad terénem a členitosti terénu, jak bylo podrobně rozepsáno v stati II.

Vzhledem k tomu, že většina zařízení je v budovách, bude rozsah škod na tomto zařízení obdobný rozsahu škod na budovách. Výjimkou jsou některé inženýrské sítě, které, jsou-li uloženy pod zemí, nejsou podstatně poškozeny, jak je zřejmé z bodů 7, 9, 10 a 12 tabulky 1.

V osadách s hustým zastavěním a s několikaposchoďovými budovami bude celkový rozsah boření větší než v osadách s řídkým zastavěním a nižšími budovami.

Z pozemních budov a objektů jsou odolnější proti účinkům atomového výbuchu monolitní železobetonové stavby, budovy s kovovými a železobetonovými kostrami. Několikaposchoďové budovy s nosnými cihlovými zdmi a různé dřevěné stavby jsou proti účinkům atomového výbuchu nejméně odolné.

2. Šíření a rozsah požárů

Škody způsobené tlakovou vlnou jsou zesilovány požáry, není-li řádně organizována požární služba. Požáry vznikají jak přímým účinkem světelného záření, tak i nepřímo působením tlakové vlny, která boří roztopená kamna, kotle a p., porušuje plynové potrubí nebo elektrické vedení a p. Totéž se stalo i v Hirošimě a Nagasaki. Protože nebyla řádně organizována požární služba, nemohly být takto vzniklé požáry lokalizovány a města hořela velmi dlouho. V Hirošimě po ukončení požárů bylo zjištěno, že požáry byly zničeny téměř všechny dřevěné stavby v okruhu do 3000 m od epicentra výbuchu. Zároveň byly požárem těžce poškozeny i všechny sousední zděné budovy.

První požáry budou mnohem intenzivnější tam, kde je možnost zapálení suchého, hořlavého materiálu, jako je na příklad suché dřevo, dřevěné zařízení, kaňiny a zejména pohonné hmoty a mazadla. Toto nebezpečí je ještě zvýšeno za suchého počasí.

Na rozsah druhotných požárů bude mít vliv
— přítomnost nebo nepřítomnost hořlavých látek,

- druh a množství tepelných zařízení, jako na př. vytápěcích kotlů, kamen atd.,
- roční období,
- počasí toho nebo onoho dne.

Určení možnosti vzniku požárů a pravděpodobného druhu je založeno zejména na hustotě budov. Z tohoto důvodu se dá za normálních podmínek očekávat jen plošně omezený prvotní požár v prostorech s hustotou zástavby od 0 do 5%. Požáry se mohou rozšířit i na okolní budovy v prostorech s hustotou zástavby 6 až 20%. Rozsáhlé šíření požárů se předpokládá v prostorech s hustotou zástavby nad 20% a může být ještě zvětšeno silnými větry.

Způsob provádění odhadu rozšíření požárů

Při provádění tohoto odhadu se vychází ze stejných podkladů jako při stanovení diagramů okruhů stupně poškození. Máme-li naryšována jednotlivá pásma poškození A až D, představuje střední hranice pásma D hranici, kam až je možno předpokládat rozšíření požárů. Za tuto hranici je pravděpodobnost požárů poměrně malá a obyvatelé budou prakticky nezranění a schopni uhasit menší požáry, které by příležitostně mohly vzniknout.

Hromadné požáry, které jsou šířeny větrem, nebo velké pozemní požáry v údobí bezvětrí mají rozsáhlé ničivé účinky na obyvatele a na majetek po skončení nepřátelského napadení. Vznik a rozšiřování těchto požárů závisí na vhodnosti prostoru pro vznik a šíření požárů a na účinnosti požární služby.

Vzhledem k rozsáhlým účinkům požárů nebere se v úvahu při vyhodnocování možnosti požáru jedné budovy nebo jednoho bloku, nýbrž rozbor se provádí za všeobecných podmínek na velkých prostorech.

Hustota budov a velikost prostoru jsou důležitým činitelem pro možnosti rozšíření požáru. Zhodnocením těchto činitelů je možno zjistit poměrně přesné prvky pro mapu, na kterou se graficky znázorňují účinky požáru na různé části města. Jako ostatní a doplňující činitelé se berou v úvahu odolnost budov proti požáru, protipožární příkopy, celistvost hořlavých staveb, hořlavý obsah jednotlivých budov, zařízení a velikost budov.

Vedle těchto faktorů je nutno ještě hodnotit teplotu vzduchu, poměrnou vlhkost vzduchu, rychlost větru a množství srážek v jednotlivých obdobích.

Hustota budov

Kdekoli se v této stati uvádí termín hustota budov nebo hustota zástavby, je tím míněn poměr zastavěného prostoru k celkovému volnému prostoru čítající v to ulice, náměstí, parky, dvory a p. Při hodnocení města doporučuje se používat kategorii hustoty zástavby: 0—5%, 6 až 20% a nad 20%. V určitých jednotlivých případech se odlišuje také kategorie hustoty nad 40%. Tato kategorie je však jen výjimečná, protože její hranici ve městě lze těžko zjistit, a také proto, že ve většině měst jsou s tak hustou zástavbou prostory jen velmi malé a k tomu ještě rozptýlené.

Hustota zástavby 0—5% představuje prostor, v němž se oheň zpra-

vidla nerozšíří dále než v budově, v které vznikl. Kryje-li hustota této zástavby prostor alespoň 50 000 m² s nejmenším rozměrem 150 m, tvoří tento prostor podle amerických údajů hlavní protipožární zátaras. Do této kategorie se také zahrnují hřiště, hřbitovy, letiště, železnice a nezastavěný prostor. Nelze do tohoto prostoru zahrnovat zalesněná místa, protože stromy, zejména smrkové, mohou hořet a šířit požár dále.

Do prostorů s hustotou 6 až 20% se počítají takové plochy, kde se požár může rozšířit i mimo budovu nebo prostor, kde vznikl, ale nerozšíří se tak, aby mohl vytvořit rozsáhlý požár.

V prostorech se zástavbou nad 20% mohou vzniknout rozsáhlé požáry.

Ve všech uvedených případech je nutno při posuzování hustoty zástavby brát v úvahu prostor vždy větší než 1½ km².

Určování hustoty zástavby

Hustota zástavby se určuje

- vizuálně — odhadem,
- výpočtem,
- graficky.

V praxi bude nejvíce používáno prvního způsobu, protože v provádění bude nejrychlejší. Ostatních způsobů bude používáno, jen když bude třeba získat přesné údaje pro jednotlivé prostory, nebo tehdy, budeme-li vypracovávat vzorové mapy pro pomocné používání při odhadu.

Vliv počasí na rozšiřování požárů

Všeobecně je možno říci, že v roce jsou určitá období, která je možno podle množství srážek, teploty a vlhkosti vzduchu označit jako období požárů. V těchto obdobích je možnost vzniku a šíření rozsáhlých požárů po skončení nepřátelského napadení mnohem větší.

Z těchto důvodů je při provádění analýsy měst nutno brát v úvahu jednotlivá roční období, množství srážek, zalesnění, rychlost větru a p. Tato úvaha bude pak podkladem při rozhodování o organizaci sil a prostředků.

Stupeň velikosti požárů a jeho stanovení

Stanovení stupně velikosti požárů je způsob, jakým se hodnotí pravděpodobné chování požárů a rozsah škod jimi způsobených za určitých povětrnostních podmínek. Pro analýsu měst je účelné rozeznávat čtyři stupně velikosti požárů: nízký, střední, nebezpečný a kritický. V tabulce 3 jsou uvedeny tyto stupně požárů a jejich pravděpodobné účinky.

Na tabulce 4 jsou ještě uvedeny vlivy větrů a relativní vlhkosti, které ve spojení s předchozí tabulkou jsou vodítkem pro stanovení stupně velikosti požárů (tabulka 5).

Vliv relativní vlhkosti vzduchu na zeslabení světelného impulsu si ukažeme na příkladě. Ve vzdálenosti 1,5 km od epicentra atomového výbuchu v případě, kdy není žádného zeslabení světelného záření v atmosféře, rovná se světelný impuls při výbuchu atomové pumy ráže 1 X přibližně 30 cal/cm². Světelný impuls v téže vzdálenosti za podmínek, že ve vzduchu jsou páry, rovná se jen 18 cal/cm². A při husté mlze je roven nule, to znamená, že světelné záření nebude mít ničivé účinky.

Vztah mezi hustotou budov a stupněm velikosti požáru

Pravděpodobnost velmi rozsáhlých požárů po nepřátelském napadení závisí jednak na hustotě budov a přítomnosti hořlavého materiálu a ostatních dříve uvedených faktorů, jednak na stupni velikosti požáru. Je-li stupeň velikosti požáru »nebezpečný« nebo »kritický«, je větší pravděpodobnost vzniku velmi rozsáhlých požárů. Uvedený stav je možný již při hustotě zástavby 20%. Je-li stupeň velikosti požáru »nízký« nebo »střední«, pravděpodobnost rozsáhlých požárů se snižuje. V této situaci je možnost vzniku rozsáhlého požáru jen při hustotě zástavby 35 až 40%.

Během dlouho trvajících period sucha, jak bylo u nás na př. v roce 1947, je pravděpodobnost velikých škod z požárů zvláště velká, a proto je nutné, aby příslušné orgány prostudovaly tyto podmínky a vyhodnotily možnosti.

3. Určování ztrát obyvatelstva

Při plánování a činnosti složek civilní obrany v období před nepřátelským napadením je nejdůležitější vypracovat plán předběžného odhadu mrtvých a raněných ve vztahu k optimálnímu epicentru. Na základě takto vypracovaného odhadu je možno vypracovat a cvičit plán řešení různých problémů, které mohou vzniknout následkem nepřátelského napadení.

Při napadení umožní rychlý odhad mrtvých a raněných neprodleně uvést v platnost plán opatření.

Aby bylo usnadněno vypracování plánu odhadu mrtvých a raněných, je nutné pro každé město vypracovat statistiku počtu obyvatelstva, a to počty obyvatelstva v denní a noční době v různých částech města. Velké rozdíly budou zejména zjištěny také mezi středem města a předměstím.

K vyhodnocení zalidněnosti v průběhu dne v závislosti na vzdálenosti od epicentra je nutno vypracovat graf nejméně o dvou křivkách vyjadřujících největší rozdíly v zalidnění.

Na obr. 4 je uveden všeobecný příklad grafického řešení.

Vlastní zjišťování ztrát provádíme tak, že z předpokládaného epicentra opišeme kruhy o poloměru 800 m, 1600 m, 2400 m, 3200 m, 4000 m, 4800 m, 5600 m, 6400 m, 7200 m v měřítku mapy.

Do každého takto nakresleného kruhu vpišeme počet obyvatel. Potom se ve spojení s procenty, uváděnými v tabulkách 6 a 7, dají dosti přesně zjistit ztráty na životech, vzniklé kombinovaným poškozením lidského organismu všemi faktory výbuchu nebo jen jedním z nich.

Uvedený způsob zjišťování ztrát způsobených výbuchem atomové pumy je vhodný pro ráže od 1 X do 8 X.

Názorný postup je uveden na obr. 5.

Pro přesné, detailní zjišťování ztrát na obyvatelstvu je možno pod přiložený papír se soustředěnými kruhy o různých poloměrech od 800 m do 7200 m podložit síť vytvořenou rovnoramennými trojúhelníky o straně 3800 m nebo 9600 m v měřítku mapy. Délka strany trojúhelníku se určuje podle velikosti města.

Průsečíky jednotlivých stran trojúhelníků se propichovátkem přenášejí na mapu a tyto body se označí písmeny.

V jednotlivých trojúhelnících jsou uvedeny počty obyvatel.

Každý průsečík na síti je možno považovat za předpokládané epicentrum, za předpokladu, že atomové pumy budou shazovány na jednotlivá místa odděleně.

Výpočet ztrát je dále shodný s dříve popsáním způsobem, i pokud jde o použití dříve uvedených tabulek.

Pro atomové pumy větších ráží než 8 X používá se k výpočtu ztrát na obyvatelstvu tabulky 8 a pásem poškození A až D, jejichž velikosti jsou uvedeny v tabulce 2.

IV. SROVNÁNÍ ÚČINKŮ VZDUŠNÉHO A POZEMNÍHO VÝBUCHU

Úkolem cílové analýsy je zjistit pro nepřitele nejúčinnější a neekonomičtější použití atomových zbraní. Vycházíme-li z tohoto předpokladu, určuje nám cílová analýsa maximální rozsah škod a ztrát. Z tohoto důvodu je také nutné cílovou analýsu provést nejen pro vzdušný výbuch nukleární nebo thermonukleární zbraně, ale podle stejných zásad i pro výbuch pozemní. Je-li atomová puma přivedena k výbuchu v optimální (t. j. výpočtové) výšce, na níž jsou všechny tabulky a grafy v pojednání o cílové analýse zpracovány, je rozsah účinku od tlakové vlny a zejména světelného záření největší.

Poměr rozsahu bořivého účinku tlakové vlny při pozemním a vzdušném výbuchu atomové pumy v optimální výšce je zřejmý z tabulky 9.

Pro vyšší ekvivalenty je možno hranice pásem škod u pozemního výbuchu určit výpočtem ze základního vzorce $A_{px} = A_{1x} \cdot \sqrt[3]{n}$.

Ve vzdálenosti $R = H$ (vzdálenost od epicentra = vypočtené výšce výbuchu) je tlak vzniklý jak vzdušným, tak i pozemním výbuchem stejný. V bližší oblasti ($R < H$) jsou tlaky vzniklé při pozemním výbuchu podstatně vyšší, kdežto ve vzdálenější oblasti ($R > H$) jsou nižší než tlaky vzniklé při pozemním výbuchu.

Dokladem toho je tabulka 10.

Podstatný rozdíl mezi vzdušným a pozemním výbuchem se projevuje u účinků světelného záření. Ničivé účinky světelného záření při pozemním výbuchu jsou značně nižší, neboť intenzita světelného záření je dvakrát až třikrát menší než při výbuchu vzdušném. Příčina je v silném pohlcování světelného záření prachem zdviženým výbuchem a spotřebováním značné části energie na roztavení zeminy.

Protože se světlo šíří přímým směrem a libovolná překážka zabraňuje jeho šíření, může být při pozemním výbuchu ničivý účinek světelného záření vlivem terénu a vysoké zástavby rovněž značně snížen.

Tak lze při úvaze, že intenzita světelného záření je 2 až 3krát nižší a dále podle stejných zásad jako při řešení vzdušného výbuchu, určit hranici prvotních požárů při pozemním výbuchu.

V celkovém rozboru cílové analýsy nebyly podrobně rozepisovány účinky a ochrana proti radioaktivnímu záření a radioaktivnímu zamoření. Důvodem k tomu bylo to, že byl vždy brán v úvahu vzdušný výbuch,

při kterém nejsou tyto účinky ve svých důsledcích rozhodující. Přesto však v tabulkách vykazujících procenta ztrát na životech obyvatelstva je počítáno s kombinovaným zraněním, tedy i s účinkem pronikavé radiace.

Při zpracovávání podrobné cílové analýsy je však nutné plánovat a provést opatření k snížení účinků pronikavé radiace, protože velká intenzita toku pronikavé radiace má schopnost šířit se do velké vzdálenosti, pronikat značnými tloušťkami materiálu a škodit živým organismům. Pronikavou radiací atomového výbuchu jsou nazývány neutrony a paprsky gama při něm vysílané.

Aby bylo možno posoudit zhoubné účinky pronikavé radiace na ráži pumpy a podmínkách výbuchu, je třeba si všimnout hlavních vlastností a zákonitostí šíření záření gama a neutronů.

Vzdalujeme-li se od středu výbuchu, dávka záření gama se zmenšuje, protože je energie kvant gama pohlcována vzduchem.

Dávky záření gama v různých vzdálenostech od centra výbuchu atomové pumpy možno přibližně určit z tohoto vzorce:

$$D\gamma = \frac{k}{R^2} \cdot e^{-R/250} r$$

kde R — vzdálenost středu výbuchu v m, k — koeficient závislý na tritovém ekvivalentu pumpy, jehož hodnoty jsou uvedeny ve služebních knihách.

Součinitelem $e^{-R/250}$ přihlížíme k zeslabení záření vlivem absorpce a rozptylu záření ve vzduchu na dráze od místa výbuchu do daného bodu ($e = 2,72$ — základ přirozených logaritmů).

Z tabulky 11 vyplývá, že se zvětšením ráže atomové pumpy dávka záření gama v určité vzdálenosti od středu výbuchu, a tedy i poloměr oblasti ničivého působení záření gama vzrůstají.

Při pozemním výbuchu jsou dávky záření gama v daných vzdálenostech od místa výbuchu větší než ve stejných vzdálenostech od epicentra při výbuchu vzdušném.

Mimo účinky záření gama je nutné v určité míře uvažovat i účinky záření toku neutronů. Abychom posoudili působení neutronů na živé organismy, používáme tak zvaného biologického roentgen-ekvivalentu-bre. 1 bre je takový tok neutronů, jehož biologické účinky jsou rovnocenné s účinkem 1 r záření gama.

Vztah vzdálenosti epicentra a pronikavé radiace neutronů je uveden v tabulce 12.

Celkové dávky záření zjistíme sečtením záření gama a neutronů.

Při všech uvedených úvahách je nutno přihlížet i k tomu, že se intenzita záření gama při atomovém výbuchu zmenšuje s časem a je možno ji prakticky zanedbat přibližně za 10 vteřin.

Dalším ničivým faktorem účinku atomového výbuchu na osoby je radioaktivní zamoření terénu.

Při vzdušném výbuchu ve větší výšce než 400 m nedochází k nebezpečnému zamoření terénu několik hodin po výbuchu, dokonce ani v prostoru epicentra.

Při pozemním výbuchu může v prostoru středu výbuchu spadnout až 5% radioaktivních produktů výbuchu. Poloměr silně zamořeného okruhu a stupeň zamoření terénu se může podle podmínek výbuchu a meteorologických podmínek lišit desateronásobně i více od hodnot níže uvedených:

Úroveň radiace při pozemním výbuchu atomové pumy střední ráže je v 1000 m od epicentra za 1 hodinu po výbuchu 10 r/hod., za 24 hodin 0,2 r/hod. a za 48 hodin 0,1 r/hod.

Ničivý účinek radioaktivního zamoření terénu podstatně stoupne při použití thermonukleární zbraně, a to zejména při jejím pozemním výbuchu nebo při použití speciálních přísad (kobalt a pod.) a nabývá pak mimořádné důležitosti.

Z pojednání o účincích pronikavé radiace a radioaktivního zamoření terénu je zřejmé, že mohou způsobit velké ztráty na životech u nechráněných osob. Tyto ztráty však lze značně redukovat poměrně jednoduchým ukrytím osob. Při práci v zamořeném terénu pak použitím prostředků protichemické ochrany jednotlivce.

Zvláštní význam má rozbor úrovně radiace a okruhů zamoření terénu při pozemním výbuchu pro plány nasazení jednotek a služeb CO a jejich ochranu při odstraňování následků atomového napadení.

ZÁVĚR

Cílem celého pojednání o cílové analýze měst s hlediska napadení nukleární nebo thermonukleární zbraní byla snaha ukázat možný způsob řešení tohoto problému.

Provedená cílová analýza je pak prvním a základním podkladem pro zpracování veškerých ženíjně technických a operačních plánů pro ochranu obyvatelstva, objektů a pro odstranění následků atomového úderu.

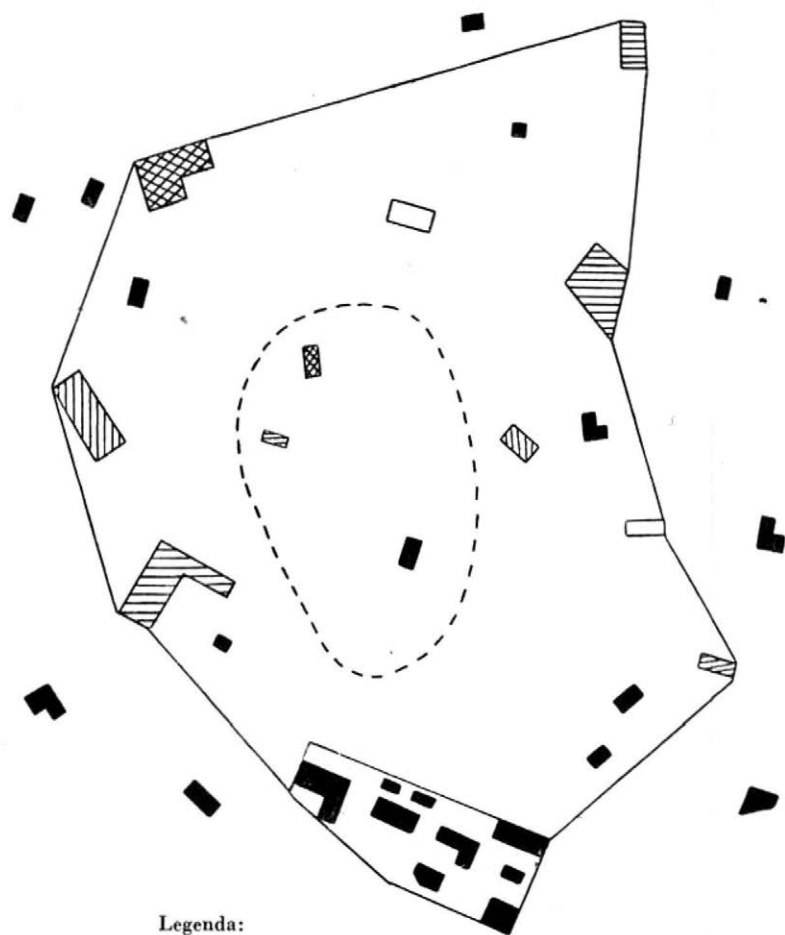
S tohoto hlediska je možno rozdělit cílovou analýzu na dvě části, a to:

1. Určit takový ekvivalent, který je pro nepřítele neekonomičtější, a zároveň určit epicentrum nukleární zbraně, které zajistí způsobení největších ztrát na životech a největších škod na budovách a zařízeních.

2. Provést rozbor škod vzniklých bořivými účinky tlakové vlny, primárními a sekundárními požáry a ztrát na životech obyvatelstva.

S oběma uvedenými částmi pak souvisí dále uvedený rozbor účinků pozemního výbuchu, který se řeší jako další alternativa cílové analýzy stejnými metodami a podle stejných zásad jako u výbuchu vzdušného. V tomto případě je však nutné hlouběji brát v úvahu účinky pronikavé radiace a radioaktivního zamoření podle zásad, které jsou uvedeny v poslední části a v služebních knihách.

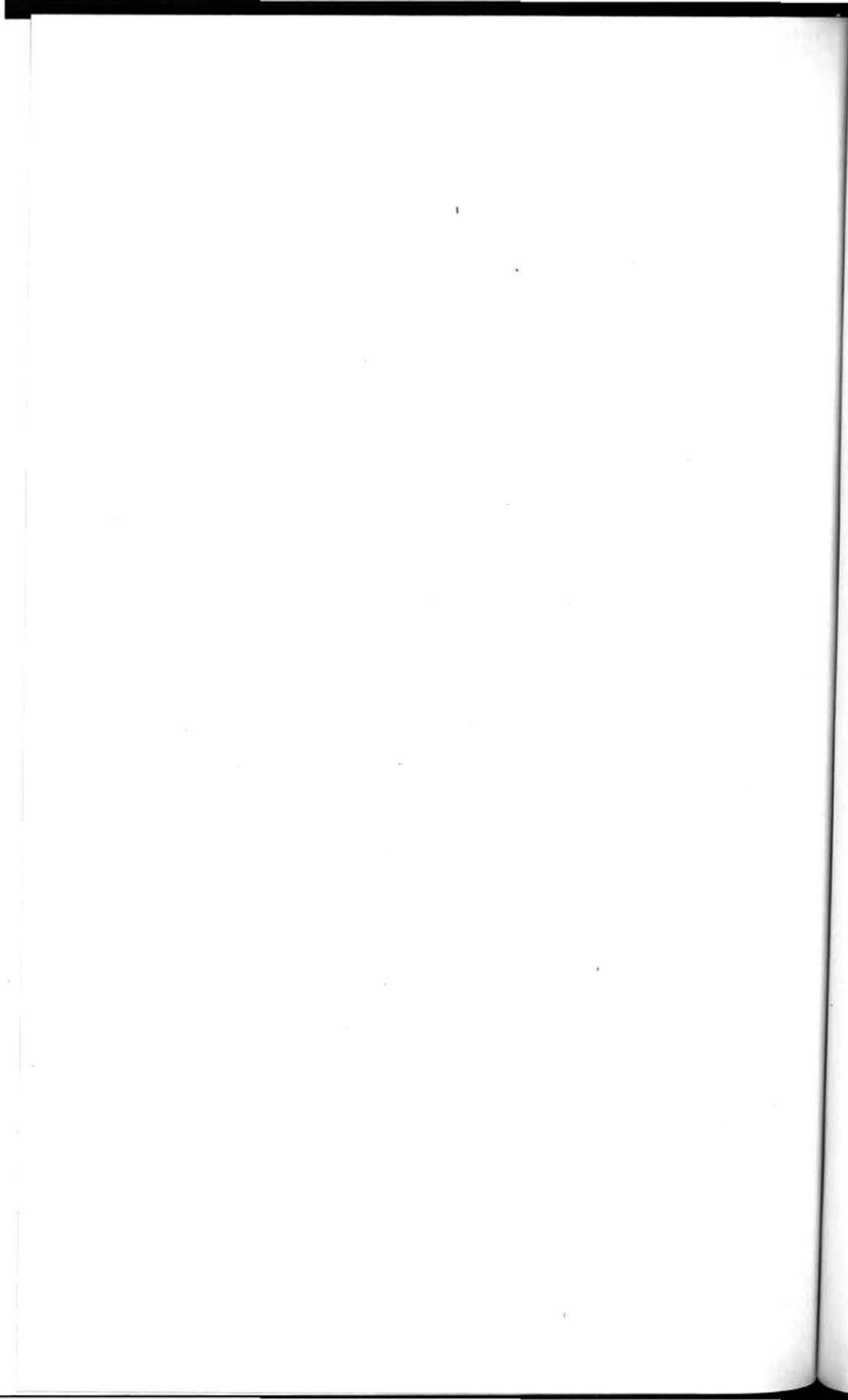
Se zřetelem na rychlý vývoj nukleárních a thermonukleárních zbraní a na stálý růst jejich ničivého účinku s tím související je nutné zásady jejich použití i ochrany proti nim stále sledovat a doplňovat nejnovějšími poznatky vojenské vědy a techniky v souvislosti s vývojem mezinárodně politické situace.

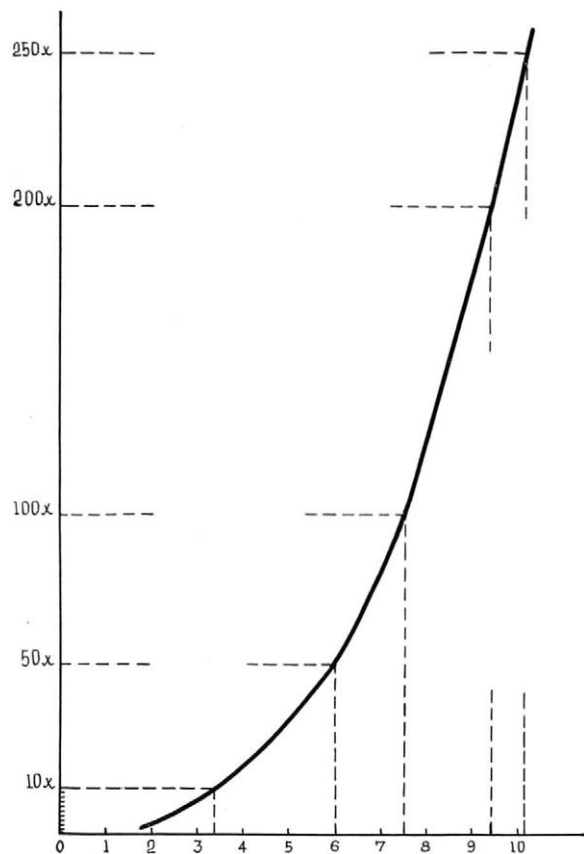

Legenda:

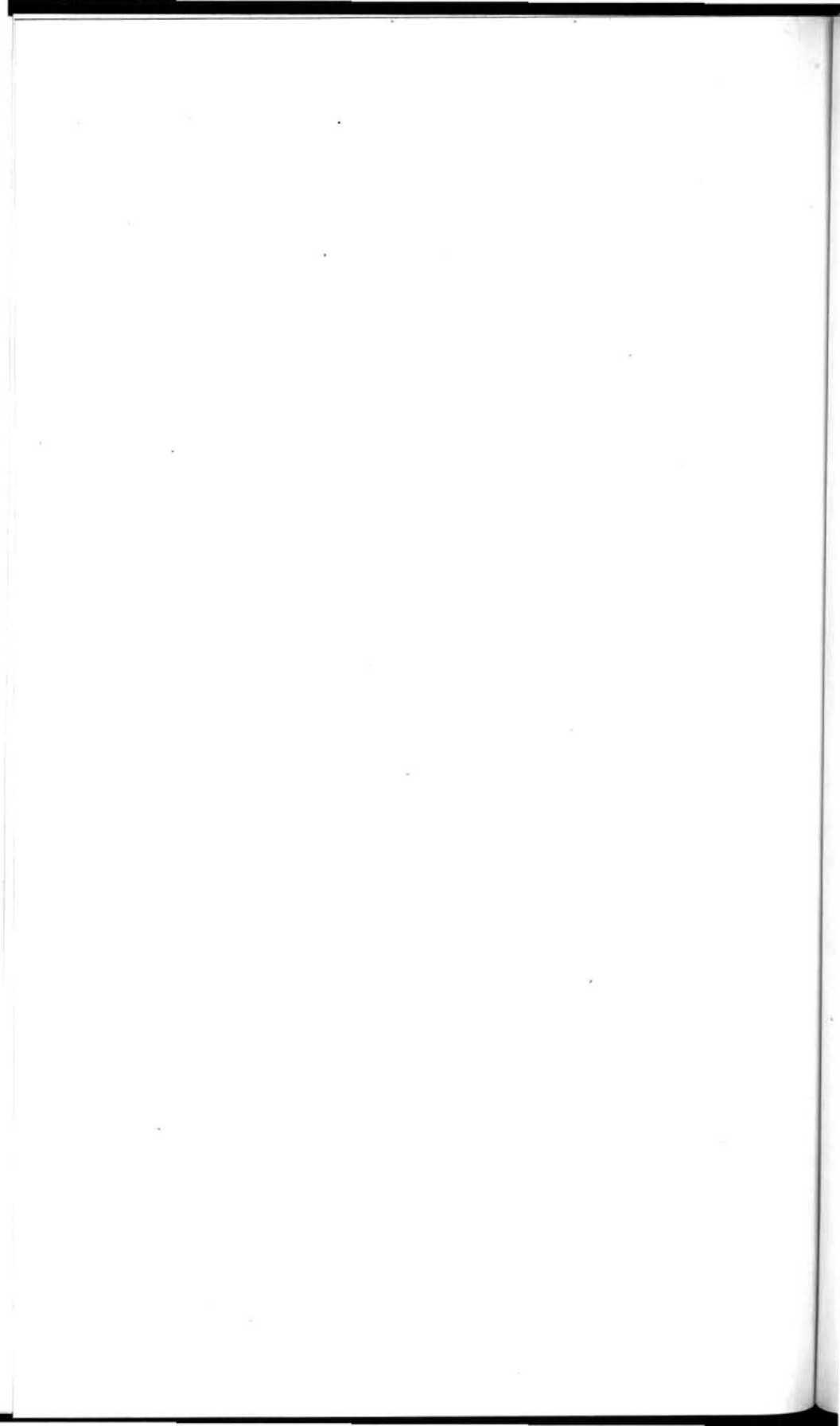
- objekty kategorie Z,
- I,
- II,
- III,
- objekty nekategorisované,
- plocha největšího zalidnění

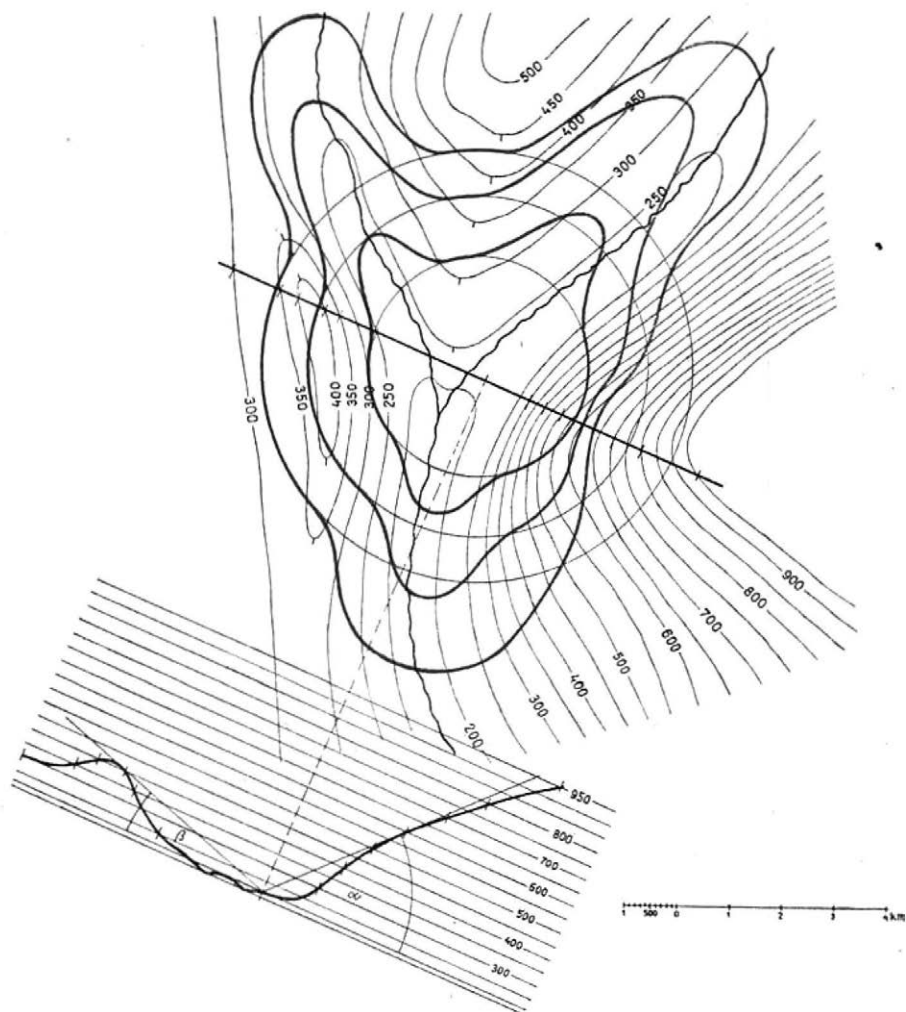
Obr. 1. Grafické řešení cílového obrazce

Obr. 2. Křivka průběhu velikosti pásma škod B v závislosti na ekvivalentu

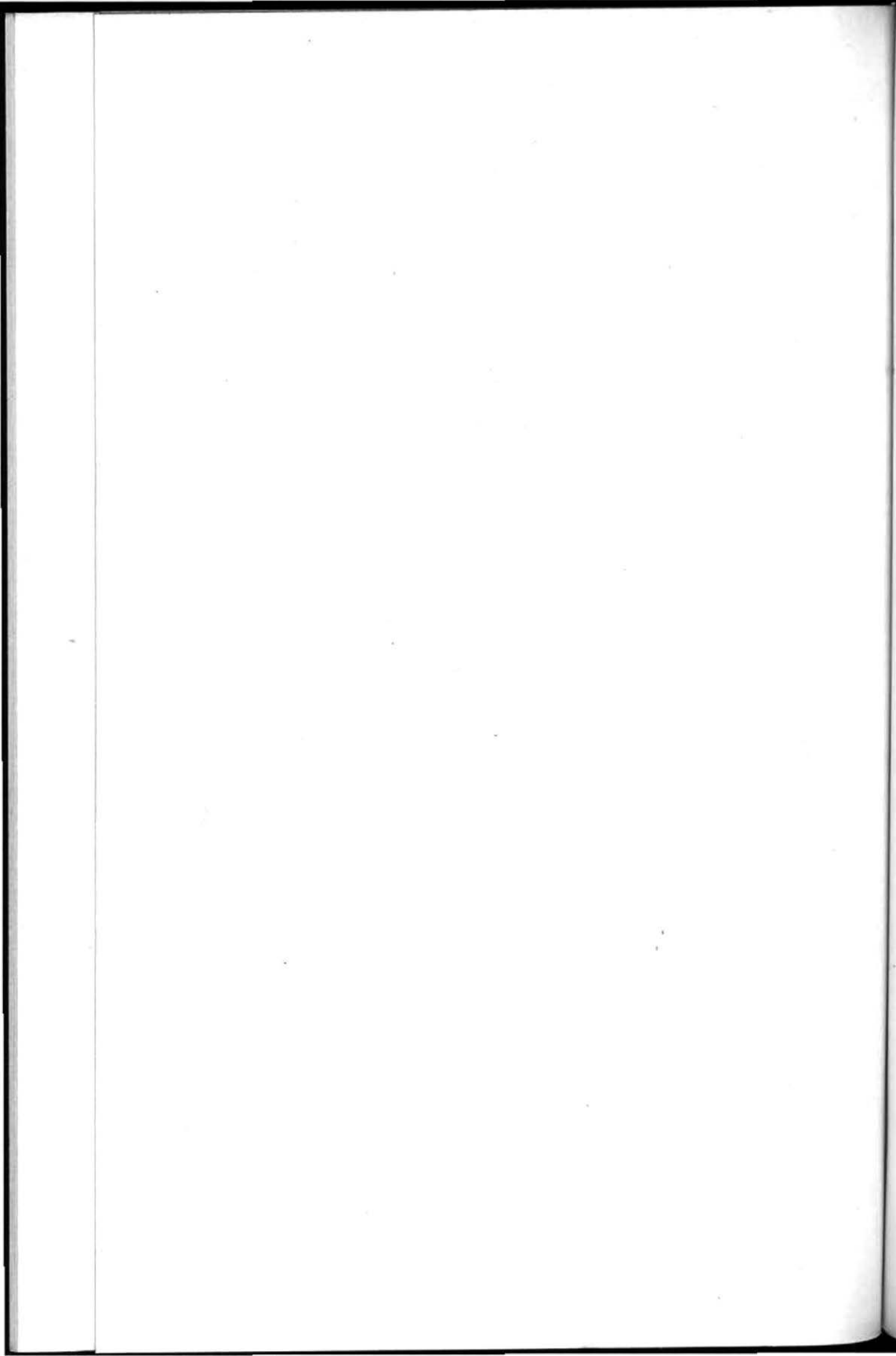

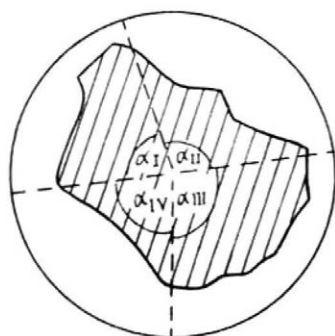
Úhel $\beta \pm 4^\circ < 12^\circ$.
V tomto případě, i když převýšení je 200 m, nezmenšují se pásma škod, protože svahový úhel $\approx 12^\circ$

Svahový úhel $\alpha = 12,3^\circ > 12^\circ$.
Převýšení terénu při $\alpha = 12,3^\circ = 350$ m. Tato výška je větší než výška čela tlakové vlny, tím také se zmenšují okruhy pásem škod C a D

Obr. 3. Vliv členitosti terénu na změny kruhů pásem škod

Měřítko 1 : 100 000

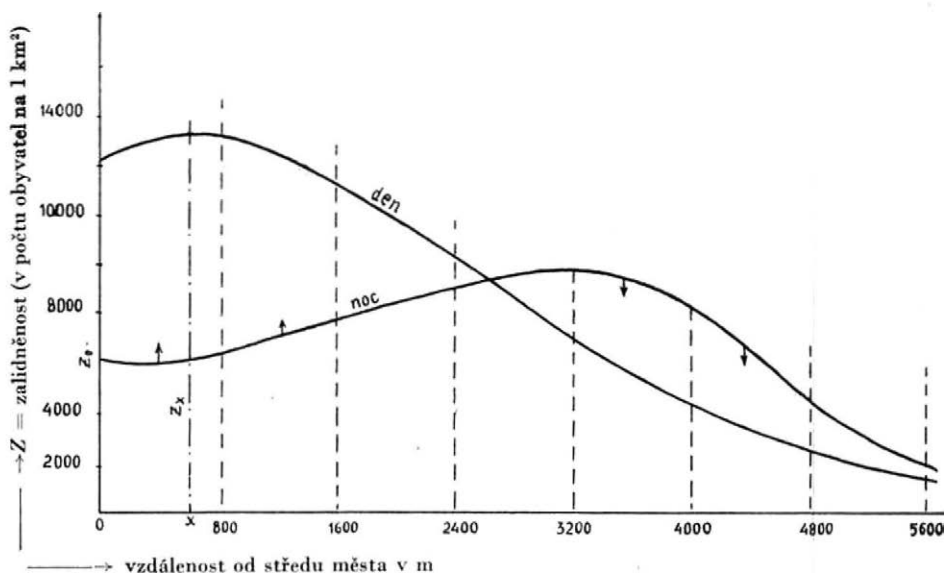
Graf je třeba podle rozdílnosti charakteru části města zhotovit jako průměrné rozložení zalidnění v určitém sektoru (kruhová výseč ke středu města).

Jejich velikost a počet závisí na rozdílnostech zalidnění v radiálních směrech.

Počet obyvatel vyskytujících se v pracovní den v okruhu o poloměru x lze zjistit výpočtem ze

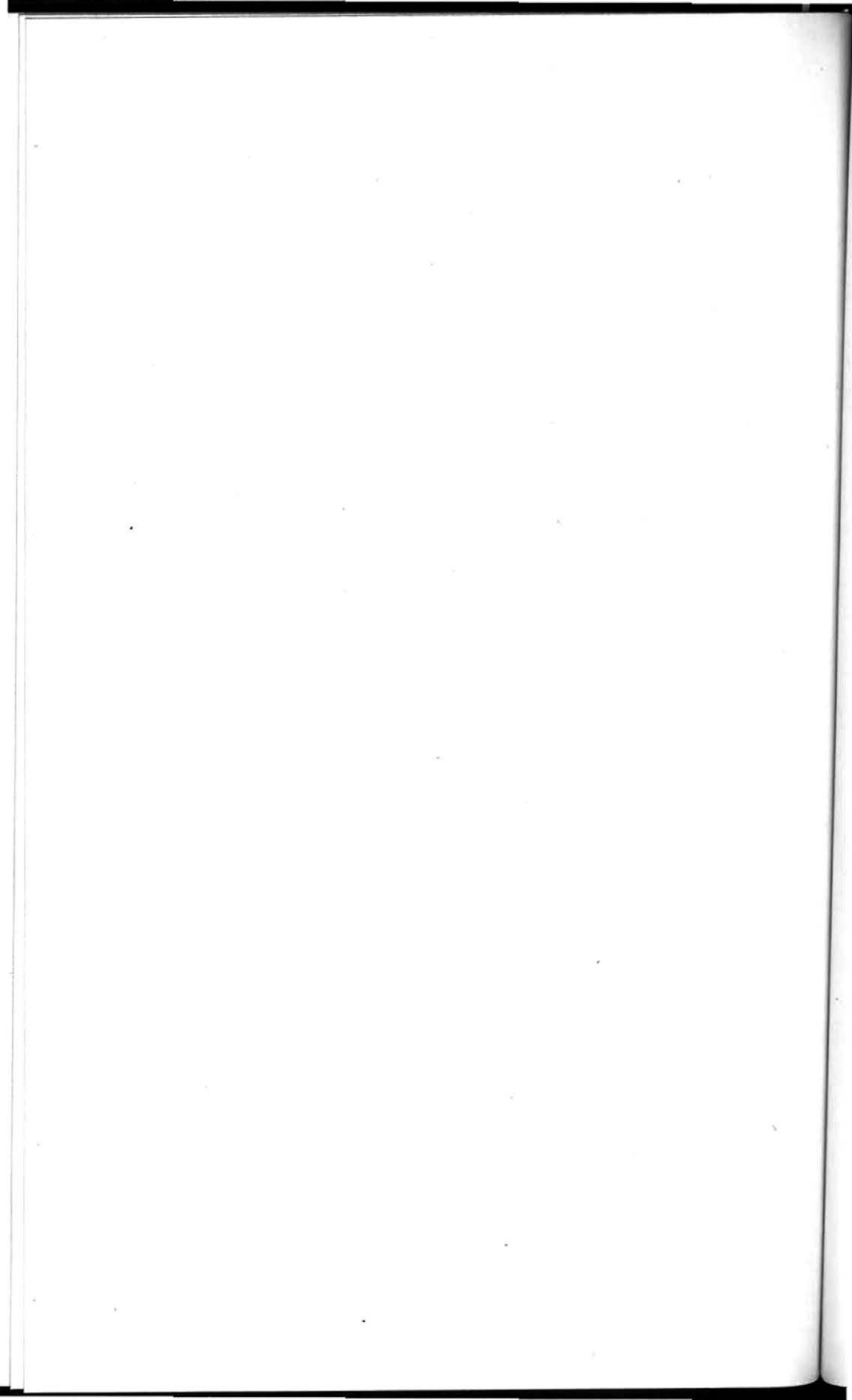
vzorce $\pi x \cdot \frac{Z_0 + Z_x}{2}$. Počet obyvatel v určitém sektoru (kruhové výseče) zjistíme ze vzorce

$$x \cdot \frac{1}{2} x^2 \cdot \text{arc } a \cdot \frac{Z_0 + Z_x}{2}.$$

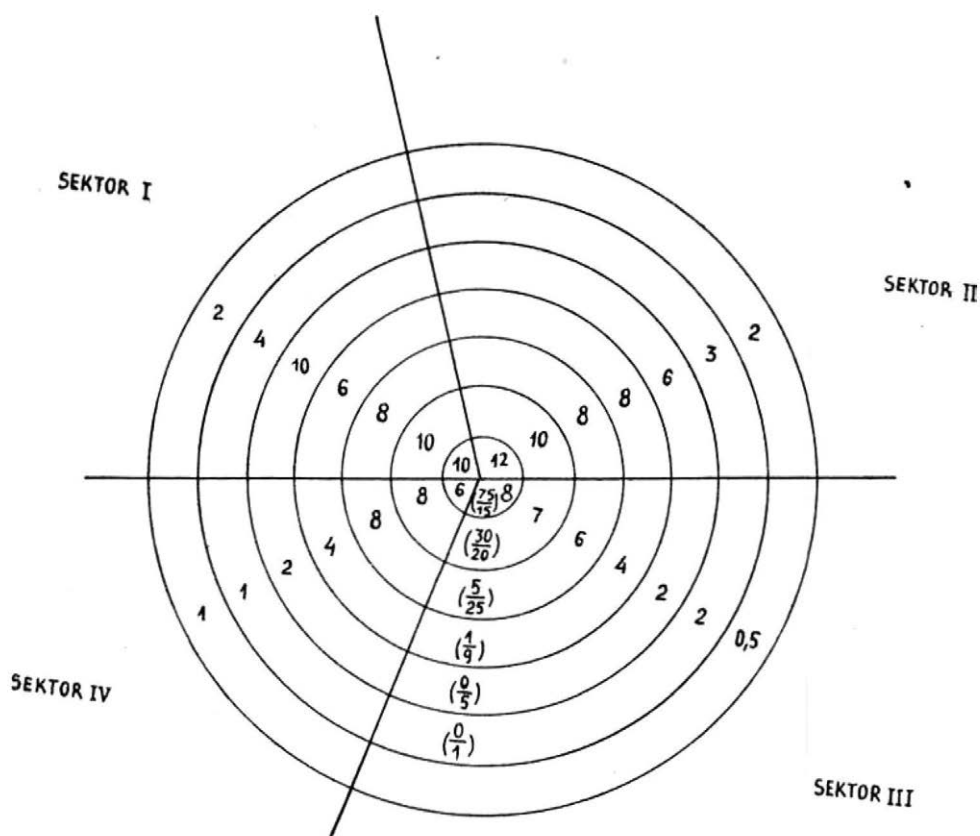
V denním grafu musí být započítán přesun obyvatel ve městě i příliv obyvatel z míst mimo město (zaměstnání, obchod a p.)

Obr. 4. Graf hustoty zalidnění ve vztahu ke vzdálenosti od středu města (ve dne a v noci) v určitém sektoru

Předpoklad: Epicentrum je v blízkosti středu města, poloměry okruhů po 800 m, v nich uveden

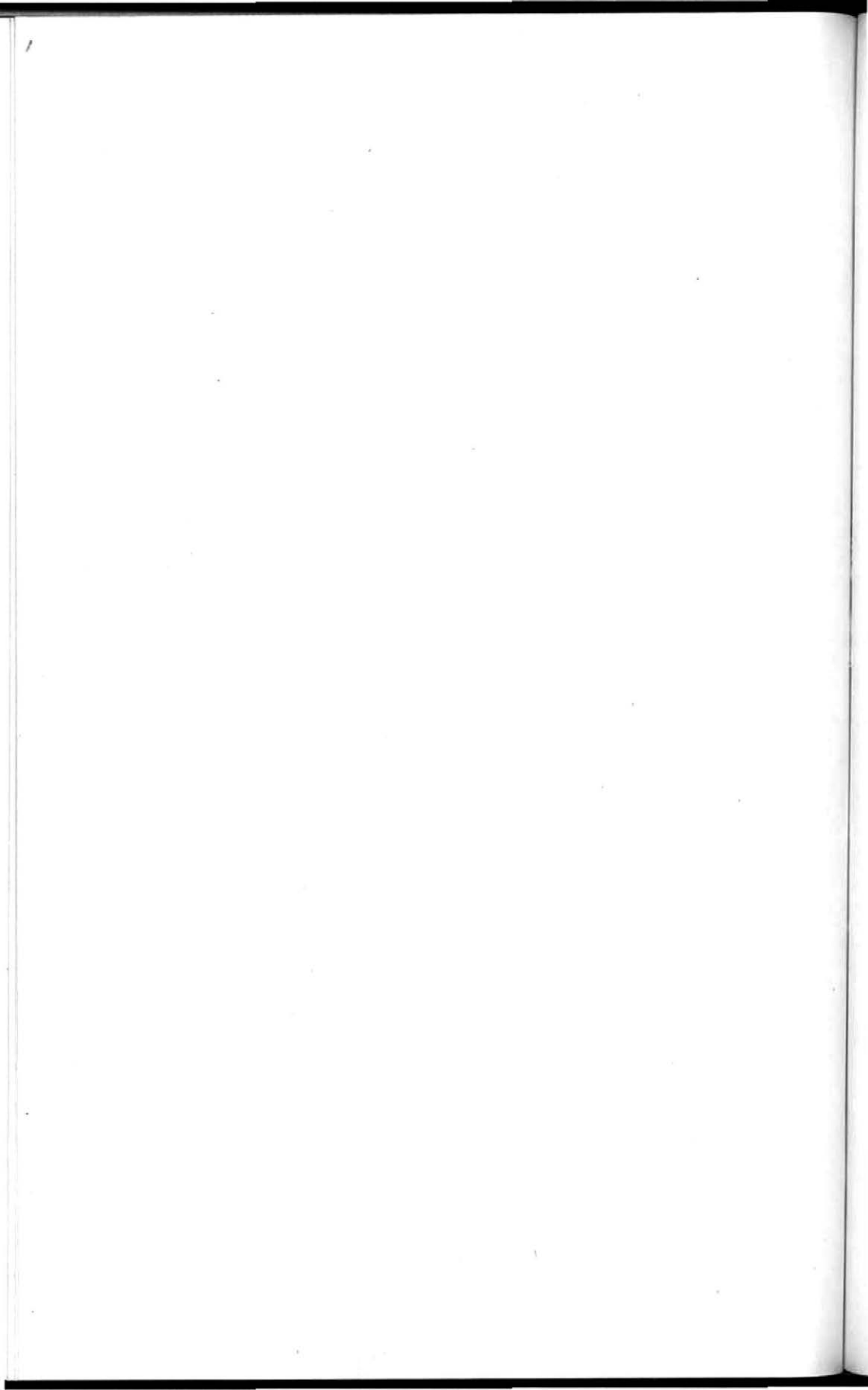
počet obyvatel v tisících a v závorce ve zlomku: $\frac{\% \text{ smrtelných zranění}}{\% \text{ středních a lehkých zranění}}$

Příklad výpočtu ztrát obyvatelstva v sektoru I.

Druh zranění	Vzdálenost od epicentra						
	do 800	800-1600	1600-2400	2400-3200	3200-4000	4000-4800	4800-5600
Smrtelné	7.500	3000	400	60	—	—	—
Střední a lehké	1.500	2000	2000	540	500	40	

Obr. 5. Příklad výpočtu ztrát na obyvatelstvu při napadení předem hlášeném — pro atomovou pumu I X.

Tabulka 1
(k textu na str. 100)

ÚČINKY TLAKOVÉ VLNY NA BUDOVY A ZAŘÍZENÍ

Pořad. číslo	Předmět	P á s m o š k o d			
		A	B	C	D
1	Budovy skeletové železobetonové	Budovy stojí, avšak výplně a příčky budou pravděpodobně zničeny	Stejně jako v pásnu A	Vnější stra- ny výplně budou středně poškozeny	Jako v pásnu C, ale slabě poškození
2	Cihlové domy	Úplně zbořeny	Střední poboření	Slabé po- boření	Nepatrné po- škození
3	Průmyslové stavby s kovovou konstrukcí (výrobní haly)	Úplně zbořeny	Konstrukce silně poško- zena	Částečné poškození, zejména výplně	Slabé poško- zení výplně
4	Montované dřevěné domy	Zničeny	Zničeny	Silně pobo- řeny	Střední poško- zení
5	Radiové vysílačky a televizní věže	Zničeny	Některé poškozeny	Některé poškozeny	Částečně po- škozeny, ale schopny pro- vozu
6	Dálnice a betonové (dlážděné) vozovky	Nesjízdné	Nesjízdné	Mnoho míst zabloková- no troskami a musí být před využitím odklizeny	Určité části jsou zablo- kovány a před použitím musí být odklizeny
7	Vodovodní potrubí	Určité části zni- čeny, zejména v epicentru vý- buchu a na mostech	Nepoškoze- no, vyjímá- jíc potrubí, které je ulo- ženo na mos- tech	Nepoškoze- no	Nepoškozeno
8	Věžové vodárny a nad- zemní vodní nádrže	Většinou zni- čeny nebo po- škozeny tak, že jich nelze po- užívat	Shodné jako v pás- nu A	Částečně poškozeny	Částečně po- škozeny, ale pravděpodob- ně použitelné
9	Kanalizace	Některé potru- bí zničeno v prostoru epi- centra	Nepoškoze- na	Nepoškoze- na	Nepoškozena

Pořad. číslo	Předmět	P á s m o š k o d			
		A	B	C	D
10	Plynové potrubí	Určité části potrubí zničeny, zejména v prostoru epicentra a na mostech	Nepoškozeno s výjimkou potrubí uloženého na mostech	Nepoškozeno	Nepoškozeno
11	Vzdušné elektrické vedení, sloupy, dráty a transformátory	Zničeny	Zničeny nebo silně poškozeny	Sloupy většinou použitelné, dráty přetrhány, transformátory budou mít krátké spojení	Sloupy většinou nepoškozeny, dráty přetrhány, transformátory budou mít krátké spojení
12	Kabelové elektrické vedení	Nepoškozeno, vyjímajíc míst, kde je provedeno napojení na vzdušné vedení	Shodné jako v pásmu A	Nepoškozeno	Nepoškozeno
13	Velké povrchové sklady pohonných hmot a mazadel	Zničeny	Pravděpodobně zničeny	Možné zničení	Nepoškozené

Tabulka 2

(k textu na str. 101)

ZÁVISLOST POLOMĚRŮ KRUHOVÝCH PÁSEM ŠKOD NA EKVIVALENTU

Velikost ekvivalentu pumy	Poloměry pásem v metrech			
	A	B	C	D
1 X	805	1609	2415	3 220
2 X	1010	2010	3030	4 025
3 X	1155	2310	3465	4 620
4 X	1280	2560	3840	5 120
5 X	1375	2750	4125	5 500
6 X	1460	2925	4385	5 850
7 X	1540	3075	4615	6 150
8 X	1610	3220	4830	6 440
50 X	2886	5770	8656	11 540

Závislost rozsahu účinků pum na ekvivalentu je určena vztahem

$$\frac{R_1}{R_2} = \sqrt[3]{\frac{q_1}{q_2}},$$

kde R jsou vzdálenosti od epicentra a q ekvivalenty příslušných pum.

Křivka průběhu velikosti pásma škod B pro ekvivalenty 1 X až 250 X je uvedena v grafu na obr. 3,

kde platí vztah:

$$B_{nx} = \sqrt[3]{N_x \cdot B_{1x}}$$

B_{nx} je poloměr pásma škod B pro libovolný „ n “ násobek ekvivalentu 1 X,

N_x je libovolný násobek ekvivalentu 20 000 t TNT.

Tabulka 3
(k textu na str. 106)

Stupeň velikosti požárů	Druh a rychlost šíření	Požadavky na lokalisaci
Nizký	Pomalu hořící ohně, nešíří se	Není přímého nebezpečí, požár může být brzy kontrolován
Střední	Oheň prudce hoří, požáry jednotlivých budov se spojí v požár celého prostoru	K uhašení požárů a uhašení ohniska místa vzniku je třeba organizované činnosti
Nebezpečný	Požáry rychle se šířící do velkých prostorů a způsobující místní požáry na vzdálenost 400 až 800 m	Pravděpodobnost hromadných škod. Pro snížení těchto účinků je nutná organizovaná činnost požárníků a obyvatelstva a použití všeho požárního zařízení, které je k dispozici
Kritický	Velmi rozsáhlé, rychle se šířící	Obyvatelstvo a zařízení musí být v prostoru před šířením a po stranách šíření požáru odsunuto. Organizované akce je možno provádět jen vzadu a po stranách požáru a plánuje se ihned zdolání čela požárů, jakmile to podmínky dovolí.

Tabulka 4
(k textu na str. 106)

STUPEŇ VELIKOSTÍ POŽÁRŮ V SOUVISLOSTI S RYCHLOSTÍ VĚTRU A RELATIVNÍ VHLKOSTI V NEČLENITĚM TERÉNU (STOUPÁNÍ SVAHU MAX. 20 %)

Rychlost větru — 6 m nad terénem km/hod.	Relativní vlhkost			
	nad 40	26—40	15—25	pod 15
0—20	nížký	střední	střední	nebezpečný
21—40	střední	nebezpečný	nebezpečný	kritický
nad 40	nebezpečný	nebezpečný	kritický	kritický

Tabulka 5
(k textu na str. 106)

STUPEŇ VELIKOSTI POŽÁRŮ V SOUVISLOSTI S RELATIVNÍ VHLKOSTÍ A RYCHLOSTÍ VĚTRU V ČLENITĚM TERÉNU

Rychlost větru — 6 m nad terénem km/hod.	Relativní vlhkost			
	nad 40	26—40	15—25	pod 15
0—20	střední	střední	nebezpečný	kritický
21—40	nebezpečný	nebezpečný	kritický	kritický
nad 40	kritický	kritický	kritický	kritický

Tabulka 6
(k textu na str. 107)

TABULKA PROCENT ZTRÁT
PŘI URČOVÁNÍ SMRTELNÝCH ZRANĚNÍ (S), LEHCÍCH (L) A NEZRANĚNÝCH (N) PŘI NAPADENÍ PŘEDEM HLÁŠENÉM

Poloměry kruhů	1 X			2 X			2,5 X			3 X			4 X			5 X			6 X			7 X			8 X		
	s	l	n	s	l	n	s	l	n	s	l	n	s	l	n	s	l	n	s	l	n	s	l	n	s	l	n
0,0— 800 m	75	15	10	85	10	5	87	9	4	88	9	3	90	8	2	92	7	1	93	6	1	94	5	1	95	4	1
800—1600 m	30	20	50	50	25	25	57	22	21	62	19	19	70	15	15	75	13	12	79	12	9	82	11	7	85	10	5
1600—2400 m	5	25	70	15	25	60	19	25	56	23	25	52	30	25	45	36	25	39	41	26	33	46	28	26	50	30	20
2400—3200 m	1	9	90	3	17	80	4	20	76	4	22	74	5	25	70	6	28	66	7	31	62	9	33	58	10	35	55
3200—4000 m	0	5	95	0	10	90	0	12	88	0	13	87	1	14	85	2	15	83	3	16	81	4	18	78	5	20	75
4000—4800 m	0	1	99	0	5	95	0	7	93	0	9	91	0	10	90	0	12	88	0	14	86	1	17	82	1	19	80
4800—5600 m	0	0	100	0	1	99	0	2	98	0	3	97	0	5	95	0	6	94	0	8	92	0	9	91	0	10	90
5600—6400 m	0	0	100	0	0	100	0	0	100	0	0	100	0	1	99	0	1	99	0	2	98	0	4	96	0	5	95
6400—7200 m	0	0	100	0	0	100	0	0	100	0	0	100	0	0	100	0	0	100	0	0	100	0	0	100	0	1	99

Tabulka 7
(k textu na str. 107)

TABULKA PROCENT ZTRÁT BEZ PŘEDBĚŽNÉHO HLÁŠENÍ

Poloměry kruhů	1 X			2 X			2,5 X			3 X			4 X			5 X			6 X			7 X			8 X		
	s	l	n	s	l	n	s	l	n	s	l	n	s	l	n	s	l	n	s	l	n	s	l	n	s	l	n
0,0— 800 m	90	10	0	95	5	0	96	4	0	97	3	0	98	2	0	98	2	0	99	1	0	99	1	0	99	1	0
800—1600 m	50	35	15	70	20	10	74	17	9	80	14	6	85	10	5	89	8	3	91	6	3	94	5	1	95	4	1
1600—2400 m	15	40	45	30	40	30	35	37	28	42	35	23	50	30	20	58	26	16	64	23	13	70	21	9	75	20	5
2400—3200 m	2	18	80	5	25	70	6	28	66	8	31	61	10	35	55	12	37	51	15	38	47	17	39	44	20	40	40
3200—4000 m	0	10	90	1	14	85	2	16	82	3	17	80	5	20	75	7	23	70	8	27	65	9	31	60	10	35	55
4000—4800 m	0	5	95	0	10	90	0	11	89	0	12	88	1	14	85	2	17	81	3	20	77	4	22	74	5	25	70
4800—5600 m	0	1	99	0	5	95	0	6	94	0	8	92	0	10	90	0	12	88	0	13	87	0	13	87	1	14	85
5600—6400 m	0	0	100	0	1	99	0	2	98	0	3	97	0	5	95	0	7	93	0	8	92	0	9	91	0	10	90
6400—7200 m	0	0	100	0	0	100	0	0	100	0	0	100	0	0	100	0	2	98	0	3	97	0	5	95	0	5	95

Tabulka 8

(k textu na str. 108)

PRŮMĚRNÉ PROCENTO MRTVÝCH A ZASAŽENÝCH V PÁSMU ŠKOD

Pásmo škod	Mrtví		Ranění		Nezranění	
	bez hlášení	s hlášením	bez hlášení	s hlášením	bez hlášení	s hlášením
A	90	75	10	15	0	10
B	50	30	35	20	15	50
C	15	5	40	25	45	70
D	2	1	18	9	80	90

Tabulka 9

(k textu na str. 108)

SROVNÁNÍ ÚČINKŮ PŘI POZEMNÍM A VZDUŠNÉM VÝBUCHU PRO ATOMOVOU PUMU 1X

Přetlak 200 m od epicentra v kg/cm ²	Výbuch vzdušný, pozemní	Hranice pásma							
		A		B		C		D	
		vzdá- lost v m	pře- tlak kg/cm ²	vzdá- lost v m	pře- tlak kg/cm ²	vzdá- lost v m	pře- tlak kg/cm ²	vzdá- lenost v m	pře- tlak kg/cm ²
3,50	vzdušný	805	1,3	1609	0,40	2415	0,20	3220	0,10
30,00	pozemní	680	1,3	1270	0,40	2100	0,20	3060	0,10

Tabulka 10
(k textu na str. 108)

Druh výbuchu	Malá ráž		Střední ráž		Velká ráž	
	vzdálenost od epicentra v m					
	400	500	600	800	1000	1250
pozemní	2,0	1,2	2,3	1,2	2,4	1,45
vzdušný	1,75	1,45	1,75	1,45	1,75	1,65

Tabulka 11
(k textu na str. 109)

Druh výbuchu	Celkové dávky záření gama na hranici pásem škod v r. při atomové pumě 1 X			
	A	B	C	D
vzdušný	2 500	50	3	0
pozemní	15 000	5000	10	0,5

Tabulka 12
(k textu na str. 109)

Druh výbuchu	Celkové dávky zamoření neutronů na hranici pásma škod v r. pro atomovou pumu 1 X			
	A	B	C	D
vzdušný	800	20	0	0
pozemní	5000	150	2	0

REFERÁTY ZE ZAHRANIČNÍCH VOJENSKÝCH ODBORNÝCH ČASOPISŮ

ÚVAHY O BUDOUCÍ VÁLCE

Z článku R. H. Browna »The Coming War« — A. concept. Armor, 1953, sv. 62, čís. 4, str. 6—15.

Autor analyzuje vojenskou situaci v USA a dochází k závěru, že vypukne-li válka proti SSSR, utrpí americká armáda pravděpodobně porážku. Jedna z příčin této situace tkví v tom, že američtí teoretikové nezhodnotili správně možnosti vyplývající z použití obrněných divísi a spoléhají příliš na úspěch vzdušných operací a na použití taktických atomových zbraní. Nepočítají s tím, že vysazení výsadků na nepřátelském území bude prakticky nemožné, neboť by byly vystaveny hluboko v nepřátelském týlu úderu silných tankových vojsk.

Dále uvádí, že je nesprávně chápána úloha pěší divise v budoucí válce. Nynější americká pěší divise má přibližně asi polovinu tanků proti tankové divisi, nemá však její vlastnosti, t. j. pohyblivost, schopnost manévru a možnost překonávat různý terén. Pohyblivost tanků nemůže být totiž v pěší divisi větší než pohyblivost pěšáka. A tak možnosti jsou snižovány podle úrovně pěšáka. Naopak obrněnou divisi je možno provádět bleskové akce a vzrůstá jejich schopnost být zasazena v pravý okamžik a proniknout hluboko do nepřátelského týlu. Tyto možnosti tankových svazků nejsou však využívány, neboť začlenění tanků do pěších útvarů a svazků (ke každému pěšímu pluku a divisi) snižuje a tříští jejich údernou sílu a současně znemožňuje postavení silných tankových vojsk, která jsou jediným reálným prostředkem nejen pro obranu americké pevniny, ale i pro přechod do protiútoků v nové válce.

Také vývoj v konstrukci tanků po roce 1945 nebyl správně zaměřen. Došlo se do takového stadia, kdy se lehký tank nahradil středním tankem z poslední světové války, aniž by se zvýšil jeho akční radius a pohyblivost, které jsou rozhodující pro splnění jeho úkolů. Také střední tanky se zvětšily co do velikosti, váhy a palebné účinnosti. Ve snaze chránit střední tank proti účinkům 88mm děla byl zkonstruován typ hodící se pro všechny úkoly, plněné dřívě těžkým tankem. Nynější jakýsi kompromisní typ středního tanku nespĺňuje ani

požadavky, které jsou kladeny na tento typ v pěší divisi, ani požadavky tankového vojska. Je-li konstrukce středního tanku výsledkem obavy před účinky německého 88mm děla, pak je těžký tank výsledkem strachu před sovětskými tanky typu STALINEC (153).

V plánech výzkumu a vývoje se tvrdí, že se podaří zkonstruovat těžký tank, který odolá palbě nepřátelských těžkých tanků a který bude mít dělo schopné zničit jakýkoli nepřátelský tank. Avšak zvýšení ráže děla snižuje podstatně pohyblivost. Rozbor výsledků vývoje dnešních typů tanků ukazuje, že celý vývojový program byl více ovlivněn americkou originální koncepcí rozdělit tanky do tří kategorií a obavou před 88mm dělem a tankem typu STALINEC, než aby byl postaven na důkladném rozboru soudobých požadavků.

Autor článku proto navrhuje úplné přehodnocení požadavků kladených na vývoj tanků. Doporučuje, aby byl vyvíjen lehký tank, který by byl vybaven dělem větší ráže, ale byl poměrně málo pancéřovaný a tak měl menší váhu, avšak větší mobilnost a mnohem větší akční radius. Takový tank teprve splní své poslání, totiž provádět průzkum jako každé pancéřové vozidlo, jež je schopno vést boj s nepřátelskými jednotkami. Co se týče středního tanku, doporučuje, aby byl vyvíjen jiný typ pro pěchotu a jiný typ pro tanková vojska. Dnešní typ zdá se mu příliš těžký, konstrukčně příliš složitý, drahý a s omezenou pohyblivostí. Proto prý není s to proniknout hluboko do nepřátelského území a nepřetržitě pokračovat v úderu proti nepříteli. Výroba většího počtu těžkých tanků zdá se mu v dnešní době nevhodnou. Každý pokus o normalisaci těžkého tanku ve světle dnešních znalostí povede k narušení celkového programu výzkumu a vývoje. Soudobý těžký americký tank má zatím příliš mnoho nevyřešených konstrukčních problémů.

Ve svém celkovém hodnocení tankového vojska soudí americký plukovník, že dosud žádná země a žádná armáda ne-

využila zatím všech možností plynoucích z hromadného použití tanků a nezaložila na tomto poznatku svou taktiku a strategii pro vedení války v budoucnosti.

Američané vyvinuli tři skutečně mobilní druhy vojsk: tankové vojsko jako základ mobilního vojska, vzdušné výsadky jako pěší vojsko a strategické a taktické letectvo. Všechny tyto tři velké mobilní síly musí být použity v boji jako harmonický celek.

Hromadně nasazené tanky mohou prolomit nepřátelskou obranu a dosáhnout určených úkolů. Postavení ovládnutá tanky musí být okamžitě zesílena vzdušnými výsadky, které zabezpečí dosaženou čáru a vybudují opěrné rajony, jež pak budou zásobovány dopravními letadly chráněnými taktickým letectvem. Když pak tankové svazy pokračují v dalším útoku s cílem zmocnit se dalších cílů, mohou být všechny takto prozatímne vybudované základny letecky evakuovány a tím se uvolní pro plnění dalších úkolů. Tím se vytvoří všechny předpoklady pro vítězství a je prý jen třeba, aby velký geniální vojevůdce dokázal vhodně koordinovat činnost těchto mobilních vojsk. Ničení způsobené použitím atomových zbraní amerického letectva a vzdušných výsadků koordinované s použitím tankových vojsk může být úspěšně využito pro moderní pohyblivou válku, jež bude převyšovat svou technikou všechno to, čeho bylo dosaženo v minulosti.

TAKTIKA V ATOMOVÉ VÁLCE

Autor, který byl velitelem 2. americké tankové divise v druhé světové válce, hodnotí dosavadní americkou vojenskou doktrínu, podle níž se vojska soustřeďovala na zvoleném místě, aby vedla útok na nejslabší místo nepřátelské obrany. V současné době však takové soustředění sil poskytuje obránci největší příležitost k tomu, aby zničil útočníka použitím taktických atomových zbraní. Proto je nutno provádět útok na nejsilnější místo obrany nepřítele, vojsky velmi rychle soustředěnými, která pak provedou útok tak mocný, že nepřátelská postavení rychle prolomí a znemožní odhod nepřítele.

Každý velitel musí mít nepřetržitě

Toto tvrzení zdůvodňuje autor ještě dvěma faktory:

1. Americký průmysl má největší produkci na světě, tedy mu musí odpovídat typ armády, která by plně využila jeho možnosti. Autor je přesvědčen, že obyvatelstvo Spojených států, i když bude doplněno vojáky svých spojenců, nemá naději na úspěch proti masám lidí, kterých může použít Sovětský svaz a lidová Čína. Proto radí, aby byl položen důraz nikoli na pěšáka, ale na tanky, čímž bude současně i plně využito průmyslové kapacity.

2. Tank je jedinou zbraní, která skýtá dostatečný stupeň ochrany na atomovém bojišti. Schopnost tanků pokračovat v průlomu je mnohem větší než u kterékoli pěší jednotky. Tanky jsou s to provádět operace rychle a účinně.

Z těchto charakteristik pak vyplývá, že tanky mohou překonávat i prostor, kde došlo k atomovému výbuchu. Jedině ony také mohou zabránit, aby nepřítel nezasadil své jednotky po atomovém výbuchu, což není možno žádat od pěších jednotek, které při a po atomovém výbuchu jsou rozmístěny v krytech a úkrytech.

Samy tanky nejsou sice s to zabezpečit vítězství, ale použití silných tankových vojsk v součinnosti se vzdušnými výsadky, taktickým a strategickým letectvem, ženisty a všemi ostatními druhy vojsk, mohou utvořit základ pro vítězství celé americké armády.

Výtah z článku P. A. Disneye »Armor in Atomic Warfare« z *Armor*, 1954, sv. LXIII, čís. 3, str. 30—31.

spojení s hlavními silami a musí být přesně informován o situaci, neboť teprve potom bude moci použít atomových zbraní bez nebezpečí, že by zasáhl vlastní bojující vojska. V případě, že silné útočné uskupení nepřítele bude zastaveno poměrně slabými silami obránce, a tyto budou v dostatečné vzdálenosti od hlavních sil, bude moci velitel podle názoru amerického generála použít atomových zbraní, i když tím ovšem ohrozí vlastní přední jednotky. Vyvozuje, že v současné době musí být útok veden na prostor, kde má obránce hlavní síly. Ovšem obránce se může úmyslně pokusit stáhnout své síly před nepřátelským útokem zpět, aby mohl použít atomo-

vých zbraní proti útočníkovi s minimálními ztrátami u svých vlastních jednotek.

Použití atomových zbraní útočníkem vyžaduje, aby hlavní útočné síly byly v poměrně velké vzdálenosti od epicentra výbuchu. Dále je třeba ihned po výbuchu zasadit rychlá vojska proti zbytkům obránce a tak plně využít účinků atomových zbraní.

Spojovací technika útočnickova musí tedy být na velké výši, aby informace a rozkazy mohly být včas předány rozptýleným rychle postupujícím vojskům. Zvláště velké požadavky klade na radiová pojítka.

Doporučuje soustředit na místo průlomu tolik palebných prostředků, aby postavení obránce mohla být prolomena s poměrně slabými silami bez jejich nahromadění. Maximální ochrana proti účinkům atomových zbraní musí být zaměřena na živou sílu. K tomu využít krytých pancéřovaných vozidel.

Co se týče obránce, soudí americký generál, že tu platí ještě více než u útočníka, že se nesmí stát v žádném případě cílem atomového úderu nepromyšleným soustředěním sil na obranných

postaveních. Obránce musí zůstat rozptýlen, plně využívat včasných zpráv o pohybech a soustředování nepřítele. Operace musí probíhat s neobyčejnou rychlostí, a proto musí mít obránce stejnou pohyblivost jako útočník, jinak jeho protiakce budou provedeny pozdě.

Z toho vyplývá, že se taktika v atomové válce zakládá na velké pohyblivosti vojsk a že při operacích bude docházet k rychlým změnám situace, kdy se soustředěné síly rychle rozptýlí, a naopak. Větší pohyblivost bude rozhodujícím faktorem, který zcela ovlivní výsledek sražení. Požadavek, aby v maximálně krátké době bylo vojsko rozptýleno, vede k závěru, že válka v budoucnosti bude vedena ve velké míře malými, ale silně vyzbrojenými jednotkami, které budou s to vést boj samostatně. Bitvy v budoucnosti budou mít spíše ráz četných střetnutí malých jednotek a nedojde pravděpodobně k sražení velkých sil celých armád, jako tomu bylo v minulých dvou válkách. Vlivem těchto okolností mohou se přechodně vyskytovat neobsazené prostory mezi nepřátelskými vojsky a proto velké možnosti budou mít pohyblivé armády. Vítězství bude dosahováno velmi rychle.

VÝBUCH ATOMOVÉ PUMY A ÚTOK TANKOVÉHO PRAPORU

Výtah z časopisu *Armor*, 1955, 5/6 a *Tankist*, 1956, IV.

Na jaře minulého roku prováděla se ve Spojených státech ve státě Nevada zkouška atomových zbraní. Byla zkoušena puma o ekvivalentu 30 000 až 35 000 t trinitrotoluolu. Výbuch nastal ve výšce 150 m při použití speciálně zkonstruované kovové věže. Tento pokus se lišil od předcházejících tím, že tentokrát jednotky různých druhů vojsk byly přímo vystaveny účinkům atomových zbraní a k ochraně vojsk bylo použito tanků a obrněných transportérů.

Američané chtěli zjistit, jaké jsou možnosti tankových jednotek při útoku, který by byl proveden ihned po výbuchu atomové pumy a jak nejlépe využít výsledků atomové přípravy. Dále chtěli zjistit, po jak dlouhé době jsou tankové jednotky s to zahájit útok a jakým tempem. Dále prověřovali, v jaké vzdálenosti od epicentra výbuchu mohou tankové jednotky zaujmout výchozí postavení k útoku a jak může být použito dělostřelectva, letectva a ženijního voj-

ska pro úspěšnou podporu tanků. Prověřovali i účinky atomového výbuchu na zákopy a úkryty, výzbroj a bojovou techniku.

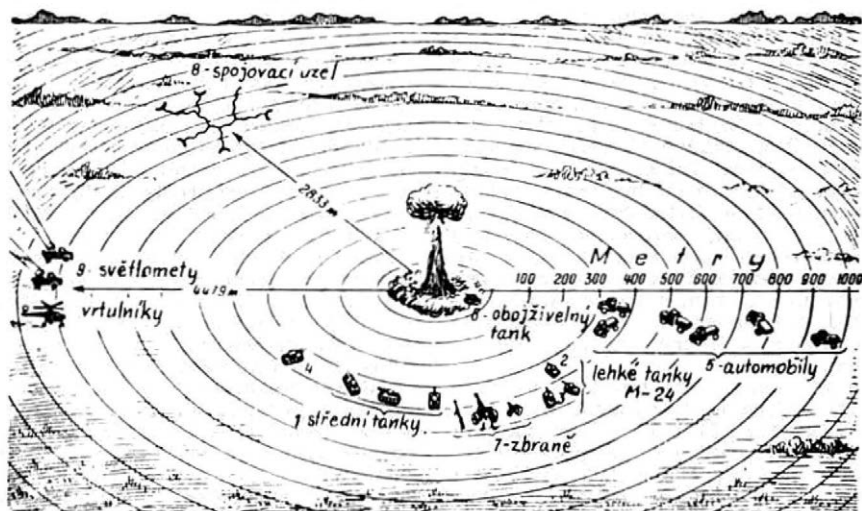
Američané vybudovali asi 4 1/2 km od epicentra výbuchu ve směru očekávaného útoku tankového praporu obranné postavení. Předpokládali, že na této obranné linii budou zadrženy útočící tanky a motorizovaná pěchota až do příchodu záloh. V epicentru atomového výbuchu bylo vybudováno osm úkrytů a umístěny protitanková děla a kulomety. Přístupy k obraně byly přehrazeny protitankovými minami, nástrahami, dráteními zátarasy a různými závaly. V hloubce obrany byl vybudován spojovací uzel pěšího pluku.

V blízkosti epicentra výbuchu byly v různých vzdálenostech umístěny střední tanky M 48, lehké tanky M-24, samohybná děla 155 mm, osobní a nákladní auta, světlomety atd. Jejich vzdálenost

od epicentra výbuchu je uvedena na schématu.

Do útočících vojsk byly zařazeny jednotky všech druhů vojsk. Hlavní úkol plnil tankový prapor s 55 středními tanky M-48 a 2 lehkými tanky M-41. Tomuto praporu byla přidělena rota motorisované pěchoty tankové divise (tři pěši a jedna minometná četa) a ženijní četa. Rota motorisované pěchoty se přepravovala na 24 pásových obrněných transportérech M-49. Tankový prapor byl podporován skupinou vrtulníků a

Navečer před útokem zaujaly tankové jednotky a rota motorisované pěchoty výchozí položení. Tanky byly v různých vzdálenostech od epicentra výbuchu atomové pumy. Nejbližší byly téměř 3 km od něho. Pásové obrněné transportéry byly umístěny v hloubce 3 1/2 km. Dále za nimi byla umístěna dělostřelecká baterie, ženijní četa, dílenské a odsunové prostředky. Ve vzdálenosti 15 km byly umístěny vrtulníky s četou motorisované pěchoty, která po výbuchu měla být vysazena v týlu obránce.

letounů. Pro tento účel bylo použito 7 vrtulníků M-19, 3 průzkumných vrtulníků M-23 a 3 letounů typu L-20. Kromě toho byla i mu přidělena dělostřelecká baterie 105mm houfnic.

Nutno poznamenat, že před cvičením byl tankový prapor ve cvičném táboře Irvin v Kalifornii a prováděl tam různá taktická cvičení. Tento tábor je vzdálen 272 km od místa zkoušky. Tuto vzdálenost tankové jednotky projely za 3 dny (první den 72 km, druhý 43 km, třetí 157 km).

Pochodová osa probíhala po hřebtech nevelkých hor a prérií. Prapor při přesunu překonával často minová pole (na ose přesunu byly umístěny miny bez trhaviny, ale s rozněcovači). Při přesunu v noci zvláštní důraz byl kladen na maskování světla. Ani jeden ze strojů nezůstal na ose. Cestou byly jen vyměněny dva motory.

V 5 hod. 10 minut 5. května 1955 byl proveden výbuch atomové pumy. Podle slov korespondenta, který by v jednom z nejbližších umístěných tanků, vnitřek tanků se náhle jasně osvětlil. Světlo proniklo dvěma nezakrytými průzory, obrácenými na stranu opačnou k výbuchu. Asi za 20 vteřin se paprsky světla rozptýlily. Ihned potom se země zatřásla, tank se zakolébá a rozlehl se silný výbuch. Vnitřek tanku se zaplnil dusivým prachem. 8 minut po výbuchu bylo možno spatřit hřibovitý radioaktivní oblak, který se vznesl do výše 12 km.

Cinnost tankových jednotek, které byly určeny pro útok: Jakmile tlaková vlna přešla postavení tanků, tankisté spustili motory, obrátili věže na stranu směrem k obránci a zahájili palbu z 90mm tankového děla i z 12,7mm a 7,62mm kulometů. Zapojené radiové stanice pracovaly bezvadně. V dalším tan-

ky a motorisovaná pěchota zahájily útok. V téže době (asi 10 minut po výbuchu) vrtulníky M-19 naložily četou motorisované pěchoty a odletěly směrem k obrannému postavení. Vzdálenost od místa vzletu do prostoru vysazení výsadku (15 km) byla překonána za 9 minut. Doba vysazení výsadku a doba, v které měly tanky dorazit na určené místo, byla vypočítána přesně. Útok byl proveden skoro současně tankovými jednotkami na frontě a výsadky v týlu obrany. Operace byla zakončena ovládnutím obrany nepřítele. Ihned po splnění svého úkolu byly tanky zásobeny benzinem shozeným vrtulníky.

V dalším byly zjišťovány účinky atomové pumy na jednotlivé druhy zbraní. Střední tanky byly ve stejné vzdálenosti od místa výbuchu atomové pumy, ale zaujímaly ve směru k němu různá postavení. Proto také byly poškozeny různým způsobem. Tank, stojící k místu výbuchu čelem, byl odmrštěn nazad do vzdálenosti 3 m. Byl poškozen nepatrně. Tank, který byl obrácen k epicentru pravým bokem, měl rozerván pravý pás, dělo bylo poněkud poškozeno a benzin vytekl. Tank, který stál ve směru k epicentru pod úhlem 45°, se převrhl, oba jeho pásy byly rozervány a olej a benzin vytekl.

Lehké tanky M-24 umístěné v různé vzdálenosti od místa výbuchu byly různě poškozeny: tank č. 2 byl rozerván na jednotlivé části, věž sražena do vzdálenosti 271,2 m a dělo na vzdálenost 91,4 m od věže. Tanky označené číslem

3 byly poškozeny lehce. Nepatrně poškozeno bylo i samohybné dělo 155 mm.

Automobily byly rozestaveny, jak je znázorněno na schématu, v různých vzdálenostech od výbuchu. Ty, které byly ve vzdálenosti 450 m, byly úplně zničeny, ostatní utrpěly těžká poškození a nebylo lze jich dále použít. Nejméně byly poškozeny motory a podvozek. Podle zpráv časopisu »Army Times« ze 14. května 1955 pneumatiky na těchto automobilech nebyly zničeny.

V blízkosti výbuchu byl umístěn obojživelný tank (č. 6), který byl účinky výbuchu rozbit. Jednotlivé zbraně (č. 7) byly rozmetány na různé strany, avšak škody na nich byly poměrně malé.

Speciálně byl podroben zkoušce spojovací uzel. Výsledky zkoušky ukázaly, že po výbuchu byla telefonní síť normálně v činnosti. Jen na některých místech byly dráty přetrženy, avšak tyto škody mohly být rychle odstraněny. Radiové stanice neutrpěly žádné škody. Bylo je možné ihned použít pro spojení se stanicemi umístěnými v týlu.

Poslední skupina bojové techniky, která byla podrobena zkoušce — světlomety a vrtulníky, utrpěla jen nepatrné škody. U světlometů na př. zčernaly čočky, ačkoli byly obráceny na stranu opačnou výbuchu. U vrtulníků byla rozbita okna z umělých hmot.

Takový byl ráz škod na výzbroji a bojové technice, které byly podrobeny zkoušce na taktickém cvičení americké armády.

(Zpracoval Dr Miloslav Šulc)

TECHNICKÉ INFORMACE

V časopise »Armor« za listopad—prosinec 1955 bylo uvedeno oznámení, že podle směrnic ministra války USA prapor těžkých tanků, vyzbrojených 120mm kanony, reorganizuje se na prapor středních tanků s 90mm kanony. Jednotlivé prapory středních tanků budou dány pěším a obrněným divizím a též jako posilový prostředek sborovému obrněnému jezdeckému pluku. Praporů středních tanků pěších divizí se doporučuje používat jak v útočném boji, tak i v obraně pro boj s nepřátelskými tanky.

*

Jak uvádí časopis »Ordonance« za leden—únor 1956, v pevnosti Bragg (USA) byl v srpnu minulého roku vytvořen nový typ roty, která má vrtulní-

ky, letouny, tanky i auta, vybavené televizním, fotografickým a radiolokačním zařízením a radiem. Tato jednotka, nazvaná »nebeská kavalerie«, je určena pro studium nových principů provádění taktického průzkumu.

*

V prosincovém čísle časopisu »Kombat forces« v r. 1955 bylo uveřejněno pojednání o použití bezpilotních prostředků k získání taktických průzkumových leteckých snímků velkého měřítka. Metoda získávání snímků je rozpracována spojovacím vojskem armády USA. Bezpilotní přístroj RP-71 používaný k tomu účelu, je analogický radiem řízenému terči, používanému u protiletadlového dělostřelectva, má rozpětí křídel 3,6 m,

rychlost 365 km/hod. a rychlost stoupání 920 m/min. Vzlétá s plochy nijak zvlášť k tomu upravené, pomocí reaktivního zrychlovacího zařízení a potom pracuje jen benzinový pístový motor. Přistává s výsadbem na signál operátora se země. Řídí ho operátor s řidičím stolku, namontovaného na $\frac{1}{4}$ t automobilu. S výšky několika set metrů do 6–7 km, může pořizovat fotografické snímky i kinosnímky. Při letu v malých výškách získávají se snímky, které mohou mít široké využití pro vojenský průzkum na stupni prapor — sbor.

Časopis »Aviation Week« z 12. září minulého roku uvádí, že pro pozemní pozorovatele amerického vojenského letectva bylo sestrojeno zařízení k zjišťování bombardérů létajících v nevelkých výškách. Zařízení je založeno na příjmu impulsů, vysílaných radiolokační stanicí letounu.

Časopis »Ordonance« za leden—únor 1956 uveřejnil typy úkrytů, určené k ochraně protiletadlových děl před sněhem a zledovatěním v drsných zimních podmínkách, jaké jsou na Aljašce. Úkryt se skládá z rámové konstrukce, která je zhotovena z 19mm trubek, která se může rychle sestavit a ze stanové plachty. Úkryt se dá vytápět. Kromě ochrany protiletadlových děl před nízkými teplotami umožňuje tento úkryt obsluhu bez rukavic přezkušovat činnost dělových mechanismů.

Jak uvádí časopis »Army Information Digest« za leden 1956, byla ženijním vojskem armády USA sestrojena a v nejbližší době bude zavedena do výzbroje automobilní filtrační stanice na vodu.

Zařízení obsahuje chemické i mechanické filtry, které zbavují vodu nečistot, mikroorganismů, radioaktivních i jiných částic. Kapacita zařízení je 11 350 l vody za 1 hod. Přibližně po 20 minutách po napuštění stanice vodou vytéká z ní čistá voda způsobilá k pití.

Anglické »Centrální informační byro« sdělilo, že 3 letky anglického letectva byly vyzbrojeny reaktivními bombardéry »Veliant«, s nimiž je počítáno pro použití jaderných zbraní. Osádka letounu čítá 5 osob.

Jak uveřejnil časopis »Technik neue Züricher Zeitung« z 24. března 1956, bylo ve Švýcarsku zkonstruováno 90mm samohybné bezzákluzové dělo na speciálním čtyřkolovém podvozku (pohon na všechna kola). Dělo je kryto pancéřem, shora otevřeným. Tloušťka pancéře přední a zadní stěny — 15 mm, boční 10 mm. Délka 5 m, šířka 2 m, výška 1,6 m, váha 6 t, největší rychlost 80 km/hod. Osádka 2 řidiči, mířič a nabiječ. Na samohybný podvozek lze posadit protiletadlová děla, obrněné transportéry, štábní, zdravotnická a jiná speciální auta.

»Allgemeine schweizerische militär Zeitschrift« z ledna 1956 i jiné časopisy uvedly, že v Kanadě byla sestrojena nová protitanková zbraň »Cheler«, spojující principy bezzákluzové i reaktivní zbraně. Uvádí, že střela z ní vystřelená probíjí pancíř těžkého tanku. Váha zbraně 12 kg, zbraň se přenáší jedním vojákem. Střilet lze stoje, s ramena, kleče, sedě i leže. Počáteční rychlost střely je 216,4 m/s.

(Zpracoval
technik podplukovník Miloslav Novotný)

INFORMACE A RECENZE

»VÁLKA A VOJENSKÁ VĚDA« (Materiály ke studiu sovětské vojenské vědy), sborník statí a výňatků z knih, Naše vojsko 1956, str. 243

Po nedávném sborníku »Marxismus-leninismus o válce, armádě a vojenské vědě« dostal se v poslední době našemu čtenáři do rukou další sborník, nazvaný sestavovateli sborníku (jimiž jsou pracovníci HPS/MNO) »Válka a vojenská věda«. Až na jediný výňatek z knihy amerického publicisty H. Lumera »War Economy and Crisis« tvoří sborník vesměs články ze sovětských vojenských časopisů a výňatky z knih. Celý sborník je rozdělen do dvou velkých oddílů: Válka jako společensko-historický jev — a — Válka jako pokračování politiky jinými, násilnými prostředky ozbrojeného zápasu. První oddíl se zabývá politickým obsahem války, třídním charakterem armády a vztahem mezi válkou a cyklickými krizemi. Druhý, daleko rozsáhlejší oddíl je bohatě rozčleněn a po úvodní Razinově kapitole »Válka — ozbrojený zápas v třídní společnosti« zabývá se činiteli, kteří rozhodují o průběhu a výsledku války, sovětskou vojenskou vědou a vojenskou ideologií imperialismu.

Už předem je možno říci, že sestavení sborníku je účelné a že dobře navazuje na předešlý sovětský sborník. Hodnota zařazených příspěvků je ovšem různá. Je celkem přirozené, že časopisecké články nedosahují většinou úrovně výňatků z knih; to platí především o článcích A. Strokova a V. Zubareva, které se zabývají Leninovým přínosem vojenské vědě, a o Fjodorovově článku »Dialektický materialismus a sovětská vojenská věda«, zpracovaném ne nově a povrchně. Podobnými nedostatky trpí i oba příspěvky o morálním potenciálu a morálním duchu vojsk, které se jako snad celá dosavadní literatura o tomto tématu omezují na zjišťování zdrojů a předpokladů morálního potenciálu, přehlížejíce při tom rozbor prvků, které morální potenciál určují bezprostředně, i otázky ovlivňování propagandou a psychologickou přípravou vůbec.

Nejméně zdařilá je poslední kapitola sborníku: článek B. Karpoviče »O vojenské ideologii imperialismu«. Články tohoto druhu sice přinášejí občas nějaké zajímavé doklady, jsou však chybné už celým svým zaměřením; nelze totiž na několika málo stránkách zpracovat tak obšírné a přitom tak důležité thema.

Potřebám našich vojenských pracovníků by nejlépe vyhovovala rozsáhlá monografická práce nebo sborník prací, které by se konkrétně zabývaly dílčími úseky tohoto rozsáhlého tematu.

K nejčennějším příspěvkům sborníku patří Rotmistrovova recenze »Překvapivost v dějinách válek«, úvodník z časopisu Voprosy istorii »O zpracování dějin Veliké vlastenecké války Sovětského svazu«, významná Skovorodkinova »Taktika jako součást teorie sovětského vojenského umění« a zejména rozsáhlý úvod k Razinovým Dějinám vojenského umění I, jehož tři obšírné kapitoly jsou rozděleny mezi jednotlivé oddíly sborníku. Tyto tři kapitoly vzbudí nepochybně největší zájem vojenských čtenářů.

Předností Razinova úvodu není ani tak novost a objektivnost obsahová, jako spíše soustavnost, utříděnost a ráz zpracování. K prospěchu celé práce dokázal Razin oprostit se od zlovyků, které v posledních letech znešvařovaly naučnou literaturu, klade důraz na logické zpracování látky a věcnost, vyhýbá se mnohomluvností a oslavností, dbá, aby neupadl do zajetí citátů a autorit.

V druhé kapitole, nazvané »Válka — ozbrojený zápas v třídní společnosti«, projevuje se logická metoda Razinova nejvýrazněji. Toto základní thema je rozčleněno ve své logické prvky: zvláštnosti (osobité rysy) války, prostředky vedení války, obsah a základní formy ozbrojeného zápasu. Každý z těchto prvků tematu je zpracován pojmově, t. j. základní pojmy tohoto úseku jsou definovány a uvedeny ve vzájemnou souvislost. Tak na př. v pasáži o prostředcích vedení války analyzuje Razin zvláštnosti vojenské organizace státu a pak se zabývá strukturou ozbrojených sil, způsoby doplňování a organizaci armády.

Je přirozené, že takový způsob zpracování má i význam terminologický, což je zvláště důležité pro naši vojenskou veřejnost, mezi níž se nová vojenská terminologie dosud plně nevzila (na př. pojmy zápolí, sražení, válčistě, odřad a j.). Zajímavé, i když diskusní, je na př. Razinovo rozlišování »dějiště války« (témať vojny) a »válčistě« (témať vojen-

nych dějství). Dějiště války je podle něho »území, které je prostorem činnosti ozbrojených sil a bezprostřední základnou pro jejich doplňování a zásobování«. Válčiště je »území, kde se bezprostředně rozvíjejí bojové operace«. Razin se těmito pojmy zabývá v pasáži, kde hovoří o válce (bojové činnosti) s hlediska prostoru; zůstává však nejasné, proč taktický prvek s hlediska prostoru (když dějiště války označuje za prvek strategický, válčiště pak za operační) nevidí v bojišti, nýbrž v terénu. Rovněž zajímavé (a rovněž diskutní) je Razinovo pojetí ústupu jako strategické kategorie (»ústup je prostředek strategického manévru«) a odchodu vojsk jako kategorie operační a taktické.

U některých pojmů se však Razin prohřešuje proti své metodě a nechává je

nedefinovány; tak je tomu na př. u pojmu »sražení«.

Pro naši vojenskou veřejnost má Razinův úvod velkou hodnotu metodologickou. Lze v něm vidět rozhodný krok směrem k vědeckému zpracování otázek, oproštěnému od citátomanie a libovlnného, voluntaristického přístupu ke skutečnosti. Zařazením rozsáhlého Razinova úvodu (kromě uvedených ostatních příspěvků) sborník »Válka a vojenská věda« neobyčejně získal a lze říci, že je to dosud nejhodnotnější sborník o základních otázkách vojenské vědy, který byl u nás v posledních letech vydán. Lze doufat, že nejen obohatí vojenské znalosti našich vojenských kádří, ale že přispěje i k oživení původní naší vojenskovědecké práce.

(Dr. Miroslav Jodl)

VOJENSKÁ TERMINOLOGIE

STRATEGICKÝ TÝL

Pojmem »strategický cíl« je třeba rozumět týl celkových ozbrojených sil, který se skládá z týlu pozemních, vzdušných a námořních sil a z řady speciálních orgánů velení a zásobování.

Celkové plánování a řízení týlu ozbrojených sil uskutečňuje vrchní velení. Bojovou činnost vojsk na válčících zabezpečuje materiálně vrchní velení prostřednictvím orgánů strategického týlu. Tyto orgány, řídíce se pokyny vrchního velení, jsou povinny v souhlase s plány provedení tažení a strategických operací včas zabezpečit přísun všeho potřebného na frontu.

Strategický týl spojuje vojska na bojištích s národním hospodářstvím státu (s průmyslem, se zásobovacími státními orgány a jejich prostřednictvím se zemědělstvím), jakož i s příslušnými státními plánovacími a národohospodářskými orgány, které v době války řídí otázky výroby a zaopatřování různých produktů k zabezpečení ozbrojených sil.

Rozdělení týlu ozbrojených sil ve spojitosti s vojenským uměním:

v základě těsným stykem s plánovacími a národohospodářskými státními orgány, jakož i nahromaděním zásob materiálních prostředků ve vojenských skladech a základnách;

2. na zabezpečení konkrétních strategických zámyslů, jež mají být realizovány v nejbližší době, po stránce materiálně technické, zdravotnické a j.

Z těchto dvou stránek činnosti strategického týlu vyplývají hlavní úkoly strategického týlu, jež můžeme obdobně rozdělit na dvě skupiny:

- úkoly spojené se zabezpečením ozbrojeného zápasu v celku;
- úkoly zaměřené k zabezpečení úspěchu jednotlivých po sobě jdoucích tažení a strategických operací.

1. Hlavní úkoly strategického týlu spojené se zabezpečením ozbrojeného zápasu jsou:

- stanovení potřeby ozbrojených sil v materiálních prostředcích na příští rok pro plánování vojenské výroby i celkové výroby ve válce příslušnými

Základní prvky vojenského umění	Vojskové organizační celky	Název stupně týlu
Taktika	vojskové svazky a útvary	vojskový (taktický) týl
Operační umění	armáda, front, loďstvo	operační týl
Strategie	ozbrojené síly v celku druhy ozbrojených sil	strategický týl

Ke každému prvku vojenského umění patří příslušný článek týlu. Jak základní prvky vojenského umění, tak i články týlu jsou ve vzájemné spojitosti a vyšší článek řídí nižší.

Činnost strategického týlu

Činnost strategického týlu je zaměřena

1. na všestranné zabezpečení bojových akcí ozbrojených sil — bez závislosti na zpracovávaných konkrétních strategických plánech; tato činnost se projevuje

státními orgány; udržování stálé součinnosti s těmito orgány ve všech otázkách zabezpečení ozbrojených sil;

- stanovení technických požadavků na výrobu vojenského materiálu a kontrola během výroby, zda vyráběné produkty odpovídají těmto požadavkům;
- organizace přejímání vyrobeného vojenského materiálu od orgánů národního hospodářství, po případě jeho další zpracování (kompletování a p.);

- budování objektů k vojenským účelům, jakož i budování a obnova cest a mostů;
- příprava kádřů specialistů ve vojenských školách, kursech, akademích;
- odsun osob vyžadujících dlouhodobého léčení z fronty do zápolních sanatorií a jiných zdravotnických ústavů (k uvolnění frontových léčebných zařízení);
- udržování komunikací, které byly dány k dispozici vrchnímu velení v provozním stavu; provádění jejich technické obsluhy a organizace provozu na nich;
- zpracovávání a vydávání řádů, předpisů, směrnic a pomůcek zobecnujících válečné zkušenosti v otázkách přesunů, zásobování a v jiných otázkách činnosti týlu;
- stálá politická práce mezi příslušníky týlových útvarů, zařízení a řídicích orgánů.
- organizace zdravotnického zabezpečení ozbrojených sil zúčastněných v průběhu tažení, kalkulace ztrát osob, zpracování plánů zdravotnických odsunů a jejich zabezpečení potřebnými prostředky;
- zpracování návrhů pokynů o organizaci týlu (týlová rozhraní mezi fronty, rozmístění frontových rozdělovacích stanic, směry obnovy důležitých železničních tratí a jiné otázky organizace týlu frontů, rozvinutí a činnosti orgánů strategického týlu na válčících);
- řízení činnosti podřízených řídicích orgánů týlu v průběhu bojových akcí;
- kontrola stavu materiálně technického zabezpečení ozbrojených sil, kontrola plnění plánu přesunů, obnovy železnic a jiných otázek materiálně technického zabezpečení.

Zpracování konkrétních strategických plánů tažení a operací musí být založeno na těch materiálních prostředcích, jimiž vrchní velení již disponuje nebo které bude mít k dispozici v nejbližší době, takže jich bude možno využít ještě v průběhu plánovaného tažení nebo strategické operace.

Při kalkulaci zásob pro materiálně technické zabezpečení strategické operace počítáme

- především zásoby, které jsou na válčících u vojsk, v armádních a frontových skladech a ve skladech a základnách hlavního velitelství MNO;
 - materiální prostředky, které jsou ve skladech průmyslu a státních zásobovacích orgánů, převzaté vojenskými přejímacími orgány;
 - část státních záloh materiálních prostředků určených k vedení nastávajícího tažení; počítají se materiální prostředky, které budou dodány vojenské správě v nejbližším měsíci až čtvrt roku.
- Ústřední orgány MNO musí mít k zabezpečení potřeb ozbrojených sil rozsáhlou síť svých speciálních orgánů — základů, skladů, nemocnic, dílen, dopravních útvarů a svazků atd.
- Strategický týl na rozdíl od vojskového a operačního týlu není omezen na speciálně určený týlový prostor, nýbrž využívá k své činnosti území celého státu.

(Zpracoval podplukovník A. Chládek)

2. Úkoly strategického týlu zaměřené k zabezpečení úspěchu jednotlivých tažení a strategických operací jsou:

- příprava území válčících, kde bude uskutečňována strategická operace, zahrnující obnovu komunikací, rozvinutí orgánů strategického týlu (zásobovacích, dílenských a nemocničních základů), jakož i zhodnocení místních zdrojů pro potřebu vojsk na válčících;
- vyčíslení potřeby bojujících frontů, letectva a námořnictva, pokud jde o materiál, výzbroj, munici, pohonné hmoty a vše to, čeho je třeba k vedení bojových akcí v následujícím tažení a strategické operaci;
- zjišťování předpokladů pro materiální zabezpečení nastávajících tažení (na základě znalosti údajů o stavu zásob materiálních prostředků u vojsk a lhůt jejich dodání z národního hospodářství), mající vliv na rozsah a dobu zahájení operací, jakož i na jiné nejdůležitější otázky nastávajícího tažení a strategické operace;
- řešení otázek zabezpečení frontů, letectva, loďstva potřebným množstvím dopravních, dílenských, léčebných, odsunových, silničních i jiných útvarů, svazků a zařízení;
- plánování přesunů (operačních a zásobovacích) při přípravě tažení a strategických operací;

UPOZORNĚNÍ REDAKCE

Redakce Vojenské mysli žádá své přispěvatele, aby příspěvky k uveřejnění ve Vojenské mysli zasílali pokud možno ve čtyřech výtiscích (náčrty jen v jednom výtisku); usnadní tak recensní a schvalovací řízení.

Vydává MNO. Řídí redakční rada: Jan Knotek, Ján Lipový, Václav Voneš, Jaromír Vyhnaněk, Zdeněk Malý, Ladislav Hálek, Vladimír Diviš, Miroslav Rybníček, Jaroslav Foršt, Karel Rovenský, Josef Slabý, Ludvík Varvařovský, Václav Vitanovský, František Houra, Václav Sadílek, Alois Chládek (redaktor)

Adresa redakce: Redakce časopisu »Vojenská mysl« MNO, Praha. — Vydává MNO v Našem vojsku, vydavatelství, n. p., Praha. — Tiskne Naše vojsko, tiskárna, n. p., provoz. 2.

V roce 1956 vyjde 6 čísel.

Časopis nelze předplácet, přiděluje se jen služebně.